HEINRICH VON KLEIST

DÜELLO

-BÜTÜN ÖYKÜLER-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN: İRİS KANTEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HEINRICH VON KLEIST

DÜELLO

–BÜTÜN ÖYKÜLER–

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN:

İRİS KANTEMİR

Düello - Bütün Öyküler -
HEINRICH VON KLEIST
özgün adı: DER ZWEIKAMPF
almanca aslından çeviren: İRİS KANTEMİR
editör: ALİ ALKAN İNAL
görsel yönetmen: BİROL BAYRAM
redaksiyon: FİLİZ KARAHASANOĞLU
düzelti: MELTEM SAVCI
grafik tasarım ve uygulama: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, no: 144/4 beyoğlu 34430 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 2057

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

Michael Kohlhaas

(Tarihi bir kayıttan alınmıştır)

On altıncı yüzyılın ortalarına doğru Havel nehrinin kıyısında, zamanının en dürüst, ama aynı zamanda en ürkünç adamlarından biri olan Michael Kohlhaas adında bir at taciri yaşardı. Bir öğretmenin oğlu olan bu sıra dışı adam, otuz yaşına gelene kadar örnek bir vatandaş olarak gösterilebilirdi. Hâlâ onun adını taşıyan bir köyde çalışarak geçimini sağlar, karısının ona verdiği çocuklarını Tanrı korkusuyla, çalışkan ve dürüst bireyler olarak büyütmeye çalışırdı, hayırseverliği ve adaletinden nasibini almamış hiçbir komşusu yoktu; kısacası, erdemlerinden birinde diretmekte aşırıya kaçmasaydı, dünya onu minnetle hatırlayacaktı. Oysa adalet duygusu onun bir hayduda ve bir katile dönüşmesine neden oldu.

Günlerden bir gün pırıl pırıl tüyleri olan besili bir dizi genç atla memleket dışına yola çıktı. Pazarlarda elde edeceğini umduğu kârla yapacağı yatırımları zihninde evirip çeviriyordu; her iyi tüccar gibi hem kazanç sağlamak hem de zamanın keyfini çıkarmaktı amacı. Elbe kıyısına vardığında, Saksonya toprakları üzerindeki görkemli bir şatoya yakın bir yerlerde, yolun üzerinde o güne dek görmediği, kütükten yapılmış bir bariyerle karşılaştı. Yağmur şiddetle bastırdığı sırada atları durdurdu ve bir süre sonra asık suratını pencereden dışarıya çıkaran bekçiye seslendi. At taciri bariyeri kaldırmasını söyledi. Geçiş ücreti almakla görevli bekçi sonunda dışarıya çıktığında ona, "Burada neler oluyor?" diye sordu. Kilidi açarken, "Topraklar üzerindeki hak derebeyi Wenzel von Tronka'ya verildi." diye yanıtladı bekçi, Kohlhaas, ışıltılı kuleleriyle tarlaların arasında yükselen şatoya bakarak, "Demek ki derebeyinin adı Wenzel," dedi, "eski bey öldü, öyle mi?" Bekçi bariyeri kaldırırken, "İnme indi, öldü." diye cevap verdi. "Ah, yazık!" dedi Kohlhaas, "Tam bir yaşlı beyefendiydi, insanların gelip gitmesi hoşuna giderdi; her olanakta ticareti ve hareketliliği destekleyen biriydi, bir kez kasabaya giren yolda bir kısrağımın bacağı kırıldı diye yolu döşetmişti. Eh peki. Borcum ne kadar?" diye sordu ve bekçinin istediği parayı rüzgârda uçuşan ceketinin cebinden çıkarmaya çalıştı. Bekçi ona acele etmesini söylerken, Kohlhaas havaya lanet okuyarak, "Evet ihtiyar, bu kalas için bir ağaç kesilmeseydi, senin için de

benim için de daha iyi olurdu." diye ekledi ve parayı verdi. Yola devam etmek istedi, ama daha bariyeri geçmeden arkadaki kuleden başka biri, "Olduğun yerde kal at taciri!" diye bağırdı, Michael Kohlhaas şato kâhyasının bir pencereyi çarparak kapattığını ve aceleyle ona doğru geldiğini gördü. "Bu da ne demek şimdi!" diye kendi kendine söylendi Michael Kohlhaas, atları durdurdu. Kâhya yeleğinin düğmelerini şişman göbeğinin üzerinde ilikledikten sonra, yan durup yağmura ve rüzgâra karşı direnmeye çalışarak at tacirinden resmi geçiş iznini göstermesini istedi. "Geçiş izni mi?" diye sordu Kohlhaas biraz şaşırarak, o güne dek böyle bir belgesi olmadığını, ama kâhya bunun ne tür bir şey olduğunu açıklarsa belki de yanında böyle bir belge olabileceğini söyledi. Kâhya ona yandan bakarak resmi izni olmayan bir at tacirinin atlarını sınırdan geçiremeyeceğini belirtti. Kohlhaas adama o güne dek sınırı böyle bir belge olmadan on yedi kez geçtiğini, işiyle ilgili tüm derebeylik yönetmeliklerini en ince ayrıntısına kadar bildiğini, bir hata olduğunu göz önünde bulundurmalarını ve yolu uzun olduğu için orada anlamsızca tutulmak istemediğini anlatmaya çalıştı. Buna karşılık olarak kâhya on sekizinci kez oradan kaçak geçmesine izin verilmeyeceğini, bu yüzden kuralın konduğunu, bir geçiş belgesi göstermesi ya da geldiği yere geri dönmesi gerektiği yanıtını verdi. Yasal olmayan bu gereksiz isteklere öfkelenmeye başlayan at taciri bir an düşündükten sonra atından indi ve dizginleri bir uşağa verdikten sonra bu sorunu Tronka derebeyiyle yüz yüze konuşacağını söyledi. Şatoya doğru yürürken kâhya parayı istif eden cimrileri arada sırada yolmanın iyi olacağıyla ilgili bir şeyler mırıldanarak onu izliyordu. İki adam bakışlarıyla birbirlerini süzerek şatonun salonuna girdiler. Rastlantı sonucu derebeyi o sırada arkadaşlarıyla şarap içip eğleniyordu ve Kohlhaas şikâyetini bildirmek için içeriye girdiğinde bir fıkra yüzünden kopan kahkahalar devam ediyordu. Derebeyi ona ne istediğini sordu, yabancıyı gören şövalyeler de sustular. Ama Kohlhaas atlarla ilgili şikâyetini dile getirmeye başlar başlamaz hepsi birden, "Atlar mı? Hani nerede?" diye bağırarak onları görmek için pencerelere koştu. Bir sürü parlak atı görünce de derebeyinin önerisi üzerine hemen uçarcasına avluya indiler. Yağmur dinmişti; kâhya, vekilharç ve uşaklar atların çevresinde toplandı, hepsi incelemeye koyuldular. İçlerinden biri alnında akıtması olan doru atı övdü, bir başkası kestane rengi olanı beğendi, üçüncüsü de siyah sarı benekli atın başını okşadı ve hepsi atların ceylan gibi oldukları, ülkede onlardan daha iyi yetiştirilmiş at olmadığı konusunda aynı görüşteydiler.

Kohlhaas dostça, atların onlara binecek şövalyelerden daha zarif olmadıkları yanıtını verdi ve atları satın almaya davet etti. Heybetli doru aygırı çok beğenen derebeyi Kohlhaas'a fiyatını sordu, vekilharç da şatoda fazla at olmadığı için işe yarayacaklarını düşünerek bir çift karayağız at alması için onu ikna etmeye çalışıyordu. Ama at taciri istediği parayı söylediğinde şövalyeler pahalı buldular, derebeyi eğer atlara böyle yüksek bir değer biçiyorsa, gidip Kral Arthur'u ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri'ni bulmasını söyledi. Kohlhaas kâhyayla vekilharcın karayağız atlara anlamlı bakışlar fırlatarak fısıldaştıklarını fark edince garip bir önseziye kapıldı ve atları bir an önce satmaya çalışarak, derebeyine, "Efendim, bu atları altı ay önce yirmi beş altın guldene satın aldım, bana otuz verin atlar sizin olsun." dedi. Derebeyinin yanında duran iki şövalye atların gerçekten de o kadar edeceğini söylediler, ama derebeyi doru at için para harcayabileceğini, karayağızları düşünmediğini söyleyip şatoya girmek üzere döndü. Bunun üzerine Kohlhaas hayvanlarıyla oradan yeniden geçtiğinde onunla alışveriş yapabileceğini söyledi, derebeyini selamladıktan sonra atın dizginini tutup gitmeye hazırlanırken, kâhya kalabalıktan sıyrılıp öne çıkarak izin belgesi olmadan seyahat edemeyeceğini söyledi. Kohlhaas derebeyine dönüp yaptığı işi baltalayan böyle bir uygulamanın gerçekten yasal olup olmadığını sordu. Derebeyi yürüyüp giderken biraz da sıkılarak, "Evet Kohlhaas, korkarım izin belgen olmak zorunda. Kâhyayla konuş ve yoluna devam et." dedi. Kohlhaas atlarla ilgili yönetmeliğe aykırı bir şey yapmak niyetinde kesinlikle olmadığını söyleyip Dresden'den geçerken resmi makamlardan izin belgesini alacağına söz verdi ve haberi olmadığı için bu kez yoluna devam etmesine izin verilmesini rica etti. "Eh peki, bu zavallıyı bırakın!" dedi derebeyi, artan rüzgâr cılız bacaklarının arasından ıslık çalarak geçerken. Şövalyelere, "Haydi gidelim!" dedikten sonra arkasını döndü, şatoya doğru yürümeye başladı. Kâhya derebeyine Kohlhaas'ın izin belgesi çıkaracağını garanti etmek için hiç olmazsa bir teminat bırakmak zorunda olduğunu söyledi. Bunun üzerine derebeyi şatonun girişinde duraksadı. Kohlhaas teminat olarak para mı, yoksa mal mı bırakması gerektiğini sordu. Vekilharç sakalının arasından, "Karayağız atları bırakabilir," diye mırıldandı. "Tamam işte," dedi kâhya, "izin belgesini çıkartır çıkartmaz gelip ne zaman isterse atlarını geri alabilir." Böylesine utanmaz bir öneriye çok şaşıran Kohlhaas titreyen vücudunu ceketinin etekleriyle sarmaya çalışan derebeyine amacının karayağız atları satmak olduğunu söyledi. Tam o sırada rüzgâr şatonun kapısından içeriye yağmuru

ve doluyu savurunca derebeyi konuşmayı bitirmek için, "Atları bırakmak istemezse, tekrar bariyerin dışına atın." diye seslendi ve uzaklaştı. Boyun eğmekten başka çaresi olmadığını gören at taciri istekleri kabul etmeye karar verdi, karayağız atların koşumlarını çözdü ve kâhyanın ona gösterdiği ahıra götürdü. Bir uşağına biraz para verip orada bıraktı ve kendisi geri dönene dek atlara iyi bakmasını tembih ettikten sonra, kafası at yetiştirilmesini korumak için Saksonya'da gerçekten böyle bir yasanın çıkıp çıkmadığıyla ilgili kuşkularla dolu olarak, geri kalan atlarla panayıra katılmak için Leipzig'e doğru yola koyuldu.

Buradan bölgedeki daha küçük pazarlarda iş yaptığı, şehrin dışında ahırlarıyla evinin olduğu Dresden'e gelir gelmez, bazı yetkililerini tanıdığı ilgili resmi makama gittiğinde zaten tahmin ettiği bir şeyi, geçiş belgesinin uydurma olduğunu öğrendi. Durumdan rahatsız olan görevlilerden ricası üzerine böyle bir şey olmadığıyla ilgili yazılı bir belge alan Kohlhaas, sıska derebeyinin amacını henüz tam anlamasa da yaptığı şakaya gülümsedi ve yanındaki atları birkaç hafta sonra istediği fiyata satarak, dünyanın haline üzülmenin dışında olumsuz duygular taşımadan Tronken şatosuna geri döndü. Belgeyi bekçiye gösterdiğinde adam sesini çıkarmadı ve at taciri artık atlarını geri alıp alamayacağını sorduğunda gidip almasını söyledi. Ama Kohlhaas henüz avluyu aşamadan seyisinin uygunsuz davrandığı gerekçesiyle, kendisi oradan ayrıldıktan birkaç gün sonra dövüldüğünü ve atıldığını şaşırarak öğrendi. Kohlhaas kendisine bu bilgiyi veren gence, uşağının ne yaptığını ve bu arada atlara kimin baktığını sorduğunda oğlan bunu bilmediğini söyledi, ahıra vardıklarında içi sıkıntıyla dolmuş olan at tacirine ahırın kapısını açtı. At tacirinin, iki besili ve bakımlı karayağız atının yerine bir deri bir kemik kalmış bitkin bir çift at görünce düştüğü hayret ne kadar büyüktü; kaburgaları üzerine bir şeyler asabileceğiniz kadar dışarı fırlamış, tımar edilmedikleri için bakımsızlıktan yeleleri ve tüyleri keçeleşmişti: Hayvanlar âleminden acınası bir görüntüydü bu! Onu görünce atların halsiz halsiz kımıldanarak kişnedikleri öfkeden deliye dönmüş olan Kohlhaas, atlarına ne olduğunu sordu. Yanında duran oğlan onlara bir zarar gelmediğini, gereken besini aldıklarını, ama hasat zamanı olduğu ve yeterince koşum hayvanı olmadığı için birazcık tarlada çalıştırıldıklarını söyledi. Kohlhaas önceden tasarlanmış bu utanç verici şiddete lanetler yağdırdı, ama acizlik hissi içinde öfkesini bastırdı, yapacak başka bir şey olmadığından atlarını alarak bu haydut yuvasını terk etmeye hazırlandığı

sırada yüksek sesle yapılan konuşmaları duyan kâhya gelip ne olduğunu sordu. "Ne mi oldu?" diye yanıt verdi Kohlhaas, "Tronka beyine ve adamlarına burada bıraktığım atları götürüp tarlada kullanmak hakkını kim verdi?" dedi, "Bu yapılan insanlığa sığar mı?" diye ekledi, yorgun atları kamçısının ucuyla dürtükleyerek kaldırmaya çalıştı ve adama atların yerlerinden bile kımıldamadıklarını gösterdi. Kâhya onu bir süre küçümser gibi süzdükten sonra, "Şu terbiyesize bakın!" diye bağırdı, "Senin gibi bir hödüğün atları hâlâ sağ olduğu için Tanrıya şükretmesi gerekmez mi?" Uşağı kaçtıktan sonra atlara kim bakacaktı diye sordu. Atların verilen yeme karşılık tarlalarda çalışarak bunu çıkarmaları daha ucuza gelmez miydi? Olay çıkarmamasını, aksi takdirde köpekleri çağırıp sükûneti sağlamayı bildiğini ekleyerek sözünü bitirdi. At tacirinin kalbi yeleğinin altında deli gibi çarpıyordu. Göbeği yağ içindeki bu kötü adamı pisliğin içine fırlatıp, bakır rengi yüzünü ayağıyla ezmek geliyordu içinden. Ama onun bir altın terazisi kadar hassas olan adalet duygusu hâlâ tereddüt içindeydi, yüreğindeki yargıç karşısındaki adamın suçlu olup olmadığına karar veremiyordu. İçinden yükselen küfürleri bastırmaya çalışarak atların yanına gitti, düşünceli düşünceli hayvanların yelelerini açmaya çalışarak sakin bir sesle uşağının şatodan kovulmak için ne yapmış olduğunu sordu. "Serseri herif inatçılık yaptığı için. Ahırda gerekli olan bir değişikliği kabul etmemek için direndiği ve kendi ihtiyar atları uğruna Tronken şatosuna gelen iki beyin atlarının gece boyunca dışarıda bırakılmalarını istediği için." dedi kâhya. Kohlhaas o anda uşağın orada olabilmesi ve köfte dudaklı bekçinin söylediklerini karşılaştırabilmek için atların değeri kadar parayı vermeye razıydı. Orada durmuş karayağız atlarının keçeleşmiş yelelerini ayırmaya çalışıp böyle bir durumda ne yapması gerektiğini düşünürken sahne birdenbire değişti ve yabani tavşan avından dönmekte olan Tronka derebeyi Wenzel yanında şövalyeler, uşaklar ve köpeklerden oluşan bir kalabalıkla dörtnala at sürerek şatonun avlusuna girdi. Bir yandan yabancıyı gören köpekler tüyleri diken diken edecek biçimde ulur, öbür yandan şövalyeler onları susturmaya çalışırken, derebeyi ne olduğunu sorduğunda kâhya hemen söze girişip olayı iyice çarpıtarak, at tacirinin karayağız atları birazcık kullanıldı diye bu kadar gürültü patırtı ettiğini anlatmaya başladı. Alay edercesine gülerek, Kohlhaas'ın o atların kendi atları olduğunu kabul etmediğini söylüyordu. Kohlhaas, "Bunlar benim atlarım değil efendim, bunlar benim otuz altın gulden değerindeki atlarım değil! Sağlıklı ve besili atlarımı geri isterim!" diye bağırdı. Atından inen derebeyi yüzü bir an

sararak, "Bu boktan herif atlarını geri almıyorsa burada bıraksın!" dedikten sonra dizliklerinin tozunu elleriyle silkeleyerek, "Gel Günter! Hans! Gelin!" diye bağırdı, şövalyelerle birlikte kapıdan girerken bu kez, "Şarap getirin!" diye bağırdı ve içeriye girip ortadan kayboldu. Kohlhaas atları bu halde Kohlhaasenbrück'teki ahırlarına götüreceğine deri yüzücüyü çağırıp derilerini yüzdürmeyi yeğ tuttuğunu söyledi. Bitik atlarla artık ilgilenmeden onları oldukları yerde bıraktı, doru atına bindi ve hakkını arayacağına yemin ederek oradan ayrıldı.

Dresden'e giden yolda dörtnala at sürerken aklına uşağı ve onu şatoda neyle suçlayıp kovdukları takılınca atını yavaşlattı ve daha bin adım atmadan ilkönce uşağın anlatacaklarını dinlemenin daha adil ve akıllıca olduğuna karar vererek atını döndürdü, Kohlhaasenbrück'e doğru yol almaya başladı. Aşağılanmış olmasına karşın, deneyimleri sonucunda dünyanın hiç de kusursuz bir yer olmadığını ona öğreten doğru bir duyguyla, kâhyanın iddia ettiği gibi uşak herhangi bir biçimde suçluysa bunun haklı sonucuna katlanıp atlarını kaybetmeyi kabullenecekti. Buna karşın, yolda at sürerken ve durduğu yerlerde Tronken şatosunda yolculara her gün başka bir haksızlık yapıldığını duydukça harikulade bir duygu içinde giderek daha derin kök salmaya başladı. Bu duygu, göründüğü gibi bu olay kasten tasarlanmışsa, yapılan haksızlığı düzeltme ve yurttaşlarının geleceğini garanti altına almanın dünyaya karşı görevi olduğu duygusuydu.

Kohlhaasenbrück'e varıp, sadık karısı Lisbeth'i kucaklayıp sevinçten bacaklarına dolanan çocuklarını öptükten sonra, hemen uşak Herse'yi ve ondan haber alınıp alınmadığını sordu. "Evet sevgili Michael, ah bu Herse," diye yanıtladı Lisbeth, "zavallı adam iki hafta önce buraya çok kötü dayak yemiş, ağzı burnu dağılmış olarak geldi; öylesine kötü dövülmüştü ki doğru dürüst soluk bile alamıyordu. Sürekli kan kusuyordu, onu yatırıp ne olduğunu ısrarla sorduk, ama bize kimsenin anlayamadığı bir olay anlattı. Atlara geçiş izni verilmediği için Tronken şatosunda atlarla onu nasıl bıraktığını, kendisine çok kötü davranıp onu şatodan ayrılmaya nasıl zorladıklarını söyledi ve atları beraberinde getirmesinin nasıl mümkün olmadığından söz etti." Kohlhaas pelerinini çıkarırken, "Öyle mi?" dedi, "Artık düzelmiştir, değil mi?" Karısı, "Şöyle böyle, ama kan kusması sürüyor," diye yanıtladı, "sen dönene kadar atlara bakması için Tronken şatosuna hemen bir uşak yollamak istedim. Herse her zaman bize sadık bir yardımcı olduğu için, aslında başka hiç kimsenin olmadığı kadar sadık

olduğu için anlattıklarından kuşku duymama ve atları herhangi bir biçimde kaybettiğinden kuşkulanmama bir neden yoktu; üstelik aldığı yaralar bereler söylediklerini kanıtlıyordu. Ama o, hırsız yatağına kimseyi sokmamam ve atlar uğruna bir insanın yaşamını tehlikeye atmamam için yalvardı." Kohlhaas atkısını çıkarırken, "Hâlâ yatıyor mu?" diye sordu. "Birkaç gündür çiftlikte dolaşmaya başladı." dedi Lisbeth, "Sen de birazdan söylediklerinin doğru olduğunu ve son zamanlarda Tronken şatosunda yabancılara yapılan kötü muamelenin ona da denk geldiğini anlarsın." diye devam etti. "İlkönce ne olup bittiğini öğrenmeliyim," diye yanıt verdi Kohlhaas, "kalkmışsa onu buraya çağır Lisbeth!" Bunları dedikten sonra bir koltuğa oturdu, olayı böylesine sakin karşıladığına sevinen karısı gitti ve uşağı getirdi.

Lisbeth uşakla birlikte odaya girdiğinde Kohlhaas, "Tronken şatosunda ne yaptın?" diye sordu, "Davranışından pek memnun olduğumu söyleyemem." Bu sözler üzerine uşağın solgun yüzü pençe pençe kızardı ve bir an için sustu. "Haklısınız efendim! Yanımda o haydut yuvasını yakmak için Tanrının cebime koyduğu kükürtlü kibritler vardı, ama beni kovdukları o şatoda bir çocuğun ağladığını duyduğumda, ben bir şey yapmayacağım, orayı Tanrının şimşeği yaksın diye düşünüp kibritleri Elbe nehrine attım." dedi. Uşağın söylediklerine şaşıran Kohlhaas, "Peki, şatodan kovulmak için ne yaptın?" diye sordu. "Bana kötü bir oyun oynadılar." dedi Herse, alnında biriken terleri silerken, "Olan oldu artık. Atları tarlada çalıştırarak öldürmelerine razı olmadım, henüz genç olduklarını ve hiç işe koşulmadıklarını söyledim." Şaşkınlığını örtmeye çalışan Kohlhaas Herse'nin söylediğinin doğru olmadığını, çünkü atlara geçen baharda bir süre koşum vurulduğunu söyledi. "Şatoda konuk sayıldığına göre," diye konuşmayı sürdürdü, "hasadı kaldırmayı çabuklaştırmak için yardım gerektiğinde atları birkaç kez onlara verebilirdin." "Ama öyle yaptım efendim," dedi Herse, "bana öyle kötü kötü bakıyorlardı ki atlara fazla bir zarar gelmeyeceğini düşünerek üçüncü gün onları koşumladım ve üç yük tahıl taşıttım." Giderek yüreği daralan Kohlhaas bakışlarını yere çevirerek, "Bundan söz etmediler Herse!" dedi. Herse doğru söylediğine yemin etti. "Söylediklerini yapmayışım, daha öğlen yemlenir yemlenmez atları boyunduruğa koşmayı kabul etmek istemememdi. Kâhya ve vekilharç bunu yapmam karşılığında bana parasız yem teklif edip sizden aldığım yem parasını cebime atmamı önerdiler. Ben de onlara başka bir şey yapmak

niyetinde olduğumu söyleyip onlara arkamı dönüp gittim." "Ama bu senin Tronken şatosundan kovulman için yeterli neden değil." dedi Kohlhaas. "Tanrı bağışlasın!" diye bağırdı uşak, "Tanrının bile unuttuğu çok daha kötü bir şey yüzünden! O akşam gelen iki şövalyenin atlarını ahıra soktular, benimkileri de ahırın kapısına bağladılar. Atları yerleştiren kâhyanın elinden karayağızları alarak onları nereye götürmem gerektiğini sorduğumda bana şatonun duvarına yaslanmış tahtalardan yapılma bir domuz ahırını gösterdi." "Yani atlara uygun olan bir ahırdan çok bir domuz ahırına mı benziyordu demek istiyorsun?" diye sözünü kesti Kohlhaas. "Bir domuz ahırıydı efendim," diye yanıt verdi Herse, "domuzların içine girip çıktığı gerçek bir domuz ahırıydı, içinde ayakta bile duramıyordum." "Belki de bizim karayağızlara göre bir barınak yoktu," dedi Kohlhaas, "ne de olsa şövalyelerin atlarının önceliği vardır." "Fazla yer yoktu," diye yanıtladı uşak sesi zayıflayarak, "toplam yedi şövalye vardı şatoda. Siz olsanız atları birbirlerine biraz daha yaklaştırırdınız. Köyde kiralamak için başka bir ahır bulmaya çalışacağımı söyledim, ama kâhya atları gözünün önünden ayırmaması gerektiğini ve onları avludan çıkarmaya kalkmamamı söyledi." "Peki, sen buna ne dedin?" "Kâhya iki misafirin yalnızca o gece orada kalacaklarını ve ertesi sabah yola çıkacaklarını söylediği için atları domuz ahırına koydum. Ama ertesi gün hiçbir hareket olmadı, üçüncü gün beylerin şatoda birkaç hafta kalacaklarını öğrendim." "Eh Herse, demek ki domuz ahırı ilk gördüğünde sandığın kadar kötü değilmiş." dedi Kohlhaas. "Doğru," dedi uşak, "içini biraz süpürdükten sonra idare edecek gibiydi. Kıza domuzları başka yere koyması için para verdim. Damdaki tahtaları atlar ayakta durabilsin diye gündüz çıkarıp gece takıyordum. Kümesteki kazlar gibi damdan başlarını çıkarıp Kohlhaasenbrück'ü ya da yaşamın daha iyi olduğu bir yerleri aranıyorlardı." "Öyleyse seni neden kovdular Tanrı aşkına?" dedi Kohlhaas. "Söylüyorum ya beyim, benden kurtulmak istiyorlardı," diye yanıtladı uşak, "çünkü ben oradayken atları ölesiye çalıştıramazlardı. Avluda ve hizmetlilerin kaldığı yerde bana kötü kötü bakıyorlardı, ben de istediğiniz kadar benimle uğraşın umurumda değil diye düşünüyordum, ama kavga çıkardılar ve beni dışarıya attılar." "Nedeni neydi? Bir nedenleri olmalı!" diye bağırdı Kohlhaas. "Ah kuşkusuz!" dedi uşak, "Domuz ahırına konduğumuz ikinci günün akşamı tüm çabaya karşın pislenmiş olan atları alıp nehirdeki at havuzuna götürmek istedim. Şatonun avlu kapısından geçip oradan ayrılacakken kâhya ve vekilharç arkalarında adamlar ve köpeklerle, ellerinde sopalar hizmetlilerin bölümünden çıkıp

peşimden koşturarak, hırsızı durdurun, serseriyi yakalayın diye kendilerinden geçmişçesine haykırmaya başladılar. Kapıdaki bekçi yolumu kesti, ona ve arkamdan koşanlara, ne oluyor Tanrı aşkına diye sorduğumda kâhya, ne mi oluyor diye bağırarak atların dizginlerine yapıştı. Yakama yapışarak, o atlarla nereye gittiğini sanıyorsun diye sordu. Nereye mi gidiyorum? Tanrı aşkına! At havuzuna gidiyorum. Kaçacağımı mı… demeye kalmadan, at havuzunaymış diye bağırdı kâhya. Seni ahlaksız seni! Kohlhaasenbrück'e ana yoldan yüzerek nasıl gidileceğini ben sana gösteririm dedi ve bacağımdan tutan vekilharçla birlikte acımasızca asılarak beni attan aşağıya çektiler, boylu boyunca çamurun içine düştüm. Cinayet bu! Ahırda eyerler, battaniyeler duruyor ve çamaşırlarım orada diye bağırdım, ama onlar ve uşaklar tekmeleri, kırbaçları ve sopalarıyla üzerime çullandılar ve öyle ki şato kapısının dışında yarı ölü yığılıp kaldım; hırsız herifler, atlarımı nereye götürüyorsunuz diye söylenip ayağa kalkmaya çalışırken kâhya, çık dışarı avludan, tut onu Kaiser, tut onu Jäger, yakala onu Spitz diye bağırınca on ikiden fazla köpek üzerime saldırdı. Parmaklıktan bir parça kopardım, bir kazık mı neydi bilemiyorum ve üç köpeği onunla ayaklarımın dibinde öldürdüm, ama çok kötü ısırıldığım için kaçmak zorunda kalacakken bir ıslık sesi duydum, köpekler geriye dönüp avluya doğru koşmaya başladılar, kapı vurularak kapandı ve sürgüsü indirildi; kendimi kaybederek yolun üzerine yığılıp kaldım." Yüzü bembeyaz kesilen Kohlhaas zorlama bir kurnazlıkla, "Kaçmayacak mıydın yani Herse?" diye sordu. Adam yüzü kıpkırmızı kesilerek başını öne eğdiğinde at taciri, "İtiraf et! Domuz ahırında olmak hiç hoşuna gitmemiştir; Kohlhaasenbrück'te olmanın çok daha iyi olacağını düşünmüşsündür." "Tanrı korusun!" diye bağırdı Herse, "Size söyledim. Eyerleri, battaniyeleri ve çamaşırlarımı o domuz ahırında bıraktım. İpek bir boyun bağına sarıp yemliğin arkasına sakladığım üç guldeni orada bırakır mıydım? Lanet olsun! Siz böyle konuşunca keşke o kibriti ateşleseydim diye düşünüyorum." "Tamam, tamam!" dedi at taciri, "Kötü niyetle söylemedim. Bak, söylediğin her şeye kelimesi kelimesine inanıyorum, bu olay konu olursa söylediklerinin doğru olduğuna Tanrının huzurunda yemin edebilirim. Benim hizmetimdeyken bunların olmasına üzüldüm Herse. Git yat, olur mu? Sana bir şişe şarap versinler ve sana yapılan haksızlığın düzeltileceğini düşünerek avun!" Sonra kalktı, uşağın domuz ahırında bıraktığı eşyaların bir listesini yaptı, her birinin değerini yazdı, tedavinin

aşağı yukarı ne kadar tuttuğunu da sorduktan sonra bir kez daha el sıkışıp onu yolladı.

Sonra karısı Lisbeth'e olan biteni anlattı ve yargıya başvurmaya karar verdiğini söyledi; karısının da onu tüm kalbiyle desteklemesinden memnun oldu. Çünkü karısı belki ondan daha az sabırlı yolcuların şatonun arazisinden geçeceğini, bu haksızlıklara bir son vermekle Tanrı adına bir iyilikte bulunacağını ve yasal işlemler için gerekli parayı toparlamaya çalışacağını belirtti. Kohlhaas ona sadık bir eş olduğunu söyledi. O gün ve ertesi günü onunla ve çocuklarıyla huzur içinde geçirdikten sonra işlerini yoluna koyup mahkemeye başvurmak üzere Dresden'e doğru yola çıktı.

Burada tanıdık bir hukukçuyla birlikte Tronka derebeyi tarafından ona ve uşağı Herse'ye yapılan haksızlıkla ilgili ayrıntılı bir şikâyet dilekçesi yazdı ve derebeyinin yasalara göre cezalandırılmasını, atların eski durumlarına getirilmelerini, kendisine ve uşağına yapılanlara karşılık tazminat ödenmesini istedi. Yasal olarak bu olay açıktı. Atların yasaya aykırı olarak tutulmuş olmaları olan biteni açıklıyordu; atların rastlantı sonucu hastalandıkları varsayılsa bile at tacirinin onları sağlıklı olarak geri istemesi hakkıydı. Kohlhaas başkentte sorup soruşturduğunda davasını canla başla destekleyeceklerine söz veren birçok dost bulmakta gecikmedi. Geniş bir alanda ticaret yaptığı için birçok önemli insanı tanıyor, işini dürüstçe yaptığı için de hakkında olumlu düşünülüyordu. Saygın biri olan avukatıyla birkaç kez keyifle yemek yedi, dava masraflarına karşılık ona para bıraktı ve birkaç hafta sonra davanın sonucundan kuşku duymadan Kohlhaasenbrück'e, karısı Lisbeth'in yanına döndü. Aylar geçti, yıl neredeyse bitmek üzereydi, ama gidip açtığı davanın sonuçlanması bir yana Saksonya'dan ne olup bittiğiyle ilgili bir haber bile alamadı. Birkaç kez mahkemeye yeniden dilekçe yazdıktan sonra avukatına yazdığı özel bir mektupla davanın neden bu kadar geciktiğini sordu ve işte o zaman daha yüksek bir makamdan baskı yapıldığı için Dresden mahkemesinin davayı reddettiğini öğrendi. Şaşırmış olan at taciri bir mektup daha yazıp bunun nedenini sorduğunda avukat ona Tronka derebeyinin biri kralın sakisi öbürü de mabeyinci olan iki genç beyle, Hinz ve Kunz Tronka'yla akraba olduğu yanıtını verdi. Avukat Kohlhaas'a artık mahkemelerde zaman kaybetmemesini ve Tronken şatosuna şahsen gidip hâlâ orada olan atları almasını önerdi; anlaşılan o anda başkentte olan derebeyi, atları ona teslim

etmeleri için adamlarına emir vermişti ve Kohlhaas'ın tatmin olmasa da bu olayı kapatmasını istemiş ve artık bu işe karışmak istemediğini eklemişti.

O sırada Kohlhaas Brandenburg'daydı ve Kohlhaasenbrück'ün bağlı olduğu Brandenburg valisi Heinrich von Geusau da kentin sağladığı büyük bir fon sayesinde hastalar ve yoksullar için bir dizi kurum oluşturmaya çalışıyordu. Yakınlardaki bir köyde sakatlar için, sonraları söylendiği kadar iyileştirici gücü olmadığı anlaşılan şifalı bir suyun olduğu yeri düzene sokmakla meşguldü. Kohlhaas onu sarayla birçok kez iş yaptığı zamandan tanıyordu; bu nedenle vali Tronken şatosundaki o talihsiz olaydan beri nefes alırken göğsünde ağrılar olan Herse'nin küçük kaynağın verdiği şifadan yararlanmasına izin verdi. Rastlantı sonucu o sırada birtakım düzenlemeler için gelen vali Kohlhaas'ın Herse'yi soktuğu kazanın yanındayken, Kohlhaas Lisbeth'in bir ulakla yolladığı Dresden'deki avukatından gelen umut kırıcı mektubu aldı. Vali doktorla konuşurken Kohlhaas'ın gözünden bir damla yaşın okuduğu mektubun üzerine düştüğünü görünce bir dost olarak yanına gelip kötü haberin ne olduğunu sordu; at taciri hiçbir şey demeden ona mektubu uzattı. Vali, Herse'nin orada hasta yatmasına ve belki de ömrünün sonuna kadar iyileşmemesine neden olacak olan Tronken şatosunda Kohlhaas'ın karşılaştığı davranıştan haberi olduğu için omzunu okşayarak umudunu yitirmemesini, hakkını alabilmesi için ona yardım edeceğini söyledi. Vali emri üzerine akşam şatosuna gelen at tacirine yapması gerekenin Brandenburg elektörüne olanları kısaca anlatan bir dilekçe yazmak olduğunu söyledi ve avukatın mektubunu da ekleyerek Saksonya toprakları içinde ona uygulanan şiddeti anlatıp prensin korumasını istemesini salık verdi. Dilekçesini elektöre yollamak üzere olduğu bir pakete ekleyeceğini, koşullar el verirse dilekçeyi onun adına Saksonya elektörüne ileteceğini ve derebeyi ile yanındakilerin bütün oyunlarına karşın Kohlhaas'ın Dresden mahkemelerinde hakkını alabilmek için başka bir adım atmasına gerek olmadığını söyledi. Kohlhaas iyi niyetini yeniden gösterdiği için valiye sevinçle teşekkür ederek Dresden'de uğraşmak yerine doğrudan Berlin'de işlemlere başlamadığı için pişman olduğunu söyledi ve yerel mahkemeye giderek gerektiği gibi şikâyetini kaleme alıp valiye teslim ettikten sonra davanın sonucundan eskisinden daha da emin olarak Kohlhaasenbrück'e döndü. Ama birkaç hafta geçmeden kentin valisinin resmi bir iş için Potsdam'a yolladığı bir sulh hâkiminden elektörün dilekçeyi şansölyesi Kont Kallheim'a havale ettiğini, onun da

soruşturma yapmaları ve ceza vermeleri için doğrudan Dresden Sarayı'na başvuracağı yerde öncelikli olarak Tronka derebeyinden ayrıntılı bilgi alma yoluna gittiğini öğrendi. Anlaşılan Kohlhaas'ın evinin önünde arabasını durdurup ona bu mektubu veren sulh hâkimi yalnızca bunu yapmakla görevlendirilmişti ve bu nedenle onun şaşırarak neden bu yola gidildiğiyle ilgili sorularına tatmin edici yanıtlar veremedi. Acelesi olduğunu belli eden görevli sadece valinin kendisinden sabırlı olmasını iletmesini istediğini ekledi ve bu kısa konuşmanın sonuna doğru düşünmeden söylediği birkaç sözcükten Kohlhaas Kont Kallheim'ın evlilik yoluyla Tronka ailesinin hısmı olduğunu çıkardı.

Artık at yetiştirmekten de evinden ve çiftliğinden de, hatta karısından ve çocuklarından bile zevk alamayan Kohlhaas karamsarlıkla gelecek ayı bekledi, bu süre sonunda tam da beklediği gibi kaplıcalarda sağlığı biraz düzelmiş olan Herse, Brandenburg'dan yanında uzun bir karara ek olarak validen bir mektupla birlikte geldi. Vali mektubunda bu davada fazla yardımcı olamadığı için üzüldüğünü, ek olarak şansölyenin aldığı resmi kararı yolladığını belirtiyor ve Kohlhaas'a gidip Tronken şatosundan atlarını almasını ya da bu konuyu kapatmasını salık veriyordu. Kararda Dresden mahkemesinden alınan bilgiye göre Kohlhaas'ın kavgacı bir davacı olduğu, atları bıraktığı derebeyinin hayvanları hiçbir biçimde alıkoymak gibi bir niyeti olmadığı, Kohlhaas'ın gidip atları şatodan alması ya da hiç olmazsa nereye yollanacaklarını bildirmesi belirtiliyor, devleti bu tür angaryalar ve sıradan tartışmalarla meşgul etmemesi isteniyordu. Kohlhaas'ın derdi atlar değildi, bir çift köpek bile olsa aynı sıkıntıyı çekerdi. Mektubu aldığında öfkeden deliye döndü. Avluda ne zaman bir ses duysa, göğsünü saran o güne dek duyumsamadığı olumsuz duygularla sıkıntı içinde, derebeyinin adamlarının kapıdan girip girmediklerini belki de bir özür mektubuyla birlikte açlıktan ayakta duracak halleri kalmamış perişan atlarını geri getirip getirmediklerini görmek için kapıya bakıyordu. Ruhu dünya işlerinde deneyimli olmasına karşın bir tek beklediği bu olay karşısında hazırlıklı olamıyordu. Oysa kısa bir süre sonra o taraflara yolu düşen bir tanıdığından atlarının asilzadenin atlarıyla birlikte hâlâ Tronken şatosunda tarlalarda çalıştırıldığını öğrendi, dünyanın böylesine bozuk bir düzenin içinde olduğunu görmenin verdiği acının içinden kendi yüreğinde bir düzen olduğunu bilmenin verdiği memnuniyet bir kıvılcım gibi yükseliyordu. Kohlhaas uzun bir süredir arazisinin yanındaki arazileri satın alarak

sınırlarını genişletmeyi düşünen üst düzey bir memur olan komşusunu davet etti ve konuk oturur oturmaz Brandenburg ve Saksonya'daki ev ve çiftlik dahil, tüm taşınır ve taşınmaz mal varlığına ne kadar verebileceğini sordu. Bunu duyan karısı Lisbeth bembeyaz kesildi. Dönüp arkasında yerde oynamakta olan en küçük çocuğunu kaldırıp kucağına aldı ve oğlan boynundaki gerdanlıkla oynarken çocuğun kırmızı yanaklarının ötesine, kocasına ve elinde tuttuğu kâğıda ölümcül bir bakış fırlattı. Şaşkınlıktan at tacirine bakakalan memur birdenbire böyle garip bir öneride bulunmasına neyin yol açtığını sordu. Olabildiğince neşeli görünmeye çalışan Kohlhaas Havel nehrinin kenarındaki çiftliğini satmayı çoktan beri düşündüğünü, ikisinin geçmişte de bunu sıkça konuştuklarını, bununla karşılaştırıldığında Dresden'in dış mahallelerinden birindeki evinin önemsiz bir ekleme olduğunu ve kısacası memur her iki mülkü de almayı kabul ederse sözleşmeyi hemen yapmaya hazır olduğunu söyledi. İsteksizliğini gizlemek için olabildiğince neşeli bir ses tonuyla dünyanın bir tek Kohlhaasenbrück demek olmadığını ve karşılaştırıldığında saygın bir baba olarak ailesinin başında olmanın ikincil ve değersiz kaldığı amaçlar olabileceğini, kısacası ruhunu yakında duyulacak daha yüce şeylere adadığını açıkça söylemekte bir sakınca görmediğini belirtti. Bu sözlerle rahatlayan memur durmamacasına çocuğunu öpen Kohlhaas'ın karısına şaka yollu kocasının büyük bir olasılıkla hemen parayı ödemesini istemeyeceğini söyledikten sonra dizlerinin arasına sıkıştırmış olduğu şapkasıyla bastonunu masanın üzerine koydu ve at tacirinin elinde tuttuğu kâğıdı okumak üzere aldı. Sandalyesini ona yaklaştıran Kohlhaas bunun dört hafta sonra geçerli olacak olan kendi hazırladığı bir satış belgesi olduğunu açıkladı, sadece imzaların, ödenecek toplam satış miktarının ve Kohlhaas dört hafta içinde vazgeçerse ödemesi gereken tazminatın yazılması gerektiğini gösterip, neşeli bir ses tonuyla makul olacağına inandığı satış bedeli konusunda önerisini beklediğini ve bu konuda zorluk çıkarmayacağını söyledi. Karısı odada bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu ve göğsü gerginlikten öylesine inip kalkıyordu ki küçük oğlanın çekiştirdiği şalı neredeyse omuzlarından aşağı kaymak üzereydi. Memur Dresden'deki evin değerini tahmin edemeyeceğini söylediğinde Kohlhaas mülkü satın alırken yaptığı yazışmaları uzatarak, belgelerdeki alım fiyatı istediği fiyatın yaklaşık yarısı kadar daha fazla olmasına karşın yüz altın gulden istedi. Satış belgesini bir kez daha okuyan memur belgede kendisinin de vazgeçme hakkı olduğunu gördüğünde neredeyse kesin karar vermiş bir durumda damızlık atları

ahırında kullanamayacağını söyledi. Ama Kohlhaas atları hiç satmak niyetinde olmadığını ve silah deposunda asılı duran birkaç tüfeği de almak istediği yanıtını verince memur biraz tereddüt etti, duraksadı ve sonunda daha önce bir yürüyüşleri sırasında yarı ciddi yarı şaka teklif ettiği, mülkün gerçek değeriyle hiç ilgisi olmayan düşük bir fiyatı tekrarladı. Kohlhaas yazması için mürekkebi ve tüyü ona doğru itti ve hâlâ doğru anladığından kuşkusu olan memur ona bir kez daha ciddi olup olmadığını sordu. Kohlhaas biraz da alınarak, onunla alay ettiğini mi düşündüğünü sorunca tüyü aldı ve düşünceli bir ifadeyle belgeyi imzaladı; öte yandan vazgeçme halinde satıcının tazminat ödemesi gerektiğini belirten maddeyi çizdi, hiçbir biçimde satın almak istemediği Dresden'deki mülkün ipoteği için yüz altın gulden ödünç vermeyi üstlendi ve iki ay içinde Kohlhaas'ı sözleşmeden vazgeçmekte tamamen özgür bıraktı. Bu davranışından duygulanan Kohlhaas memurun elini büyük bir içtenlikle sıktı ve belgede en önemli koşul olan satış fiyatının dörtte birinin hemen nakit olarak ödenmesi, geri kalanın da satıcının Hamburg'daki banka hesabına üç ay içinde yatırılması konusunda anlaştıklarında, alım satımın böyle mutlu bir anlaşmayla bitmesini kutlamak için şarap getirmeleri için seslendi. Şişeleri getiren hizmetçi kıza uşağı Sternbald'ın doru atı eyerlemesini söyledi; bazı işleri için başkente gitmesi gerektiğini, şimdi açıklayamayacağı bazı konuları çok geçmeden geri döndüğünde açık yüreklilikle anlatacağını belirtti. Sonra kadehleri doldururken, o sıralarda savaşmakta olan Lehlerle Türklerin durumunu sordu, bu konuda memurun tüm politik düşüncelerini dinledikten sonra anlaşmalarının şerefine bir kez daha kadeh kaldırdı ve memuru uğurladı. Memur odadan çıkar çıkmaz Lisbeth kocasının ayaklarına kapanarak, "Bana ve sana doğurduğum çocuklarımıza karşı en ufak bir şey hissediyorsan ve anlayamadığım bir nedenle bizi yüreğinden söküp atmadıysan bu ürkünç girişimlerin anlamı söyle bana!" diye bağırdı. "Sevgili karıcığım şu anda kaygılanmanı gerektiren bir durum yok. Derebeyi Wenzel von Tronka'yla ilgili şikâyetimin gereksiz yere sorun çıkarmak olduğuna dair bir mahkeme kararı aldım. Bunda bir yanlışlık olduğu için şikâyet başvurumu bir kez efendimize bizzat sunmaya karar verdim." "Evi neden satmak istiyorsun?" diye bağırdı karısı umarsızlık gösteren bir hareketle ayağa kalkarken. At taciri karısını yavaşça göğsüne bastırarak, "Çünkü sevgili Lisbeth, haklarımın savunulmadığı bir ülkede kalmak istemiyorum. Beni tekmeleyeceklerse insan değil köpek olmayı yeğlerim! Sanırım karım olduğuna göre sen de böyle düşünüyorsundur."

dedi. "Haklarının savunulmayacağını nerden biliyorsun?" diye sordu karısı deliye dönerek, "Efendimize uygun olduğu biçimde alçakgönüllülükle dilekçeni verirsen reddedileceğini ya da seni dinlemeyeceğini nereden biliyorsun?" "Pekâlâ," dedi Kohlhaas, "korkularım yersizse, evim henüz satılmadı zaten. Efendimizin adil olduğunu biliyorum; çevresindeki kalabalığın arasından sıyrılıp ona ulaşabilirsem hakkımı alabileceğimden kuşkum yok ve bir hafta dolmadan sana ve eski işime sevinç içinde dönebilirim. Ondan sonra da ömrümün sonuna kadar seninle birlikte olmaktan başka bir şey istemem." diye ekledi karısını öperek, sonra da sözü, "Ama her şeye karşı hazırlıklı olmalıyım," diye sürdürdü, "bu nedenle mümkünse bir süre buradan uzaklaşmanı ve çocuklarla birlikte zaten çoktan beri ziyaret etmek istediğin Schwerin'deki yaşlı teyzenin yanına gitmeni istiyorum." "Ne?" diye bağırdı karısı, "Schwerin'e mi gideyim? Sınırı aşıp çocuklarla teyzeme mi gideceğim?" dedi ve korkudan dili tutulmuşçasına sustu. "Kesinlikle," dedi Kohlhaas, "ve mümkünse hemen gitmelisin ki amacımla ilgili adımları kafamda başka kaygılar olmadan atabileyim." "Ah seni anlıyorum!" diye bağırdı karısı, "Artık silahlardan ve atlardan başka hiçbir şeye ihtiyacın yok; geri kalan her şeyi kim alırsa alsın!" Böyle dedikten sonra arkasını döndü ve kendini bir koltuğa atarak ağlamaya başladı. Şaşıran Kohlhaas, "Sevgili Lisbeth neler diyorsun? Tanrı bana bir eş, çocuklar ve mal mülk vermiş, şimdi ilk kez keşke vermese miydi diyeyim?" diye sordu. Sonra sevecenlikle yanına oturdu, karısı da bu sözler üzerine kızardı ve ona sarıldı. "Söyle, ne yapmalıyım?" dedi karısının alnındaki lüleleri okşayarak, "Davamdan vaz mı geçeyim? Tronken şatosuna gidip asilzadeye atlarımı geri vermesi için yalvardıktan sonra onlara binip sana geri mi getireyim?" Lisbeth, "Evet, evet, evet!" diye haykırmak istiyordu, ama cesaret edemedi; gözyaşları arasında başını salladı, ona daha da sıkıca sarıldı ve göğsünü ateşli öpücüklere boğdu. Kohlhaas, "Zanaatımı sürdürmem için hakkımı almam gerektiğini düşünüyorsan, onu elde edebilmem için gerekli olan özgürlüğü bana bağışla!" Sonra doru atının hazır olduğunu söylemek için gelmiş olan uşağa kahverengi atların da ertesi gün karısını Schwerin'e götürmek üzere hazırlanmasını tembih etti. Lisbeth aklına birdenbire bir şey geldiğini söyledi. Ayağa kalkıp gözyaşlarını sildi ve yazı masasına oturmuş olan kocasına bir dilekçe yazıp onun yerine Berlin'e gidip hükümdara dilekçeyi kendisinin vermesine izin verip vermeyeceğini sordu. Önerisine birçok nedenden duygulanan Kohlhaas onu kucağına çekip oturttu, "Sevgili

karıcığım, buna olanak yok! Hükümdar çok sıkı korunuyor ve ona yaklaşmaya kalkan herkes tatsız şeylerle karşılaşıyor." dedi. Lisbeth onun yanına yaklaşmanın bir kadın için bir erkekten bin defa daha kolay olduğunu söyleyip, "Bana dilekçeyi ver," diye yineledi, "tek isteğin dilekçenin onun eline ulaşmasıysa ben bunu kesinlikle hallederim." Karısının cesaret ve zekâsını kanıtlayan birçok duruma tanık olmuş olan Kohlhaas bu işi nasıl başaracağını sorduğunda, karısı utanıp önüne bakarak geçmişte elektörün sarayının kumandanının Schwerin'de görevliyken onunla evlenmek istediğini, şimdi kuşkusuz evlenip çoluk çocuğa karışmış olduğunu, ama onu tamamen unuttuğunu hiç sanmadığını, kısacası bu durumdan ve anlatılması zor başka koşullardan yararlanabilmesi için bu işi ona bırakmasını söyledi. Kohlhaas sevinçle karısını öptü, önerisini kabul ettiğini belirtti ve hükümdara ulaşabilmesi için kâhyanın karısını yanına alması gerektiğini vurguladı. Dilekçeyi karısına verdi, atları hazırlattı ve karısını iyice sarıp sarmalayarak, yanına güvenilir uşağı Sternbald'ı katarak uğurladı.

Oysa davası uğruna attığı boşuna adımlar arasında en büyük felaketi bu yolculuk getirdi. Aradan birkaç gün geçmeden Sternbald göğsünden tehlikeli bir yara almış olarak yatan karısının içinde olduğu arabayı yavaş yavaş çekerek çiftliğe geri döndü. Bembeyaz kesilen Kohlhaas ne yapsa ne etse de olan bitenle ilgili doğru dürüst bir bilgi edinemedi. Seyisin anlattığına göre komutan evde olmadığı için sarayın yakınlarında bir handa gecelemek zorunda kalmışlardı. Ertesi sabah Lisbeth ona atlarla kalmasını söyledikten sonra oradan ayrılmış ve akşama kadar dönmemişti. Döndüğünde bu durumdaydı. Anlaşılan hükümdara yaklaşmak için büyük bir cüretle kendini öne atmış ve hükümdarın suçu olmaksızın onu çevreleyen haşin ve işgüzar muhafızlarından birinin mızrağının sapıyla göğsünden vurulmuştu. En azından onu bilincini yitirmiş bir halde gece yarısına doğru hana getirenler böyle demişlerdi, çünkü kendisi ağzından akan kan engel olduğu için konuşmakta zorlanıyordu. Daha sonra dilekçe bir şövalye tarafından karısından almıştı. Sternbald hemen bir ata atlayıp efendisine bu tatsız olayı haber vermek istediğini, ama karısının önceden haber verilmesini istemediğini ve çağırılan doktorun karşı çıkmasına karşın Kohlhaasenbrück'e kocasının yanına dönmekte ısrar ettiğini söyledi. Kohlhaas yolculuğun iyice yıktığı karısını hemen yatağa yatırdı, kadın acılar içinde nefes almakta zorlanarak birkaç gün daha yaşadı. Ne olduğuna

dair biraz bilgi alabilmek amacıyla boşuna bilicini yerine getirmek için uğraştılar, ama o feri kaçmış gözlerini bir noktaya dikmişti ve yanıt vermiyordu. Ancak ölümünden kısa bir süre önce bilinci geri geldi ve başucunda Luther mezhebinden (o da kocasını izleyerek yeni gelişen bu mezhebi kabul etmişti) bir rahip İncil'den bir bölümü hüzün içinde yüksek sesle okurken ona karanlık bir bakış fırlatarak sanki bir şey okumasına gerek yokmuşçasına İncil'i elinden alıp bir yeri ararcasına sayfaları tek tek çevirmeye başladı ve sonra yatağın yanında oturan Kohlhaas'a dönüp işaretparmağıyla "Düşmanlarını bağışla, senden nefret edenlere bile iyilik yap" sözünü gösterdi. Bu sırada duygu dolu bir bakışla kocasının elini sıktı ve ruhunu teslim etti. "Derebeyini bağışlarsam Tanrı beni hiç bir zaman bağışlamasın!" diye düşündü Kohlhaas, gözlerinden yaşlar boşanarak karısını öptü, gözlerini kapattı ve odadan çıktı. Memurun Dresden'deki ahırlar için vermiş olduğu yüz altın guldeni aldı ve bir prensese yaraşır bir gömme töreni düzenledi: Meşe ağacından metalle çerçevelenmiş bir tabut, altın ve gümüş püskülleri olan ipek yastıklar ve kenarları taştan ve kireçli harçtan yapılma sekiz arşın derinliğinde bir mezar yaptırdı. Kucağına en küçük oğlunu alıp, mezarın başında durup hazırlıkları kendisi yönetti. Gömüleceği gün geldiğinde kar gibi beyaz ölüyü siyah kumaşla çevrelenmiş bir salona koydurdu. Rahibin cenazenin başında yaptığı dokunaklı konuşma bittiği sırada vefat etmiş olan kadının hükümdara götürdüğü dilekçenin yanıtı geldi. Atları Tronken şatosundan alması ve hapis cezasına çarptırılmamak için bu konuyu daha fazla kurcalamaması gerektiği belirtiliyordu. Kohlhaas mektubu cebine soktu ve tabutu arabaya koydurdu. Mezarın üzerinde toprak yığını oluşup haç dikildikten ve cenazeye çağrılanlar dağıldıktan sonra, son kez karısının boş yatağının önünde yere kapandı ve hemen intikam almanın peşine düştü. Oturdu ve içinden gelen doğal yetkisine dayanarak bir karar yazdı ve derebeyi Wenzel von Tronka'ya bu belge eline geçtikten sonra üç gün içinde ondan alınan ve tarlalarında ölesiye çalıştırılan iki karayağız atı Kohlhaasenbrück'e geri getirmesini ve atlar semizleşene dek onlara Kohlhaas'ın ahırlarında bizzat bakmasını emretti. Bu bildiriyi yerine ulaştırır ulaştırmaz Kohlhaasenbrück'e dönmesi talimatını verdiği atlı bir haberciyle yolladı. Aradan üç gün geçip atlarla ilgili bir ses çıkmayınca Herse'yi çağırıp ona derebeyine verdiği atları beslemekle ilgili görevi açıkladı ve ona iki soru sordu: Birinci sorusu kendisiyle birlikte Tronken şatosuna gidip derebeyini alıp almayacağı, ikincisi de derebeyi kararı yerine getirmekte yan çizerse

onu ahırda kırbaçlayıp kırbaçlamayacağıydı. Herse efendisinin dediklerini anlar anlamaz coşku içinde, "Hemen bugün gidelim!" diye bağırıp kasketini havaya fırlattı ve derebeyine atları tımar etmesini öğrenmesi için on düğümlü bir sırım ördüreceğine yemin etti. Bundan sonra Kohlhaas evini sattı ve çocuklarını bir arabayla sınırın öbür tarafına yolladı; karanlık bastığında da hepsi ona körü körüne bağlı öteki yedi hizmetlisini çağırıp onlara at ve silah verdikten sonra Tronken şatosuna doğru yola çıktı.

Bu bir avuç insanla üçüncü günün gecesinde şatonun kale kapısında sohbete dalmış olan görevliyi ve bekçiyi atlarıyla ezip geçerek şatoya saldırdı. Şatonun avlusundaki tüm barakaları ateşe verdiler, barakalar alev alev yanarken, Herse kâhyanın bulunduğu kuleye çıkan dolambaçlı merdivenleri tırmanıp yarı giyinik oturmuş oyun oynayan kâhyaya ve vekilharca sille tokat girişirken Kohlhaas şatoya dalıp derebeyi Wenzel'i aramaya koyuldu. Adalet meleği gökyüzünden oraya inmişti sanki ve tam bu sırada derebeyi kahkahalar arasında etrafındaki genç arkadaş güruhuna at tacirinin yolladığı bildiriyi okurken at tacirinin avludan gelen sesini duyar duymaz ölü gibi bembeyaz kesildi ve arkadaşlarına, "Kardeşlerim canınızı kurtarın!" diye haykırdıktan sonra ortadan yok oldu. Kohlhaas salona girer girmez karşısına çıkan derebeylerden Hans von Tronka'yı tutup salonun bir köşesine öylesine şiddetli fırlattı ki adamın beyni taşların üzerinde dağıldı. At tacirinin uşakları silahlarına davranan şövalyeleri etkisiz hale getirip dağıttıktan sonra Kohlhaas derebeyi Wenzel von Tronka'nın nerede olduğunu sordu. Aptala dönmüş adamların bilmediklerini anlayınca şatonun yan bölümlerine giden iki odanın kapısını tekmeyle açarak şatonun her bir köşesini aradı, kimseyi bulamayınca da lanetler okuyarak çıkışları denetim altında tutabilmek için şatonun avlusuna indi. Bu sırada barakalardan sıçrayan alevler yüzünden şatodan ve yan bölümlerinden yoğun bir duman göğe doğru yükselmeye başlamıştı. Sternbald ve gayretli üç hizmetli taşınabilen her şeyi sürükleyerek atların yanına ganimet olarak yığarken, Herse'nin zafer çığlıkları arasında kâhya ve vekilharcın cesetleri, çocukları ve karılarıyla birlikte vekilharcın kulesinin açık pencerelerinden aşağıya uçtu. Kohlhaas şatonun merdivenlerinden inerken ayaklarına kapanan derebeyinin gut hastası olan yaşlı kalfasına Wenzel von Tronka'nın nerede olduğunu sordu. Kadın titreyen cılız bir sesle şatonun şapeline kaçmış olabileceğini söyleyince Kohlhaas iki hizmetlisini çağırarak anahtarı ortada olmayan şapelin kapısını meşalelerin ışığında

keski ve baltalarla kırdı, ama mihrabı ve oturma sıralarını alt üst etmesine karşın öfke dolu bir düş kırıklığıyla derebeyinin izine rastlayamadı. Kohlhaas şapelden çıkarken derebeyinin binek atlarını alevlerin tehdit ettiği büyük taş bir ahırdan çıkarmak için koşan şatonun ayaktakımından genç uşaklarından biriyle karşılaştı. Tam o sırada damı samandan küçük bir kulübede kendi karayağız atlarını gören Kohlhaas uşağa oradaki karayağız atları neden kurtarmadığını sorduğunda anahtarı ahırın kapısına sokmakla uğraşan uşak kulübeyi çoktan alevlerin sardığı yanıtını verdi. Kohlhaas öfkeyle anahtarı deliğinden çıkarıp duvarın öbür tarafına fırlattı, uşağı kılıcının yassı tarafıyla iterek yanan kulübeye soktu ve çevredekilerin ürkünç kahkahaları arasında atlarını kurtarmaya zorladı. Korkudan sapsarı kesilmiş olan uşak atlarla birlikte az sonra yerle bir olan kulübeden çıktığında Kohlhaas'ı orada bulamadı; şatonun avlusundaki öbür hizmetlilerin yanına gidip ona sırtını dönmüş olan Kohlhaas'a birkaç kez atları ne yapması gerektiğini sorduğunda Kohlhaas ansızın öyle ürkünç bir biçimde ayağını havaya kaldırdı ki tekme atmış olsa onu hemen oracıkta öldürürdü. Sonra bir yanıt vermeden kahverengi atına atlayıp atı kale kapısının altına sürdü ve hizmetlileri içeriyi yağmalarken orada sessizce gün doğuşunu beklemeye koyuldu.

Sabah olduğunda tüm şato duvarlarına kadar yanıp kül olmuş, içeride de Kohlhaas ve yedi adamının dışında kimse kalmamıştı. Atından inip parlak gün ışığının aydınlığında şatoyu köşe bucak yeniden aradı. Ona ne denli ağır gelse de şatoya yaptığı saldırının başarısız olduğunu kabul etmek zorunda kaldığı için yüreği acı ve karamsarlıkla dolu olarak Herse'yi ve birkaç adamını derebeyinin ne yöne kaçtığını öğrenmeleri için yolladı. Mutsuz Kohlhaas'ı en çok zor durumda kalmış olan derebeyinin Mulde nehrinin kenarında Erlabrunn adındaki zengin bir manastıra sığınmış olabileceği düşüncesi rahatsız ediyordu, çünkü çevrede dindar, yardımsever, azize gibi bir kadın olarak tanınan Başrahibe Antonia von Tronka derebeyinin halasıydı ve küçükken onu o eğitmişti. Kohlhaas bu konuda gerekenleri öğrendikten sonra şatonun kâhyanın oturduğu bölümde sağlam kalmış bir odasına çıkıp orada, "Kohlhaas bildirisi" adını verdiği bir yazıyı kaleme aldı; halktan haklı bir savaş içinde olduğu derebeyi Wenzel von Tronka'yı korumamalarını, akrabaları ve dostları da dahil olmak üzere herkesin onu kendisine teslim etmek zorunda olduğunu, aksi takdirde canlarından olacaklarını ve tüm mallarının ve mülklerinin ateşe verileceğini

bildiriyordu. Bu bildiriyi yolcular ve gezginler aracılığıyla tüm bölgeye dağıttı, bir kopyasını da Başrahibe Antonia'ya elden teslim etsin diye yardımcısı Waldmann'a verdi. Ayrıca derebeyinden memnun olmayan ve yağmalamadan pay almak istedikleri için onun yanında yer almaya hazır olan Tronken şatosunun uşaklarından bazılarıyla konuşup onları ok ve hançerlerle silahlandırdı ve bu piyadelere atların terkisine binmeyi öğretti, adamlarının getirdiği tüm ganimetleri paraya çevirip onlara dağıttıktan sonra yüreğini burkan bu işlere ara verip kale kapısında birkaç saat dinlendi.

Öğlene doğru Herse gelip her an olayların daha kötüye gitmesi beklentisi içinde olan yüreğinin onu önceden uyardığı gibi derebeyinin Erlabrunn manastırında, yaşlı halası Başrahibe Antonia von Tronka'nın yanında olduğunu haber verdi. Büyük bir olasılıkla şatonun arka duvarından dışarı açılan kapıların birinden kaçmış, üzeri kapatılmış dar bir taş merdivenden inerek Elbe'deki teknelere varmıştı. Herse en azından, gece yarısı küreği ve dümeni olmayan bir salla Elbe'nin kenarındaki Tronken şatosundaki yangını görüp toplanan kalabalığın şaşkın bakışları arasında köylerden birine ulaştıktan sonra arabayla Erlabrunn'a doğru yola devam ettiği haberini getirmişti. Kohlhaas bu haberi aldığında derin bir iç geçirdikten sonra atlara yem verilip verilmediğini sordu, olumlu yanıt aldığında da adamlarına atlarına binmelerini emretti ve üç saat sonra Erlabrunn'un kapısına vardı. Ufukta patlayan bir fırtınanın gürültüsü arasında, ellerinde yaklaşırken yaktıkları meşaleler olduğu halde adamlarıyla manastıra girdi; karşılaştığı uşağı Waldmann bildirinin teslim edildiğini haber verirken başrahibeyle manastırın kâhyasının telaşla konuşarak giriş kapısına doğru geldiklerini gördü. Bembeyaz saçlı ufak tefek bir adam olan yaşlı kâhya zırhı giydirildiği sırada Kohlhaas'a kin dolu bakışlarla bakarak çevresindeki hizmetlilere tehlike çanını çalmalarını sert bir sesle emrederken, başrahibe elinde gümüş bir çarmıha gerilmiş İsa heykelciği, yüzü ölü gibi bembeyaz kesilmiş, yokuştan aşağıya indi ve diğer rahibelerle birlikte Kohlhaas'ın atının önünde yere kapandı. Herse ve Sternbald kılıcı olmayan kâhyayı esir alarak atların arasında sürüklerken Kohlhaas başrahibeye derebeyi Wenzel von Tronka'nın nerede olduğunu sordu. Başrahibe belindeki halkadan bir sürü anahtar çıkarırken, "Wittenberg'de saygıdeğer Kohlhaas!" diye yanıt verdi ve titreyen bir sesle, "Tanrıdan kork ve haksızlık yapma!" diye ekledi. Kohlhaas tükenmeyen intikam duygusunun cehennemine bir kez daha

düşüp atını döndürerek, " Burayı ateşe verin!" diye bağırmak üzereyken korkutucu bir yıldırım tam yanına düştü. Kohlhaas atını yeniden başrahibeye doğru çevirip bildirisini alıp almadığını sordu. Kadın neredeyse duyulamayacak bir sesle, "Az önce!" dedi. " Ne zaman?" dedi Kohlhaas. Kadın, "Tanrı şahidim olsun ki yeğenim derebeyi buradan ayrıldıktan tam iki saat sonra!" diye yanıtladı. Kohlhaas hizmetlisi Waldmann'a dönüp ona sert bakışlarla baktığında adam kekeleyerek bunu doğruladı, Mulde nehrinin yağmurdan taşan sularının kendisini engellediği için ancak kısa bir süre önce buraya ulaşabildiğini söyledi. Kohlhaas kendini toparladı; avlunun taşlarını döverek yağan ve meşalelerin sönmesine neden olan ani şiddetli sağanak acılar içindeki yüreğinin katılığını biraz olsun yumuşatmıştı; başrahibeye şapkasıyla hafif bir selam vererek atını döndürdü, "Beni izleyin kardeşlerim! Derebeyi Wittenberg'de!" diye bağırarak atını mahmuzladı ve manastırdan çıktı.

Karanlık bastığından ana yolun kenarındaki bir handa konakladı, atlar çok bitkin oldukları için burada bir gün dinlenmek zorunda kaldı. Wittenberg gibi bir yeri on adamla (bu kadar adam toparlayabilmişti) basamayacağının farkında olduğu için ikinci bir bildiri daha yazdı; Saksonya'da başından geçenleri özetledikten sonra "tüm iyi Hıristiyanlara" çağrı yaparak kendi deyimiyle "derebeyi von Tronka'ya karşı yürüttüğü davanın tüm Hıristiyanların ortak düşmanının davası olarak kabul edilmesini" ve kendisini destekleyenlere "biraz para ve ganimetlerden pay" vereceğini belirtti. Kısa bir süre sonra başka bir bildiride kendini "dünyadan ve imparatorluktan bağımsız, yalnızca Tanrıya karşı sorumlu, özgür biri" olarak nitelendirdi. Bu hastalıklı ve kötülüğe açık fanatizmin verdiği coşkuya, paranın ve ganimet edinmenin kulağa hoş gelen tınısı da eklenince Polonya'yla barış yapıldıktan sonra meteliksiz kalan birçok serseri ona katıldı, böylece Kohlhaas Wittenberg'i yakıp yerle bir etmek niyetiyle yeniden Elbe nehrinin sağ kıyısına geçtiğinde gerçekten de arkasında otuz ya da daha fazla adam toplanmıştı. Atları ve uşaklarıyla birlikte orayı çevreleyen karanlık bir ormanın ıssızlığında, yıkık dökük eski bir tuğla ocağının çatısı altında konakladı ve kılık değiştirterek bildiriyle birlikte gizlice kente gönderdiği Sternbald'dan oradaki insanların bildiriden haberleri olduğunu öğrenir öğrenmez Panktot yortusunun akşamında adamlarıyla birlikte yola çıkıp kentteki halk derin bir uykudayken kenti aynı anda değişik yerlerden kundakladı. Adamları önlerine gelen

mahalleleri yağmalarken o kilisenin kapısına bir bildiri daha asarak kenti kendisinin, yani Kohlhaas'ın ateşe verdiğini ve derebeyi ona teslim edilmezse kenti baştan aşağı yakıp yıkacağını, derebeyini arkasında arayabileceği tek bir duvar bile bırakmayacağını açıkladı. Halkın bu inanılmaz saldırıdan duyduğu dehşet anlatılır gibi değildi ve şans eseri oldukça esintisiz bir yaz gecesi olduğu için aralarında bir de kilise olan yalnızca on dokuz bina yanmış, gün ağarırken kısmen yangın söndürülmüş, o sırada bölgenin yaşlı valisi Otto von Gorgas bu barbar adamı ortadan kaldırmaları için elli kişilik bir birlik yollamıştı. Ama birliğin Gerstenberg adındaki komutanı birliği öyle kötü yönetti ki harekât Kohlhaas'ın sonu olacağına onun çok tehlikeli bir savaşçı olarak nam salmasına neden oldu; çünkü Gerstenberg aklınca önce onları sarıp sonra sıkıştırmak için adamlarını dağıtmıştı, oysa adamlarını bir arada tutan Kohlhaas onları tek tek değişik yerlerde yakalayıp canlarına okudu, sonuç olarak ertesi günün akşamında tüm ülkenin umut bağladığı bu birlikten meydanda Kohlhaas'a karşı savaşabilecek tek bir kişi bile kalmadı. Bu çatışmada birkaç adamını yitiren Kohlhaas ertesi günün sabahında kenti yeniden ateşe verdi ve bu gaddarca davranış öylesine başarıyla sonuçlandı ki yine birçok ev ve Wittenberg'in kenar mahallelerindeki neredeyse tüm ambarlar yanıp kül oldu. Kohlhaas bildik bildirisini bu kez de belediye binasının duvarlarının köşelerine kendisi astı, buna vali tarafından gönderilen ve onun mahvettiği komutan von Gerstenberg'in başına gelenlerle ilgili bir haber de ekledi. Bu küstahlığa çok öfkelenen vali yanına birçok şövalye alıp yüz elli kişilik bir birliğin başına bizzat geçti. Halkın kentten koşulsuz olarak uzaklaştırılmasını istediği derebeyi Wenzel von Tronka'nın bir dilekçe vererek halkın girişeceği şiddet eylemlerinden korunmayı istemesi üzerine, onu koruması için bir muhafızı görevlendirdi; ani bir saldırıya karşı çevredeki tüm köylere devriyeler, kent duvarlarının dışına da gözcüler koyduktan sonra Aziz Gervasius gününde ülkeyi yakıp yıkan canavarı yakalamak için eyleme geçti. Oysa at taciri doğrudan bu gücün karşısına çıkmayacak kadar kurnazdı; hünerli bir yürüyüşle valiyi kentten beş mil kadar uzağa yönlendirdikten ve değişik manevralarla onların sayısal üstünlükleri yüzünden kendisinin Brandenburg'a çekildiğine inandırdıktan sonra üçüncü gece bastırırken atını dörtnala sürerek Wittenberg'e döndü ve kenti üçüncü kez ateşe verdi. Bu korkunç olay kente kılık değiştirerek gizlice giren Herse'nin marifetiydi; alevler şiddetli esen kuzey rüzgârının etkisiyle öylesine her şeyi yalayıp yuttu ki üç saatten daha kısa bir süre

içinde kırk iki ev, iki kilise, birkaç manastır, okul ve valilik binası bile yanıp kül oldu. Düşmanının Brandenburg'ta olduğunu sanan valiye olanlar sabaha karşı bildirildiğinde hızla geri dönen vali kenti kargaşa içinde buldu; halktan binlerce insan kalaslarla ve direklerle önüne barikat kurulmuş olan derebeyinin evinin önünde toplanmış, kendilerini kaybedercesine haykırarak derebeyinin kentten uzaklaştırılmasını istiyordu. Jenkens ve Otto adındaki resmi giysili iki belediye başkanı toplu halde bulunan meclis üyelerinin önünde durmuş, birçok nedenle derebeyinin kendisinin de istediği gibi, onun Dresden'e gönderilebilmesi için gerekli izni alabilmek üzere Devlet Şansölyeliği başkanına yollanan kuryenin dönüşünü beklemekten başka ellerinden bir şey gelmeyeceğini boş yere anlatmaya çalışıyorlardı; mantığını yitirmiş olan kalabalık mızraklar ve sopalarla silahlanmış olarak bu sözlere aldırmadan acil önlem alınması için bağıran meclis üyelerine kaba davranırken ve derebeyinin evine saldırıp evi yerle bir etmek üzereyken vali Otto von Gorgas yanındaki atlı şövalyelerle birlikte kente girdi. Sadece göründüğü zaman bile saygı görmeye ve itaat edilmeye alışmış olan bu saygın beyefendinin tek avuntusu yenik düşmüş olarak dönmesine karşın kentin giriş kapılarının hemen önünde kundakçı güruhundan ayrı düşmüş üç uşağı yakalamayı başarmış olmasıydı; yakalananlar kalabalığın önünde zincire vurulurken vali meclis üyelerine sözcükleri kurnazca seçtiği bir konuşma yaparak, amansızca Kohlhaas'ın peşine düştüğünü söyledi ve yakında onu da zincire vurup getireceğine söz verdi, bütün bu sakinleştirici durumların verdiği güçle onları ikna ederek toplanan halkın korkularını olabildiğince yendi ve kurye Dresden'den dönene kadar derebeyinin orada kalmasını kabul etmelerini sağlamayı başardı. Bazı şövalyelerin eşliğinde atından indi ve derebeyinin evinin önündeki barikatlar kaldırıldıktan sonra içeriye girdiğinde sürekli ayılıp bayılan derebeyini başında kokular ve uyarıcılarla yeniden canlandırmaya çalışan iki doktorun elinde buldu; Otto von Gorgas o anda onunla utanmaz davranışı hakkında konuşmanın uygun olmayacağına karar verdiğinden, aşağılayan bir bakış fırlattıktan sonra giyinmesini ve kendi güvenliği için şövalye hapishanesine kadar kendisini izlemesini söylemekle yetindi. Derebeyi üzerine bir yelek, başına da bir miğfer geçirildikten sonra nefes almakta zorlandığı için göğsü yarı açık, valinin ve eniştesi Kont von Gerschau'un kolunda sokağa çıktığında yer gök ürkünç küfürler ve lanetlerle inledi. Muhafızların zorlukla zapt etmeye çalıştıkları halk ona kan emen bir sülük, halkın baş belası, insanlara eziyet eden bir işkenceci,

Wittenberg'in laneti ve Saksonya'nın belası diye haykırıyordu; birkaç kez miğferi yere düşmesine karşın bunu fark etmiyor, arkasından yürüyen bir şövalye miğferi alıp yeniden başına takmak zorunda kalıyordu, bu içler acısı grup mahvolmuş kentten geçerek sonunda hapishaneye vardı ve derebeyi güçlü kuvvetli bir muhafızın eşliğinde kulede gözden kayboldu. Bu sırada elektörün resmi kararını getiren kuryenin dönüşüyle kent yeniden çalkalanmaya başladı. Dresden halkının ivedi bir dilekçeyle başvurduğu Saksonya hükümeti, derebeyine kundakçılar yakalanmadan başkentte oturma izni verilmesine sıcak bakmıyor, tersine derebeyinin nasıl olsa bir yerde kalması gerektiğine göre valinin tüm yetkisini kullanarak onu olduğu yerde korumasını istiyor, buna karşın değerli Wittenberg halkının gönlünün rahat olmasını, çünkü Prens Friedrich von Meis-sen'in komutasında beş yüz kişilik bir ordunun Kohlhaas'ın daha çok zorbalık yapmasını önlemek için kente doğru yola çıktığını bildiriyordu. Oysa vali böyle bir kararın kent halkını sakinleştirmeye yetmeyeceğini çok iyi biliyordu; çünkü Kohlhaas'ın Wittenberg'in dışında birkaç noktada elde ettiği önemsiz başarılar çevrede desteğinin çok arttığıyla ilgili tatsız söylentilere yol açmıştı; zifiri karanlıkta adamlarının kılık değiştirerek o güne dek görülmemiş bir yöntemle zift, saman ve kükürt kullanmaları Prens von Meissen'in getirmekte olduğu güçten çok daha fazlasını etkisiz hale getirebilirdi. Vali bir süre düşündükten sonra bildirilen kararı açıklamamaya karar verdi. Yalnızca Prens von Meissen'in gelmekte olduğunu bildiren bir mektubu kentin dört bir yanına astırdı. Gün doğarken dört silahlı atlının eşliğinde kapalı bir araba şövalyeler hapishanesinin avlusundan çıktı ve Leipzig'e doğru yol almaya başladı; bu arada atlılar belirsiz bir biçimde de olsa sağa sola Pleissenburg'a gittikleri söylentisini yayıyorlardı; varlığı yangın ve kılıç demek olan derebeyine halkın duyduğu kin yatışınca vali, Prens Friedrich von Meissen'in güçlerine katılmak üzere üç yüz kişilik bir birlikle yola çıktı. Bu arada Kohlhaas, dünyadaki sıra dışı rolü yüzünden gücünü yüz dokuz adama çıkarmıştı ve Jassen'de de bir silah deposuna el koymuş, oradaki silahlarla adamlarını tepeden tırnağa silahlandırmıştı. Yaklaşan çifte fırtınayı haber aldığı için fırtına tam üzerinde patlamadan şimşek hızıyla onları karşılamaya karar verdi. Hemen ertesi gün gece karanlık bastıktan sonra Mühlberg yakınlarında Prens von Meissen'e saldırdı; gerçi bu çatışmada silahlar patlar patlamaz yanında yere yığılan Herse'yi yitirmenin acısını yaşadı, ama bu acı kaybın verdiği öfkeyle üç saat çatıştıktan sonra prense öylesine büyük zarar verdi ki, birliklerinin denetimini yitiren prens

gün ağırırken birkaç yerinden ağır yaralanmış ve birlikleri dağılmış olarak Dresden'e doğru çekilmek zorunda kaldı. Ardından Kohlhaas bu zaferin verdiği deliliğe varan bir cüretle, vali ne olup bittiğini anlayamadan, onu gündüz ortası Damerow köyünün yakınındaki açık bir alanda sıkıştırdı, çatışma alacakaranlığa dek sürdü ve Kohlhaas çok büyük kayıp vermesine karşın yine de üstünlüğünü korudu. Ertesi sabah geri kalan adamlarıyla Damerow'daki kiliseye sığınmış olan valiye prensin Mühlberg'de yenildiği haberi ulaştığı için, vali daha uygun bir zamanı beklemek üzere Wittenberg'e geri çekilmeye karar vermeseydi, ona yeniden saldıracağına da kuşku yoktu. Bu iki orduyu da yendikten beş gün sonra Kohlhaas Leipzig'e gitti ve kenti üç yandan ateşe verdi. Bu durumla ilgili olarak kaleme aldığı bildiride kendini "bu kavgada derebeyinin yanında yer alan herkesi ateş ve kılıçla cezalandırmak ve artık tüm dünyayı saran hilekârlığı ortadan kaldırmak için gelmiş olan başmelek Mikail'in elçisi" olarak niteliyordu. Fethettiği ve yerleştiği Lützen sarayından daha iyi bir düzen kurmak için halkı ona katılmaya çağırmaya başlamıştı, bildirideki imzada da biraz delilik vardı: "Bu dünyadaki geçici hükümetimizin sarayı Lützen'de kaleme alınmıştır." deniyordu. Leipzig halkının şansı yaver gitmiş, sürekli yağan yağmur alevlerin sağa sola sıçramasını engellemiş, çıkan yangınları hızla söndürme çabaları alevlerin Pleissenburg çevresindeki birkaç dükkândan öteye geçmesini engellemişti. Ama yine de derebeyinin Leipzig'de olduğunu gösteren bu çılgın kundakçı yüzünden kentte inanılmaz bir panik havası vardı ve üzerine yollanan yüz seksen atlı da dağılmış olarak geri döndüğünde kent meclisinin Leipzig'in zenginliklerini tehlikeye atmamak için kentin tüm kapılarını kapatmak ve vatandaşları gece gündüz duvarların dışında nöbet tutmakla görevlendirmekten başka çaresi kalmadı. Kent meclisinin çevredeki köylere derebeyinin Pleissenburg'da olmadığını belirten bildiriler astırması da bir işe yaramadı; at taciri de benzer bildirilerle karşılık vererek Pleissenburg'da olduğunu, orada değilse bile onun bulunduğu yerin adı söylenene dek oradaymış gibi davranmayı sürdüreceğini ilan etti. Acele yollanan bir kuryeden Leipzig'in tehlike içinde olduğunu öğrenen elektör, Kohlhaas'ı yakalamak için bizzat yöneteceği iki bin kişilik bir orduyu toplamaya başladığını bildirdi. Otto von Gorgas'ı kundakçıyı Wittenberg çevresinden uzak tutmak için düşüncesizce çevirdiği iki anlama da gelebilecek entrika yüzünden sert bir biçimde kınadı; Leipzig'in çevresindeki köylere bilinmeyen biri tarafından Kohlhaas'a yazılmış bir not asıldığında tüm Saksonya'yı, özellikle de başkenti

inanılmaz bir heyecan sardı, notta "Derebeyi Wenzel, kuzenleri Hinz ve Kunz'un yanında" yazılıydı.

Bu durumda Dr. Martin Luther inandırıcı sözlerin gücüne ve konumunun ona dünyada sağladığı saygınlığa dayanarak Kohlhaas'ı toplum düzeninin içinde kalmaya ikna etmek için girişimde bulundu ve bu cani kundakçının yüreğinde bozulmamış bir unsurun olduğunu umut ederek prensliğin tüm kentlerine ve köylerine asılan aşağıdaki bildiriyi kaleme aldı:

> "Kohlhaas, adaletin kılıcını kullanmak üzere yollandığını iddia ediyorsun, ama tepeden tırnağa adaletsizliğin simgesi olan sen, kör ihtirasının çılgınlığı içinde ne yapmak niyetindesin? Emrinde olduğun toprakların beyi sana hak vermek istemedi, önemi olmayan bir mal uğruna olan kavganda senden hakkını esirgedi diye, sen münafık, ateş ve kılıçla canavarca baş kaldırdın ve onun koruması altındaki huzurlu topluma aç bir kurt gibi saldırıyorsun. İnsanları yalan dolanla kandıran sen, bir günahkâr olarak tüm yüreklerin gizlerinin ortaya çıkacağı o gün Tanrının huzuruna hangi yüzle çıkacaksın? İlk başta gösterdiğin biraz çaba başarılı olmadı diye, aşağılık kişisel intikamınla dolup taşan vahşi yüreğin adalet aramaktan vazgeçtikten sonra, adaletin senden esirgendiğini nasıl iddia edebilirsin? Senin gözünde en üst yetkili, gelen bir mektubu gizleyen ya da iletmeleri gereken bir kararı iletmeyen mahkeme görevlisi ve mübaşirden mi oluşuyor? Senin gibi Tanrıyı yadsıyan birine üst yetkili saydıklarının senin davandan haberi bile olmadığını söylemek zorunda mıyım? Ya da başkaldırdığın toprak beyinin senin adını bile bilmediğini? Tanrının tahtının önünde durup onu suçlamaya kalktığında o gayet sakin, efendim bu adama haksızlık etmedim, çünkü ruhum onun varlığına yabancı diyecek. Bil ki taşıdığın kılıç haydutluk ve cinayetin kılıcıdır; sen bir isyancısın, adil Tanrının bir savaşçısı değilsin. Dünyadaki sonun işkence çarkı ve darağacı, öbür dünyada da suçun ve tanrıtanımazlığın uğradığı lanetlenmedir.

Wittenberg,

Martin Luther"

Lützen sarayında kalan Kohlhaas parçalanmış yüreğinde Leipzig'i kül edecek yeni bir plan yapmıştı, çünkü derebeyi Wenzel'in Dresden'de olduğunu bildiren duyuruya inanmadı, bu duyuruda onun talep ettiği gibi kent meclisinin imzası olmadığı gibi başka bir imza da yoktu; Sternbald ve Waldman kalenin giriş kapısına gece çivilenmiş Luther'in duyurusunu telaş içinde fark ettiler. Kohlhaas'a bunu bildirmek için yanaşmak istemediklerinden günlerce boş yere duyuruyu onun görmesini beklediler; Kohlhaas'ın hiç keyfi yoktu ve içine kapanmıştı, akşamları yalnızca kısa emirler vermek için ortaya çıkıyor, hiçbir şeyi görmüyordu. Bir sabah emirlerine karşı gelip çevreyi yağmalayan iki adamı astırmak üzereyken duyuruya dikkatini çekmeye karar verdiler: İdam meydanından dönerken son bildirisinden beri âdet edindiği üzere törensel bir havayla, önünde altın saçaklarla süslü kırmızı deriden bir yastığın üzerinde bir melek kılıcı taşınıyor, bunu ellerinde yanan meşalelerle on iki adam izliyor, insanlar ürkerek o geçsin diye sağa sola kaçışıyorlardı: Kılıçlarını koltuklarına sıkıştıran Sternbald ve Waldman dikkatini çeksin diye duyurunun asılı olduğu direğin çevresinde dolaştılar. Elleri arkasında derin düşüncelere gömülmüş olan Kohlhaas kalenin giriş kapısından geçerken başını kaldırdı ve aniden durdu; iki adam saygıyla yana çekildiler, onlara dalgın baktıktan sonra hızlı adımlarla direğin yanına gitti. Onu haksızlıkla suçlayan duyuruyu ve altında en değerli ve en saygı duyduğu bir adı, Martin Luther'in adını gördüğünde nasıl allak bullak olduğunu kim betimleyebilir! Yüzü kıpkırmızı kesildi ve miğferini çıkararak yazıyı iki kez baştan sona okudu. Yüzünde kararsız bir ifadeyle adamlarına döndü, bir şey söyleyecek gibi oldu, ama vazgeçti; duyuruyu direkten aldı, yeniden gözden geçirdi, "Waldman! Atımı eyerle!" arkasından da, "Sternbald benimle saraya gel!" diye bağırdı ve ortadan kayboldu. Bu birkaç sözcük bile bir anda içinde bulunduğu kötü durumdan silkinmesi için yeterli olmuştu. Hemen Thüringenli bir köylü kılığına girdi, Sternbald'a çok önemli bir iş için Wittenberg'e gitmek zorunda olduğunu söyleyip en iyi birkaç adamının önünde ona Lützen'de bırakacağı güçlerin kumandasını verdi, üç gün içinde döneceğini söyledi ve bu süreçte bir saldırı olasılığından korkmaları için bir neden olmadığına onları ikna ederek Wittenberg'e gitmek üzere yola çıktı.

Takma adla bir hana yerleşti ve karanlık basar basmaz bir pelerine bürünüp, Tronken şatosundan ganimet olarak aldığı iki tabancayı alıp Luther'in odasına daldı. Yazılar ve kitaplarla dolu masasında çalışan Luther tanımadığı bu garip adamın içeriye girdikten sonra kapıyı sürgülediğini görünce kim olduğunu ve ne istediğini sordu. Şapkasını saygıyla elinde tutan ve biraz sonra neden olacağı korkuyu sezen Kohlhaas çekinerek at taciri Kohlhaas olduğu yanıtını verdiğinde Luther, "Çık dışarı!" diye bağırıp çalışma masasından hızla kalkarak çalmak için çıngırağa uzandı, "Senin nefesin veba, varlığın da yıkım!" diye ekledi. Kohlhaas yerinden kımıldamadan tabancasını çekti, "Saygıdeğer efendim, o çıngırağa dokunursanız bu tabanca beni ayaklarınızın dibine serecek! Oturun ve beni dinleyin; benim yanımda ilahilerini yazdığınız meleklerin yanında olduğunuzdan daha güvendesiniz." Sandalyesine geri dönen Luther, "Ne istiyorsun?" diye sordu. "Benim adil bir insan olmadığımı düşünmekle hata ettiğinizi kanıtlamak! Duyurunuzda hükümdarımın benim davamdan haberi olmadığını söylüyorsunuz. Öyleyse Dresden'e güvenle girmemi sağlayın, ben de gidip ona durumu anlatayım." Hem rahatlayan hem de şaşıran Luther, "Münafık ve ürkünç adam!" diye bağırdı, "Kendi yasalarına göre Tronka derebeyine saldırma ve onu bulamayınca onu koruyan tüm topluluğu ateşe verme hakkını sana kim verdi?" dedi. "Hiç kimse saygıdeğer efendim," dedi Kohlhaas, "Dresden'den aldığım bir haber beni yanılttı ve yoldan çıkmama neden oldu. Topluma açtığım savaş sizin de belirttiğiniz gibi toplumdan dışlanmasaydım suç sayılabilirdi." "Dışlanmak mı?" diye bağırdı Luther gözlerini dikerek, "Yaşadığın bu ülkenin toplumundan seni dışlayan kim? Devletler var olduğundan beri, kim olursa olsun toplumdan dışlanan oldu mu?" "Yasaların korumadığı bir insana ben dışlanmış derim!" diye yanıt verdi Kohlhaas, yumruklarını sıkarak, "Çünkü işimi huzurla yapabilmem için korunmaya ihtiyacım var. Ve bu nedenle kendi emeğimle kazandığım tüm mallarımla birlikte bu topluluğa sığınıyorum. Bunları benden kim esirgerse beni vahşilerin ortasına, yalnızlığa atmış olur. Kendimi savunabilmem için kullandığım sopayı elime veren kişinin o kişi olduğunu nasıl yadsırsınız?" "Kim senin yasalarca korunma hakkını elinden aldı?" diye bağırdı Luther, "Hükümdara yolladığın dilekçeyi onun görmediğini sana yazmamış mıydım? Devlet memurları onun arkasından işler çevirip davaları gizliyorlarsa ya da onun kutsal adıyla alay ediyorlarsa Tanrıdan başka kim ondan onun böyle hizmetlileri atamasının hesabını sorabilir? Senin gibi bir zavallı ve zalim adamın ondan

hesap sormaya hakkı var mı?" "Peki öyleyse," dedi Kohlhaas, "toprakların beyi beni toplumdan dışlamadıysa, o zaman ben de koruması altındaki topluma dönerim. Bir kez daha söylüyorum, beni Dresden'e sağ salim yollarsanız Lützen sarayında topladığım adamlarımı dağıtır, reddedilen davamı ülkenin mahkemelerinde yeniden açarım." Luther yüzünde sıkıntılı bir ifadeyle masadaki kâğıtları toparladı ve sustu. Bu garip adamın devlete karşı takındığı tutuma öfkelenmişti; Kohlhaasenbrück'ten derebeyine bildirdiği kararı düşünerek, Dresden mahkemesinden ne beklediğini sordu. Kohlhaas, "Derebeyinin yasalara göre cezalandırılmasını, atların eski haline getirilmelerini, Mühlberg'de ölen uşağım Herse ve benim maruz kaldığımız zorbalık yüzünden uğradığımız zararların tazmin edilmesini istiyorum." diye yanıt verdi. "Zararların tazmin edilmesi mi?" diye bağırdı Luther, "Kişisel intikamını almak için Yahudilerden ve Hıristiyanlardan, hepsinden senet ve rehin karşılığında toplamı binlere varan paralar aldın. Hesaplandıklarında bu paraları da hesaba katacak mısın?" "Tanrı korusun!" dedi Kohlhaas, "Ne evimi ne arazilerimi ne de servetimi geri istiyorum, karımın cenaze masrafını da... Herse'nin yaşlı annesi onun tedavi masraflarının ve Tronken şatosunda uğradığı zarar ziyanın dökümünü getirecek, karayağız atları satamadığım için uğradığım zararı devletin bir yetkilisi saptayabilir." Luther, bakışlarını ona dikerek, "Sen deli, anlaşılmaz ve korkunç birisin!" diye bağırdı, "Akla gelebilecek en büyük intikamı derebeyinden kılıcınla aldın zaten, neden hâlâ kabul edilse bile onun açısından hafif kalacak mahkeme kararında ısrar ediyorsun?" Kohlhaas gözünden bir damla yaş süzülerek, "Saygıdeğer efendim! Bu karar benim karımı yitirmeme neden oldu, Kohlhaas dünyaya onun haksız bir dava uğruna ölmediğini kanıtlamak istiyor. İsteğimi yerine getirin ve mahkeme kararını versin; bunun dışında her türlü anlaşmazlıkta size başvurayım." dedi. "Bak," dedi Luther, "koşullar genel kanının tersine olsaydı isteklerinde haklı olurdun. Kalkıp, kendin intikam almaya kalkışmayıp hükümdarımızın karar vermesi için davanı ona sunabilseydin isteklerinin her birinin noktası noktasına yerine getirilmiş olacağından kuşkum yoktu. İsa adına derebeyini bağışlayıp, cılız ve bakımsız atlarını alıp onları ahırlarında semizleştirmek için Kohlhaasenbrück'e getirsen daha iyi olmaz mıydı?" "Olabilirdi!" dedi Kohlhaas pencereye doğru yürüyerek, "Olabilirdi ya da olamazdı! Onları sevgili karımın kalbinin kanıyla ayağa kaldırmak zorunda kalacağımı bilseydim olabilirdi, siz saygıdeğer efendimizin dediği gibi yapar, bir kile yulafı sorun yapmazdım. Ama benim için bir zamanlar bu kadar değerli

oldukları için olan oldu, şimdi isteğim doğrultusunda derebeyi atlarımı benim için semirtsin." Luther kafasından binbir düşünce geçerek yeniden kâğıtlarını aldı ve onun adına elektörle görüşeceğini, bu sırada Lützen sarayında sessizce beklemesini ve elektör onun Dresden'e gitmesini güvence altına alırsa, bunun ona bir duyuruyla bildirileceğini söyledi. Kohlhaas elini öpmek için eğilirken, "Ama," diye ekledi Luther, "elektörün sana anlayış gösterip göstermeyeceğini bilemem; çünkü bir ordu topladığını ve seninle Lützen sarayında hesaplaşmak üzere olduğunu duydum; yine de daha önce söylediğim gibi elimden geleni yapacağım." Böyle dedikten sonra gitmesini beklercesine ayağa kalktı. Bu konuda onun sözcüsü olmasının içini rahatlattığını söyledi Kohlhaas; Luther onu eliyle selamlamak üzereyken at taciri birdenbire önünde bir dizinin üstüne çökerek gönlünde bir arzunun daha yattığını söyledi. Pantkot yortusunda askeri faaliyetleri nedeniyle her zaman gittiği İsa'nın kilisesine gidemediği için acaba Luther ona bir iyilikte bulunup fazla bir hazırlık gerekmeden günah çıkarmasını dinleyip onu kutsar mıydı? Luther bir an düşündükten sonra ona sert bir bakış fırlattı ve mahcup görünen Kohlhaas'a, "Peki Kohlhaas yapacağım! Ama bedenini dilediğin Tanrı düşmanlarını bağışlamıştı." dedi, "Sen de aynı şekilde derebeyini bağışlamak, Tronken şatosuna gidip karayağızlarına atlayıp semirmeleri için onları Kohlhaasenbrück'e geri götürmek istemez misin?" diye sordu. Kıpkırmızı kesilen Kohlhaas, "Saygıdeğer efendim," dedi elini tutarak. "Yine ne var?" dedi Luther. "Tanrı da bütün düşmanlarını bağışlamıyor. Elektörü, kâhyayı, vekilharcı ve Hinz ve Kunz asilzadelerini ve bu olayda bana haksızlık eden herkesi bağışlayayım, ama mümkünse derebeyi benim için atlarımı semirtsin." Bu sözleri üzerine Luther canının sıkıldığını belli eden bir bakışla ona bakıp arkasını döndü ve çıngırağı çaldı. Bu çağrı üzerine bir yardımcı elinde bir lambayla girişteki odaya geldiğini duyurduğunda, Kohlhaas mahcup durumda gözyaşlarını silerek ayağa kalktı, yardımcı sürgülü kapıyı açmakta zorlandığı ve Luther de oturup yeniden kâğıtlarına gömüldüğü için Kohlhaas gidip kapıyı açtı. Luther kısa bir an yan gözle bu yabancı adama baktıktan sonra yardımcısına, "Ona ışık tutarak yol göster!" dedi, konuğu yadırgayan yardımcı, duvarda asılı anahtarı alarak adamın ayrılmasını beklemek üzere odanın aralık duran kapısına doğru gitti. Şapkasını iki eliyle tutan Kohlhaas, "Sizden dilediğim iç huzuruna erişemeyecek miyim saygıdeğer efendim?" diye sordu. Luther, "İsa açısından hayır, hükümdarımız açısından da sana söz verdiğim çabalara

bağlı!" diye kestirip attı. Sonra yardımcıya daha fazla duraksamadan görevini yapmasını işaret etti. Kohlhaas acı çeken bir ifadeyle iki elini kalbinin üzerinde kavuşturdu, kendisi için aşağıya inen merdivenlere ışık tutan yardımcıyı izledi ve ortadan kayboldu.

Ertesi sabah Luther, Saksonya elektörüne bir mektup yazıp yanında bulunan herkesin bildiği gibi Kohlhaas'ın davasını hasıraltı eden saki ve mabeyinci Hinz ve Kunz'u eleştirerek, her zamanki açık sözlülüğüyle böylesine olumsuz koşullarda Kohlhaas'ın önerisini kabul etmekten başka çare kalmadığını ve at tacirinin yeniden dava açabilmesi için onu bağışlamasını istedi. Halkın çok tehlikeli bir biçimde bu adamdan yana olduğunu, üç kez ateşe verip küle çevirdiği Wittenberg'de bile onun lehine konuşanların bulunduğunu, bu öneri kabul edilmezse bunu kin dolu ifadelerle halka duyuracağına kuşku olmadığını ve halkı yanına çekeceği için devletin bir daha ona karşı bir şey yapamayacak kadar güçsüzleşeceğini belirtti. Mektubun sonunda da böyle olağandışı bir durumda silaha sarılmış bir vatandaşla müzakereye girmenin sakıncasının göz ardı edilmesi gerektiğini, ona karşı takınılan tutumun bir anlamda onu toplumun ve yasaların dışına ittiğini; kısacası Kohlhaas'ın tahta başkaldırmış biri olarak değil de, zaten Saksonya uyruğundan olmadığı için Saksonya'ya dışarıdan saldıran yabancı bir güç gözüyle değerlendirilmesinin en iyi çare olduğunu yazarak mektubunu bitirdi. Elektör bu mektubu aldığında, Mühlberg'de yenilen ve hâlâ yaraları yüzünden yatan Friedrich von Meissen'in amcası imparatorluk başkumandanı Christiern von Meissen, yüksek mahkeme şansölyesi Kont Wrede, devlet şansölyeliğinin başkanı Kont Kallheim, elektörün gençlik arkadaşları ve dostları olan, biri mabeyinci diğeri saki Hinz ve Kunz Tronka da sarayda bulunuyorlardı. İlk konuşan elektörün danışmanı olarak özel yazışmalarını yürütme ve onun adını ve mührünü kullanma yetkisi olan Mabeyinci Kunz oldu, at tacirinin derebeyi kuzenine karşı yüksek mahkemede açtığı davada yanlış beyanlarla yönlendirme yapılmış olmasa ve o bunu tümüyle aslı olmayan gereksiz bir sorun olarak görmese, yetkisini kullanarak davayı hiçbir zaman düşürmeyeceğini ayrıntılı bir biçimde anlattıktan sonra sözü olayların o andaki durumuna getirdi. Ne Tanrının ne de insanların koyduğu yasaların Kohlhaas'a karşılaştığı bir terslik yüzünden hak bildiği böylesine şiddetli bir intikam alabilme yetkisini vermediğini söyleyip, yasal bir askeri güçmüşçesine onunla müzakere etmenin o lanetli başını onurlu bir hale getirmek olacağını

belirtti ve kendi hitabetinden coşarak böyle bir durumda elektörün kutsal varlığına yansıyacak utancın kendisi için dayanılmaz olacağını, Dr. Luther'in önerisinin kabul edildiğini görmektense bu çılgın isyancının yargısına göre kuzeni derebeyinin atları semizleştirmek için Kohlhaasenbrück'e götürmesi gibi en olmadık şeyi bile yaşamaya dayanabileceğini ekledi. Yüksek mahkeme şansölyesi Kont Wrede, ona doğru hafifçe dönerek tartışmasız utanç verici bu durumda, hükümdarın saygınlığına gösterdiği duyarlı özeni daha ilk baştaki kararda göstermediği için teessüfünü dile getirdi. Elektöre, göz göre göre yapılacak olan yasalara uygun olmayan böyle bir haksızlıkta devletin gücünün kullanılmasının onu kaygılandırdığını anlattı, at tacirinin yandaşlarının artışına bakıldığında suç eylemlerinin bu şekilde süreceği tehlikesine dikkat çekti, hükümetin yapılan hatayı doğrudan ve taraf tutmadan düzelterek, yalnızca salt adalet uygulamasıyla bunu durdurabileceğini ve yönetimi bu çirkin pazarlıktan başarılı biçimde çekip çıkarabileceğini açıkladı. Elektör bu konuda Prens Christiern von Meissen'e düşüncelerini sorduğunda, prens saygıyla yüksek mahkeme şansölyesine dönerek, onun ortaya koyduğu düşünce biçimine çok değer verdiğini, ama at tacirinin hakkını elde etmesini desteklemek isterken onun Wittenberg'in, Leipzig'in ve kasıp kavurduğu tüm ülkenin zarar ziyanının gereğince karşılanmasının ya da en azından cezalandırılmasının engellediğini görmezden geldiğini söyledi. Devlet düzeni bu adam yüzünden öylesine karışmıştı ki bunu hukuk biliminden alınacak bir kuralla düzeltmek çok zor olacaktı. Bu nedenle mabeyincinin böyle durumlarda uygulanan yöntemin şimdi de uygulanması düşüncesine katılıyordu: Yeterince büyük bir ordu oluşturulmalı ve bununla Lützen'de bulunan at taciri ortadan kaldırılmalı ya da ezilmeliydi. Mabeyinci kibar bir davranışla, duvarın önünde duran iki sandalyeyi prensin ve elektörün oturmaları için odanın ortasına getirirken bu karmaşık sorunun çözümü konusunda onun gibi adil ve anlayışlı biriyle aynı düşünceleri paylaşmanın kendisini çok sevindirdiğini belirtti. Prens oturmadan sandalyeyi tutup ona bakarak, bunda sevinmesini gerektiren bir şey olmadığını, çünkü önerilen yolun önce kendisi için tutuklama emri çıkartılması ve hükümdarın adını kötüye kullanmaktan dava açılmasını gerektirdiğini belirtti. Çünkü adaletin kürsüsü önünde tahmin edilmez biçimde ortaya çıkan bir dizi sayısız suçun üzerindeki giz perdesini kaldırmak zorunluluğu varsa, yalnızca ilk suçun da bunlara dahil edilmesinin yeterli olmayacağını, bu ölüm kalım mücadelesinde devletin at tacirini ezmek için öncelikli olarak mabeyinciyi

yargılaması gerektiğini, çünkü çok iyi bildikleri gibi at tacirinin kendi açısından çok haklı olduğunu ve şimdi kullandığı kılıcı ona kendi elleriyle sunduklarını söyledi. Bu sözler karşısında sarsılan Kunz'un baktığı elektör kıpkırmızı kesilerek döndü ve pencereye gitti. Sıkıntılı bir sessizlikten sonra Kont Kallheim, bu yolla içinde bulundukları kısır döngüden çıkamayacaklarını söyledi. Aynı gerekçelere dayanarak onun yeğenine, Prens Friedrich'e de dava açılabilirdi, çünkü o da Kohlhaas'a karşı bir akın düzenlediği için birçok açıdan verilen talimatı çiğnemişti. Prens Friedrich de dahil olmak üzere bu sıkıntılara neden olanların tümünün hükümdar tarafından çağrılıp Mühlberg'de olanların hesabını vermeleri gerekiyordu. O sırada elektör yüzü allak bullak yazı masasına yönelirken sözü Saki Hinz von Tronka aldı ve verilmesi en doğru olacak kararın orada toplanmış olan bu kadar akıllı adamın gözünden nasıl kaçmış olabileceğini anlamadığını söyledi. Doğru anladıysa, at taciri sadece Dresden'e güvenli girmesi ve davasının yeniden görülmesi karşılığında topraklara saldırı yaptığı adamlarını dağıtmayı kabul etmişti. Ama bu intikam uğruna yaptığı canice işlerin bağışlanacağı anlamına gelmiyordu. Hem Dr. Luther hem de orada hazır bulunan meclis iki yasal kavramı karıştırıyordu. Hinz von Tronka, parmağını burnunun bir yanına dayayarak, "Eğer," diye konuşmayı sürdürdü, "Dresden mahkemesi yağız atlar konusunda nasıl olursa olsun bir karar verirse bu onun kundakçılık ve yağmalamadan hapse atılmasını engellemez. Siyasal bağlamda böyle bir tutum, her iki devlet adamının görüşlerinin avantajlı yönlerini birleştirmekle kalmaz bugün ve gelecekteki kuşakların beğenisini kazanacak bir çözüm olur."

Hem prens, hem yüksek mahkeme şansölyesi, Saki Hinz'in bu sözlerine sadece bir bakışla yanıt verdikleri için toplantı bitmiş göründüğünden elektör meclisin bir sonraki oturumuna kadar kendisine aktarılan farklı görüşler hakkında düşüneceğini söyledi. Prensin ilk baştaki önerisi, dostluğa çok önem veren bir insan olan elektörün her şey hazır olduğu halde Kohlhaas'a karşı yapılacak olan askeri harekâtı başlatma hevesini kırmış görünüyordu. Önerisini en makul gördüğü yüksek mahkeme şansölyesi Kont Wrede'nin kalmasını istedi. Wrede'nin ona mektuplar göstererek, Kohlhaas'ın askeri gücünün dört yüz adama çıktığını, mabeyincinin uygunsuz davranışı yüzünden tüm ülkede baş gösteren hoşnutsuzluk nedeniyle yakında bu gücün iki ya da üç katına çıkacağını söylemesi üzerine, elektör iş sarpa sarmadan Dr. Luther'in önerisini kabul

etmeye karar verdi. Buna uygun biçimde Kont Wrede'yi Kohlhaas olayında tek yetkili olarak görevlendirdi ve birkaç gün sonra da aşağıdaki duyuru açıklandı:

"Bizler vs. vs., Saksonya elektörü olarak, Dr. Martin Luther'in bize ilettiği şefaatini ona duyduğumuz derin bir saygıyla dikkatle inceleyerek Brandenburglu at taciri Michael Kohlhaas'ın davasının yeniden görülmesini sağlamak üzere, üç gün içinde elindeki silahları bırakması koşuluyla Dresden'e güvenle girmesine izin verdik. Yalnız adı geçen kişinin karayağızlarla ilgili davası beklendiği gibi Dresden Mahkemesi tarafından geri çevrilirse, hakkını kendi eliyle elde etmeye kalkıştığı için yasaların en katısıyla cezalandırılacaktır. Bu durumun tersi olduğunda adaleti merhamet duygumuzla yumuşatarak onu ve kumandasındakileri Saksonya'da yaptıkları zorbalıklara rağmen bağışlayacağız."

Kohlhaas Dr. Luther'den bölgenin her yerine asılan bu bildirinin bir nüshasını aldıktan bir süre sonra, bildiride şartlar ileri sürülmesine karşın adamlarına armağanlar verip onlara teşekkür etti, uygun öğütler de vererek onları dağıttı. Ganimet olarak aldığı paraları, silah ve teçhizatı devlet malı olarak Lützen mahkemesine teslim etti; Waldmann'ı memura yazdığı, mümkünse çiftliğini geri almak istediğini belirten bir mektupla Kohlhaasenbrück'e, Sternbald'ı da çocuklarını yanında görmek istediği için onları alması için Schwerin'e yolladıktan sonra küçük servetinden kalanı kâğıt paralara çevirerek Lützen sarayından ayrıldı ve kimse onu tanımadan Dresden'e gitti.

Kentin uyuduğu bir saatte gün doğmak üzereyken, memurun dürüstlüğü sayesinde hâlâ malı olan Pirna dışındaki küçük mülkünün kapısını çaldı. Kapıyı şaşkınlık ve telaşla açan yaşlı kâhya Thomas'tan yetkili makama gidip Prens von Meissen'e at taciri Kohlhaas'ın geldiğini haber vermesini istedi. Bu haberi alan prens durumu anlamak için şövalyeleri ve adamlarıyla dışarıya çıktığında Kohlhaas'ın evine doğru giden yollarda yoğun bir kalabalığın birikmiş olduğunu gördü. İnsanlara baskı yapanları ateş ve kılıçla izleyen intikam meleğinin gelişi tüm Dresden'i ve çevresini uykusundan uyandırmıştı; meraklı kalabalığı engellemek için kapının sürgülenmesi gerekmişti, oğlanlar içeride kahvaltısını yapan kundakçıyı görebilmek için pencerelere tırmanıyorlardı. Prens muhafızların açtığı yoldan kalabalığı yararak eve girip Kohlhaas'ın odasına varır varmaz, bir

masanın yanında yarı giyinik duran Kohlhaas'a at taciri Kohlhaas olup olmadığını sordu. Kohlhaas kemerinden içinde kendisine ait belgeler olan bir cüzdan çıkarıp saygıyla uzatarak, "Evet!" diye yanıtladı ve adamlarını dağıtarak hükümdarlığın ona bahşettiği güvenceyle derebeyi Wenzel von Tronka'ya karşı atlarla ilgili dava açabilmek için Dresden'e geldiğini ekledi. Onu baştan aşağı süzen prens belgeleri karıştırdı, aralarında bulduğu Lützen mahkemesince verilen belgede yer alan hazineye verilen depozitonun ne anlama geldiğini açıklamasını istedikten sonra Kohlhaas'ın nasıl biri olduğunu anlamak için çocukları, geçim kaynakları ve gelecekte nasıl yaşamayı düşündüğüyle ilgili birçok soru sordu. Kohlhaas'ın verdiği yanıtlardan, olumsuz hiçbir şey çıkmadığı için belgeleri geri verdi ve önerdiği yasal işlemler için bir sakınca olmadığını ve işlemleri başlatabilmek için doğrudan yüksek mahkeme şansölyesi Kont Wrede'ye kendisinin başvurması gerektiğini bildirdi. "Bu arada," dedi prens pencereye gidip evin önünde birikmiş olan kalabalığa büyümüş gözlerle bir süre baktıktan sonra, "başlangıçta birkaç gün evde ve sokakta korunman için bir muhafızı kabul etmen gerekiyor!" Bundan rahatsız olan Kohlhaas bakışlarını yere çevirdi ve sustu. Prens pencereden ayrılarak, "İyi öyleyse, ama bir şey olursa sorumluk sana ait." dedikten sonra evden ayrılmak üzere kapıya yöneldi. Bu konuyu bir kez daha düşünen Kohlhaas, "Saygıdeğer efendim, nasıl isterseniz öyle olsun! Bana istediğim anda muhafızı geri çekeceğinize söz verirseniz, önerinize bir itirazım yok!" dedi. Prens buna hiç kuşku olmadığını söyledikten sonra üç muhafızı onu korumakla görevlendirip, evin içinde özgür olacağını, yalnızca dışarı çıktığında onu korumak için izleyeceklerini söyleyip at tacirini kibirli bir el hareketiyle selamladı ve gitti.

Öğleye doğru Kohlhaas üç muhafızı ve onu hiçbir biçimde rahatsız etmemeleri konusunda güvenlik tarafından uyarılan çok büyük bir kalabalıkla yüksek mahkeme şansölyesi Kont Wrede'yi görmeye gitti. Kont onu bekleme odasında nazik ve samimi karşıladıktan sonra tam iki saat konuşup tüm olayları baştan sona dinledi ve dilekçesini hazırlayıp dava için başvurmak üzere mahkeme tarafından görevlendirilen şehrin ünlü bir avukatına yolladı. Kohlhaas hiç zaman kaybetmeden avukatın evine gitti ve orada reddedilen ilk başvurusunda belirttiklerini, derebeyinin yasaya göre cezalandırılmasını, atların eski hallerine getirilmesini, hem kendi uğradığı ve hem de yaşlı annesine verilmek üzere, Mühlberg'de ölen seyisi Herse'nin

uğradığı zarar için tazminat talebinde bulundu. Bu iş bittikten sonra arkasında onu merakla izleyen kalabalık olduğu halde, gerekli işler dışında evden bir daha çıkmamaya kararlı olarak evine döndü.

Bu sırada derebeyi, tutuklu olduğu Wittenberg'den serbest bırakılmış, ayağını iltihaplandıran tehlikeli yılancık da geçmişti; Kohlhaas'ın atlarına haksız yere el koyma ve onları mahvetme gerekçesiyle açtığı davada ifadesi alınmak üzere Dresden mahkemesine gelmesi istenmişti. Kuzenleri mabeyinci ve saki Kunz ve Hinz von Tronka kardeşler onu büyük bir öfke ve horgörüyle karşıladılar, tüm aileyi utanca boğan peş para etmez bir serseri olmakla suçladılar; davayı kaybedeceğine artık kuşku olmadığını belirttiler, atları bulmak ve tüm dünyanın alaycı bakışları altında onları semirtmek için hemen harekete geçmesini istediler. Derebeyi titreyen cılız bir sesle kendisinin dünyadaki en acınacak insanı olduğunu söyledi. Onu böyle bir felakete sürükleyen bu lanet olası olaylardan haberi olmadığına, kâhyayla vekilharcın onun haberi olmadan ve o hiçbir istekte bulunmadan atları kendi tarlalarında da hasat zamanı aşırı çalıştırdıklarına yemin etti. Böyle diyerek bir koltuğa çöktü ve onu incitmemelerini, hakaret etmemelerini, yeni iyileştiği hastalığın bile bile nüksetmesine neden olmamalarını istedi. Ertesi gün yanmış olan Tronken şatosunun yakınlarında malları olan asilzadeler Hinz ve Kunz, kuzenleri derebeyi Wenzel'in isteği üzerine başka çareleri olmadığı için, idareci ve kiracılarına bir yazı yazarak felaketin olduğu gün ortadan kaybolan ve o zamandan beri haber alınamayan atlara ne olduğunu öğrenmelerini istediler. Ama bütün alan tümüyle yanıp kül olduğu ve insanların neredeyse hepsi katledildiği için, bir uşağın kundakçının kılıcının küt tarafıyla darbeler yiyerek atların durduğu yanan barınaktan onları kurtardığı, adama atları nereye götürmesi ve ne yapması gerektiğini sorduğunda öfkeden kuduran adamdan yanıt yerine bir tekme yediğini öğrenmek dışında fazla bir bilgiye ulaşamadılar. Derebeyinin Meis-sen'e kaçmış olan gut hastası kâhyası, kendisine yazılı olarak sorulması üzerine ürkünç gecenin ertesi günü uşağın atlarla birlikte Brandenburg sınırına doğru gittiğinden emin olduğunu yazdı; bütün bu sorup soruşturmalardan bir sonuç çıkmadı; verilen bilginin de yanlış olduğu anlaşılıyordu, çünkü derebeyinin Brandenburg'da ya da Brandenburg yolu üzerinde oturan bir uşağı yoktu. Tronken şatosunun yanmasından birkaç gün sonra Wilsdruf'a gelen Dresdenli bazı adamlar o sıralarda atları dizginlerinden çeken bir seyisin oraya geldiğini ve atlar daha ileriye

gidemeyecek kadar berbat bir durumda oldukları için bir inek ahırında onları besleyip sağlıklı hale dönüştürebileceğini söyleyen bir çobana bırakıldıklarını söylediler. Birçok nedenden büyük bir olasılıkla bunlar aranan karayağızlardı, ama Wilsdrufluların söylediğine göre çoban bunları kim olduğunu bilmedikleri birine satmıştı; kaynağı belirlenemeyen üçüncü bir söylentiye göre de atlar öbür dünyayı boylamışlar ve Wilsdruf'taki hayvan çukuruna gömülmüşlerdi. Anlaşılacağı üzere olayların böyle gelişmesi Hinz ve Kunz von Tronka'nın işine yarıyordu, çünkü böylece artık ahırları olmayan kuzenleri derebeyi için atları ahırlarında semizleştirme derdinden kurtuluyorlardı, ama emin olmak için haberin doğruluğunun kanıtlanmasını istediler. Bu nedenle Wenzel von Tronka o bölgenin topraklarının veraset yoluyla sahibi, derebeyi ve yasal yetkilisi olarak Wilsdruf mahkemelerine resmi bir yazı yazarak atları ayrıntılarıyla betimleyip atların ona emanet edildiğini, ama kazara kaybolduklarını, bu nedenle nerede olduklarının araştırılmasını ve o andaki sahibi kimse, ondan atları Mabeyinci Kunz von Tronka'nın ahırına teslim etmesini istemelerini talep etti, her türlü masrafı cömertçe karşılanacaktı. Gerçekten de birkaç gün sonra atları Wilsdruf'daki çobandan satın alan adam ortaya çıktı ve arabasının yanına bağladığı, ayakta durmaya mecali kalmadıkları için yalpalayan atları kent pazarına götürdü, ama ne yazık ki derebeyi Wenzel ve daha da kötüsü dürüst Kohlhaas'ın şansı yaver gitmedi, çünkü bu adam Döbbelnli bir deri yüzücüydü.

Bir adamın kesin olmasa da Tronken şatosundaki yangından sağ kurtulan iki karayağız atla kentin pazarında olduğu haberi derebeyi Wenzel'e ulaştığında, derebeyi kuzeni mabeyinciyle birlikteydi, hemen birkaç hizmetli toplayıp, atlar gerçekten Kohlhaas'ın atlarıysa adama parasını ödeyip onları getirmek üzere saray meydanına gittiler. Ama oraya vardıklarında iki tekerlekli arabaya bağlı atların çevresinde giderek büyüyen bir kalabalığın biriktiğini gördüklerinde iki şövalyenin canı sıkıldı; insanlar gürültülü kahkahalar atarak birbirlerine devleti temellerine kadar sarsan atların at kasabının eline düşmüş olan bu atlar olduğunu bağırıyorlardı! Arabanın çevresinde dolanıp her an düşüp ölecekmiş gibi ayakta sallanan atları gözlemleyen derebeyi utanarak bunların Kohlhaas'tan aldığı atlar olmadığını mırıldandı, ama Mabeyinci Kunz von Tronka, hiçbir şey söylemeden kuzenine demirden olsa onu eritecek kadar öfke dolu bir bakış fırlattıktan sonra, madalyalarını ve devletteki konumunu gösteren

zincirini göstermek üzere pelerininin önünü açarak deri yüzücünün yanına gitti, ona bu atların Wilsdruf'taki çobandan alınan ve sahibi derebeyi Wenzel von Tronka'nın Wilsdruf mahkemesi yoluyla istettiği karayağız atlar olup olmadığını sordu. Semiz bir beygire bir kova su vermekle uğraşan deri yüzücü, "Siyah atlar mı?" dedi, elindeki kovayı yere koyup hayvanın gemini ağzından çıkarttıktan sonra, "Arabama bağlı bu atları bana Hainichenli bir domuz çobanı sattı." diye ekledi, "Bunları nereden bulduğunu ya da bunları Wilsdruf'daki çobandan mı aldığını bilmiyorum." Kovayı eline alıp dizleriyle arabanın oku arasına sıkıştırarak, Wilsdruf mahkemesinden bir yetkilinin ona bunları Dresden'e Tronka ailesine getirmesini ve atları Kunz adında bir asilzadeye teslim etmesini emrettiğini söyledi. Böyle dedikten sonra içinde su kalmış kovayı alıp beygirin bıraktığı suyu kaldırım taşlarına döktü. Alaycı kahkahalar atan kalabalığın bakışları arasında umursamadan işiyle uğraşan adamın bir türlü ilgisini çekmeyi başaramayan mabeyinci, kendisinin Kunz von Tronka olduğunu söyleyip alacağı atların kuzeni derebeyinin karayağızları olması gerektiğini belirtti; Tronken şatosundaki yangından kaçmayı başaran bir uşak onları Wilsdruf'taki bir çobana vermişti, ama aslında atlar at taciri Kohlhaas'a aitti. Bacakları ayrık orada duran ve pantolonunu yukarı çeken herife bu konuda bir şey bilip bilmediğini sordu; Hainichen'deki domuz çobanı belki de bunları, bu nokta çok önemliydi, Wilsdruf'taki çobandan ya da onları çobandan satın alan üçüncü bir kişiden almış olamaz mıydı? Deri yüzücü suyla işi bitip arabasının yanına geldikten sonra bu karayağızlarla Dresden'e yollandığını ve onların parasını Tronka ailesinden alacağını söyledi. Beyefendinin neden söz ettiğini anlamıyordu ve atlar çalıntı olmadığına göre Hainichen'deki domuz çobanının onları Wilsdruf'taki çobandan mı veya Peter ya da Paul'dan mı aldığı onu ilgilendirmezdi. Böyle dedikten sonra kamçısını geniş sırtına çaprazlama vurarak aç olduğu için kahvaltı yapmak üzere meydandaki bir birahaneye doğru yürüdü. Hainichenli domuz çobanının Döbbelnli deri yüzücüye satmış olduğu bu lanet olası atların, şeytanın binip tüm Saksonya'yı baştan başa geçtiği atlar olmaması durumunda ne yapacağını bilemeyen mabeyinci derebeyinin bir şey söylemesini istedi. Derebeyi bembeyaz kesilmiş titrek dudaklarla yapılacak en mantıklı şeyin, atlar Kohlhaas'ın olsalar da olmasalar da onları satın almak olduğunu söyleyince, mabeyinci onu dünyaya getiren annesine ve babasına lanetler okuyarak pelerinini geriye attı ve ne yapması ne yapmaması gerektiğini bilemez bir halde kalabalıktan uzaklaştı. O sırada

arkadaşı Baron von Wenk'in at sırtında sokaktan geçtiğini görünce onu yanına çağırdı, çevresindeki insanlar onu alaycı bakışlarla süzdükleri, oradan ayrılır ayrılmaz makaraları koyuvermek üzere ağızlarına mendillerini bastırıp bekledikleri için oradan uzaklaşmamakta inat ederek, barondan yüksek mahkemenin başı Kont Wrede'nin evine gitmesini, onun aracılığıyla Kohlhaas'ı getirtip atları teşhis ettirmesini rica etti. Rastlantı sonucu baron biraz önce sözü edilen nedenden dolayı içeriye girdiğinde bir mübaşir tarafından çağrılmış olan Kohlhaas Lützen'de bıraktığı mallarla ilgili ondan istenen bilgileri vermek için şansölyenin odasındaydı, şansölye sıkkın bir yüz ifadesiyle ayağa kalktığı ve baronun tanımadığı at tacirini elindeki belgelerle bir kenarda bıraktığı zaman, baron şansölyeye Tronka beylerinin içinde bulundukları zor durumu anlattı. Döbbelnli deri yüzücü Wilsdruf mahkemesinin verdiği yetersiz talimat üzerine öyle berbat durumdaki iki atla gelmişti ki derebeyi Wenzel haklı olarak onların Kohlhaas'ın atları olup olmadığına karar verememişti; bu nedenle bu atlar şövalyelerin ahırlarında semizleştirilmeye çalışmak için deri yüzücüden alınacaksa, kuşkuları yok etmek için Kohlhaas'ın gidip onları kendi gözüyle incelemesi gerekiyordu. Baron büyük bir nezaketle, "Bu nedenle at tacirinin muhafızla evinden alınıp atların bulunduğu pazaryerine yollanmasını sağlayabilir misiniz?" diye sözünü bitirdi. Şansölye burnunun üzerindeki gözlüğünü çıkararak ona iki konuda yanıldığını söyledi; birincisi bu sorun Kohlhaas'ın gidip kendi gözüyle incelemesiyle bitecek gibi değildi, ikincisi de şansölyenin Kohlhaas'ı muhafız gözetiminde derebeyinin canının istediği yere gönderme yetkisi yoktu. Sonra onu arkasında duran at taciriyle tanıştırdı ve yeniden gözlüklerini takıp otururken bu konuyu onunla konuşmasını istedi. Yüzündeki ifadeden ne düşündüğü belli olmayan Kohlhaas baronla pazaryerine gidip deri yüzücünün kente getirdiği atlara bakabileceğini söyledi. Baron ona dönüp şaşkınlıkla bakarken o şansölyenin masasına gitti ve cüzdanından çıkardığı Lützen'deki mülkle ilgili belgeler konusunda ona bazı açıklamalarda bulunduktan sonra izin istedi, kıpkırmızı kesilen yüzüyle pencereye yönelmiş olan baron da onu izledi, Prens von Meissen'in talimatıyla Kohlhaas'ı izleyen üç muhafız ve peşlerine takılan kalabalıkla saray meydanına gittiler. Bu sırada ona katılan arkadaşlarının uyarılarına kulak asmayan mabeyinci, asilzade Kunz, kalabalığın ortasında Döbbelnli deri yüzücünün önünde durmakta ısrar ediyordu, at taciri ve baron gelir gelmez at tacirinin yanına gitti, kılıcını gururlu ve gösterişli bir edayla kolunun altında tutarak arabanın arkasında duran atların onun olup

olmadığını sordu. Kohlhaas ona bu soruyu soran tanımadığı beyefendiye şapkasını kaldırıp saygıyla selam verdi ve yanıt vermeden şövalyelerle birlikte deri yüzücünün arabasının yanına gitti. Atlara on iki adım kadar uzaklıkta durarak, başlarını yere eğmiş, sallanarak ayakta durabilen ve deri yüzücünün önlerine koyduğu ota dokunmayan hayvanlara göz attıktan sonra mabeyinciye dönüp, "Saygıdeğer efendim! Deri yüzücü haklı, arabaya bağlı bu atlar bana ait." dedi. Çevresindeki beylere baktıktan sonra yine şapkasıyla selam verdi ve muhafızlarıyla birlikte meydandan ayrıldı. Mabeyinci bunu duyar duymaz deri yüzücünün yanına neredeyse koşarak gittiği için miğferindeki tüy titremeye başlamıştı; ona bir kese para attı, deri yüzücü saçını kurşun bir tarakla tarayıp elindeki kesedeki paraları incelerken, bir uşağa atları çözüp eve götürmesini emretti. Uşak efendisinin emri üzerine kalabalığın içindeki arkadaşlarını ve akrabalarını orada bırakıp yüzü oldukça kızarmış olarak atların ayaklarının dibinde, yerde birikmiş olan büyükçe bir at pisliğinin üzerinden atlayıp atların yanına gitti, ama atların dizginlerini çözmek için henüz tutmuştu ki kuzeni Himboldt Usta onu kolundan yakalayıp, "İşi bitmiş beygirlere dokunma sakın!" diye haykırarak onu kenara itti. Sonra at pisliğinin üzerinden atlayıp şüpheli adımlarla ağzı açık kalakalmış mabeyinciye doğru yürüdü, ona böyle bir emri yerine getirmesi için kendisine bir deri yüzücü uşak bulmasını söyledi. Öfkeden deliye dönen mabeyinci, Himboldt'a bir süre gözünü dikip baktıktan sonra çevresindeki şövalyelerin başlarının üzerinden muhafızlara seslendi; Baron von Wenk'in emriyle saraydan bir subay ve emrindeki muhafızlar çıkıp gelince, subaya kent halkının kalkıştığı bu inanılmaz başkaldırıyı kısaca anlatarak elebaşları olan Himboldt Usta'nın tutuklanmasını istedi. Onu göğsünden yakalayarak, emri üzerine atları arabadan çözmeye çalışan uşağa saldırıp itip kakmakla suçladı. Beceriyle kendini kurtarıp mabeyinciyi iten Himboldt, "Saygıdeğer efendim! Yirmi yaşındaki bir oğlana ne yapması gerektiğini söylemek onu kışkırtmak demek değildir! Ona sorun bakalım tüm örf ve âdetlere aykırı olarak o atlara dokunacak mı; eğer söylediklerimden sonra bunu yapacaksa yapsın! Hemen burada hayvanları boğazlayıp derilerini yüzse bile umurumda değil!" dedi. Bunun üzerine mabeyinci uşağa dönerek emrini yerine getirip Kohlhaas'ın atlarını çözüp eve götürmekte bir çekincesi olup olmadığını sordu, uşağın çekingen biçimde kalabalığın arasına karışarak, bunu yapması istenmeden önce atların adam edilmesi gerektiğini söylemesi üzerine mabeyinci onun arkasından gitti, üzerinde arma olan şapkasını alıp

ayaklarının altında ezdi, kılıcını çekti ve künt tarafıyla ona darbeler indirdikten sonra seyisi hemen meydandan ve hizmetinden uzaklaştırdı. Himboldt, "Kahrolsun kana susamış zorba!" diye haykırdı ve bu olaydan galeyana gelen halk bir araya gelip muhafızları geri çekilmeye zorlarken mabeyinciye arkadan yaklaşıp onu yere serdi, pelerinini, yakalığını ve miğferini paramparça edip silahını elinden aldıktan sonra şiddetle meydanın öbür tarafına doğru fırlattı. Derebeyi Wenzel meydandan kaçmaya çalışırken öbür şövalyelere kuzenine yardım etmeleri için boş yere haykırıyordu; bir adım bile atamadan akın akın gelen kalabalık onları dağıttı ve düşerken başından yaralanan mabeyinci kalabalığın öfkesine teslim edildi. Mabeyincinin hayatını imparatorluk subayının meydandan o sırada tesadüfen geçmekte olan süvarileri yardım etmeleri için çağırmasından başka bir şey de kurtaramazdı. Subay kalabalığı dağıttıktan sonra öfkeden kendini kaybetmiş olan Himboldt'u tutukladı ve süvarilerinden birkaçıyla hapishaneye yolladı; her tarafı kan içinde kalmış zavallı mabeyinciyi iki arkadaşı yerden kaldırıp eve götürdüler. At tacirinin uğradığı haksızlıkları telafi etmek için yapılan iyi niyetli ve dürüst girişim de böylece bir felaketle sonuçlanmış oldu. İşi bitmiş olan Döbbelnli deri yüzücü daha fazla gecikmek istemediği için kalabalık dağılırken atları bir lamba direğine bağladı ve atlar orada bütün gün sokak çocuklarının ve işsiz güçsüzlerin alay konusu olarak kimse ilgilenmeden kaldılar, sonunda bakımsız kaldıkları için polis işe el koydu ve gece olurken Dresden'in deri yüzücüsünü çağırarak ikinci bir emre kadar onları kent dışındaki avlusunda tutmasını istedi.

Aslında at tacirinin bu olayda hiçbir suçu olmamasına karşın tüm ülkede, daha ılımlı ve iyi niyetli insanlar arasında bile, davasının sonucu açısından çok tehlikeli bir hava yarattı. Devletle arasındaki ilişki iyice gerginleşmişti ve insanlar kendi aralarında ya da açıkça, çılgın inatçılığı yüzünden zorla kabul ettirmeye çalıştığı böylesine önemsiz bir konuda ona hak vermek yerine haksızlık yaparak davanın düşmesi gerektiğini konuşur olmuşlardı. Yüksek Mahkeme şansölyesinin katı dürüstlüğü ve bu yüzden Tronka ailesine duyduğu nefret de zavallı Kohlhaas'ın mahvına neden olan bu düşüncenin yer etmesini ve yayılmasını körüklüyordu. Atların Dresdenli deri yüzücünün elinde Kohlhaasenbrück'teki ahırları terk ettikleri günkü durumlarına gelemeyeceklerine kuşku yoktu; büyük bir beceri ve sabırla eski durumlarına getirilseler bile, bu durumda Tronka ailesinin düştüğü

utanç verici durum öylesine ciddiydi ve Saksonya'nın önde gelen soylu ailelerinden biri olmasının önemi öylesine büyüktü ki en akla yakın gelen yol at tacirine onlar için bir tazminat ödenmesiydi. Birkaç gün sonra başkan Kont Kallheim yaraları hâlâ iyileşmemiş olan mabeyinci adına şansölyeye bu öneriyi yaptı, şansölye, Kohlhaas'a yazıp eğer kendisine böyle bir öneri yapılırsa bunu dikkate alması için uyarmasına karşın, başkandan kısa ve de çok kibar olmayan bir ifadeyle bu konuda artık özel işlerine kendisini karıştırmamalarını, mabeyincinin aklı başında ve alçakgönüllü olarak nitelediği at tacirine kendisinin başvurmasını istedi. Pazaryerindeki olaylar yüzünden direnci gerçekten kırılmış olan at taciri de şansölyenin önerisine uygun olarak tüm bu olanları kabul etmek ve bağışlamak için derebeyinin ya da akrabalarının yaklaşımını bekliyordu, ama böyle bir işe kalkışmak kibirli şövalyeler için yenilir yutulur bir şey değildi, şansölyeden aldıkları yanıta çok bozularak mektubu ertesi sabah hâlâ yaraları iyileşmediği için yatan mabeyinciyi odasında ziyaret eden elektöre gösterdiler. Hasta mabeyinci acınacak kadar cılız bir sesle bu sorunu hükümdarın isteği doğrultusunda çözmek için hayatını ortaya koyduktan sonra kendisine ve ailesine akla gelebilecek her türlü leke ve utanç getirmiş böyle bir adamla uzlaşmayı ve bağışlanmayı istemekle onurunu herkesin takdirine mi bırakması gerektiğini sordu. Elektör mektubu okuduktan sonra biraz da utanarak yüksek mahkemenin Kohlhaas'ı devre dışı bırakıp atların bir daha düzelmeyeceklerini varsayarak atlar ölmüşçesine bir tazminat ödenmesine karar verme yetkisi olup olmadığını sordu. Kont, "Saygıdeğer efendim, atlar ölü; yasal bağlamda ölü sayılırlar, çünkü hiçbir değerleri yok, ayrıca deri yüzücünün avlusundan efendimizin ahırlarına getirilene dek zaten ölecekler." diye yanıt verdi. Bunun üzerine elektör mektubu cebine koyarak şansölyeyle kendisinin konuşacağını söyledikten sonra doğrulmaya çalışarak minnetle ellerine sarılan mabeyinciye merak etmemesini ve sağlığıyla ilgilenmesini söyleyip müşfik bir tavırla kalkarak odadan çıktı.

Dresden'de işler böyleyken Lützen'den daha önemli başka bir fırtına yaklaşmaktaydı; şövalyeler şimşekleri Kohlhaas'ın talihsiz başının üzerine çekecek kadar kurnazdılar. At tacirinin topladığı ve elektörün genel af ilan etmesi üzerine dağıtılan adamlardan biri olan Johann Nagelschmidt, birkaç hafta sonra her tür alçaklığı yapabilecek bir güruhu Bohemya sınırında yeniden toplayıp Kohlhaas'tan öğrendiklerini kendisi uygulamaya başlamıştı. Bu ahlaksız adam hem onu tutuklamak üzere yollanan güvenlik

güçlerini ürkütmek hem de yaptığı zorbalıklara halkın katılmasını sağlamak için kendini Kohlhaas'ın vekili gibi gösteriyor; eski efendisinden öğrendiği kurnazlıkla, ülkelerine serbestçe dönen adamların birçoğu için genel affın geçerli olmadığını ve Kohlhaas'ın bile verilen söze karşı Dresden'e gelir gelmez tutuklanıp hapse atıldığını ve gözetim altında olduğu haberini yayıyordu; böylece Kohlhaas'ınkileri anımsatan bildirilerle kundakçılardan oluşan çetesini Tanrıya hizmet etmek ve elektörün çıkardığı affı korumak için toparlanmış bir ordu gibi gösterebiliyordu; oysa daha önce de belirtildiği gibi bu eylemler ne Tanrı adına ne de kaderini biraz bile umursamadıkları Kohlhaas'a duydukları sadakat yüzünden oluyordu, bu aldatmacalar cezalandırılmadan daha kolay kundaklamak ve yağmalamak için kullanılıyordu. Bununla ilgili ilk haber geldiğinde şövalyeler olayların böylesine değişik bir görüntüye bürünmesinden duydukları sevinci gizlemediler. Bilmiş bir edayla, birçok kez ciddi uyarmalarına karşın Kohlhaas'ın bağışlanmasının ne kadar yanlış bir adım olduğunu, bu yolla onu izleyen her türlü serseriye yolun açıldığını anımsatıyorlardı. Nagelschmidt'in baskı altındaki efendisine destek vermek ve güvenliğini sağlamak için silaha sarıldığını söylemesini yeterli bulmayarak, ortaya çıkışının hükümeti korkutmak ve mahkemenin onun çılgın inatçılığını tatmin etmek için bir an önce karar vermesini sağlamak üzere Kohlhaas tarafından planladığına kesin gözle bakıyorlardı. Hatta Saki Hinz von Tronka o kadar ileri gitti ki yemekten sonra elektörün giriş salonunda çevresine toplanan maiyetten bazı kişilere ve av arkadaşlarına Kohlhaas'ın Lützen'deki adamlarını dağıtmasının lanet olası bir aldatmacadan başka bir şey olmadığını söyledi. Yüksek mahkeme şövalyesinin adalete olan tutkusuyla alay ederek durumla ilgili bazı kanıtları kurnazca birbirleriyle ilişkilendirip adamların hâlâ bölgenin ormanlarında saklandıklarını ve yeniden ateş ve kılıçla harekete geçmek için at tacirinden işaret beklediklerini belirtti. Bu son gelişmelerin hükümdarının namını çok kötü zedeleyeceğinden kaygılanan Prens Christiern von Meissen hemen saraya elektörü görmeye gitti ve şövalyelerin Kohlhaas'la ilgili yeni suçlamalar nedeniyle Kohlhaas'ı mahvetmek isteyeceklerinin bilincinde olduğundan Kohlhaas'ı hemen sorguya çekmek için ondan izin istedi. Bir mahkeme görevlisiyle hükümete çağrılan Kohlhaas şaşkınlık içinde iki küçük oğlu Heinrich ve Leopold'u kucağında taşıyarak geldi, çünkü bir gün önce seyisi Sternbald beş çocuğunu Mecklenburg'dan getirmişti ve burada açıklaması zor bazı nedenlerle Kohlhaas tam evden çıkacağı sırada çocuklar masum

gözyaşları dökerek onunla gitmek istedikleri için onları sorguya yanında götürmeye karar vermişti. Prens, babalarının yanında oturan çocuklara sevecenlikle bakıp adlarını ve yaşlarını sorduktan sonra Kohlhaas'a eski adamı Nagelschmidt'in Erzgebirge ovalarında çevirdiği işleri anlattı ve yazdığı bildiriyi ona uzatıp kendini savunmasını istedi. Bu hain bildiriden çok kaygılanmasına karşın Kohlhaas'ın prens gibi adil birini ona karşı yapılan suçlamaların yersiz olduğuna inandırması zor olmadı. O andaki duruma göre onun açısından olumlu gelişmeler gösteren davasında sonuç alabilmek için üçüncü bir taraftan yardım alması gerekmediğini belirttikten sonra yanında olan bazı belgeleri prense göstererek Nagelschmidt'in kendisine yardım etmek gibi bir niyeti olmadığını belirtti; Lützen'deki gücünü dağıtmadan kısa bir süre önce bu adamı tecavüz ve başka suçlardan asmak üzereyken genel af sayesinde adam kurtulmuş, ertesi gün o ve Kohlhaas birbirlerinin can düşmanı olarak ayrılmışlardı. Nagelschmidt'e bir mektup yazma önerisi prens tarafından olumlu bulununca Kohlhaas oturup ona bir mektup yazdı, bu mektupta çıkarılan genel affın doğru dürüst uygulanmadığını öne sürerek ayaklandığını iddia etmesinin lanetlenecek aşağılık bir yalan olduğunu ve kendisinin Dresden'e geldiğinde ne hapse atıldığını, ne de gözaltına alındığını belirtti, davasının isteğine uygun bir biçimde sürdüğünü, genel affın ilanından sonra çevresine topladığı çapulculara uyarı olsun diye Erzgebirge'de işlenen kundakçılık ve cinayetler nedeniyle onu yasaların intikamı için adalete teslim ettiğini belirtti. Yukarıdaki nedenlerden dolayı asılmaya mahkûm olan bu alçağın elektörün çıkardığı afla kurtulduğunu halk bilsin diye Lützen kalesinde onu yargılamasıyla ilgili bölümleri de mektuba ekledi. Bunun üzerine prens koşulların baskısı yüzünden bu konuşmada değinmek zorunda kaldığı kuşkulardan kaygı duyan Kohlhaas'ı yatıştırdıktan sonra, kendisi Dresden'de kaldığı sürece ona çıkarılan affın hiçbir biçimde ihlal edilmeyeceği sözünü verdi; masasının üzerindeki meyveleri iki oğlana verdikten sonra Kohlhaas'ın elini sıktı ve gitmesine izin verdi. Yüksek mahkeme şansölyesi Kohlhaas'ın başının üzerinde dolaşan tehlikelerin farkındaydı ve yeni olaylar sorunu karmaşık hale getirmeden davayı sonuçlandırmak için elinden geleni yapıyordu, ama kurnaz planlar yapan şövalyelerin de istediği bu karmaşıklıktı; daha önce yaptıkları gibi susup cezalarının hafifletilmesi için uğraşmayı bırakarak kurnaz söylemler ve kaçamaklı sözlerle suça karşı çıkıp tümüyle inkâr etme yoluna gittiler. Kâh Kohlhaas'ın atlarının kâhya ve vekilharç tarafından derebeyinin haberi

olmadan ya da yeterince bilgilendirilmeden Tronken şatosunda tutulduklarını, kâh atların zaten oraya geldiklerinde kuvvetli ve tehlikeli biçimde öksürdüklerini ve hasta olduklarını, bunu buldukları tanıklarla kanıtlayabileceklerini söylüyorlardı. Bu iddiaları ayrıntılı bir araştırma ve sorgulama sonucunda kof çıkınca, on iki yıl öncesine ait büyükbaş hayvanlar arasında yayılan bir salgın nedeniyle Brandenburg'dan Saksonya'ya atların sokulmasını yasaklayan bir emri bulup çıkardılar; böylece Kohlhaas'ın sınırdan geçirmeye kalktığı atları alıkoymanın derebeyinin hem hakkı hem de görevi olduğu kanıtlanıyordu! Bu arada Kohlhaas dürüst memurdan zararına karşı biraz daha fazla ödeyerek Kohlhaasenbrück'teki çiftliğini geri almıştı ve bu satışın yasal yönünü halletmek için birkaç gün Dresden'den ayrılıp evine gitmek istiyordu. Kış ürününü alabilmek için gerekli olan tohumlamanın zamanı geldiği için işin yasal yönünün de bir an önce halledilmesi gerekliydi, ama bizim kanımıza göre bu niyetinin altında daha çok o andaki garip ve belirsiz durumda konumunun ne olduğunu saptama isteği vardı. Bu isteğini etkileyen başka nedenler de olabilir, ama bunları değerlendirmeyi yüreğinde hissedebilenlere bırakıyoruz. Bu nedenle muhafızı arkada bırakarak yüksek mahkeme şansölyesine gitti ve ona memurun yolladığı mektubu göstererek hemen mahkemeye çıkması gerekmediği anlaşıldığından sekiz ya da on iki gün içinde geri gelmek koşuluyla kentten ayrılıp Brandenburg'a gitmek istediğini belirtti. Şansölye düşünceli bir ifadeyle bakışlarını yere çevirerek karşı tarafın güçlü ve hileli savunmaları nedeniyle mahkeme pek çok durumda onun ifadesine ve açıklamalarına başvurmak zorunda kalabileceği için Kohlhaas'ın orada olmasının her zamankinden daha gerekli olduğunu belirtmek zorunda olduğu yanıtını verdi. Kohlhaas avukatının dava konusunu çok iyi bildiğini söyledi ve bir haftadan fazla kalmayacağına söz verip alçakgönüllülükle ısrar edince şansölye biraz düşündükten sonra gitmesine izin vermeden önce, bu iş için Prens Christien von Meissen'den bir geçiş belgesi alması gerektiğini belirtti. Yüksek mahkeme şansölyesinin yüzündeki ifadeyi iyi okuyabilen Kohlhaas daha da kararlı olarak hemen oturup hükümetin en yüksek yöneticisi olduğu için Prens von Meissen'e bir mektup yazarak nedenini açıklamadan bir haftalığına Kohlhaasenbrück'e gidip gelmek üzere geçiş belgesi verilmesini rica etti. Bu mektuba yanıt olarak saray kumandanı Baron Siegfried von Wenk'ten geçiş belgesi için yaptığı başvurunun elektör hazretlerine iletileceği ve onun yüksek onayından geçer geçmez kendisine yollanacağını belirten resmi bir yanıt

geldi. Kohlhaas avukatına mektubun neden başvurduğu Prens von Meissen yerine Baron Siegried von Wenk tarafından yanıtlandığını sorduğunda prens üç gün önce taşradaki malikânesine gittiği için işlerine onun yerine daha önce değindiğimiz beyefendiyle aynı adı taşıyan kuzeninin baktığı yanıtını aldı. Doğrudan doğruya hükümdara yaptığı başvurunun böylesine dolambaçlı yönlere itilmesi yüreğinin daha da hızlı çarpmasına neden olan Kohlhaas yanıt alabilmek için günlerce bekledi, bir haftadan fazla zaman geçmesine karşın ne izin ne de yüksek mahkemenin karar vereceği kendisine kesin olarak söylenmesine karşın bir ses çıktı; on ikinci günde hükümetin ona karşı tutumu ne olursa olsun açıkça ortaya çıksın diye acil olduğu gerekçesiyle geçiş izinleri için yeniden başvuruda bulundu. Uzun süredir beklediği yanıtın yine gelmediği ertesi günün akşamında durumuyla ve özellikle de Dr. Luther tarafından ona bahşedilen afla ilgili derin düşüncelere dalarak evinin arkasındaki küçük odaya gidip pencereden baktığında Dresden'e geldiğinde Prens von Meissen'in onu koruması için verdiği görevlinin kalması için ayrılmış olan avludaki müştemilatta kimsenin olmadığını fark etti. Yaşlı uşağı Thomas'ı çağırıp bunun nedenini sorduğunda yaşlı adam iç geçirerek, "Efendim, işler yolunda gitmiyor. Bugün her zamankinden fazla asker var ve karanlık bastığında evin çevresini sardılar; ikisi ana girişin önünde sokakta ellerinde kalkan ve mızrakla duruyor, ikisi arka kapının önünde bahçede, ikisi de girişte samanın üzerinde yatıyor ve burada uyuyacaklarını söylüyorlar." dedi. Rengi solan Kohlhaas döndü ve "Sayıları önemli değil, burada olmaları yeter. Girişe gittiğinde lamba koy da önlerini görsünler." dedi. Bir kabı boşaltma bahanesiyle öndeki pencerenin kepenklerini açtı ve yaşlı adamın söylediklerinin doğru olduğunu anladı, çünkü o anda sessizce muhafızın değiştirildiğini gördü; daha önce böyle bir şey hiç olmamıştı, sonra fazla uykusu olmamasına karşın yatağa yattı ve ertesi gün ne yapacağına karar böylece vermişti. Canını en çok sıkan da iletişim içinde olduğu hükümetin aslında ona söz verilen affı ihlal etmesine karşın adaletli davranıyor gibi gözükmesiydi; gerçekten hapsedilmişse ki, kesinlikle öyle olduğu anlaşılıyordu, onları bunu doğrudan açıklamaya zorlamak niyetindeydi. Bu nedenle etraf aydınlanır aydınlanmaz uşağı Sternbald'a birkaç gün önce Dresden'de karşılaştığı Lockewitz'de görevli eski bir tanıdığı onu ve çocuklarını davet ettiği için oraya gideceğini söyleyerek arabasına atları koşup getirmesini söyledi. Askerler başlarını uzatıp evdeki hareketliliği görünce içlerinden birini gizlice kente yolladılar, birkaç dakika sonra bir

hükümet görevlisi yanında muhafızlarla çıkagelip sanki orada bir işleri varmış gibi karşıdaki eve girdi. İki küçük oğlunu giydirmekle meşgul olan Kohlhaas bir yandan da olanları izlediği için evinin önündeki arabayı gereğinden çok bekletip polisin hazırlıklarını tamamladığını gördükten sonra onları görmezden gelerek çocuklarıyla birlikte evden çıktı, bekleyen muhafızlara onunla gelmelerine gerek olmadığını söylerken oğullarını arabaya bindirdi, yaşlı adamla kalmalarını istediği için ağlayan küçük kızlarını öptü ve yatıştırdı. Kohlhaas arabaya biner binmez hükümet görevlisi ve adamları karşıdaki evden çıkıp nereye gittiğini bilmek istediler. Kohlhaas'ın birkaç gün önce onu ve oğullarını taşradaki evine davet eden arkadaşı memuru ziyaret etmek niyetinde olduğunu söylemesi üzerine memur birkaç dakika beklemesi gerektiğini, çünkü Prens von Meissen'in emriyle ona birkaç muhafızın eşlik edeceğini açıkladı. Kohlhaas arabadan başını uzatıp gülerek kendisini sofrasına davet eden bir arkadaşının evinde güvende olmayacağını mı düşündüklerini sordu. Memur güler yüzlü ve nazik bir tavırla kesinlikle ciddi bir tehlike olmadığını ve adamların onu rahatsız etmeyeceklerini belirtti. Bu kez Kohlhaas ciddi bir ifadeyle, Dresden'e geldiğinde Prens von Meis-sen'in kendisini muhafız alıp almama konusunda özgür bıraktığını söyleyince memur şaşırdı ve sözcükleri özenle seçerek orada kaldığından beri bunun uygulandığına değindiğinde Kohlhaas da ona muhafızlarının verilmesinin nedenini açıkladı. Memur o sıralarda polisin başı olan Baron von Wenk'in Kohlhaas'ı her tür tehlikeden sürekli korumayı görev edindiğini ve görevlilerin kendisini izlemesini istemiyorsa hükümet yetkililerine bizzat giderek bu yanlışı düzeltmesini istedi. Kohlhaas ona duygularını ifade eden bir bakış fırlattıktan sonra bu işi zorlamaya karar vererek bunu yerine getireceği yanıtını verdi. Kalbi deli gibi çarparak arabadan indi ve hizmetliye çocukları eve geri götürmesini söyledikten sonra, uşağı arabayla evin önünde beklerken memur ve muhafızlarının eşliğinde hükümet binasına gitti. Rastlantı sonucu Kohlhaas refakatçileriyle birlikte salona girdiğinde kumandan Baron von Wenk o sırada Leipzig yakınlarında yakalanan Nagelschmidt'in bir akşam önce getirilen adamlarından oluşan bir güruhun soruşturmasıyla meşguldü; yanındaki şövalyeler bazı noktaları aydınlatmak için adamları sorguluyorlardı. Baron, Kohlhaas'ı görür görmez ona doğru geldi ve ne istediğini sordu, şövalyeler de birden sustular ve adamları sorgulamayı kestiler. At taciri gayet saygılı, memur arkadaşıyla yemek yemek için Lockewitz'e gitmek istediğini, ama gerek duymadığından muhafızların

onunla beraber gelmesini istemediği yanıtını verdiğinde yüzü renkten renge giren baron dilinin ucuna gelen bir şeyi söylemekten vazgeçip Kohlhaas'a sessizce evinde oturmasını ve şimdilik Lockewitz'deki arkadaşıyla yemek yemeyi ertelemesini tavsiye etti. Konuşmayı keserek memura döndü ve ona bu adamla ilgili emirlerin hâlâ geçerli olduğunu ve onu izleyen altı süvari olmadıkça kentten ayrılmasına izin verilmemesini söyledi. Kohlhaas tutuklu olup olmadığını ve tüm dünyanın gözü önünde ona bağışlanan aftan vaz mı geçildiğini sorduğunda baron yüzü kıpkırmızı kesilerek birdenbire ona yaklaştı ve gözlerinin içine bakarak, "Evet, evet, evet!" diye bağırdıktan sonra sırtını dönüp onu orada öylece bırakarak Nagelschmidt'in adamlarının yanına gitti. Bunun üzerine Kohlhaas odadan çıktı, o zaman bu hareketiyle kendini kurtarmanın tek yolu olan kaçmayı çok zorlaştırdığının farkına varıp varmadığı belli değildi, ama pişman değildi, çünkü artık kendisinin affın gerektirdiği yükümlülüklere bağlı kalmak zorunda olmadığını anlamıştı. Eve döndüğünde atları çözmelerini emretti, memurun refakatinde çok canı sıkılmış ve sarsılmış olarak odasına gitti, memur Kohlhaas'ı tiksindiren bir biçimde bütün her şeyin bir yanlış anlama olduğunu, yakında düzeleceğini söylerken adamları da onun bir işareti üzerine evden avluya çıkan tüm kapıları kilitliyorlardı; bu arada ön kapının eskisi gibi açık olduğunu ve Kohlhaas'ın onu ne zaman isterse kullanabileceğini de ekledi.

Bu sırada Erzgebirge ormanlarında Nagelschmidt hafiyeler ve ordu tarafından her taraftan öyle sıkıştırılmıştı ki seçtiği rolü oynamak için yeterli yardım alamadığından Kohlhaas'ı bu işe iyice bulaştırmaya niyetliydi. Dresden'deki davanın durumunu oradan geçen bir yolcudan öğrendikten sonra aralarındaki açık düşmanlığa karşın at tacirini kendisiyle birlik olmaya ikna edebileceğini düşündü. Adamlarından birini zorlukla anlaşılan bir Almancayla yazdığı bir mektupla Kohlhaas'a yolladı; dağılmış olan birliğinden geri kalanların Altenburg'da toplanmış olduklarını, gelip onların kumandasını ele almayı isterse, Dresden'deki tutukluluktan kurtulabilmesi için at, adam ve para yardımı yapabileceği, eskisine oranla daha çok söz dinleyeceği, disiplinli olacağı ve daha iyi davranacağı sözünü verdikten sonra, sadakatini kanıtlamak için Dresden çevresine bizzat gelip onu hapisten kurtarmak istediğini yazıyordu. Ama şansızlık eseri, mektubu taşıyan adam Dresden'in dışında bir köye vardığında çocukluğundan beri yakasını bırakmayan kötü nöbetlerden birine tutuldu ve göğsünde taşıdığı mektup ona yardıma koşanların eline geçti; adam kendine gelir gelmez

tutuklandı, onu izleyen büyük bir kalabalık eşliğinde hükümet binasına götürüldü. Kumandan Baron von Wenk mektubu okur okumaz hemen elektörün sarayına gitti, elektörün yanında yaraları artık iyileşmiş olan Kunz'u, Hinz'i ve devlet şansölyeliği başkanı Kont Kallheim'i buldu. Bu beyler Kohlhaas'ın hemen tutuklanmasını ve Nagelschmidt'le iş birliği yapmaktan yargılanmasını istiyorlardı, çünkü dediklerine göre daha önce Kohlhaas onunla iletişim içinde olmasaydı ve yeni zorbalıklar yapmak üzere aralarında yasal olmayan ve suça dayanan bir ilişki bulunmasaydı böyle bir mektup yazılmazdı. Elektör yalnızca bu mektup yüzünden Kohlhaas'a verdiği özgürce dolaşma iznini kaldırmamakta ısrar ediyor, o daha çok Nagel-schmidt'in mektubundan çıkanın bunun ikisi arasında bir ilişki olmadığı anlamına geleceğini düşünüyordu. Uzun bir süre tereddüt ettikten sonra işin özünü öğrenmek için, başkanın önerisine uyarak, Nagelschmidt'in habercisinin mektubu hiç tutuklanmamış gibi Kohlhaas'a iletmesine razı oldu, böylece Kohlhaas'ın mektubu yanıtlayıp yanıtlamayacağını öğreneceklerdi. Ertesi sabah hapishanedeki adamı hükümet binasına getirdiler, kumandan ona mektubu verdi, ceza almayacağına ve serbest bırakılacağına söz vererek hiçbir şey olmamış gibi mektubu at tacirine götürmesini istedi, adam hiç tereddüt etmeden bu aşağılık aldatmacayı kabul etti ve çok gizli bir iş yapıyor gibi görünerek memurun daha önce ona pazardan satın aldığı yengeçleri satmak bahanesiyle Kohlhaas'ın odasına girdi. Çocuklar yengeçlerle oynarken Kohlhaas mektubu okudu; koşullar farklı olsaydı serserinin gırtlağına sarılır ve onu kapıdaki görevlilere teslim ederdi, ama bu koşullarda bunu yapmanın bir anlamı olmadığına, içine düştüğü bu durumdan onu hiçbir şeyin kurtaramayacağına inandığı için yüzünü çok iyi anımsadığı adama hüzünle baktı, nerede oturduğunu sordu ve efendisine vereceği yanıtı alması için birkaç saat içinde dönmesini söyledi. İçeriye giren Sternbald'a adamdan birkaç yengeç satın almasını söyledi ve birbirini tanımayan bu iki adam odadan çıktıktan sonra oturup Nagelschmidt'e aşağıdaki mektubu yazdı: Birincisi Altenburg'daki adamların öncülüğünü yapmayı kabul ediyordu ve kendisiyle beş çocuğunu ev hapsinden kurtarması için Nagelschmidt'in Dresden yakınlarındaki Neustadt'a iki atın çektiği bir araba göndermesini, ayrıca daha hızlı ilerleyebilmek için dolaylı bir yol olmasına karşın o anda açıklaması uzun sürecek nedenlerle tek kaçış yolu olan Wittenberg yoluna iki at yollamasını istiyordu; muhafızlarını rüşvetle kandırabileceğini varsayıyorsa da, gerektiğinde güç kullanmak için iki cesur, zeki ve silahlı

adamın Neustadt'ta hazır beklemesi gerekiyordu; haberi getiren kişiyle masraflar için yirmi altın kron yolladığını, iş tamamlandıktan sonra ne kadarının kullanıldığını hesaplayacaklarını, ayrıca Nagelschmidt'in onu Dresden'den kurtarmaya kalkmamasını, başlarında kimse olmadan bırakılmamaları için, onun adamların geçici önderi olarak Altenburg'da kalmasını önemle emrettiğini yazdı. Adam akşama doğru uğradığında mektubu ona verdi; bol da bahşiş verip mektubu dikkatle koruması için uyardı. Niyeti beş çocuğuyla Hamburg'a gidip oradan gemiyle Doğu Akdeniz ülkelerinden birine veya Doğu Hindistan'a ya da tanımadığı insanların üzerinde havanın mavi olduğu başka bir ülkeye gitmekti; çünkü acıdan eğilmiş ruhu, Nagelschmidt'le işbirliği yapmanın verdiği tiksintiden de bağımsız, karayağızları semizleştirme düşüncesinden vazgeçmişti. Nagelschmidt'in adamının mektubu saray kumandanına teslim etmesiyle eş zamanda yüksek mahkeme şansölyesi görevinden ayrıldı ve onun yerine yüksek mahkemeye başkan olarak Kont Kallheim atandı, Kohlhaas elektörün kabinesinin verdiği bir kararla zincirlenerek kentin zindanına atıldı. Tüm kente asılan mektup kanıt olarak gösterilerek mahkemeye çıkarıldı ve mektuptaki el yazısının kendisine ait olup olmadığı sorulduğunda "Evet!" deyip onayladı. Kendini savunmak için bir şey söyleyip söylemeyeceği sorulduğunda da önüne bakıp yalnızca "Hayır!" dediği için, deri yüzücülerce kızdırılmış kıskaçlarla etlerinin dağlanarak kollarının ve bacaklarının koparılmasına ve gövdesinin çarkla darağacı arasında yakılmasına karar verildi.

Zavallı Kohlhaas Dresden'de bu durumdayken, Brandenburg elektörü keyfi davranan bu despot güçlerin elinden kurtarmak için Saksonya devlet şansölyeliğine bir mektup yazarak onun Brandenburg vatandaşı olduğunu belirtti. Kentin dürüst valisi Heinrich von Geusau, elektörle Spree nehrinin kıyısında gezdikleri sırada, ona bu garip ama kötü olmayan adamın öyküsünü anlatmış, şaşıran hükümdarın ısrarlı soruları karşısında, başşansölye Kont Siegfried von Kallheim'ın yanlış tutumu nedeniyle kendisinin de zor durumda kaldığını belirtmeden edememişti. Bu duruma fena halde sinirlenen elektör hemen başşansölyeyi hesap vermeye çağırdı ve tüm bunların Tronkalarla akrabalıkları yüzünden olduğunu anladığında memnuniyetsizliğini belli ederek onu görevden aldı ve yerine başşansölye olarak Heinrich von Geusau'yu atadı.

O sıralarda bizim bilmediğimiz nedenlerle Lehistan krallığıyla Saksonya hanedanının arası bozulmuştu, Lehistan krallığı ısrarla ve acilen Brandenburg elektörünün onlara karşı kendisiyle birleşmesini istiyordu. Bu işlerde yeteneksiz olmayan başşansölye von Geusau hükümdarının isteği gibi, tek bir kişinin hakkını koruyacağım diye tüm ülkenin huzurunu bozmadan, ne pahasına olursa olsun adaleti yerine getirebilmeyi umuyordu. Tanrıya ve insanlığa karşı suçu varsa, Dresden mahkemesinin Berlin'e yollayacağı bir avukat vasıtasıyla açacağı davada Brandenburg yasalarına göre yargılanmak üzere Kohlhaas'ın koşulsuz olarak hemen teslim edilmesini istemekle kalmadı, ayrıca derebeyi Wenzel von Tronka tarafından Saksonya'da el konulan karayağızları yüzünden uğradığı haksızlıklara ve kötü muameleye karşı Kohlhaas'ın hakkını araması için elektörün Dresden'e yollayacağı avukata geçiş belgesi verilmesini istedi. Devlet kademelerinde yapılan değişiklikler sonucu devlet şansölyeliği başkanlığına atanan ve birçok nedenle içinde bulundukları sıkıntılı durumda Berlin Sarayı'nı gücendirmek istemeyen Mabeyinci Kunz, Brandenburg'dan gelen yazıya çok canı sıkılan hükümdarı adına mektubu yanıtlayarak, Kohlhaas'ın Saksonya topraklarında işlediği suçlar yüzünden Dresden mahkemesinin yasal yükümlülüğünü almak istenmesi hiç de dostça ve uygun bir davranış olmadığı için şaşırdıklarını, Kohlhaas'ın Saksonya'nın başkentinde epeyce malı mülkü olduğunu ve Saksonya vatandaşı olduğunu hiçbir zaman yadsımadığını belirtti. Ama Lehistan krallığı Saksonya sınırına isteklerini savaş yoluyla alabilmek için beş bin askerlik bir ordu yığdığı ve başşansölye Heinrich von Geusau at tacirinin adını aldığı Kohlhaasenbrück Brandenburg topraklarında olduğu ve ölüm cezasının yerine getirilmesinin devletlerarası hukuka aykırı olduğunu bildirdiği için, bu işten bir an önce kurtulmak isteyen Mabeyinci Kunz'un önerisiyle elektör, Prens Christiern von Meissen'i taşradaki malikânesinden getirtip bu mantıklı asilzadeyle çok kısa konuştuktan sonra gelen istek doğrultusunda Kohlhaas'ı Berlin sarayına teslim etmeye karar verdi. Olan biten tatsızlıklardan canı sıkılan prens, hükümdarının baskısı üzerine Kohlhaas olayını üzerine almak zorunda kaldığı için ona Kohlhaas'ın hangi gerekçeyle Berlin yüksek mahkemesince yargılanmasını istediğini sordu; Kohlhaas'ın Nagel-schmidt'e yazdığı sakıncalı mektup belirsiz ve kuşkulu koşullar altında yazıldığı için suç kabul edilemediği gibi, yağmalama ve kundakçılık suçları da affa uğramıştı; bunun üzerine elektör Viyana'daki majestelerine Kohlhaas'ı Saksonya'ya silahlı saldırıda bulunmak ve ülke

halkının huzurunu bozmakla suçlayan bir rapor yollamaya, genel afla bağlantısı olmayan majestelerinden Kohlhaas'ı sorguya çekmek üzere Berlin mahkemesine bir imparatorluk savcısı göndermesini istemeye karar verdi. Sekiz gün sonra at taciri Brandenburg elektörünün altı süvari eşliğinde yolladığı şövalye Friedrich von Malzahn'ın denetiminde, ricası üzerine yetimhanelerden getirtilen beş çocuğuyla birlikte kapalı bir arabada Berlin'e nakledildi. Bu sırada Saksonya elektörü biraz eğlensin diye Saksonya sınırında geniş arazileri olan vali Kont Aloysius von Kallheim tarafından düzenlenen geyik avına davet edildiği için Dahme'ye gitmişti; yanında Mabeyinci Kunz, valinin kızı ve başkanın kız kardeşi olan onun karısı Heloise, başka hanımlar ve beyler, avcı asilzadeler ve bazı saray mensupları vardı. Bu kalabalık, av nedeniyle üzerleri hâlâ toz toprak içinde, çadırların gölgesinde bir masada oturuyordu; yolun karşı tarafındaki tepeye kadar flamalar dikilmişti, bir meşe ağacının altından gelen neşeli müzik sesleri eşliğinde soylu oğlanların getirdiği yemekleri yiyip eğlenirlerken, Kohlhaas ve ona eşlik eden süvariler Dresden'den gelen yolda ağır ağır ilerliyorlardı. Kohlhaas'ın narin çocuklarından biri yolda hastalandığı için ona eşlik eden şövalye von Malzahn, Herzberg'de üç gün konaklamak zorunda kalmış, yalnızca hükümdarına karşı sorumlu olduğu için bu durumu Dresden hükümetine haber verme gereğini duymamıştı. Başında avcılar arasında gelenek olan üzeri çam dallarıyla süslü şapkası, göğsü bağrı açık, gençlik aşkı olan Heloise'nin yanında oturan elektör, içinde bulunduğu eğlenceli ortamın verdiği neşeyle, "Haydi gidip her kimse şu zavallıya bir kadeh şarap verelim!" dedi. Heloise ona sevgiyle bakarak hemen yerinden kalktı ve bütün masayı yağmalayarak oğlanlardan birinin uzattığı gümüş bir kabı meyveler, kekler ve ekmekle doldurdu, çevresindekiler de ellerinde içeceklerle çadırdan fırlamışlardı ki, Aloysius von Kallheim yüzünde sıkılgan bir ifadeyle geldi ve gitmemelerini söyledi. Şaşıran elektör ona canını neyin sıktığını sorunca, vali mabeyinciye dönüp kekeleyerek arabada Kohlhaas'ın olduğunu söyledi; at tacirinin altı gün önce yola çıktığı bilindiğinden bu anlaşılmaz haber üzerine Mabeyinci Kunz şarap kadehini aldı ve çadıra doğru dönerek şarabı kuma döktü. Elektör kıpkırmızı kesilerek şarap kadehini mabeyincinin işareti üzerine bir oğlanın uzattığı tepsiye bıraktı. Şövalye Friedrich von Malzahn tanımadığı kalabalığı saygıyla selamlayarak yolun üzerindeki çadır iplerinin arasından yavaşça geçerek Dahme'ye doğru yol almayı sürdürdü, konuklar da bu işin üzerinde daha fazla durmadan valinin isteği üzerine çadıra girdiler. Elektör oturur

oturmaz vali gizlice Dahme'deki yetkililere haber salarak at tacirinin yolculuğunda bir gecikme olmamasını tembih etti, ama şövalye çok geç olduğundan gece orada kalmalarında ısrar edince Kohlhaas'ı yoldan uzak çalıların arasına gizlenmiş belediyeye ait bir çiftlik evine yerleştirdiler. Akşama doğru şarabın ve birbirinden güzel yiyeceklerin etkisiyle bu olay unutulduğunda vali yakında bir geyik sürüsü görüldüğünden yine silahlarını alıp ava devam etmeyi önerdi; hepsi bunu neşeyle kabul edip silahlarını aldılar, ikişer ikişer hendeklerden atlayıp yakındaki ormana daldılar; elektör ve yanında bu eğlenceyi kaçırmak istemeyen Heloise, rehberlerinin onları Kohlhaas ve Brandenburglu süvarilerin kaldığı çiftlik avlusundan geçirdiğini öğrendiklerinde, Heloise elektörün boynundaki kim olduğunu belli eden unvan zincirini işveli bir edayla onun ipek gömleğinin içine sokarak, "Haydi gelin, eve girip öbürleri bize yetişmeden burada konaklayan bu garip adamı görelim." dedi. Kızararak elini tutan elektör, "Nereden aklına geldi böyle bir şey, Heloise?" diye sordu. Heloise ona şaşkınlıkla bakarak avcı giysileri içinde kendisini kimsenin tanımayacağını söyledi, onu eve doğru çekmeye çalışırken evden meraklarını gidermiş olarak çıkan birkaç asilzadeyle karşılaştılar, valinin aldığı önlemler sayesinde ne şövalyelerin ne de at tacirinin Dahme yakınlarındaki bu topluluğun kim olduğunu bilmediklerini söylediklerinde elektör şapkasını gözlerine siper edip gülerek, "Çılgınlık! Dünyayı yöneten sensin, tahtın da güzel bir kadının ağzı!" dedi. İçeriye girdiklerinde Kohlhaas bir saman balyasının üzerine sırtı kapıya dönük olarak oturmuş, Herzberg'de hastalanan çocuğunu süt ve ekmekle besliyordu; Heloise konuşmayı başlatmak için ona kim olduğunu, çocuğun nesi olduğunu, ne suç işlediğini ve nereye götürüldüğünü sorduğunda meşin kepini çıkarıp onları selamladı ve işine devam ederken kısa ama yeterli yanıtlar verdi. Avcıların gerisinde duran elektör ne diyeceğini bilemediği için Kohlhaas'ın boynundaki ipek bir ipe bağlı küçük bir kapsül görünce onun ne olduğunu ve içinde ne bulunduğunu sordu. Kohlhaas kapsülü boynundan çıkarıp açtı ve içinden zamkla yapıştırılmış küçük bir kâğıt parçası çıkardı: "Ah evet, bu kapsülün garip bir öyküsü var," diye anlatmaya başladı, "Yedi ay önce karımı gömdüğümün ertesi günü, bana büyük haksızlıklar yapan Tronka derebeyini yakalamak üzere, belki sizin de bildiğiniz gibi Kohlhaasenbrück'ten yola çıktım; o sırada Saksonya elektörü ile Brandenburg elektörü benim bilmediğim bir konuyu konuşmak için yolumun üzerine düşen Jüterbock'ta bir araya gelmişler ve akşamüstü onları memnun eden bir anlaşmaya

vardıktan sonra o gün kasabada yapılan panayırı izlemek üzere kentin sokaklarında sohbet ederek yürüyorlarmış. Orada bir taburenin üzerine oturmuş, bir takvimden çevresindekilerin falına bakan bir çingene kadınla karşılaşmışlar ve kadından hoşlarına gidecek bir şey söylemesini istemişler. Ben o sırada adamlarımla birlikte bir handa konaklıyordum ve bu olay olduğunda pazaryerindeydim, ama kalabalığın arkasındaki bir kilisenin girişinde durduğum için bu garip kadının beylere ne söylediğini duyamadım. İnsanlar gülerek birbirlerine kadının kolay kolay gizlerini başkalarına açıklamayacağını fısıldayıp olanları görmek için öndekileri sıkıştırmaya başladılar, ben de meraklı olduğum için değil, daha çok başkalarına yer açmak için kilisenin duvarına oyulmuş bir bankın üzerine çıktım. Olduğum yerden beyleri ve onların önünde taburede oturmuş, bir kâğıda bir şeyler karalayan kadını rahatça tam görmüştüm ki kadın birdenbire koltuk değneklerine dayanıp etrafına bakınarak ayağa kalktı, onunla tek kelime bile konuşmadığım ve ona danışmaya istekli olmadığım halde gözlerini bana dikti, çevresindeki yoğun kalabalığı iterek bana doğru geldi ve bey ne olacağını öğrenmek istiyorsa sana sorsun dedi, kemikli zayıf elleriyle bana bu kâğıt parçasını uzattı. Bütün herkes bana bakarken şaşırarak, bana bir armağan mı veriyorsun anneciğim dedim, yalnızca adımın geçtiğini hayretle duyabildiğim, ne olduğunu anlayamadığım bir sürü şey söyledikten sonra, bir muska at taciri Kohlhaas, bunu iyi koru, bir gün hayatını kurtaracak dedi ve ortadan kayboldu. Evet, doğruyu söylemek gerekirse Dresden'de yakayı zor kurtardım, ama yaşıyorum," dedi Kohlhaas iyimserlikle, "Berlin'de ne olacağını bilemem, orada da kurtulacak mıyım bilmiyorum; zaman gösterecek." diye ekledi. Bu sözler üzerine elektör bir banka çöktü ve Heloise'nin neyi olduğunu sorup, yardımına koşup onu tutmasına fırsat kalmadan, "Bir şeyim yok. Yok bir şey!" diyerek yere düşüp bayıldı. O sırada bir iş için odaya giren şövalye von Mahlzahn, "Aman Tanrım, beyefendiye ne oldu?" diye bağırdı. Heloise, "Su getirin!" diye haykırıyordu. Avcı şövalyeler onu taşıyıp yan odadaki yatağa yatırdılar. Oğlanlardan biri koşup haber verdiğinde mabeyinci geldi ve onu ayıltmak için boşuna uğraştıktan sonra elektörün kalp krizi geçirdiğini söyleyince panik doruğa ulaştı. Saki doktor bulmak üzere hemen bir atlıyı Luckau'ya yolladığı sırada elektör gözlerini açtığı için, vali onu bir arabaya koyup ağır ağır yakınlarda bulunan kendi av köşküne taşıttı, elektör bu yolculuğun verdiği yorgunlukla iki kez daha baygınlık geçirdi ve ancak ertesi gün öğlene doğru Luckau'dan bir doktor geldikten sonra biraz

kendine geldi; bütün bulgular bir buhran geçirdiğini gösteriyordu. Kendine gelir gelmez biraz doğrularak Kohlhaas'ın nerede olduğunu sordu. Bu soruyu yanlış anlayan mabeyinci elektörün elini tutarak o korkunç adamı sorun etmemesini, o anlaşılmaz garip olaydan sonra onun verdiği talimatla Kohlhaas ve Brandenburglu muhafızlarının Dahme'de çiftlikte kaldığını söyledi; içtenlikle üzüntülerini sundu ve sorumsuz ve umursamaz tutumuyla kendisini o adamla yüz yüze getiren karısına çok ağır sitemlerde bulunduğunu belirttikten sonra onu bu denli garip bir biçimde neyin etkilediğini sordu. Elektör bu tatsız olaya adamın bir kapsül içinde taşıdığı o önemsiz kâğıt parçasını görmesinin neden olduğunu samimiyetle itiraf etmesi gerektiği yanıtını verdi. Açıklamak için, mabeyincinin hiçbir şey anlamadığı bir sürü şey daha ekledikten sonra birdenbire mabeyincinin elini yakalayıp o kâğıt parçasına sahip olmanın kendisi için son derece önemli olduğunu, hemen bir ata atlayıp Dahme'ye gitmesini ve bedeli ne olursa olsun o kâğıdı Kohlhaas'tan satın almasını söyledi. Utancını gizleyemeyen mabeyinci bu kâğıt parçası onun için bu kadar değerliyse, bunu at tacirinden saklamanın son derece önemli olduğunu, çünkü bunu anlamasına neden olabilecek tek bir sözcük yüzünden bile bu intikam arzusu doymayan azgın adamdan kâğıdı alabilmek için elektörün servetinin yetmeyeceği yanıtını verdi. Onu rahatlatmak için başka bir yol düşünmeleri gerektiğini, onun için böylesine önemli olan, ama büyük bir olasılıkla at tacirinin fazla önemsemediği bu kâğıt parçasını belki bir kurnazlıkla alabilmek için bu konuyla ilgisi olmayan üçüncü bir kişiyi bu işe sokmalarının daha doğru olacağını ekledi. Terini silen elektör Dahme'ye hemen birini yollamalarının ve at tacirinden bu kâğıdı ne yolla olursa olsun alana dek onun orada tutulmasının olası olup olmadığını sordu. Kulaklarına inanamayan mabeyinci ne yazık ki büyük bir olasılıkla at tacirinin Dahme'den ayrılıp sınırı geçip Brandenburg topraklarına girmiş olduğu, yolculuğunu durdurmak değil ertelemenin bile onarılması zor, hoş olmayan sorunlara yol açabileceği yanıtını verdi. Elektör susarak, umarsız biçimde yeniden başını yastığa bırakınca mabeyinci o kâğıtta ne yazılı olduğunu ve yazılanların kendisiyle ilgili olduğunu hangi garip ve anlaşılmaz biçimde bildiğini sordu. Elektör ondan yardım alacağına güvenmediğini belli eden kuşkulu bir bakış fırlattı ve yanıt vermedi, kalbi huzursuz çarpıntılar içinde, elinde tuttuğu mendilinin ucuna düşüncelerle dolu gözlerini dikmiş kaskatı yatıyordu; sonra birdenbire halledilecek başka bir işi bahane ederek mabeyinciden daha önce bazı gizli işler için görevlendirdiği, genç, atak ve

becerikli avcı asilzade von Stein'ı ona yollamasını istedi. Asilzade von Stein'a durumu açıklayıp Kohlhaas'taki kâğıt parçasının ne kadar önemli olduğunu vurguladıktan sonra, sonsuz dostluğunu kazanarak at taciri Berlin'e varmadan o kâğıdı alıp kendisine getirip getirmeyeceğini sordu; asilzade garip olan bu durumu biraz olsun kavrar kavramaz elinden geleni fazlasıyla yapacağını söylediğinde, elektör hemen atına binerek Kohlhaas'ın peşinden gitmesini, büyük bir olasılıkla para almaya razı edemeyeceği için onunla zekice konuşup hayatının bağışlanacağı ve özgür olacağı sözü vermesini, ısrar ederse ona dikkatli biçimde eşlik eden Brandenburglu süvarilerin elinden kaçması için gerekirse at, adam ve para sağlamasını istedi. Asilzade elektörden kendi el yazısıyla bir yetki belgesi aldıktan sonra derhal birkaç adamla birlikte yola çıktı, uçar gibi at sürerek Kohlhaas'ı sınırda, küçük bir köyde beş çocuğu ve şövalye von Malzahn'la bir evin önünde, açık havada öğle yemeği yerken yakaladı. Von Stein kendini oradan geçmekte olan bir yabancı olarak tanıtıp bu ilginç adamı görmek istediğini söylediğinde şövalye von Malzahn onu kibarca sofraya davet edip Kohlhaas'la tanıştırdı. Şövalye yola çıkma hazırlıklarıyla meşgul olduğu, öbür şövalyeler de başka bir masada yemek yedikleri için asilzade Kohlhaas'a hemen kim olduğunu ve oraya ne amaçla geldiğini söyleme olanağını buldu. Kohlhaas Dahme'deki çiftlik evinde kurşun kapsülü görünce bayılan kişinin kim olduğunu ve konumunu zaten anlamıştı ve bunu keşfetmenin verdiği heyecanı doruğa çıkarmak için kâğıdı açıp okuması yeterliydi, ama birçok nedenle sırf merak yüzünden bunu yapmak istemiyordu: Her fedakârlığı yapmaya hazır olmasına karşın Dresden'de karşılaştığı ve prensliğe yakışmayan soysuz davranışı anımsayarak kâğıdı vermeye hazır olmadığını söyledi. Asilzade, hayatı ve özgürlüğü söz konusu olmasına karşın bunu neden garip biçimde reddetmeye kalkıştığını sorduğunda Kohlhaas, "Soylu bayım! Hükümdarınız gelip, kendimi asamı taşımama yardım eden herkesle birlikte yok etmek istiyorum dese bile ve onu yok etmek en büyük arzum olmasına karşın, onun için hayatından daha önemli olan bu kâğıt parçasını vermem, ona derim ki, beni darağacına yollayabilirsiniz, ama ben de size acı çektirebilirim ve bunu da yapmak niyetindeyim!" Böyle dedikten sonra ölümün kıyısında, süvarilerden birini çağırdı, tabağında duran leziz yemeği ona ikram etti ve orada kaldığı sürece masada oturan asilzade yanında değilmiş gibi davrandı, yalnızca asilzade ayrılmak üzere arabaya binerken vedalaşırcasına bakışlarını ona çevirdi.

Elektör bu haberi aldığında durumu o kadar kötüleşti ki üç gün boyunca doktoru aynı anda ortaya çıkan birkaç hastalık yüzünden hayatından kaygı duymaya başladı. Ama bünyesi güçlü olduğundan birkaç hafta üzücü biçimde yattıktan sonra bir arabaya konup yastıklar ve battaniyelerle sarıp sarmalanarak görevinin başına dönmek üzere Dresden'e yollanabildi. Oraya gider gitmez Prens Christiern von Meissen'i çağırdı ve ona Kohlhaas'ı imparatorluğun düzenini bozmakla suçladıkları dilekçeyi Viyana'ya götürmesine karar verilen dava avukatı Eibenmayer'le ilgili hazırlıkların nasıl gittiğini sordu. Prens, Dahme'ye gitmeden önce verdiği emre uyarak, Eibenmayer'in Brandenburg elektörünün derebeyi Wenzel von Tronka'ya atlarla ilgili dava açmak üzere yolladığı hukukçu Zäuner Dresden'e gelir gelmez Viyana'ya gitmek üzere yola çıktığını söyledi. Yüzü kıpkırmızı kesilerek çalışma masasına giden elektör bu aceleye şaştı, Eibenmayer'in gidişinin Kohlhaas'ın affedilmesini sağlayan Dr. Luther'le yapılacak gerekli görüşme nedeniyle daha kesin ve yerinde talimat verene kadar bekletilmesini istediğini gayet iyi anımsadığını belirtti. Bu arada saklamaya çalıştığı bir öfkeyle masasının üzerindeki bazı belgeleri ve mektupları karıştırmaya başladı. Şaşırarak bakan prens bir süre sonra bu konuda onu memnun edemediği için üzüldüğünü, ama meclisin avukatın belirtilen tarihte yollanması gerektiğine dair yazılı kararını kendisine gösterebileceğini söyledi. Ayrıca mecliste Dr. Luther'le konuşulması gerektiğine hiç değinilmediğini, daha önceki bir aşamada bu din adamının Kohlhaas'la ilgili duruma müdahale etmesinde görüşlerinin göz önünde bulundurulabileceğini, ama artık bu af geçersiz olduğuna ve herkesin bildiği gibi Kohlhaas tutuklanıp karar infaz edilmek üzere Brandenburg mahkemesine teslim edildiğine göre bunun bir işe yaramayacağını da ekledi. Bunun üzerine elektör Eibenmayer'i yollamanın çok ciddi bir hata olmadığını, ama yeni bir emre kadar avukatın Viyana'da dava açmasını istemediğini ve prensin hemen bu haberi ulaştırmak üzere bir kurye yollamasını istedi. Prens ne yazık ki bu isteğinin geç kaldığını, çünkü Eibenmayer'den bugün aldığı bir haberden onun yasal işlemlere başladığını ve Viyana'daki devlet şansölyeliğine dava dilekçesini verdiğini öğrendiği yanıtını verdi. Canı sıkılan elektör, "Bu kadar kısa zamanda bu nasıl oldu?" diye sorduğunda prens, Eibenmayer gideli üç hafta olduğunu ve ona verilen talimatın Viyana'ya varır varmaz bu işi halletmesi olduğunu söyledi. Brandenburg dava vekili Zäuner'in derebeyi Wenzel von Tronka'ya karşı davayı ısrarla yürüttüğünü, karayağız atların yeniden sağlıklı hale

getirilebilmeleri için deri yüzücüden alınması isteğiyle mahkemeye başvurduğu ve karşı tarafın itirazlarına karşın mahkeme bunu kabul ettiği için bu olayda gecikmenin hiç de uygun olmayacağını ekledi. Bunun üzerine elektör yanında duran çıngırağı çaldı, "Önemli değil. Ne olursa olsun fark etmez." deyip yeniden prense döndü ve umursamaz bir tavır takınarak bu konuyla ilgisi olmayan bir şeyler, örneğin Dresden'de durumun ne olduğu ve o yokken neler olup bittiğini sorduktan sonra sıkıntısını pek de iyi saklayamadan eliyle kibarca işaret ederek onu yolladı. Aynı gün prense bir yazı gönderip politik bağlamda çok önemli olduğu gerekçesini ileri sürerek davayı bizzat incelemek bahanesiyle Kohlhaas'ın tüm dosyasını istedi ve gizemli mesajın ne olduğunu öğrenebileceği adamın mahvolması düşüncesine dayanamadığı için, imparatora el yazısıyla bir mektup yazıp en kısa zamanda nedenlerini daha iyi açıklayacağını belirterek Eibenmayer'in Kohlhaas için verdiği dava dilekçesinin yeni bir karara kadar geri çekilmesini sağlamasını içtenlikle ve önemle rica etti. İmparator, devlet şansölyeliği tarafından kaleme alınmış bir yazıda, elektörün birdenbire değişen bu tutumunun onu hayrete düşürdüğünü, Saksonya tarafından kendisine yollanan raporun Kohlhaas vakasını tüm Kutsal Roma İmparatorluğu'nun sorunu haline dönüştürdüğünü ve en üst konumda olan yönetici olarak kendisinin Brandenburg hanedanının önünde bu davada suçlayan taraf olmasının görevi olduğunu, bu nedenle saray yetkilisi Franz Müller'in halkın huzurunu bozma gerekçesiyle Kohlhaas'ı dava etmek üzere avukat olarak çoktan Berlin'e yollandığını ve bu nedenle dava dilekçesini geri çekmenin olası olmadığını, davanın yasalara göre gelişeceğini bildirdi. Elektörün morali bu mektupla daha da bozuldu; Berlin'den davanın yüksek mahkemede görülmeye başlandığına ve atanan avukata karşın Kohlhaas'ın sonunun büyük bir olasılıkla darağacı olacağına dair kendisine gelen haberler onu üzüntüden kahredince mutsuz prens son bir girişimde bulunup şahsen Brandenburg elektörüne bir mektup yazarak at tacirinin hayatını bağışlaması için ricada bulundu. Gerekçe olarak söz verilen af nedeniyle onu ölüm cezasına çarptırmanın yakışık almayacağını, Saksonya'da Kohlhaas'a karşı sert bir tutum takınmış olmalarına karşın onu idam etmeyi aklından bile geçirmediğini, Berlin'in at tacirini koruma girişiminin orada onun aleyhine dönerek, davanın Saksonya yasalarına göre Dresden'de görülmesinden daha ağır sonuçlar vermesinin onu çok üzeceğini belirtti. Yazdıklarını belirsiz ve çelişkili bulan Brandenburg elektörü majestelerinin yolladığı avukatın davayı büyük bir ciddiyetle yürüttüğünü ve katı yasaların

dışına çıkmanın söz konusu olmadığını ve bu nedenle isteğinin yerine getirilemeyeceği yanıtını verdi. Ayrıca Saksonya elektörünün bu konudaki duyarlılığını abartılı bulduğunu, çünkü Berlin yüksek mahkemesinde görülen davada Kohlhaas'ın afla bağışlanan suçları nedeniyle yargılanmasına karşın suçlayanın Saksonya elektörü değil, doğrudan afla bağlantısı olmayan imparatorluğun en üst düzeydeki makamı tarafından açıldığını belirtti. Nagelschmidt'in o güne dek görülmemiş bir küstahlıkla Brandenburg topraklarına bile taşıdığı dozu gittikçe artan zorbalıklarına karşı Kohlhaas'ın bir örnek oluşturmasının ne denli önemli olduğunu ve tüm bunlar Saksonya elektörüne bir şey ifade etmiyorsa şahsen majestelerine başvurmasını belirtti, çünkü Kohlhaas bağışlanacaksa bunun yalnızca imparatorun elinde olduğuna işaret etti. Bu sonuçsuz girişimlerin verdiği üzüntü ve öfke elektörü yeniden yatağa düşürdü; bir sabah mabeyinci onu ziyaret ettiğinde, Kohlhaas'ın taşıdığı kâğıt parçasını elde edebilmek uğruna zaman kazanmak, Kohlhaas'ın yaşamını uzatabilmek amacıyla Viyana'ya ve Berlin'e yolladığı mektupları gösterdi. Bunun üzerine mabeyinci önünde yere kapanarak ona o kâğıtta ne yazdığını söylemesi için yalvardı. Elektör ona kapıyı kilitlemesini ve yatağına oturmasını söyleyerek elini eline alıp iç çekerek göğsüne bastırdı ve aşağıdaki olayı anlatmaya başladı: "Sanırım karın sana Jüterbock'ta Brandenburg elektörüyle beraberliğimizin üçüncü gününde bir çingene kadınla karşılaştığımızı daha önce anlattı. Atak bir yapısı olan elektör bu garip yaratığa bir şaka yaparak daha önce yemekte de sözü edilen akıl almaz kehanetlerinin ipliğini pazara çıkarmaya karar verdi; kadının oturduğu masaya gitti kollarını kavuşturup hemen o gün kanıtlanacak bir kehanette bulunmasını yoksa Romalı Sibylla bile olsa söylediklerine inanmayacağını söyledi. Kadın bizi baştan aşağı süzdükten sonra işaretin, bahçıvanın oğlunun parkta beslediği iri boynuzlu karacanın biz pazaryerinden ayrılmadan gelip karşımıza çıkacağını söyledi. Dresden sarayının mutfağı için beslenen bu karaca parkta, meşe ağaçlarının gölgesinde, çevresi tahta parmaklıkla çevrili bir yerde kilit altında korunuyordu, üstelik parkta başka av ve kümes hayvanları olduğu için hem park hem de oraya giden bahçe sıkı sıkıya kapalı tutuluyordu; bu nedenle hayvanın bizim olduğumuz yere gelmesi ve bu falın çıkması olanaksızdı. Bir aldatmaca olduğundan kuşkulanan elektör bana danıştıktan sonra eğlenceyi sürdürmek ve kadını rezil etmek için saraya adamını yollayarak karacanın birkaç gün içinde yenmek üzere hemen kesilmesi için haber yolladı. Sonra her şeyin önünde konuşulduğu kadına döndü ve söyle

bakalım, geleceğimle ilgili ne söyleyeceksin diye sordu. Kadın onun avucunun içine bakarak, yaşasın elektörüm, saygıdeğer efendim, çok sene daha başta olacaksınız, hanedanınız daha uzun yıllar sürecek, gelecek kuşaklarınız yücelecek, dünyadaki tüm prenslerden ve asilzadelerden daha da güçlü olacaklar dedi. Elektör susup kadına bir süre baktıktan sonra geriye çekilerek bana yavaşça kadının kehanetini boşa çıkarmak için saraya birini yolladığına pişman olduğunu söylerken, yanındaki asilzadeler sevinçlerinden kadının kucağına bir sürü para atmaya başladılar; elektör de cebinden bir altın çıkararak kadına uzattı ve bana da onunki gibi hoşa gidecek şeyler söyleyip söylemeyeceğini sordu. Kadın yanında duran bir kutuyu açıp içine paraları cinsine ve değerine göre özenle dizip kutunun kapağını kapattıktan sonra güneşten rahatsız olurcasına elini yüzüne siper ederek bana baktı, o avucumu incelerken soruyu yineledim ve elektöre şaka yollu, bana söyleyeceği hoş bir şey yok galiba dedim. Kadın koltuk değneklerine dayanarak ağır ağır tabureden kalktı ve gizemli bir biçimde ellerini öne doğru uzatarak bana yaklaştı ve kulağıma, yok diye fısıldadı. Şaşırıp, öyle mi dedim ve geriye çekildim; kadın taş bir heykelinki kadar donuk gözleriyle bana bakarak yeniden arkasında duran taburesine oturdu. Hanedanımı nasıl bir tehlike bekliyor diye sordum. Kadın dizlerini kavuşturdu, eline bir parça kömür ve bir kâğıt parçası alarak, yazayım mı diye sordu. Bu durumda ne diyeceğimi bilemediğim için, olur, yaz dedim. Pekâlâ, sana üç şey yazacağım: Hanedanının son hükümdarını, tahtını kaybedeceği yılı ve silah zoruyla onu elinden alacak olan kişiyi dedi. Halkın gözleri önünde yazıp bitirdikten sonra ayağa kalktı, kâğıdı solgun dudaklarıyla ıslattığı biraz zamkla yapıştırdıktan sonra orta parmağında taşıdığı demir bir mührü bastı. Tahmin edeceğin gibi anlatılması zor bir merakla kâğıdı ondan almaya kalktığımda, hayır, olmaz diyerek koltuk değneklerinden birini kaldırdı, orada kalabalığın arkasında, kilisenin kapısının önündeki bankta duran tüylü şapkalı adam istersen bu kâğıdı sana verecek dedi. Orada şaşkınlıktan dilim tutulmuş bir halde dediklerini tam olarak anlayamadan, kutusunun kapağını kapatıp sırtına vurdu ve ne yaptığını fark edemeden çevremizi saran kalabalığa karıştı; onu bir daha görmedim. Bu sırada elektörün saraya yolladığı şövalye geri döndü ve neşeyle karacanın öldürüldüğünü, gözlerinin önünde iki avcı tarafından mutfağa doğru sürüklenerek götürüldüğünü söylediğinde içim rahat etti. Elektör beni meydandan uzaklaştırmak için keyifle koluma girdi, gördün mü, kehaneti sahtekârlıktan öte bir şey değilmiş, paramıza ve zamanımıza

yazık oldu dedi. Ama daha o bu sözleri söylerken meydandaki kalabalıktan bir bağırtı kopmasına ve saraydan gelen, mutfaktan kaptığı karacanın boynuna dişlerini geçirmiş, hizmetçi ve uşaklar tarafından kovalanan kocaman köpeğin herkesin gözleri önünde hayvanı getirip bizden üç adım öteye, yere bırakmasına ne kadar şaşırmıştık. Ve böylece kadının kehanetinde söylediği her şeyin doğruluğu biz henüz meydandan ayrılmadan kanıtlanmış oldu, karaca ölü de olsa biz oradayken pazar meydanına gelmişti. Bir kış günü gökten yıldırım düşse beni bu an kadar mahvedemezdi ve elektörden ayrılır ayrılmaz ilk işim kadının bana gösterdiği, şapkasında tüy olan adamı aramak oldu, ama üç gün boyunca durmadan onu arayan adamlarım izine bile rastlamadılar. Ve sevgili dostum Kunz, birkaç hafta önce onu kendi gözlerimle Dahme'deki çiftlik evinde gördüm." Böyle dedikten sonra elini mabeyincinin elinden çekti ve terini silerek kendini yeniden yatağa bıraktı. Olayla ilgili yorumu farklı olan mabeyinci elektörü düşüncesinden vazgeçirmeye çalışmanın boşuna nefes tüketmek olduğunu anladığından, herhangi bir biçimde kâğıdı ele geçirmek için bir kez daha çaba göstermesini, ondan sonra da adamı kaderiyle baş başa bırakmasını rica etti, ama elektör aklına başka bir çare gelmediği, kâğıdı elde edememe ya da içindeki bilginin adamla birlikte yok olma düşüncesinin onu perişan ettiği yanıtını verdi. Dostu, çingene kadını aratıp aratmadığını sorduğunda bir bahane uydurarak hükümete tüm bölgede aranması için emir verdiğini, hâlâ aramakta olmalarına karşın bulunamadığını ve söylemek istemediği bazı nedenlerle kadının Saksonya'da ortaya çıkacağından kuşkulu olduğunu söyledi. Mabeyinci o sıralarda makamından azledildikten kısa bir süre sonra ölen başşansölye Kont Kallheim'den karısına Neumarkt'ta miras kalan bazı mülklerle ilgilenmek için Berlin'e gitmek niyetindeydi; elektörü gerçekten sevdiği için, kısa bir süre düşündükten sonra ona bu işi kendisine bırakıp bırakmayacağını sordu. Efendisi elini içtenlikle tutup kalbine bastırdı ve "Kendini benim yerime koy ve bana o kâğıdı getir." dedi. Mabeyinci yolculuğunu birkaç gün öne aldı, devlet işlerini yoluna koydu, karısını arkada bırakıp yanına birkaç hizmetlisini alarak Berlin'e gitti.

Bu sırada daha önce de değindiğimiz gibi Kohlhaas Berlin'e varmış, Brandenburg elektörünün talimatı üzerine beş çocuğuyla birlikte şövalyeler için ayrılmış oldukça rahat bir hapishaneye yerleştirilmiş, imparatorluk avukatı Viyana'dan gelir gelmez kamunun ve imparatorluğun huzurunu

bozmak suçuyla yüksek mahkemede yargılanmaya başlanmıştı. Savunmasında Saksonya'yı silah zoruyla istila etmekle ve zorbalıkla suçlanamayacağını, çünkü Saksonya elektörünün Lützen'de onu bu suçlardan dolayı bağışladığını belirtmesine karşın, bu davaya avukat yollayan majestelerinin bunu dikkate almadığını öğrendi. Tüm bunlar kendisine açıklandıktan ve Dresden'de derebeyi Wenzel von Tronka'ya karşı açtığı davada tatmin edici bir sonuç alacağına ikna olduktan sonra durumu kabul etti. Mabeyincinin Berlin'e vardığı gün Kohlhaas'la ilgili karar verilmiş ve kılıçla başının kesilerek idam edilmesine karar verilmişti. Davanın karmaşıklığı nedeniyle hiç kimse bu cezanın uygulanacağına inanmıyordu, aslında tüm Berlin elektörün Kohlhaas'a karşı iyi niyetli olduğunu bildiği için cezanın uzun süreli ağır hapis cezasına çevrileceğini düşünüyordu. Buna karşın mabeyinci efendisi tarafından kendisine verilmiş olan görevi yerine getirmek için fazla zamanı olmadığının farkındaydı, bir sabah alışılmış saray giysileri içinde Kohlhaas'ın dalgın bakışlarla dışarıyı izlediği hapishane penceresinin önünden geçip kendini ona gösterdi. At tacirinin başını ani bir hareketle çevirmesinden kendisini fark ettiğine karar verdi, onun farkında olmadan elini kapsüle götürdüğünü görünce daha da memnun kaldı. O anda Kohlhaas'ın zihninden neler geçtiğini tahmin ederek kâğıdı ele geçirmek için atacağı bir sonraki adıma kadar şimdilik bunun yeterli olduğunu düşündü. Berlin sokaklarında eskicilik yapanların arasında gördüğü, yaşı ve giysileri elektörün anlattıklarına uyan, koltuk değnekleriyle dolaşan yaşlı bir eskici kadını çağırttı ve kâğıdı çok kısa bir sürede verdiği için Kohlhaas'ın çingene kadını tanımayacağını varsayarak bu kadını, kabul ederse, çingene kadının yerine Kohlhaas'a yollamaya karar verdi. Oynayacağı role hazırlamak için kadına elektörle çingene kadın arasında Jüterbock'ta geçenleri anlattı ve çingene kadının Kohlhaas'a neler söylediğini bilmediği için özellikle kâğıttaki üç gizemli noktayı vurguladı. Kadına Saksonya sarayının çok önem verdiği bu kâğıdı hileyle ya da zorla ele geçirmek için bir takım planlar yapıldığını anlaşılması zor bir konuşma tarzıyla mırıldanarak aktarmasını ve birkaç riskli gün sırasında saklaması için ona vermesini söylemesini istedi. Buna karşılık kadının yarısını peşin istediği hatırı sayılır bir miktar parayı ödemeye söz verince kadın hemen işe girişti, Mühlberg'de öldürülen Herse'nin arada sırada Kohlhaas'ı ziyaret etmesine izin verilen annesini birkaç aydır tanıdığı için, birkaç gün sonra gardiyana az bir rüşvet vererek Kohlhaas'ın hücresine girebildi. Kohlhaas parmağında mühür, boynunda da mercan bir kolye olan kadın içeriye

girdiğinde onu Jüterbock'ta kâğıdı veren çingene kadına benzetir gibi oldu; ama aslında olasılıklar her zaman gerçekten yana olmadığı için, ister inanın ister inanmayın, o sırada rastlantı sonucu olan bir şeye de değinmeden geçemeyeceğiz: Mabeyinci çok büyük bir yanlış yapmıştı; çünkü çingene kadını oynamak için Berlin sokaklarında bulduğu kadın gizemli çingene kadından başkası değildi. Koltuk değneklerine dayanıp görüntüsünden ürkerek babalarına sokulan çocukların yanaklarını okşarken Kohlhaas'a bir süre önce Saksonya'dan Brandenburg'a geldiğini, mabeyincinin Berlin sokaklarında önüne gelene geçen sene ilkbaharda Jüterbock'ta dolaşan bir kadınla ilgili sorular sorduğunu duyduğunda, isteğini yerine getirmek için sahte bir adla önüne çıktığını söyledi. At taciri, kadınla merhum karısı Lisbeth arasında garip bir benzerlik olduğunu fark etti, kadına neredeyse karısının büyükannesi olup olmadığını soracaktı; kadının yüz hatlarıyla kemikli de olsa biçimli elleri ve konuşurken ellerini kullanışı gözünün önünde karısını canlandırıyordu, ayrıca kadının boynunda Lisbeth'inkiyle aynı yerde bir ben olduğunu da görmüştü. At taciri karmaşık düşünceler içinde kadına oturmasını söyledikten sonra mabeyincinin ondan ne yapmasını istediğini sordu. Kohlhaas'ın yaşlı köpeği kadını koklayıp kuyruğunu sallıyordu; kadın köpeğin başını kaşırken, mabeyincinin Saksonya hükümeti için çok önemli olan üç sorunun kâğıtta yazılı olan yanıtlarını öğrenmesini, kâğıdı ele geçirmek için Berlin'e birinin yollandığını ve boynunda taşıdığı kâğıdın güvende olmadığı bahanesiyle kâğıdı ondan almasını istediğini anlattı. Ama gelme nedeni olan kâğıdı ondan hileyle ya da zorla alacakları tehdidinin bir aldatmaca olduğunu, Brandenburg elektörünün koruması altında olduğu için kâğıdın tehlikede olduğunu düşünmemesini, aslında kâğıdın kendisinden çok onda güvende olduğunu ve ne gerekçe gösterilirse gösterilsin kimseye güvenip kâğıdı vermemesini söyledi. Son olarak da kâğıdı Jüterbock'taki panayırda ona verdiği amaç için kullanmasını, asilzade von Stein'ın sınırda yaptığı öneriyi kabul edip hayatı ve özgürlüğü karşılığında kâğıdı Saksonya elektörüne teslim etmesinin akıllıca olacağını ekledi. Kohlhaas can düşmanı onu mahvedeceği sırada onu topuğundan vurup öldürebileceğini öğrenmenin verdiği gücün coşkusuyla, "Dünyada olmaz anneciğim, dünyada olmaz!" diye bağırdı. Yaşlı kadının elini tutarak tek isteğinin o kâğıtta yazılı olan yanıtları öğrenmek olduğunu söyledi. Kadın dizinin dibinde oturan Kohlhaas'ın en küçük oğlunu kucağına aldı, "Dünyada olmaz diyorsun, ama bu güzel sarışın oğlan için de mi olmaz?" diye sordu. Sonra çocuğa

gülümseyerek sarıldı, fal taşı gibi açılmış gözlerle ona bakan oğlanı öptü ve cebinden çıkardığı elmayı ona verdi. Kafası karışan Kohlhaas böyle davrandığı için çocuklarının büyüdüklerinde onunla gurur duyacaklarını, kâğıdı saklamanın hem onlar hem de onların torunları açısından yapabileceği en iyi şey olduğunu söyledi. Ayrıca ona böyle davranıldıktan sonra yine kandırılmayacağını kim garanti edebilirdi? Sonunda Lützen'de ordusunu boş yere feda ettiği gibi kâğıdı da elektöre feda etmiş olmaz mıydı? "Bir insan bana verdiği sözü tutmamışsa onu defterden silerim ve kâğıdı benden yalnızca sen istersen iyi yürekli anneciğim, çektiğim acıların karşılığında beni mucizevi bir biçimde avutan bu kâğıttan ayrılırım." dedi. Çocuğu kucağından indiren kadın birçok açıdan haklı olduğunu ve nasıl isterse öyle yapmasını söyledi. Koltuk değneklerini aldı ve gitmeye hazırlandı. Kohlhaas ona yeniden gizemli yazının ne olduğunu sorduğunda, kadın isterse kâğıdı açabileceğini, ama bunun sırf meraktan olacağını söyledi. Kohlhaas ona gitmeden soracağı daha binlerce şey olduğunu, kim olduğunu, sahip olduğu bilgiye nasıl ulaştığını, kâğıdı elektör için yazmasına karşın neden ona vermediğini ve neden ondan becerisini sergilemesini istemediği halde o kadar insan varken kâğıdı kendisine verdiğini öğrenmek istiyordu. Tam o sırada merdivenleri çıkan birkaç polisin ayak seslerini duydular. Onu orada bulmalarından korkan kadın, "Görüşmek üzere Kohlhaas, yeniden görüşmek üzere! Yeniden görüştüğümüzde her şeyi öğrenmiş olacaksın." dedi ve kapıya yöneldi, çıkarken, "Hoşça kalın çocuklar, hoşça kalın!" diyerek hepsini ayrı ayrı öptü.

Bu arada Saksonya elektörü bir türlü kendisine işkence eden düşüncelerden kurtulamadığı için o zamanlar Saksonya'da ünlenen Oldenholm ve Olearius adında iki astrologu çağırdı, kendisi ve gelecek kuşakları için son derece önemli olan gizemli kâğıttaki bilgilerin ne olduğunu sordu. İki adam Dresden'deki sarayın kulesinde günlerce uğraştıktan sonra kehanetin o ana mı, yoksa gelecek yüzyıllara mı ait olduğuna dair bir türlü ortak bir karara varamadılar, belki de o sıralarda savaş yüzünden düşmanca ilişkiler içinde oldukları Lehistan krallığı kastediliyordu. Kâhinlerin bu anlaşmazlığı mutsuz elektörün çaresiz demek istemediğimiz huzursuzluğunu azaltmak yerine artırdı ve umutsuzluğu dayanılmayacak hale geldi. Bu yetmiyormuş gibi mabeyinci arkasından Berlin'e gelmeye hazırlanan karısına haber yollayarak, o zamandan beri

ortalarda görünmeyen yaşlı bir kadınla yaptığı başarısız bir denemeden sonra Kohlhaas'tan kâğıdı elde etme umudunun ne kadar zayıf olduğunu, çünkü Brandenburg elektörünün belgeleri en ince ayrıntısına kadar inceledikten sonra at tacirinin ölüm kararını imzaladığını ve infazın Paskalya'dan bir hafta önceki pazartesi günü olarak saptandığını elektöre usturuplu bir biçimde iletmesini istedi. Bu haber üzerine elektör üzüntü ve sıkıntıdan ruhunu yitirmişçesine odasına kapandı, iki gün yiyip içmekten kesildi ve üçüncü gün hükümete Dessau prensiyle ava çıkacağını bildiren kısa bir mesaj yolladıktan sonra ortadan kayboldu. Gerçekten Dessau'ya mı ya da başka bir yere mi gittiğini tam olarak bilemiyoruz, çünkü bu bilgiyle ilgili tarihsel kayıtları karşılaştırdığımızda ya birbirleriyle çelişiyorlar ya da birbirlerine hiç uymuyorlar. Kesin olan tek şey Dessau prensinin amcası Dük Heinrich'in evinde hasta yattığı ve ava gidecek halinin olmadığı, Mabeyinci Kunz'un karısı Heloise'nin ertesi günün akşamı Berlin'e kocasının yanına geldiği ve yanında da kuzeni diye tanıştırdığı Kont von Königstein adında birinin olduğudur.

Bu arada Brandenburg elektörünün emri üzerine Kohlhaas'a ölüm kararı okunmuş, zincirleri çıkarılmış, Dresden'de el konulan malı mülkü ve parasal durumuyla ilgili belgeler ona geri verilmişti. Yüksek mahkeme tarafından görevlendirilen hukuk müşavirleri ölümünden sonra malının mülkünün nasıl değerlendirilmesini sorduklarında, noter huzurunda çocuklarının lehine bir belge düzenledi ve güvendiği dostu Kohlhaasenbrück'teki memuru vasi tayin etti. Son günlerini o zamana dek bilmediği bir huzur ve mutluluk içinde geçirdi; bundan kısa bir süre sonra elektörün emrettiği bir ayrıcalıkla hücresinin kapısı açıldı, kentte sahip olduğu çok sayıdaki arkadaşının onu ziyaret etmesine izin verildi. Elçi olarak Dr. Luther'den ona el yazısıyla yazılmış, kuşkusuz çok değerli olan, ama ne yazık ki sonradan bulunamayan bir mektup getiren dinbilimci Jakob Freising'in hücresine girdiğini görmenin ve bu din adamının Brandenburglu iki başrahibin yardımıyla yaptığı kutsal komünyon ayininin mutluluğunu da yaşadı. Derken, kent halkı heyecan içinde hâlâ üst düzey bir makamın onu bağışlayacağı için kurtulacağı umudunu yitirmemişken Kohlhaas'ın sabır göstermeyip kendi eliyle adaleti yerine getirmeye kalktığı için dünyaya bedelini ödeyeceği o meşum pazartesi günü geldi. Sıkı güvenlik önlemleri arasında iki küçük oğlunu kucağında taşıyarak (bunu daha önce mahkemeden talep etmişti) dinbilimci Jakob Freising'in öncülüğünde

hapishanenin avlusundan çıktığında ve yas içindeki dostları onun elini sıktıkları sırada elektörün sarayının kâhyası yüzü allak bullak, ona yaşlı bir kadının yazdığını söylediği bir not uzattı. Kohlhaas şaşırarak tanımadığı adama baktı ve notu açtı, kâğıdın mührü ona hemen çingene kadını anımsatmıştı. O andaki şaşkınlığı nasıl tanımlanabilir! Notta şöyle yazıyordu: "Kohlhaas, Saksonya elektörü Berlin'de. Senden önce infaz yerine varacak. İstersen onu mavi ve beyaz tüylü şapkasından tanıyabilirsin. Neden buraya geldiğini sana söylememe gerek yok. Sen gömülür gömülmez mezarını açtırıp kapsülü çıkarttıracak ve kâğıdı alıp okuyacak – Elizabeth." Kohlhaas daha da şaşırarak kale kumandanına döndü ve ona bu kâğıdı veren gizemli kadını tanıyıp tanımadığını sordu. Kumandan, "Kohlhaas, kadın..." diye yanıtlarken garip bir biçimde konuşması yarıda kesildi ve o anda ilerleyen alay Kohlhaas'ı da beraberinde sürüklediği için tir tir titreyen adamın ne dediğini duyamadı.

Kohlhaas idam yerine vardığında Brandenburg elektörünü yanında Başşansölye Heinrich von Geusau da dahil olmak üzere bütün maiyeti ve büyük bir kalabalıkla birlikte at üzerinde orada bekler buldu. Elektörün sağında elinde ölüm kararını tutan imparatorluk avukatı Franz Müller, solunda da elinde Dresden yüksek mahkemesinin kararı bulunan Kohlhaas'ın kendi avukatı Anton Zäuner duruyordu. Kalabalığın oluşturduğu yarım dairenin ortasında da elinde bir bohça eşyayla, bakımdan pırıl pırıl, nallarıyla yeri eşeleyen bir çift siyah atı tutan bir haberci duruyordu. Çünkü Başşansölye Heinrich von Geusau hükümdarı adına Dresden'de yürüttüğü davayı kazanmış, derebeyi Wenzel von Tronka'ya hiç ödün verilmeden dava tam tamına karara bağlanmıştı. Başlarının üzerinde dalgalanan bayrakla yeniden onurlandırılmış atlar deri yüzücüden alınmış, derebeyinin adamları tarafından semizleştirilmiş ve kurulmuş özel bir komisyonun gözü önünde Dresden'deki pazaryerinde savcıya teslim edilmişlerdi. Kohlhaas ve muhafızları tepeye tırmanıp idam edileceği yere vardıklarında elektör, "Kohlhaas, işte sana hakkının verileceği gün geldi. Bak, burada hükümdarın olarak sana iade etme sorumluluğunda olduğum, Tronken şatosunda zorla elinden alınan her şeyi geri veriyorum. Karayağız atlarını, boyun bağını, altın guldenlerini, iç çamaşırlarını; her şeyi, Mühlberg'de ölen uşağın Herse'nin tedavi masraflarını bile. Benden memnun musun?" dedi. Şansölyenin bir işaretiyle Kohlhaas'a mahkemenin kararı verildi, o da kucağındaki iki çocuğunu yere bırakarak kararı okurken

gözleri zaferle parladı. Derebeyi Wenzel'in iki yıl hapis cezasına çarptırıldığını okuduğunda da bir duygu seline kapılarak ellerini göğsünde kavuşturup elektöre doğru dizlerinin üzerine çöktü. Ayağa kalktığında şansölyeye elini göğsüne bastırıp hayattaki en büyük arzusunun yerine geldiğini söyledi, sonra atların yanına gidip onları inceledi, semiz boyunlarını okşadıktan sonra şansölyeye döndü ve neşeyle atları iki oğlu Heinrich ve Leopold'a armağan ettiğini söyledi. Şansölye Heinrich von Geusau atından ona şefkatle baktı ve elektör adına son arzusunun kutsal olduğunu söyleyip bohçadaki diğer eşyalara bakıp karar vermesini istedi. Herse'nin yaşlı annesini kalabalığın içinde gören Kohlhaas onu yanına çağırdı, bohçadakileri kadına verip, "Anneciğim, bunlar senin!" dedi. Ayrıca zararına karşı ödenen, kadını yaşlılığında rahat ettirecek tazminatı da buna ekledi. Sonra elektör, "Kohlhaas; at taciri, zararın karşılandı, hakkını aldın; şimdi de sen imparatorluğun huzurunu ve barışını bozduğun için yargı temsilcisi burada hazır bulunan majestelerinin hakkını vermeye hazır ol!" diye seslendi. Kohlhaas şapkasını çıkarıp yere attı ve buna hazır olduğunu söyledi. Çocuklarını bir kez daha kucağına alıp onlara sarıldı ve Kohlhaasenbrücklü memura teslim etti ve memur gözyaşları içinde onları oradan uzaklaştırırken idam edileceği kütüğe doğru yürüdü. Boyun bağını çıkarıp gömleğinin önünü açarken halkın oluşturduğu çembere bir göz attı ve biraz ötede çok iyi tanıdığı birini gördü. Başında mavi ve beyaz tüylü bir şapka olan adam iki şövalyenin arkasına saklanmaya çalışıyordu. Kohlhaas muhafızların davranmasına zaman bırakmadan hızla adama yaklaştı, boynundaki kapsülü çıkarıp açtı, içindeki kâğıdın mührünü koparıp kâğıdı okudu ve gözlerini umutlanmaya başlamış olan mavi ve beyaz tüylü şapkalı adama dikerek kâğıdı ağzına sokup yuttu. Bunu gören mavi ve beyaz tüylü şapkalı adam her tarafı kasılarak yere düşüp bayıldı. Adamın yanındakiler telaşla üzerine eğilip onu kendine getirmeye çalışırken Kohlhaas kütüğün olduğu yere döndü ve başını celladın baltasına teslim etti. Kohlhaas'ın öyküsü burada bitiyor. Halkın bir ağızdan yaktığı ağıtlarla cesedi bir tabuta kondu ve tabutu taşıyanlar doğru dürüst bir cenaze töreni yapmak üzere onu kentin dışındaki mezarlığa götürürken, elektör Kohlhaas'ın çocuklarını çağırttı, başşansölyeye çocukların şövalye olmak üzere eğitilmelerini emretti. Kısa bir süre sonra Saksonya elektörü hem ruhen hem de bedenen bitik bir halde Dresden'e döndü. Bundan sonrasını isteyenler tarih kitaplarından öğrenebilirler. Kohlhaaslara gelince, geçen yüzyılda

Mecklenburg'da hâlâ onun soyundan gelen sağlıklı ve mutlu bireyler yaşıyordu.

Markiz O.

(Kuzeyde geçen gerçek bir olaya dayanan bu öykünün yeri değiştirilmiş, yer olarak güneyde bir yer gösterilmiştir.)

Kuzey İtalya'nın önemli kentlerinden biri olan M.'de çok namuslu bilinen ve iyi yetiştirilmiş birkaç çocuğu olan dul Markiz O., haberi olmadan hamile kaldığını, çocuğunun babasının kimliğini açıklamasını beklediğini ve ailesini düşündüğü için onunla evlenmeye kararlı olduğunu gazetelerde ilan etti. Değiştirilmesi olanaksız bu durumun baskısı altında, alışılmamış bir biçimde bu denli cesur bir adım atarak herkesin kendisiyle alay etmesini göze alacak kadar kendinden emin hanımefendi, M. kenti kalesinin kumandanı Bay G.'nin kızıydı. Çok sevdiği ve bağlı olduğu kocası Marki O.'yu yaklaşık üç yıl önce, aileyle ilgili işleri halletmek üzere Paris'e gitiği bir seyahatte yitirmişti. Kocasının ölümünden sonra saygıdeğer annesi Bayan G.'nin isteği üzerine, o güne dek yaşadığı V. yakınlarındaki taşradaki malikânesini bırakıp iki çocuğuyla kumandanlık konutuna, babasının yanına geri dönmüştü. Burada savaş yüzünden tüm çevreye Ruslar dahil neredeyse bütün güçlü Avrupa devletlerinin askerleri doluşana dek içe dönük bir yaşam sürmüş, kendini sanata, okumaya, çocuklarını yetiştirmeye ve annesiyle babasının bakımına adamıştı. Kaleyi savunması emredilen komutan G., karısına ve kızına, ya kızının ya da oğlunun V.'ye yakın taşradaki malikânelerinden birine çekilmelerini söyledi. Ama kadınlar açık arazide karşılaşabilecekleri ürkünç olaylarla kalede karşılaşabilecekleri zorlukları tartıp bir karar verene kadar Rus birlikleri kaleyi sarıp teslim olmaları çağrısında bulundular. Kumandan, ailesine onlar orada yokmuş gibi davranacağını söyleyip Ruslara kurşunla ve bombalarla karşılık verdi. Düşman kaleyi topa tuttu, cephaneliği ateşe verdi, dıştaki bir binayı işgal etti ve teslim olması için bir çağrı daha yaptıktan sonra kumandan kaleyi teslim etmekte tereddüt edince gece saldırıp kaleyi zapt etti.

Ağır top ateşiyle takviye edilen Rus birlikleri kaleye zorla girmeye çalışırken kumandanın oturduğu bölümün sol kanadının ateşe verilmesi üzerine kadınlar oradan ayrılmak zorunda kaldılar. Kumandanın karısı, çocuklarıyla birlikte aşağıya kaçmaya çalışan kızını izleyip birbirlerinden ayrılmamaları ve aşağıya bodruma saklanmaları için seslendiği sırada evin

içinde patlayan bir bomba kargaşaya son şeklini vermiş oldu. Markiz kendini iki çocuğuyla birlikte şiddetli çatışmaların olduğu ve karanlıkta patlayan mermilerin havayı aydınlattığı kale önünde buldu ve panik içinde nereye gideceğini bilemeden yeniden yanmakta olan binaya sığındı. Arka kapıdan kaçmak üzereyken bir grup keskin nişancı düşmanla karşılaşmak şansızlığına uğradı, askerler onu görünce bir an duraklayıp sonra tüfeklerini omuzlarına astılar ve müstehcen hareketler yaparak alıp götürdüler. Ürkünç güruh kendi arasında çatışırken bir o yana bir bu yana çekiştirilen markiz, avlu kapısından kaçmaya çalışan, korkudan titreşen hizmetçilerini boşuna yardıma çağırıyordu. Askerler onu şatonun arka avlusuna sürüklediler, maruz kaldığı çok çirkin cinsel saldırı nedeniyle yere düşmek üzereyken markizin kulakları delen çığlıklarını duyan bir Rus subayı yetişti ve kılıcıyla şiddetli darbeler vurarak kurbana şehvetle saldıran köpekleri dağıttı. Subay markize cennetten yollanmış bir melek gibi geldi. Gelen subay, kılıcının kabzasını kolunu hâlâ kadının ince beline dolamış olan bu ölüm saçan canavarlardan sonuncusunun yüzüne indirdi, adam ağzından kan boşanarak geriye doğru sendeledi; sonra subay markize kibarca Fransızca hitap ederek kolunu uzattı ve başına gelen felaketten dili tutulmuş olan markizi şatonun alevlerin henüz ulaşmadığı bir bölümüne götürdü, markiz orada bilincini yitirip yığılıp kaldı. Markizin korku içindeki hizmetçileri ortaya çıkınca subay bir doktor çağırmalarını söyledi, şapkasını giyerken markizin yakında iyileşeceğinden emin olduğunu belirtti ve çatışmaya geri döndü.

Kısa sürede düşman tüm kaleyi zapt etti. Kendisine teslim olma fırsatı verilmediğinden kaleyi savunmayı sürdüren kumandan G. giderek yorgun düştüğü için ana giriş kapısına doğru çekilmeye başlarken Rus subay yüzü kıpkırmızı, kapıdan girerek teslim olmasını istedi. Kumandan zaten bu öneriyi beklediği yanıtını verdi, kılıcını subaya teslim etti ve kaleye gidip ailesini bulmak için izin istedi. Oynadığı rol göz önüne alındığında saldırıyı düzenleyenlerin öncülerinden biri olduğu anlaşılan subay bir muhafız eşliğinde gitmesine izin verdikten sonra hemen bir müfrezenin başına geçti, hâlâ belirsizliğin sürdüğü noktalardaki çatışmalara son verdi ve zaman kaybetmeden kalenin önemli noktalarına nöbetçiler dikti. Kısa bir süre sonra çatışma alanına döndü, oraya buraya hızla sıçrayan yangının söndürülmesi için emir verdi, verdiği emirler yeterince hızlı yerine getirilmediğinde kendisi de olağanüstü çabayla işe girişti. Kâh elinde

hortum kalenin yanan tepesine tırmanıp alevlere su sıkıyor, kâh Asyalı vatandaşları dehşet içinde bakarken cephaneliğe girip barut dolu fıçıları ve patlamaya hazır el bombalarını yuvarlayarak dışarıya taşıyordu. Bu sırada kumandan oturdukları bölüme girmiş ve kızının başına gelenleri öğrendiğinde perişan olmuştu. Markiz tıbbi bir müdahale gerekmeden Rus subayın tahmin ettiği gibi kendine geldi; bütün ailesinin sağ olmasına çok sevindi ve onların aşırı kaygısı yüzünden yatakta kalmayı kabul etti. Babasına tek isteğinin kurtarıcısına teşekkür etmek için bir an önce kalkmasına izin verilmesi olduğunu söyledi. Kurtarıcısı Kont F.'nin T. avcı birliğinde kıdemli bir subay ve birçok nişanı olan bir şövalye olduğunu biliyordu. Kontun şatoya kısa bir süreliğine de olsa uğramadan kaleden ayrılmaması için babasından onunla konuşmasını istedi. Kızının duygularını anlayışla karşılayan kumandan hemen kaleye döndü ve kont askeri işleri halletmek için oraya buraya koşuşturduğundan, daha iyi başka bir olanak olmadığından kızının ricasını ona ancak surların üzerinde yaralı ve dağınık askerlerini gözden geçirirken iletebildi. Kont da ona kızına gidip saygılarını sunmak için boş bir an beklediğini belirtti. Markizin sağlık durumunu sormak üzereyken birkaç subay raporlar getirdi ve kont yeniden savaşın kargaşasına dönmek zorunda kaldı. Gün doğarken Rus birliklerinin başındaki komutan geldi ve kaleyi teftiş etti. Kumandana saygılarını sunarak şansının ne yazık ki cesareti kadar büyük olmamasına üzüldüğünü söyledi ve şeref sözü vererek istediği yere gitmekte özgür olduğunu söyledi. Kumandan ona içtenlikle teşekkür etti, son yirmi dört saattir Ruslara, özellikle de güçlerin başındaki T. avcı birliğinin başındaki subay genç kont F.'ye minnettar kalması için birçok neden olduğunu ifade ettiğinde general ne olduğunu sordu ve kumandanın kızına yapılan alçakça saldırıyı öğrenince öfkeden deliye döndü. Kont F.'yi adıyla çağırarak öne çıkmasını istedi, kontun kıpkırmızı kesilmesine neden olan cesur davranışı için onu öven kısa bir konuşmadan sonra, bu utanç verici saldırıya katılanları çarın adını lekeledikleri için kurşuna dizdirileceğini söyleyerek konta onları teşhis etmesini emretti. Kont telaşlı bir ifadeyle, onları teşhis edemeyeceğini, kalenin avlusu yarı karanlık olduğu için yüzlerini göremediği yanıtını verdi. O sırada kalenin yanmakta olduğunu duymuş olan general bu yanıta şaşırdığını, çünkü tanıdığımız insanları seslerinden karanlıkta bile ayırt edebileceğimizi belirttiğinde kont utanarak omuz silkti, general de bu olayı hemen çok ciddi bir biçimde soruşturmasını emretti. Bu arada orada toplanmış olan bölükten biri çıktı, Kont F.'nin yaraladığı

inançsızlardan birinin koridorda fenalaşıp düştüğünü ve kumandanın görevlilerince sürüklenerek bir hücreye götürüldüğünü ve orada tutsak edildiğini bildirdi. General hemen adamı muhafızlar eşliğinde getirtti, adam kısaca sorguya çekildi, suç arkadaşlarını ve tüm saldırganları itiraf etti, bu beş kişi kurşuna dizildi. Olay böyle çözümlendikten sonra general tüm birliklerini kaleden geri çekti, yalnızca küçük bir müfrezeyi işgal için bıraktı; subaylar zaman kaybetmeden emirlerinde olan birliklerine döndüler. Kont sağa sola koşturanların yarattığı kargaşa sırasında kumandana yaklaşarak bu koşullarda elinden markize saygılarını ve selamlarını yollamaktan öte bir şey gelmeyeceğini üzülerek söyledi. Ruslar bir saatten az bir sürede kaleyi boşalttılar.

Aile ileride bir fırsat bulup konta minnetlerini nasıl iletebileceklerini düşünürken, onun kaleden ayrıldığı gün düşman birlikleriyle karşılaştıklarında yaşamını yitirdiğini öğrenip dehşete düştü. Bu haberi M.'ye getiren haberci onu göğsünden ölümcül bir yara almış olarak P.'ye taşınırken görmüştü; güvenilir bir rapora göre de omuzlarında taşıyanlar onu tam yere koyarken ruhunu teslim etmişti. Kumandan olayla ilgili daha fazla haber almak için postaneye gittiğinde yalnızca savaş alanında vurulduğu anda, "Julietta! Bu mermi senin intikamını aldı!" diye bağırdıktan sonra dudaklarının sonsuza dek kapandığını öğrendi. Markiz kalede kontun ayaklarına kapanmadığı için çok pişmandı. Kontun büyük bir olasılıkla alçakgönüllüğünden kalede ziyaretine gelmediğini düşünerek, gidip onu aramadığı için kendisini bağışlayamıyor, kontun ölürken düşündüğü, kendisiyle aynı adı taşıyan bahtsız kadın için yas tutuyor, boş yere bu üzücü ve dokunaklı olayı haber verebilmek için kadının nerede olduğunu bulmaya çalışıyordu. Kontu ancak aradan aylar geçtikten sonra unutabildi.

Rus kumandanın kaleye yerleşebilmesi için ailenin kumandanlık binasını boşaltması gerekiyordu. İlkönce markizin çok sevdiği, kumandanın taşradaki malikânesine taşınmayı düşündüler, ama babası taşrada yaşamayı sevmediği için kentte bir ev bulup sürekli orada oturmak üzere evi uygun bir biçimde dayayıp döşediler ve burada eski yaşantılarına döndüler. Markiz burada çocuklarının uzun bir süre kesintiye uğrayan eğitimini bıraktığı yerden sürdürdü, kendisi de boş zamanlarında resim yapmaya ve kitaplarına döndü. Bir sağlık abidesi olabilecek kadar sağlıklı olmasına karşın, sık sık rahatsızlanmaya başlamıştı, bu durum onu haftalarca sosyal çevresinden

uzak tutuyordu. Midesi bulanıyor, başı dönüyor ve sık sık bayılıyordu, ama bu garip durumla nasıl baş edeceğini bir türlü bilemiyordu. Bir sabah aile çay içerken ve babası bir anlığına odadan çıkmışken uzunca bir süre düşüncelere dalmış olan markiz annesine, "Başka bir kadın fincanı elime aldığımda hissettiklerimin aynısını bana anlatsaydı ona hamile olduğunu söylerdim." dedi. Bayan G. ne demek istediğini anlamadığını söyleyince, bir süredir birkaç yıl önce ikinci kızına hamileyken hissettiklerinin aynısını hissettiğini belirtti. Annesi gülerek Düş Tanrısı'nı doğuracağına kuşku olmadığını söyledi. Markiz de aynı şakacı tonda Morpheus'un ya da ona eşlik edenlerden birinin çocuğun babası olabileceği karşılığını verdi. O sırada kumandan odaya döndüğü için konuşma kesildi ve markiz birkaç gün içinde kendini iyi hissettiği için bu konu unutuldu.

Aradan uzun bir süre geçmeden kumandanın orman amiri olan oğlu da evdeyken bir uşağın Kont F.'nin geldiğini haber vermesi aileyi dehşete düşürdü. Babayla kız aynı anda, "Kont F. mi?" diye bağırdılar; şaşkınlıktan dilleri tutulmuştu. Uşak onu gerçekten gördüğünü ve duyduğunu, kontun girişte beklediğini bildirdi. Ona kapıyı açmak için kumandan ayağa fırladı ve kont odaya girdi; biraz solgundu, ama görünüşü genç bir tanrı kadar güzeldi. İlk andaki şaşkınlıkları ve gözlerine inanmamaları yüzünden bir süre anne babanın onun öldüğü, kontun da kendisinin sağ olduğu konusunda ısrar etmesiyle geçtikten sonra, kont kızlarına döndü ve ilk sorusu duygu dolu bir bakışla bakarak nasıl olduğunu sorması oldu. Markiz çok iyi olduğunu, ama onun yeniden yaşama nasıl döndüğünü öğrenmek istediğini söyledi. Ama kontu başka bir konuya çekmek zordu. Markizin gerçeği söylemediğini, yüzünün rengine bakılırsa garip bir biçimde aşırı yorgun göründüğünü ve yanılmıyorsa çok da iyi olmadığını düşündüğünü belirtti. İçtenlikle konuşmasından duygulanan markiz, ısrar ediyorsa, bu yorgunluğun birkaç hafta önce geçirdiği bir rahatsızlıktan kaynaklanabileceğini, ama bunun kötü bir sonuca yol açacağını düşünmek için bir neden görmediği yanıtını verdi. Kont bu yanıta çok sevinmiş görünüyordu. "Ben de görmüyorum!" diye bağırdıktan sonra markize evlenme teklif etti. Markiz bu davranışa ne anlam vereceğini bilemedi. Kıpkırmızı kesilerek annesine baktı, annesi de oğluna ve kocasına. Kont markize yaklaştı ve öpecekmiş gibi elini tutarak bir kez daha kendisini anlayıp anlamadığını sordu. Kumandan oturmasını rica edip, kibar ama ciddi bir tavırla ona bir sandalye götürdü. Kumandanın karısı, "Gerçekten

kont, bize P.'deki mezarınızdan nasıl kalktığınızı açıklamazsanız sizin bir hayalet olduğunuza inanacağız." dedi. Markizin elini bırakarak oturan kont, koşulların çok kısa konuşmayı gerektirdiğini, göğsünden ağır yaralı olarak P.'ye götürüldüğünü, orada birkaç ay yaşamından umudu kestiğini, bu sürede her anını markizi düşünmeye adadığını, onun varlığını düşünmenin kendisine acı ve sevinç karışımı anlaması zor bir duygu verdiğini ve nihayet iyileştikten sonra orduya geri dönebildiğini söyledi. Orada da huzur bulamadığını, birçok kez kalemi eline alıp komutana ve markize yüreğindeki huzursuzluktan kurtulmak için yazmayı düşündüğünü, ama o sırada gelen telgrafla ansızın Napoli'ye gitmesi için emir aldığını, oradan İstanbul'a, hatta St. Petersburg'a bile gönderilip gönderilmeyeceğini bilmediğini, artık vicdanını rahata kavuşturmadan daha fazla yaşayamayacağını, M.'den geçerken bu amacı gerçekleştirmek için onu bir şeyler yapmaya zorlayan dürtüye karşı koyamadığını, kısacası markizle evlenmenin vereceği mutluluğu çok arzuladığını söyledi, bu nedenle yanıtlarını hemen orada vermeleri için onlara saygıyla, ama büyük coşkuyla ve acilen yalvarıyordu. Uzun bir aradan sonra kumandan, bu teklif ciddiyse ki öyle olduğuna kuşkusu yoktu, bundan onur duyduğu yanıtını verdi. Kocası Marki O.'nun ölümünden sonra kızının ikinci bir evlilik yapmamaya kararlı olduğunu söyledi. Ama az önce kont ona böylesine büyük bir sorumluluk yüklediğine göre, kontun istekleri doğrultusunda kızının kararını değiştirmesi mümkündü, ancak onun bu konuyu sükûnet içinde düşünebilmesi için kızı adına biraz zaman tanımasını rica ediyordu. Kont bu nazik sözlerin umutlarını boşa çıkarmadığını, başka koşullar altında bu sözlerin onu tümüyle tatmin etmiş olacağını, o anda bu sözlerin yeterli bulunmamasının uygunsuz olduğunun bilincinde olduğunu, ama açıklama yapamayacağını, bu nedenle daha kesin bir yanıt almayı çok istediğini, Napoli'ye gitmek için atların arabasına koşulduğunu ve eğer o evde onunla ilgili olumlu bir şeyler söylenecekse –o anda markize baktı– ona bu konuya açıklık getirecek bir şey söylemeden gitmesine izin vermemelerini özellikle rica etti. Bu duruma şaşıran komutan markizin ona duyduğu minnettarlığın umut beslemesi için haklı bir neden olduğunu, ama bu kadarının biraz fazla olduğunu ve kızının tüm yaşamındaki mutluluğun bağlı olduğu böyle bir adımı gerekli olan titizliği göstermeden atmayacağını belirtti. Kızının düşüncesini söylemeden önce kontu daha yakından tanıma şansını elde etmesi gerekiyordu. Kumandan bunları söyleyip görevini ve seyahatini bitirdikten sonra M.'ye dönüşünde birkaç gün kendilerine konuk olmaya

davet etti. O zaman kızı onunla mutlu olabileceğine inanırsa babası olarak konta kesin bir yanıt vermekten memnun olacaktı; ama daha önce olmazdı. Kont kıpkırmızı kesilerek, oraya gelirken tüm yolculuğu boyunca sabırsızca beklediği durumun böyle sonuçlanacağını tahmin ettiğini, bundan büyük acı duyduğunu, şu andaki tutumu olumsuz bir etki yarattığı için daha yakından tanınmasının onun lehine olacağını bildiğini ve kendisine atfedilen bu kuşkulu durumun değerlendirilmesi gerekirse nasıl bir insan olduğunun hesabını verebileceğini, hayatında işlediği tek şerefsiz davranışı hiç kimsenin bilmediğini ve bunu da onarmak üzere olduğunu söyledi; kısacası onurlu bir insandı ve bu teminatın doğru olduğunu kabul etmelerini rica ediyordu. Kumandan alaycı olmayan bir gülümsemeyle tüm bu teminatları kabul ettiğini ve o güne dek bu kadar kısa zamanda bu denli hayran olunacak nitelikte bir karakter sergileyen bir gençle karşılaşmadığını söyledi, kısa bir düşünme süresinin o andaki belirsizliği ortadan kaldıracağına kuşku duymadığını, ama hem kendi hem de kontun ailesiyle bu konuyu görüşmeden başka bir yanıt veremeyeceğini ekledi. Buna yanıt olarak kont, annesi ve babası olmadığı için kendisinin bağımsız olduğunu, amcası General K.'nin bu evliliği onaylayacağına kuşkusu bulunmadığını, oldukça yüklü bir serveti olduğunu ve İtalya'ya yerleşmeye hazır olduğunu belirtti. Kumandan onu kibarca eğilerek selamladı ve bu konunun kont yolculuktan dönene dek kapanmasını rica etti. Kısa bir sessizlikten sonra çok büyük bir gerginlik içinde olduğu belli olan kont markizin annesine dönerek bu göreve yollanmamak için elinden geleni yaptığını, bu amaçla işe yarayacağını düşündüğü her girişimde bulunduğunu, ordu komutanına ve amcası General K.'ye bile başvurduğunu, ama onların bu yolculuğun hastalığının sonucu olarak kapıldığı melankoliye iyi geleceğini söylediklerini, oysa bu ruh halinin şimdi onu tam bir karamsarlığa sürüklediğini söyledi. Aile bu açıklamaya ne yanıt vereceğini bilemedi. Kont alnında biriken terleri silerek, eğer amacına ulaşmasına bir yararı olacaksa yolculuğunu bir gün, hatta biraz daha fazla erteleyebileceğini belirtti. Bunu söylerken sırayla kumandana, markize ve annesine baktı. Kumandan bakışlarını hoşnutsuzlukla yere çevirdi ve yanıt vermedi. Kumandanın karısı, "Gidin, gidin sevgili kont, Napoli'ye yolculuğunuzu yapın ve dönüşte bir süre için konuğumuz olun. Gerisi kendiliğinden gelir." dedi. Kont bir süre ne yapması gerektiğini düşünür gibi oturduktan sonra kalkıp sandalyesini yana çekti ve bu eve geldiğinde beslediği umutlar aceleye geldiği ve aile onu daha yakından tanımakta ısrar ettiği için ki o

bunu hoşgörüyle karşılıyordu, ondaki evrakları başka bir sevkiyatla yollansın diye ana karargâh Z.'ye geri göndereceğini ve nazik davetlerini birkaç haftalığına kabul edeceğini söyledi. Böyle diyerek sandalyesi elinde duvarın önünde durup kumandana baktı. Kumandan, kızına duyduğu tutku nedeniyle başına ciddi dertler açarsa çok üzüleceğini, ama görevlerinin ne olduğunu en iyi kendisi bileceğine göre, isterse evrakları yollayabileceğini ve ona ayrılan odalara yerleşebileceğini söyledi. Bu sözler üzerine kont ev sahibesinin elini saygıyla öpüp herkesi eğilerek selamladıktan sonra odadan çıktı.

Kont odadan çıktıktan sonra aile bu ziyaret konusunda ne düşüneceğini bilemedi. Markizin annesi Napoli'ye gitmesini emreden evrakları M.'den geçerken beş dakika bile sürmeyen bir konuşma sonucunda hiç tanımadığı birinden evlilik sözü almayı başaramadı diye Z.'ye geri yollamaya kalkmasına akıl sır erdiremediğini, orman amiri de görevini böylesine hafife aldığı için en azından kale hapsiyle cezalandırılacağını söyledi. Kumandan, "Ordudan atılması da cabası!" diye ekledi, "Ama böyle bir tehlike yok." diye sürdürdü sözü. Kontun atıp da tuttururum diye bir girişimde bulunduğunu ve evrakları gerçekten geri yollamadan bir kez daha düşüneceğini söyledi. Kumandanın karısı genç adamın evrakları göndermekle kendini tehlikeye atacağını duyunca bunu gerçekten yapar diye çok kaygılandığını belli etti. Tek amaca odaklanmış inatçı kişiliğinin bunu yapmaya çok uygun olduğunu söyledi ve oğlundan hemen kontun peşinden gidip böylesine talihsiz bir adım atmaktan onu vazgeçirmesini ısrarla istedi. Orman amiri, böyle bir hareketin ters tepki yaratacağını ve kontun taktiğinin şimdilik başarılı olduğuna inanmasına yol açacağını söyledi. Markiz de öyle düşünüyordu, ama kardeşi böyle bir adım atmazsa kontun onurunun lekelenme olasılığına karşın yaptığı işin sonuçlarına katlanmayı göze alacağından evrakları geri göndereceğine kuşku duymuyordu. Hepsi de davranışının garip olduğunu düşünüyordu; kadınların kalplerini kaleler gibi hızla fethetmeye alışıktı anlaşılan. Bu sırada kumandan kontun arabasının aşağıda atları koşulu vaziyette hazır beklediğini fark etti. Ailesini pencereden bakmaları için çağırdı ve içeriye giren bir uşağa kontun hâlâ evde olup olmadığını sordu. Uşak kontun aşağıda, yaveriyle birlikte hizmetlilerin bölümünde olduğunu ve mektup yazıp paketleri mühürlediğini söyledi. Sıkıntısını gizlemeyi başaran kumandan oğluyla birlikte aşağıya indi ve kontun uygun olmayan bir

masada çalıştığını görünce yukarı odada çalışmak isteyip istemediğini ve ona yardım etmek için yapabilecekleri başka bir şey olup olmadığını sordu. Hızla yazmayı sürdüren kont minnettar olduğunu, ama işini bitirdiğini söyledi; mektubu mühürlerken saati sordu, sonra da evrak çantasını yavere verdi ve ona iyi yolculuklar diledi. Gözlerine inanamayan kumandan, yaver evden ayrılırken, "Kont eğer nedenleriniz çok önemli değilse..." diye söze başladı, ama kont sözünü keserek, "Evet, kesinlikle böyle olması zorunlu!" dedi, yavere arabaya kadar eşlik edip ona arabanın kapısını açtı. Kumandan, "Bu durumda hiç değilse evrakları..." diye devam etti. Yaverin arabaya binmesine yardım ederken, "İmkansız!" dedi kont, "Ben olmadan evraklar Napoli'de bir işe yaramaz. Onu da düşündüm. Haydi sür!" Yaver arabanın kapısından dışarı eğilerek, "Peki amcanızın mektupları ne olacak efendim?" diye sordu. Kont, "Onlar bana M.'de ulaşır." diye yanıt verdi. Yaver, "Sür!" dedi araba hızla hareket etti.

Kont F., kumandana döndü ve odasının gösterilmesi için emir verilmesini rica etti. Şaşırıp kalmış olan kumandan, "Size hemen odanızı bizzat göstermek benim için bir onurdur." dedi. Kendi uşaklarını ve kontun uşaklarını çağırıp bagajıyla ilgilenmelerini söyledi, kontu alarak konuklar için ayrılmış bölüme götürdü ve orada ondan yüzünde soğuk bir ifadeyle ayrıldı. Kont giysilerini değiştirdi, valiye nerede olduğunu bildirmek için evden ayrıldı ve akşam yemeğine çok az bir zaman kalana kadar bir daha ortalarda görünmedi.

Bu sırada aileyi hareketli bir huzursuzluk sarmıştı. Orman müdürü babası mantıklı bir konuşma yapmaya çalışırken kontun verdiği yanıtların çok kararlı olduğunu, davranışının önceden düşünülüp taşınılmış olduğuna kuşkusu olmadığını ve menzil beygiri hızıyla evlenmek istemenin, Tanrı aşkına, ne anlama geldiğini sordu. Kumandan olup biteni hiç anlamadığını söyleyip ailenin bir daha onun yanında bu konuyu açmasını yasakladı. Karısı hâlâ kontun dönüp bu denli acele davrandığı için özür dilemesini ve işi düzeltmesini beklercesine pencereden dışarıya bakıyordu. Hava karardığında anne nihayet masada bir işle uğraşan ve konuşmak istemediği anlaşılan kızının yanına oturdu. Kumandan odada bir aşağı bir yukarı dolaşırken o kızına alçak sesle bu işin nasıl sonuçlanacağıyla ilgili bir fikri olup olmadığını sordu. Kumandana çekingen bir bakış fırlatan markiz, babası onun Napoli'ye gitmesini sağlayabilseydi her şeyin yoluna girmiş olacağını mırıldandı. Söylediklerini duyan kumandan, "Napoli'ye mi?" diye

bağırdı, "Ne yapacaktım yani, papaz mı çağıracaktım? Ya da onu tutuklatıp kilitleyecek ve muhafız eşliğinde Napoli'ye mi yollayacaktım?" "Hayır," dedi kızı, "ama ısrarlı öneriler etkili olabilirdi." ve isteksizce yeniden işine eğildi. Kont ancak gece döndü. Aile dönüşünü bekliyordu; birkaç nezaket cümlesinden sonra konu yeniden açılacak, hep beraber ona baskı yapıp hâlâ geçerliyse bu cüretkâr adımdan vazgeçmesi için zorlayacaklardı. Ama yemek boyunca bunu yapabilecekleri uygun bir anı boş yere beklediler. Bu konuyu açabilecek her şeyden kaçan kont kumandanla savaştan, orman amiriyle de avdan söz edip durdu. P.'deyken yaralanmasına neden olan çarpşmaya değindiğinde, markizin annesi sözü kontun hastalığına getirerek o kadar küçük bir yerde nasıl yattığını ve onun için gerekli olan rahatın sağlanıp sağlanmadığını sordu. Buna yanıt olarak kont markize olan tutkusuyla ilgili birçok ilginç ayrıntıdan söz etti; hastayken onu hep yanında hissettiğini, markizin sürekli yatağının başucunda oturduğunu, yarasının neden olduğu ateşli nöbetlerde onun görüntüsünü çocukken amcasının malikânesinde gördüğü bir kuğunun görüntüsüyle sürekli karıştırdığını, özellikle bu kuğuyla ilgili çok duygulandığı bir anısı olduğunu, kuğuya pislik fırlattığında kuğunun sessizce suya dalıp sudan tertemiz çıktığını, markizin hep alev alev yanan bir akıntıda yüzüp durduğunu, ona "Thinka" diye seslendiğini, bunun o kuğunun adı olduğunu, ama markizi hiçbir zaman cezbetmeyi başaramadığını, kuğunun kanatlarını oynatıp göğsünü öne doğru vererek süzülmeyi yeğlediğini anlattı. Sonra birdenbire kıpkırmızı kesilerek markizi olağanüstü bir aşka sevdiğini ekledi ve başını yeniden tabağına eğip sustu. Sonunda sofradan kalkma zamanı geldi; kont markizin annesiyle kısa bir konuşma yaptıktan sonra herkesi eğilerek selamlayıp odasına çekildiği için yine ne yapacaklarını bilmez bir halde kalakaldılar. Kumandan işleri oluruna bırakma taraftarıydı. Kont böyle davrandığına göre akrabalarına güveniyordu, çünkü onlar olmasa ordudan atılması kaçınılmazdı. Bayan G. kızına ona karşı ne hissettiğini sordu, kızı talihsiz bir sonucu önleyebilecek bir şey söyleyebilecek miydi? Markiz, "Anneciğim, bu olanaksız! Minnettarlığım böylesine zor bir sınavdan geçtiği için üzgünüm. Ama bir daha evlenmemek benim kararımdı. İkinci bir kez mutluluğumu tehlikeye atmak istemiyorum, üstelik bu denli aceleyle." dedi. Orman amiri, bu konuda kararlıysa konta açıklamasının ona da yararı olacağını ve anlaşılan öyle ya da böyle kesin bir yanıt vermeleri gerekeceğini söyledi. Kumandanın karısı kontun olumlu birçok sıra dışı özelliği olduğunu ve İtalya'ya yerleşeceğini söylediğine göre teklifinin

düşünmeye değer olduğunu, markizin de karar vermeden önce dikkatlice bunu düşünüp taşınması gerektiğine değindi. Orman amiri markizin yanına oturup kontu çekici bulup bulmadığını sordu. Markiz biraz utanarak, onu hem çekici hem de itici bulduğunu söyledi ve böylece diğerlerinin duygularını da dile getirdi. Komutanın karısı, "Napoli'den dönene kadar onunla ilgili yapacağımız araştırmada senin izlenimlerine aykırı bir şey ortaya çıkmazsa ve teklifini yinelerse ona ne yanıt vereceksin?" diye sordu. Markiz, "Öyle olursa –bunları söylerken duraksadı ve gözleri parladı– bana yüklediği zorunluluk altında teklifini kabul edeceğim." diye yanıt verdi. Kızının yeniden evlenmesini arzulayan annesi bu yanıta çok sevindiğini saklamaya çalıştı ve bunu gerçekleştirmek için ne yapmak gerektiğini düşünmeye koyuldu. Orman amiri huzursuz olarak oturduğu yerden kalktı ve eğer markiz kontla evlenerek onu mutlu etmeyi düşünüyorsa, cüretkâr davranışının sonucunu önlemek için şimdiden bir adım atılması gerektiğini söyledi. Annesi de aynı fikirdeydi ve çok büyük bir risk almayacaklarını, çünkü genç adamın o gece kaledeki Rus saldırısı sırasında olağanüstü nitelikler sergilediğini, bundan sonra da bunun tersi bir davranışı göstereceğinden endişe edilmesinin gereksiz olduğunun savundu. Markiz huzursuz bir ifadeyle önüne bakıyordu. Annesi kızının elini tutarak, "Belki de ona Napoli'den dönene kadar başka kimseye bağlanmayacağına dair bir açıklama yapabilirsin." dedi. "Anneciğim, bu açıklamayı yapabilirim," dedi markiz, "ama korkarım bu onu tatmin etmeyecek, yalnızca bizim işimizi zorlaştıracaktır. Annesi sevinçle çevrede kocasını arayarak, "Sen bu işi bana bırak!" dedi ve ayağa kalkmak için davrandı, "Lorenzo sen ne düşünüyorsun?" diye sordu. Konuşmayı duymuş olan kumandan pencereden sokağı izlemeyi sürdürdü ve sesini çıkarmadı. Orman amiri bu zararsız açıklamayla kontu evden yollama görevini üstüne aldığını söyledi. "İyi yap o zaman! Yapın o zaman!" dedi kumandan yüzünü onlara dönerek, "Bu Rus'a ikinci kez teslim oluyorum." Karısı ayağa kalkıp kumandanı ve kızını öptü, kocasının gülümsemesine neden olan bir hevesle konta bu açıklamayı zaman kaybetmeden nasıl yapacaklarını sordu. Orman amirinin önerisiyle, odasına bir uşak yollayıp eğer soyunmadıysa kısa bir süre için ailenin yanına gelmesini rica etmeye karar verdiler. Kont hemen gelmekten onur duyacağı haberini yolladı ve neredeyse uşak bu haberi getirdiği anda o da sevinçten uçarak odaya girdi, büyük bir duygusallık içinde gidip markizin önünde diz çöktü. Kumandan konuşmaya yeltendi, ama kont yeterince anladığını söyleyerek konuşmasına engel oldu. Kumandanın ve

karısının elini öptü, oğullarını kucakladı ve onlardan hemen bir araba bulabilmesi için ona yardım etmelerini rica etti. Bu sahneden çok etkilendiği anlaşılan markiz yine de, "Hemen umutlanmanızın sizi yanlış yola götüreceğinden korkuyorum." diyebildi. "Hiç de değil, hiç de değil!" dedi kont, "Hakkımda yapacağınız soruşturmanın sonucu şu anda beni huzurunuza getirten duyguya herhangi bir biçimde ters düşerse aramızda hiçbir şey geçmemiş olacaktır." Bunun üzerine kumandan onu içtenlikle kucakladı, orman amiri de kendi arabasını almasını önerdi ve hemen bir asker yollanıp iyi bir fiyata atlar sipariş edildi. Hiçbir konuğun karşılanması bu uğurlamadan daha sevinçli olamazdı. Kont evraklara B.'de yetişeceğini, oradan M.'ye uğramadan daha kısa bir yoldan Napoli'ye gideceğini, Napoli'de İstanbul'a yeni bir görevle yollanmamak için elinden geleni yapacağını söyledi. Son çare olarak hasta olduğunu söyleyecekti ve böylece bir engel olmazsa M.'ye dört ya da altı hafta içinde kesinlikle dönecekti. Bu sırada uşağı arabanın ve atların hazır olduğunu bildirdi. Kont şapkasını aldı, markizin yanına giderek elini tuttu, "Şimdi artık içim oldukça rahat Julietta." dedikten sonra elini markizin avucuna koydu, "Yine de en büyük arzum yola çıkmadan sizinle evlenmekti." diye ekledi. Bütün aile şaşkınlık içinde, "Evlenmek mi?" diye bağırdı. "Evet, evlenmek." diye yineledi kont, markizin elini öperek. Markiz ona aklını mı kaçırdığını sorduğunda bir gün ne demek istediğini anlayacağını söyledi. Ailenin sabrı taşmak üzereydi. Onlarla içtenlikle vedalaştı, son sözlerine aldırmamalarını söyledi ve gitti.

Bu arada ailenin karmakarışık duygular içinde bu garip olayın sonucunu beklediği birkaç hafta geçti. Kumandana kontun amcası General K.'den nazik bir mektup geldi. Kont da Napoli'den onlara yazdı; ailenin onunla ilgili yaptığı araştırmaların sonuçları hep olumluydu. Kısacası nişanlanmaya kesin gözle bakılır oldu; ama bu sırada markizin rahatsızlığı eskisine oranla çok daha şiddetle yinelendi. Vücudunda anlayamadığı bir değişiklik olmuştu. Annesine bunu açıkça söyledi ve durumuna ne anlam vereceğini bilemediğini belirtti. Bu garip belirtiler yüzünden kızının sağlığından çok kaygılanan annesi bir doktora görünmesi için ısrar etti. Genelde sağlıklı olduğu için yakında düzeleceğini varsayan markiz bu öneriye bir süre direndi. Annesinin tavsiyesine uymadığından birkaç günü çok sıkıntılı geçirdikten sonra sürekli yinelenen rahatsızlıklar onu da çok kaygılandırmaya başladı. Babasının güvendiği bir doktora haber yolladı; annesinin evde olmadığı bir zamanda gelen doktora kanepeye oturmasını

rica etti ve konuyu açmak için bir iki şeye değindikten sonra şaka yaparcasına neden kuşkulandığını açıkladı. Doktor ona sorgular gibi baktı, özenle muayene ettikten sonra bir süre sessiz kaldı ve sonunda çok ciddi bir ifadeyle markizin tahmininin doğru olduğunu söyledi. Markiz tam olarak ne demek istediğini sorduğunda, durumu açıkça anlattı ve saklayamadığı bir gülümsemeyle sağlığının çok iyi olduğu ve doktora ihtiyacı olmadığı yanıtını verdi. Bunun üzerine markiz çıngırağı çaldı, ona sert bir bakış fırlattıktan sonra gitmesini rica etti. Doktora ona doğrudan hitap etmeye değmezmiş gibi kendi kendine mırıldanarak böyle konularda şakalaşmaya hiç niyeti olmadığını söyledi. Alınan doktor, geçmişte de o andaki kadar ciddi olsaydı iyi olacağını söyleyerek şapkasını ve bastonunu alıp gitmeye davrandı. Markiz bu hakaretleri babasına bildireceğinden emin olabileceğini söyledi. Doktor mahkeme huzurunda teşhisi için yemin edebileceğini söyleyip kapıyı açtı, eğilerek selam verdikten sonra odayı terk etmek istedi. Yere düşen eldivenini almak için duraksadığında markiz, "Ama doktor, böyle bir şey nasıl olur?" diye sordu. Doktor, herhalde neyin nasıl olduğunu markize anlatması gerekmediğini söyleyip bir kez daha eğilerek selam verdi ve odadan çıktı.

Markiz yıldırım çarpmışa dönmüştü. Kendini biraz toparlayınca doğrudan babasına gitmek istedi, ama ona hakaret ettiğini varsaydığı bu adamın garip bir ciddiyetle söyledikleri her yanını uyuşturmuş gibiydi. Büyük bir devinimle kendini kanepenin üzerine attı. Kendinden kuşku duyarak son bir yılın her anını gözden geçirdi ve son dönemi düşündüğünde çıldırdığını sandı. Sonunda annesi gelip çok şaşırarak neden bu denli üzgün olduğunu sorduğunda markiz doktorun biraz önce ona söylediklerini aktardı. Bayan G. doktorun utanmaz ve rezil bir adam olduğunu söyledikten sonra bu hakareti babasına bildirme konusunda kararlı kızını yüreklendirdi. Markiz doktorun çok ciddi olduğunu ve bu olmayacak varsayımı babasının yüzüne karşı da yinelemekte kararlı olduğunu söyledi. En az onun kadar şaşırmış olan annesi böyle bir durumun olası olup olmadığını sordu. Markiz, "Mezarların döllenebileceği ve ölülerin rahimlerinde gebelik olabileceği akla daha yakın." dedi. Annesi ona içtenlikle sarılarak, "Öyleyse niye üzülüyorsun garip kızım? Vicdanın temizse, doktorun ya da bütün bir kurulun kararı bile olsa bunun senin için ne önemi var? Bu doktor yanılmış ya da kötülük etmek istemiş olabilir, ama bu seni ilgilendirmez, değil mi? Her neyse, babana söylesek iyi olur." dedi. "Ah Tanrım!" dedi markiz

titremeler içinde, "Ben nasıl huzur bulacağım? İçimde hissettiklerim, duygularım neden bana karşı? Başka bir kadının benim gibi hissettiğini bilsem ben de durumunun ne olduğuyla ilgili aynı sonucu çıkarmaz mıydım?" "Korkunç bir şey bu!" diye bağırdı annesi. "Kötülük dolu! Bir yanılgı bu!" diye ekledi markiz, "Bugüne kadar saygı duyduğumuz bu adamın ciddiyetten uzak böyle bir hakaretle beni aşağılaması için ne neden olabilir? Hiçbir zaman onu kıracak bir şey söylemediğime göre böyle bir şeyi nasıl yapar? Onu tam bir güvenle ve minnet duyacağımı düşünerek kabul ettim. İlk sözlerinden samimi ve dürüst olduğu, bana çektiğim acılardan daha beterini vermek için değil de yardım etmek için geldiği anlaşılıyordu," annesi gözlerini ona dikmiş bakarken, "öte yandan," diye konuşmayı sürdürdü, "ben bir karar vermek zorunda kaldığım için yanıldığını varsaysam, ne kadar vasat olursa olsun bir doktor böyle bir durumda yanılır mı?" Annesi biraz da alaycı, "Zaten ya öyledir ya da değildir." dedi. Kıpkırmızı kesilen markiz alınmış bir ifadeyle, "Evet, öyle olması gerekir," dedi annesinin elini öperken, "ama koşullar öylesine olağanüstü ki şaşırmamı doğal karşılamak gerekir. Size bir garanti vermem gerektiğine göre yemin ederim ki vicdanım çocuklarımınkinden ve sevgili saygıdeğer anneciğim sizinkinden daha az temiz değil. Buna karşın bana bir ebe çağırmanızı rica edeceğim ki durumumun ne olduğuna ikna olayım ve sonuç ne olursa olsun huzura ereyim." diye ekledi. Annesi, "Ebe mi?" diye bağırdı, gurur kırıcı bir biçimde, "Temiz bir vicdan ve bir ebe?" dedi ve başka bir şey söyleyemedi. "Bir ebe sevgili anneciğim," dedi markiz onun önünde diz çökerek, "lütfen ben aklımı kaçırmadan hemen gelsin" "A tabii memnuniyetle," diye yanıtladı annesi, "ama rica ederim loğusalığın benim evimde olmasın." Böyle dedikten sonra kalkıp gitmek istedi. Onu kolları açık izleyen markiz yere kapaklandı ve annesinin dizlerine sarıldı. "Eğer suçlanamayacak yaşamımla," dedi, acı onu güzel konuşmaya itmişti, "sizi örnek aldığım bir yaşamla saygınızı biraz olsun hak ettiysem, hiç olmazsa suçum gün ışığına çıkıp kanıtlanmadığı sürece yüreğinizde bana karşı biraz annelik duygusu varsa, bu korkunç anımda beni terk etmeyin!" "Seni bu kadar sıkan nedir?" diye sordu annesi, "Yalnızca doktorun kararı mı? Hissettiğin rahatsızlıklar mı?" "Evet, yalnızca bunlar sevgili anneciğim." diye yanıt verdi markiz, elini göğsüne bastırarak. "Yalnızca bunlar mı Julietta?" diye sözünü sürdürdü annesi, "İyi düşün. Bir hata yaptıysan ki bu beni anlatılamayacak kadar üzse de bağışlanabilir; sonunda bağışlamak zorunda kalırım, ama annenin baskısından kaçmak için doğanın düzenini

tepetaklak edecek bir hikâye uyduruyorsan ve sana karşı yufka yürekli olduğumu bildiğin için bunun doğruluğuna beni inandırmak için günah yeminler ediyorsan bu utanç verici olur. Bir daha sana karşı aynı duyguları taşıyamam." "Bir gün günahlarımın affedileceği Tanrının huzurunda kapılar şu anda size karşı açık olan ruhum kadar benim için de açılsın!" diye bağırdı markiz, "Sizden hiçbir şey gizlemedim anne." Duyguları coşkuyla dile getiren bu sözler annesini derinden sarstı. "Ah Tanrım!" diye bağırdı, "Sevgili çocuğum, canım! Beni nasıl duygulandırdın bilsen!" Onu kucaklayıp kaldırdı ve göğsüne bastırdı, "Öyleyse neden korkuyorsun Tanrı aşkına? Gel, çok hastasın." deyip onu yatağa götürmeye çalıştı. Ama deli gibi ağlayan markiz iyi olduğunu, olağandışı ve anlaşılmaz durumu dışında bir şeyi olmadığını söyledi. "Durum mu?" diye bağırdı annesi yeniden, "Ne durumu? Geçmişi bu denli açık anımsıyorsan seni tutsak eden çılgınlık niye? İçindeki daha ne olduğu bilinmeyen his insanı yanıltamaz mı?" "Hayır, hayır!" diye bağırdı markiz, "Bu yanılgı değil! Ebeyi çağırırsan bu beni mahveden korkunç şeyin doğru olduğunu duyacaksın!" Kızının akıl sağlığından kaygılanmaya başlayan Bayan G., "Gel canım, yatsan iyi olur. Doktor sana ne dedi diyordun? Yanakların ateş gibi yanıyor! Her tarafın titriyor! Doktor ne demişti sana?" Olup bitenin artık gerçek olmadığına inanarak kızını kolundan tuttu ve oradan uzaklaştırmak istedi. Markiz gözyaşları arasında gülümseyerek, "Canım anneciğim, aklım tamamen başımda. Doktor bana çocuk beklediğimi söyledi. Ebeyi çağır, o bana bunun doğru olmadığını söylediğinde kendime geleceğim." dedi. "Pekâlâ, pekâlâ!" dedi annesi korkusunu gizleyerek, "Mademki istiyorsun, gelsin, kendini gülünç duruma düşürmek istiyorsan gelsin de sana hayalperest olduğunu ve pek akıllı olmadığını söylesin." Böyle dedikten sonra zili çaldı ve hemen hizmetlilerinden birini ebeyi çağırmak üzere yolladı.

Ebe geldiğinde markiz göğsü sıkıntıyla inip kalkarak annesinin kollarında yatıyordu, kumandanın karısı ebeye kızının kapıldığı garip düşünce yüzünden hastalandığını anlattı. Markiz erdemli olduğuyla ilgili yeminler etmiş olmasına karşın, ne olduğu belli olmayan sıkıntılara kapıldığı için bu işte uzman birinin bilgisine başvurulmasını gerekli görmüştü. Ebe muayene ederken gençlerin kanının kaynadığından ve dünyadaki kötülüklerden söz açtı. İşini bitirdikten sonra böyle durumlarla daha önce de karşılaştığını, markizin durumunda olanların kendilerini ıssız adalarda yaşıyor sandıklarını, ama kaygılanacak bir durum olmadığını, çünkü karanlıkta

demir atan neşeli korsanın sonunda ortaya çıkacağını söyledi. Bu sözleri duyan markiz düşüp bayıldı. Annesi doğal içgüdüsüyle kızının yaşama dönmesi için ebeye yardım ettikten sonra, kızı ayılır ayılmaz anneliğin verdiği öfkeyle, "Julietta!" diye haykırdı acı içinde, "Bana itiraf edecek misin? Babasının kim olduğunu söyleyecek misin?" Hâlâ bir uzlaşma arayışı içindeydi. Ama markiz yanıt olarak çıldırmak üzere olduğunu söyleyince, annesi kanepeden kalktı, "Defol! Defol! Çok aşağılıksın! Seni doğurduğum güne lanet olsun!" dedi ve odadan çıktı.

Yeniden bayılmak üzere olan markiz ebeyi yanına çekti ve tir tir titreyerek başını göğsüne dayadı. Zor zahmet konuşarak ona doğanın yöntemlerinin ne olduğunu ve bilmeden hamile kalınıp kalınmayacağını sordu. Kadın gülümseyerek bezi çözdü ve hanımefendinin durumunun hiç de öyle olmadığını söyledi. "Hayır, hayır!" dedi markiz, "Bilerek hamile kaldım. Yalnızca doğada böyle bir şeyin mümkün olup olmadığını bilmek istedim." dedi. Ebe bakire Meryem dışında hiçbir kadına böyle bir şey olmadığı yanıtını verdi. Markiz her zamankinden daha çok titremeye başladı. Hemen doğuracakmış gibi bir duyguya kapılmıştı ve korkudan titreyerek ebeye sarılıp onu bırakmaması için yalvarıyordu. Kadın loğusalığına daha çok zaman olduğunu söyleyip onu yatıştırdı, dedikoduları önlemek için bazı yöntemler olduğunu ve her şeyin düzeleceğine kuşku duymadığını ekledi. Ama bu yatıştırıcı sözler zavallı markizin yüreğini parçaladı; büyük bir gayretle kendini toparlayıp kendini daha iyi hissettiğini bahane ederek ebeden onu yalnız bırakmasını istedi.

Ebe odadan çıkar çıkmaz bir uşak annesinden bir not getirdi. Markizin annesi şöyle diyordu: "Ortaya çıkan durum yüzünden Bay G. evini terk etmenizi istiyor. Size ilişikte malınızla ilgili evrakları yolluyor ve Tanrının onu sizi bir daha görme mutsuzluğundan esirgemesini umut ediyor." Mektup gözyaşlarıyla sırsıklamdı ve bir köşesinde yarı yarıya silinmiş "dikte ettirilmiştir" yazısı göze çarpıyordu. Markizin gözlerinden acı gözyaşları süzüldü. Annesinin ve babasının düştükleri yanılgı sonucunda yaptıkları haksızlığı düşünüp ağlayarak annesinin odasına gitti, ama annesinin kumandanın yanında olduğu söylendi. Zorlukla yürüyerek babasının odasına gitti. Babasının odasının kapısının kilitli olduğunu anlayınca, masumiyetine tanık olmaları için yürek parçalayıcı bir sesle tüm azizlere seslenerek kapının önüne yığıldı kaldı. Aşağı yukarı orada birkaç dakika yattıktan sonra odadan yüzü kıpkırmızı orman amiri çıktı ve bildiği

gibi kumandanın kendisini görmek istemediğini söyledi. Markiz, "Sevgili kardeşim!" diye bağırdıktan sonra onu iterek odaya girdi, "Sevgili babacığım!" deyip kollarını açtı, ama kumandan onu görür görmez arkasını döndü ve aceleyle yatak odasına geçti. Markiz onu izlemeye kalkınca, "Defol!" diye bağırdı ve kapıyı yüzüne kapatmaya çalıştı; ama markiz deli gibi ağlayıp yalvararak engel olunca kumandan ani bir kararla direnmekten vazgeçti ve odaya girmesine ses çıkarmadı, odanın öbür köşesine yürüdü. Markiz kendisine arkasını dönmüş olan kumandanın ayaklarına kapanıp titreyerek dizlerine sarılmaya çalışırken kumandanın duvardan hızla çekip aldığı tabanca aniden patladı ve kurşun tavana saplandı. "Tanrım!" diye bağırdı markiz ve ölü gibi bembeyaz, ayağa kalkıp odadan kaçtı. Odasına vardığında arabasını hemen hazırlamalarını emretti, bitkin olduğu için biraz oturduktan sonra çabucak çocuklarını giydirdi ve hizmetçilere eşyaları toplamalarını söyledi. En küçük çocuğunu dizlerinin arasında tutarak sarıp sarmalarken ve araba hazırlanmışken orman amiri odaya girdi, kumandanın çocukları bırakmasını ve onları kendisine teslim etmesini emrettiğini söyledi. Markiz ayağa kalktı, "Çocukları mı? İnsafsız babana söyle buraya gelip beni vurup öldürebilir, ama çocuklarımı benden alamaz!" diye haykırdı. Masumiyetinin verdiği onurla çocuklarını kucaklayıp arabaya taşıdı, kardeşi onu durdurmaya cesaret edemedi ve araba hareket etti.

Bu olağanüstü çabası ona özgüvenini kazandırdı ve yazgısının düşürdüğü derinliklerden sanki kendi elleriyle çıkmasını sağladı. Yüreğini parçalayan isyan açık havaya çıkınca duruldu, temiz vicdanı sayesinde kardeşine karşı nasıl bir zafer kazandığını büyük bir memnuniyetle düşünerek, sevdiği ödülleri olan çocuklarını öpücüklere boğdu. Garip durumuna teslim olmadan karşı koyacak kadar güçlüydü; sağduyuyla kendini dünyanın yüce, kutsal ve anlaşılmaz düzeninin ellerine bıraktı. Masum olduğunu ailesine kabul ettirmesinin olanaksız olduğunu ve sağ kalmak istiyorsa bu gerçeği kabul etmesi gerektiğini anlamıştı. V.'ye vardığından birkaç gün sonra keder yerini dünya ne derse desin başını dik tutmak için aldığı kahramanca karara bıraktı. Kabuğuna çekilip, kendini büyük bir gayretle yalnızca iki çocuğunun eğitimine adamaya ve Tanrının ona verdiği üçüncü çocuğa anne sevgisiyle bakmaya karar verdi. Uzun süredir orada olmadığı için bakımsız kalan güzel kır evinin birkaç hafta içinde hamileliği sona ermeden onarılması için gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra kameriyede oturup başlıklar ve minik ayaklar için çoraplar örerek odaları ne için kullanacağını,

örneğin kitapları ve resim sehpası için hangi odaların daha uygun olacağını düşündü. Böylece Kont F. Napoli'den dönmeden manastıra çekilmiş gibi inzivada yaşamaya kendini oldukça alıştırmıştı bile. Kapıya bakan uşağına eve konuk almaması tembih edilmişti. Tek derdi büyük bir masumiyet içinde hamile kaldığı ve nasıl olduğu belli olmadığı için, ona başka insanlarınkinden daha kutsal gelen çocuğunun iyi çevrelerde kabul edilmeyen, alnında kara bir lekeyle doğmuş olmaya yazgılı olmasıydı. Bir süre sonra çocuğunun babasını bulmak geldi aklına, bunu ilk düşündüğünde öylesine şaşırdı ki örgüsünü yere düşürdü. Huzursuz ve uykusuz geçen birçok gece boyunca en derin duygularını yaralayan bu olasılığı zihninde evirip çevirdi ve alışmaya çalıştı. Haklı olarak insanlığın en düzeysizlerinden biri olduğunu düşündüğü, onu böylesine kandıran insanla bir ilişkiye girme düşüncesi çok itici geliyordu; dünyanın neresinden olursa olsun ayak takımından biri olduğuna kuşku yoktu. Ama bağımsızlık duygusu arttıkça ve değerli bir taşın ne durumda olursa olsun değerini yitirmeyeceğini düşündüğünde, içinde yaşam kıpırtılarını hissettiği bir gün okurun öykünün başında gördüğü sıra dışı ilanın M.'nin kalburüstü gazetelerine verilmesi için talimat verdi.

Bu sırada kaçınılmaz görevler yüzünden hâlâ Napoli'de olan Kont F. ikinci kez markize mektup yazarak olağandışı koşulların oluşabileceğini, bunlar ne olursa olsun markizin ona yaptığı açıklamaya sadık kalmasını istedi. İstanbul'a gitmesini gerektiren resmi görevi kabul etmemeyi başarıp öteki işlerini de hallettikten sonra hemen Napoli'den yola çıktı ve döneceğini söylediği tarihten yalnızca birkaç gün sonra M.'ye döndü. Kumandan onu biraz utanarak karşıladı ve önemli bir işi olduğu için hemen gitmesi gerektiğini söyleyerek kontla orman amirinin ilgilenmesini istedi. Orman amiri kontu odasına götürdü ve kısaca selamladıktan sonra yokluğunda kumandanın evinde olup bitenden haberi olup olmadığını sordu. Kont, biraz solgun, hiçbir şey bilmediğini söyledi. Bunun üzerine orman amiri kız kardeşinin ailenin adını nasıl lekelediğini ve okurun bildiği diğer olayları konta aktardı. Kont eliyle alnına vurarak neredeyse kendini kaybetmişçesine, "Neden bana bu kadar engel çıkarıldı! Evlenseydik bütün bu utanç ve mutsuzluk olmayacaktı!" diye haykırdı. Gözleri hayretle büyüyen orman amiri böylesine aşağılık biriyle evlenmeye kalkacak kadar çılgın olup olmadığını sordu. Kont markizin onu yeren tüm insanlardan daha değerli olduğunu, kendisinin markizin masum olduğuna kesinlikle

inandığını ve hemen o gün V.'ye gidip teklifini yineleyeceğini söyledi. Böyle dedikten sonra derhal şapkasını aldı ve çıldırdığına hükmeden orman amiriyle vedalaşıp oradan ayrıldı.

Hemen bir ata atlayıp atı dörtnala V.'ye sürdü. Avlu kapısında atından inip içeriye girmeye hazırlanırken kapıdaki görevli markizin kimseyi evine kabul etmediğini söyledi. Kont bu kısıtlamanın sadece yabancılar için mi, yoksa aile dostları için de mi geçerli olduğunu sorduğunda, adam herhangi bir istisnadan haberi olmadığını belirtip sonra kuşkulu bir ifadeyle gelen beyefendinin Kont F. olup olmadığını sordu. Kont ona sert bir bakış fırlattı ve Kont F. olmadığını söyleyip uşağına dönerek adamın duyabileceği bir ses tonuyla bu durumda bir handa kalacağını ve hanımefendiye bir not yazarak kim olduğunu bildireceğini ekledi. Ama kapıdaki görevli gözden uzaklaşır uzaklaşmaz evin köşesini döndü, arkadaki çok büyük bahçenin duvarı boyunca sessizce yürüdü, açık bir kapı bulur bulmaz bahçeye süzüldü. Bahçedeki yolları geçti ve tam evin arkasındaki terasa atlayacakken yandaki bir kameriyede vücudu gizemli ve hoş bir biçimde değişmiş olan markizin küçük bir masada bir şeylerle meşgul olduğunu gördü. Çardağın girişinde ona üç adım kalana dek görünmeden yaklaştı. Başını kaldıran markiz, "Kont F.!" diye bağırdı, bu beklenmedik olay yüzünden kıpkırmızı kesilmişti. Kont gülümsedi, çardağın girişinde bir süre durduktan sonra markizi ürkütmemek için fazla heyecan göstermeden yanına oturdu ve böyle beklenmedik bir durumda ne yapması gerektiğine karar veremeyen markizin beline kolunu sevgiyle yavaşça doladı. Markiz, "Ama kont nasıl olur bu, nereden geldiniz?" diye söze başladı, sonra utanarak bakışlarını yere çevirdi. Kont onu yavaşça göğsüne bastırarak, "M.'den." dedi, "Arkada açık bir kapı buldum ve oradan bahçenize girdim. Bunu yaptığım için beni bağışlayacağınızı umuyorum." "M.'deyken size söylemediler mi?" diye sordu markiz hâlâ kollarında kımıldamaksızın. "Her şeyi anlattılar sevgili hanımefendi," diye yanıt verdi kont, "ama sizin masum olduğunuza kesinlikle inanıyorum." "Nasıl olur!" diye kollarından sıyrılarak ayağa fırladı markiz, "Ona rağmen mi buraya geldiniz?" "Dünyaya rağmen," diye devam etti kont sıkıca sarılarak, "ailenize rağmen ve şimdiki büyüleyici görüntünüze rağmen." dedikten sonra coşkuyla göğsüne bir öpücük kondurdu. Markiz, "Gidin buradan!" diye bağırdı, ama o konuşmayı sürdürdü. "Her şeyi bilen Tanrı kadar eminim Julietta, ruhum vücudunuzda yaşıyorcasına eminim." Markiz, "Bırakın beni!" diye bağırdı.

Kont onu hâlâ sıkıca tutarak, "Buraya teklifimi yinelemeye ve kabul ederseniz sizin elinizden cennete özgü mutluluğu almaya geldim." Markiz, "Beni hemen bırakın! Size beni bırakmanızı emrediyorum!" diye bağırdı ve ondan zorlukla kendini kurtarıp kaçmaya çalıştı. Kont yerinden kalkıp onu izlerken, "Sevgilim! Tapılası sevgilim!" diye fısıldadı. Markiz arkasını dönerek, "Beni duymadınız mı!" diye bağırdı. Kont onun yumuşak kolunu tutarak, "Bir tek sözcük fısıldayın. Bir tek giz!" dedi. "Hiçbir şey duymak istemiyorum!" diye bağırdı markiz onu şiddetle iterek. Sonra terasa fırlayıp gözden kayboldu.

Onunla konuşmaya kararlı olan kont neredeyse yarı yola gelmişken kapı yüzüne kapandı ve sürgü şiddetle yuvasına sürüldü. Böyle bir durumda ne yapılacağını bilemeden duraksadı, amacından vazgeçmeyip, açık olduğunu gördüğü bir yan pencereden tırmanıp tırmanmamaya karar veremiyordu. Vazgeçmek zor gelse de o an için bunun kaçınılmaz olduğu anlaşılıyordu. Onu kollarının arasından kaçırdığı için kendine çok kızarak terastan indi, bahçeden çıktı ve atını aramaya gitti. Onu karşısına alıp yüreğini açmak olanağını sonsuza dek yitirdiğini hissediyordu; artık yazmak zorunda olduğunu anladığı mektupta ne yazacağını düşünerek acele etmeden M.'ye geri döndü. O akşam canı çok sıkkın bir yerde yemek yerken rastlantı sonucu orman amiriyle karşılaştı, orman amiri ona V.'de teklifini başarıyla gerçekleştirip gerçekleştirmediğini sordu. Kont kısa bir yanıt vererek, "Hayır!" dedi, konuştuğu kişiye kırıcı bir şey söyleyerek haddini bildirmek istiyordu, ama yine de nezaketi elden bırakmadan biraz bekleyerek, hanımefendiye mektup yazmaya karar verdiğini ve yakında durumun aydınlanacağını söylemekle yetindi. Orman amiri kız kardeşine duyduğu tutkunun kontun aklını başından aldığını üzülerek gördüğünü söyledi. Ona kız kardeşinin başka bir seçim yapmak üzere olduğunun kesin olduğunu söylemek zorunda olduğunu söyledikten sonra, içinde markizin çocuğunun babasını aradığı ilanının bulunduğu son gazeteleri getirtip konta verdi. Kont ilanı okurken kıpkırmızı kesildi ve karmaşık duygulara kapıldı. Orman amiri markizin aradığı kişiyi bulup bulmayacağı konusunda ne düşündüğünü sordu. Kont gazetedeki ilana odaklanıp anlamaya çalışarak, "Kuşkusuz!" dedi, gazeteyi katlayıp bir süre pencereye gitti ve "Artık her şey yoluna girecek! Ne yapmam gerektiğini biliyorum!" dedikten sonra orman amirine yakında yeniden görüşüp görüşmeyeceklerini kibarca sorup vedalaştı ve yazgısıyla uzlaşmış olarak oradan ayrıldı.

Bu sırada kumandanın evinde hareketli günler yaşanıyordu. Kumandanın karısı kocasının yıkıcı öfkesine ve kızını gaddarca evden kovarken onun karşı çıkmalarını bastırdığı sırada zayıf davrandığı için kendine çok kızar olmuştu. Kumandanın yatak odasından gelen silah sesini duyup kızının odadan fırladığını gördüğünde düşüp bayılmıştı. Kısa sürede kendine gelmiş, ama o kendine geldiğinde kumandanın yaptığı tek şey onu gereksiz yere telaşlandırdığı için özür dilemek ve boş silahı masanın üzerine fırlatmak olmuştu. Daha sonra çocukların orada bırakılması söz konusu olduğunda böyle bir şey yapmaya hakları olmadığını ürkerek söylemeye çalışmış, bayılmasının üzerinden çok geçmediği için hâlâ zayıf ve dokunaklı bir sesle kocasına evde şiddete kalkışmaması için yalvarmıştı. Kumandan yanıt vermemiş, öfkeden köpürerek orman amirine dönüp, "Git ve onları geri getir!" diye emretmişti. Kontun ikinci mektubu geldiğinde kumandan mektubun V.'deki markize yollanmasını emretmişti. Mektubu götüren kurye markizin "Tamam" diyerek mektubu alıp bir kenara koyduğunu söylemişti. Bu olayla ilgili anlamadığı pek çok şey olan ve özellikle kızının ona karşı kayıtsız kaldığı halde yeniden evlenmeye kalkışmasını hiç anlamayan markizin annesi boş yere bu konuyu açmak istemişti. Ne zaman konuyu açsa kumandan bir ricadan çok emri anımsatan bir tutumla susmasını istemiş, bir kez de bir kızı olduğunu tümüyle aklından çıkarmak istediğini söyleyerek kızının hâlâ duvarda asılı olan portresini duvardan indirmiş ve artık böyle bir kızı olmadığını belirtmişti. Sonra gazetede markizin garip ilanı yayımlandı. Karısı büyük bir şaşkınlık içinde, elinde kumandanın verdiği gazeteyle onun masa başında çalıştığı odaya girmiş, bu konuda, Tanrı aşkına, ne düşündüğünü sormuştu. Kumandan yazmayı sürdürerek, "O masum!" dedi. "Ne?" diye bağırdı karısı çok şaşırarak, "Masum mu?" "Uykusunda olmuştur." dedi kumandan başını kaldırmadan. "Uykusunda mı!" dedi karısı, "Yani böylesine canavarca bir şey..." "Ahmak kadın!" dedi kumandan ve kâğıtları topladıktan sonra odadan çıktı.

İlanın yayımlandığı günden bir gün sonra kumandanın karısı kocasıyla kahvaltı ederken matbaadan yeni çıkmış, henüz mürekkebi kurumamış bir gazete getirdiler. Kumandanın karısı verilen aşağıdaki yanıtı okudu:

"Markiz O. hanımefendi, … ayının 3'ünde, sabah saat 11'de babası Bay G.'nin evinde olursa aradığı kişi onun ayaklarına kapanacaktır."

Kumandanın karısı bu yakışıksız ilanın yarısına bile gelmeden dili tutuldu ve gazeteyi kumandana uzattı. Kumandan gözlerine inanamadı ve ilanı üç kez okudu. "Tanrı aşkına, Lorenzo, bundan ne anlıyorsun?" diye bağırdı karısı. "Ahlaksız!" dedi kumandan masadan kalkarken, "Kutsallık taslayan ikiyüzlü kadın! Tilkiden on kez daha kurnaz utanmaz kadın! O ne yüz! O ne gözler! Meleğinkiler bile bu kadar masum değil!" Kumandanın acısı bir türlü dinmiyordu. "Ama bir dolap çeviriyorsa amacı ne olabilir?" diye sordu karısı. "Bizi bu aşağılık yalanı kabul etmeye zorluyor. O adamla birlikte ayın üçünde saat on birde buraya geldiklerinde bize anlatacakları masalı şimdiden ezbere biliyorlardır. Benim de, cici kızım bunu bilmiyordum, insan bunu nasıl akıl eder ki, bağışla beni lütfen, haydi yine dost olalım dememi bekliyorlardır. Ama ayın üçünde bu eşikten geçecek adam için hazır bekleyen bir kurşunum var ya da belki de onu uşakları çağırıp evden attırmak daha uygun olur." Gazetedeki ilanı bir kez daha inceleyen karısı, ikisi de anlaşılmaz olan iki olasılıktan birini seçmesi gerekirse, her zaman erdemli olan kızının birdenbire bu denli aşağılık davrandığından çok, yazgısının ona o zamana dek duyulmamış bir oyun oynadığına inanmayı seçeceğini söyledi. Ama daha sözünü bitirmeden kocası, "Dilini tutmaya çalış!" diye bağırmağa başladı, "Bu iğrenç konuya değinilmesine bile dayanamıyorum." dedi ve odadan çıktı.

Birkaç gün sonra kumandan markizden ikinci ilanla ilgili saygıyla yazılmış dokunaklı bir mektup aldı. Evine ayak basmasına izin verilmediğine göre, ayın üçünde sabah on birde gelecek olan kişiyi V.'ye, onun evine yollamasını rica ediyordu. Mektup geldiğinde kumandanın yanında olan karısı, kocasının yüzündeki ifadeden kafasının karıştığının farkına vardı. Tüm bunlar bir oyunsa, kızı onu bağışlaması için bir girişimde bulunmadığına göre babası şimdi ona hangi amacı yükleyecekti? Markizin annesi bu düşüncenin verdiği cesaretle, yüreği kuşkuyla dolu olsa da kocasına bir süredir kafasında oluşan bir planı önerdi. Kocası hâlâ donuk bir ifadeyle mektuba bakarken aklına bir şey geldiğini söyledi. Bir ya da iki gün için V.'ye gitmesine izin verir miydi? Markiz ilanına yanıt veren adamı tanımasına karşın ona bir yabancı gibi davranırsa, dünyanın en kurnaz oyuncusu olsa bile ona kendini ele verecek bir ortam hazırlamayı düşünüyordu. Kumandan birdenbire şiddete kapılarak kızının mektubunu yırttı ve karısına onun da bildiği gibi o mektubu yazanla hiçbir ilişkisi olmasını istemediğini söyleyip, kızıyla bir ilişki kurmasını da kesinlikle

yasakladı. Mektubun parçalarını bir zarfa koydu, mühürledi, zarfın üzerine markizin adresini yazdı ve yanıt olarak mektubu getirene verdi. Kumandanın karısı kocasının bu sorunu çözmeyi olanaksız hale getiren sonu gelmez inadından içten içe umutsuzluğa düştüğü için planını kocası istemese de uygulamaya karar verdi. Ertesi sabah kumandan kalkmadan seyislerden birini alıp V.'ye gitti. Kızının kır evinin kapısına geldiğinde kapıdaki görevli markizin kimseyi kabul etmediğini söyledi. Markizin annesi bu emirden haberi olduğunu, ama hizmetlinin yine de gidip markize kumandanın eşi Bayan G.'nin geldiğini haber vermesini istedi. Hizmetli bunun bir yararı olmayacağını, çünkü kimseyi kabul etmediğine göre bir ayrıcalık olmayacağını söyledi. Kumandanın karısı annesi olduğu için kızının kendisini kabul edeceğini, onun için bir an önce gidip söyleneni yapmasını istedi. Bunun bir işe yaramayacağını düşünen hizmetli henüz eve girmişti ki, markiz hızla evden çıkıp bahçe kapısına koştu ve annesinin arabasının önünde yere kapandı. Annesi seyisin yardımıyla arabadan indi ve kızını zorlukla yerden kaldırdı. Markiz büyük bir duygusallık içinde annesinin elini öpmek için eğildi ve sık sık gözyaşlarını tutamayarak onu büyük bir saygıyla eve aldı, bir kanepeye oturttu. Önünde durup gözyaşlarını kurulayarak, "Canım anneciğim," dedi, "ziyaretinizin verdiği inanılmaz zevki neye borçluyum?" Annesi elini sevgiyle tutarak, gelme nedeninin baba evinden öylesine acımasızca kovulduğu için ondan özür dilemek olduğunu söyledi. "Özür mü!" diye bağırdı markiz ve elini öpmeye çalıştı. Annesi elini öptürmekten sakınarak konuşmayı sürdürdü, "Babanı ve beni masumiyetine yalnızca verdiğin ilana verilen yanıt inandırmadı, aynı zamanda aradığın kişi dün evimize geldi ve bizi hem sevindirdi hem de şaşırttı." "Kim geldi?" diye sordu markiz annesinin yanına oturarak, "Gelip kendini tanıştıran kimdi?" Yüzünde beklenti dolu gergin bir ifade vardı. "O yanıtı veren adamın kendisi geldi, aradığın adam." Markiz göğsü sıkıntıyla inip kalkarak, "Peki kim?" diye sordu, "Kim peki?" "Bunu senin tahmin etmeni istiyorum," dedi Bayan G., "dün çay içip o sıra dışı ilanı gözden geçirirken yakından tanıdığımız biri odaya girip acı içinde olduğunu gösteren hareketlerle babanın, sonra da benim ayaklarımıza kapandı. Ne olduğunu anlayamadığımız için neden böyle davrandığını açıklamasını istedik. Vicdanının onu rahat bırakmadığını, kızımızı böylesine alçakça kandıran kişinin kendisi olduğunu, işlediği suçun nasıl karşılandığını bildiğini, istenirse günahının cezasını çekmeye razı olduğunu ve onun için geldiğini söyledi." "Ama kim? Kim? Kim?" diye sordu markiz yeniden.

Annesi, "Dediğim gibi, aslında iyi yetişmiş bir genç adam, böylesine aşağılık bir şey yapacağı hiç aklımıza gelmeyecek biri. Ama sakın şaşırma kızım, senin gibi birinin evleneceği niteliklere sahip biri değil, çok daha aşağı tabakadan geliyor." diye karşılık verdi. "Benden önce gelip sizin ayaklarınıza kapanmış olduğuna göre o kadar da değersiz biri değil, sevgili anneciğim. Ama kim bu? Kim? Lütfen kim olduğunu söyleyin!" "Peki," diye yanıt verdi annesi, "Leopardo, babanın işe yeni aldığı Tirollü seyis, eş olarak tanışman için onu yanımda getirdiğimi fark etmişsindir." "Seyis Leopardo mu?" diye bağırdı markiz umutsuzlukla alnına vurarak. "Neden şaştın? Yoksa kuşkuların mı var?" "Nasıl olmuş? Nerede? Ne zaman?" diye sordu markiz şaşkınlık içinde. "Bunu yalnızca sana itiraf etmek istiyor. Bize aşkın ve utancın bunları senden başka kimseyle konuşmasına izin vermediğini söyledi. Eğer istersen yürek çarpıntıları içinde sonucu beklediği giriş kapısını açalım, sonra sizi yalnız bırakacağım, bakalım gizini açıklamasını sağlayabilecek misin?" "Ah Tanrım!" diye bağırdı markiz, "Bir kez öğle sıcağında kanepenin üzerinde uyuyakalmıştım, uyandığımda oradan uzaklaştığını gördüm!" Utançtan kızardığı için küçük elleriyle yüzünü örttü. Bu kez annesi onun önünde yere kapandı. "Ah sevgili kızım! Ah olağanüstü kızım!" diye bağırarak ona sarıldı, "Ne kadar aşağılık biriyim!" deyip yüzünü kızının kucağına gömdü. Markiz şaşkınlık içinde, "Ne oldu anne?" diye sordu. Bayan G., "İlkönce sana söylediklerimin doğru olmadığını söylemeliyim. Bir melekten daha da masumsun; benim temiz olmayan kalbim senin pırıl pırıl masumiyetine inanmadı ve bu utanç verici numaraya başvurmadan kendimi inandıramadım." "Canım anneciğim!" dedi markiz, sevinçle eğildi ve annesini yerden kaldırmaya çalıştı. "Hayır," dedi annesi, "meleklere özgü, olağanüstü kızım, bu kadar adi davrandığım için beni bağışladığını söyleyene kadar yerimden kıpırdamayacağım." "Ben mi sizi bağışlayacağım?" dedi markiz, "Lütfen kalkın! Size yalvarıyorum!" "Beni duydun," dedi Bayan G., "beni hâlâ sevebilecek misin? Bana her zamanki gibi içtenlikle saygı duyabilecek misin?" "Canım anneciğim!" diye bağırdı markiz yeniden, annesinin önünde diz çökerek, "Yüreğimde size karşı duyduğum sevgi ve saygı hiçbir zaman azalmadı. Böylesine sıra dışı koşullarda kim bana inanırdı ki? Yanlış bir şey yapmadığıma inandığınız için bilseniz ne kadar mutluyum!" "Sevgili kızım," dedi annesi, kızının yardımıyla ayağa kalkarak, "seni el üstünde tutacağım. Loğusalığını evimde geçireceksin ve sana bir prens doğurmuşçasına şefkatli ve saygılı davranacağım. Yaşadığım sürece yanından ayrılmayacağım. Tüm dünyaya

kafa tutuyorum; beni yeniden seversen ve seni acımasızca reddettiğimi unutursan, günahından büyük onur yok benim için!" Markiz annesini öpüp okşayarak, konuşarak rahatlatmaya çalıştı, ama başarana kadar akşam, hatta gece yarısı oldu. Markizin annesinin yaşadığı yoğun duygular nedeniyle gece biraz ateşi çıktı, sabah biraz kendine gelince anne kız ve torunlar zafer kazanmışçasına M.'ye döndüler. Çok mutlu bir yolculuk oldu, yol boyunca arabada Lepardo'yla ilgili şakalar yaptılar: Markizin annesi kızının Leopardo'nun geniş omuzlarına ne zaman baksa kıpkırmızı kesildiğinin farkında olduğunu söylüyor, markiz de iç çekerek ve biraz gülümseyerek, "Ayın üçünde, sabah saat on birde bakalım kim gelecek!" diye merak ediyordu. Ama M.'ye yaklaştıkça onları bekleyen önemli olayları düşündükçe ciddileştiler. Eve varır varmaz Bayan G. planını belli etmeyerek, kızını eski odalarının bulunduğu bölüme çıkardı, rahat etmesini, hemen geleceğini söyleyerek ortadan kayboldu. Bir saat sonra yüzü kızarmış geri döndü ve "Bu Thomas da!" dedi, sevincini saklamaya özen göstererek, "Bu Thomas ne kadar da kuşkucu! Onu inandırmak için tam bir saat harcadım. Şimdi de oturmuş ağlıyor." "Kim ağlıyor?" diye sordu markiz. "O ağlıyor. Ağlamak için ciddi nedeni olan." "Babamı kastetmiyorsunuz değil mi?" dedi markiz şaşkınlıkla. Annesi, "Çocuk gibi ağlıyor." dedi, "Odadan çıktığımda kendi gözyaşlarımı silmek zorunda kalmasaydım, gülmekten kırılacaktım." "Bütün bunlar benim yüzümden mi?" diye sordu markiz ayağa kalkarak, "Ve siz hâlâ benim burada kalmamı mı istiyorsunuz?" "Yerinden kımıldama!" dedi Bayan G., "O mektubu bana neden yazdırdı ki! Ya buraya sana gelecek ya da yaşadığım sürece onu bir daha görmeyeceğim." "Anneciğim, lütfen." diye söze başladı markiz, ama annesi onun sözünü kesti. "Bağışlanacak gibi değil! Neden o tabancaya davrandı ki?" sonra, "Senden rica ediyorum," dedi kızını yeniden oturmaya zorlayarak, "akşama kadar gelmezse yarın seninle birlikte evi terk edeceğim." Markiz bunun acımasızca ve yanlış bir davranış olduğunu söyledi, ama uzaktan babasının hıçkırıklarını duyan annesi, "Üzülme, geldi bile!" dedi. "Nerede?" dedi kızı oturup dinlerken, "Kapıda biri mi var? Nedir bu şiddetli hıçkırık?" "Tabii ki var!" diye yanıtladı annesi, "Bizim ona kapıyı açmamızı bekliyor." "Bırakın açayım!" diye yerinden fırladı markiz. Annesi, "Julietta beni seviyorsan, olduğun yerde kal!" dedi ve o anda kumandan mendilini yüzüne kapayarak içeriye girdi. Karısı onunla kızının arasına girdi ve sırtını kocasına döndü. "Sevgili babacığım!" diye bağırdı markiz, kollarını ona doğru uzattı. "Sana olduğun yerde kal diyorum!" dedi

Bayan G., kumandan odada dikilmiş ağlıyordu. "Senden özür dilemesi gerekir." diye sürdürdü Bayan G., "Neden bu kadar öfkeli ve inatçı? Onu seviyorum, ama seni de seviyorum! Ona saygı duyuyorum, ama sana da. İkinizden birini seçmek zorunda kalsam seni seçerdim, çünkü sen daha mükemmel bir insansın ve o nedenle seninle kalacağım." Kumandan iki büklüm olmuştu ve öyle avaz avaz ağlıyordu ki sesi duvara yankı yapıyordu. "Ah Tanrım, ama." dedi markiz; birdenbire annesine direnmeyi bıraktı, mendilini çıkararak ağlamaya başladı. Bayan G. yana çekilerek, "Baban konuşamadığı için böyle." dedi. Markiz ayağa kalktı gidip babasına sarıldı ve ondan sakinleşmesini istedi. Kendisi de sel gibi akan gözyaşlarına engel olamıyordu. Babasına oturmak isteyip istemediğini sordu ve yanına bir sandalye getirerek onu sandalyeye doğru çekmek istedi, ama babası hiç tepki göstermedi; ne kımıldıyor ne de oturuyordu, yalnızca başı önünde ağlayıp duruyordu. Markiz onu dik tutmaya çalışarak annesine doğru döndü ve böyle giderse babasının hastalanacağını söyledi; annesi de neredeyse soğukkanlılığını yitirmek üzereydi, çünkü kocası titreme nöbetlerine tutulmaya başlamıştı. Kızının yalvarmaları üzerine sonunda oturdu; ona sürekli sarılan kızı da ayaklarının dibine çöktü. Markizin annesi kendini toparlamıştı. Kocasına buna layık olduğunu ve artık aklının başına geleceğine inandığını söyledikten sonra odadan çıktı, ikisini yalnız bıraktı.

Odadan çıkar çıkmaz gözyaşlarını sildi, kocasında yarattığı duygusal yoğunluğun tehlikeli olup olmadığını ve bir doktor çağırmanın doğru olup olmadığını düşünüyordu. Mutfağa gidip kocası için elinden geldiğince besleyici ve lezzetli yemekler hazırladı, kızı elinden tutup getirdiğinde de onu hemen yatırabilmek için yatağını hazırlayıp ısıttı. Ama yemek vakti gelip kocası hâlâ ortalıkta görünmeyince ne olup bittiğini anlamak için markizin odasına çıktı. Kulağını sessizce kapıya dayayıp dinlediğinde markizin olduğunu düşündüğü yumuşak bir sesle mırıldanılan sözlerin son yankısını duydu. Anahtar deliğinden baktığında markizin kumandanın kucağında oturduğunu gördü; daha önce kumandan buna hiç izin vermemişti. Kapıyı açıp içeriye girdiğinde sevinçten yüreğini hoplatan bir sahneyle karşılaştı: Kızı başını geriye atmış, gözlerini sımsıkı yummuş, kımıldamadan, sessizce babasının kucağında oturuyor, koltukta oturan babası da gözlerinde yaşlar parlayarak bir âşık gibi coşku ve özlemle onu dudaklarından öpüyordu! Ne kızı ne kumandan bir şey söylüyor, babası yüzü onun üzerine eğilmiş, hayatında sevdiği ilk kızmış gibi dudaklarından

öpüyordu. Markizin annesi sevinçten yüceldiğini hissetti; kocasına görünmeden arkasında durdu ve evlerine yeniden bu denli mutluluk getiren bu barışmayı bozmakta tereddüt etti. Sonunda kocası anlatılması olanaksız bir büyülenme içinde parmaklarıyla kızının dudaklarını okşayıp arzuyla öperken yan taraftan yaklaşıp kocasına baktı. Kumandan onu gördüğünde yüzünde ters bir ifadeyle bakışlarını yere çevirdi, bir şey söylemek üzereyken karısı atıldı, "Aman bu ne surat böyle!" dedi ve o da kocasının yüzünü öptükten sonra duygu yoğunluğu dağılana dek şakalar yaptı. İkisini de yemeğe çağırdı, onlar evli bir çift gibi yürürken önlerine düştü. Kumandan kızının elini tutup hâlâ arada bir hıçkırmasına ve gözlerini tabağından ayırmadan çok az yemesine karşın çok mutlu görünüyordu.

Şimdi sorun ertesi gün korkulan ayın üçü olacağı için saat on birde kimin çıkıp geleceğiydi. Markizin annesi, babası ve barışmayı paylaşmak için gelen kardeşi çok aykırı biri değilse evlenmeleri taraftarıydılar. Markizin mutluluğunu sağlamak için ellerinden geleni yapacaklardı. Aile yardım etmeye hazır olmasına karşın gelen kişinin sosyal konumu markizinkiyle bağdaşmayacak gibiyse annesi ve babası evlenmesine karşıydılar. Öyle bir şey olursa onlarla eskisi gibi birlikte yaşamasına karar verdiler, çocuğu da kendi çocukları gibi evlat edineceklerdi. Gelen kişi tam bir serseri olmadıkça markiz ne olursa olsun çocuğunu babasız bırakmamak için sözünü tutmaya kararlıydı. O akşam markizin annesi konuğun nasıl karşılanacağı sorusunu ortaya attı. Kumandan en iyi yöntemin saat on bir olduğunda markizi yalnız bırakmak olacağını düşünüyordu. Markiz ise o kişiyle bir giz paylaşmak istemediği için hem anne ve babasının hem de kardeşinin hazır bulunmasında ısrar ediyordu Üstelik ona göre, gelen kişi babasının evine gelmeyi seçtiğine göre onun da arzusu buydu. Markiz ayrıca bu arzusundan çok memnun kaldığını da itiraf etti. Annesi bu buluşmada baba ve oğulun bir rol almasının uygun olmayacağını belirterek kızına erkeklerin aradan çıkmasını kabul etmesini rica etti, ama kendisinin kızının isteğine uyup konuğu karşılamaya katılacağını söyledi. Markiz bir süre düşündükten sonra bu son öneri de kabul edildi. O gece beklenti içinde gergin geçtikten sonra korkulan ayın üçü geldi. Saat on bir olduğunda iki kadın bir nişan için hazırlanırcasına özenle giyinip konuk kabul salonunda oturdular; kalpleri öyle hızlı çarpıyordu ki gündüzün olağan sesleri olmasa neredeyse kalp sesleri duyulabilirdi. Saat on biri çalarken kumandanın Tirol'den getirttiği seyis Leopardo içeriye girdi. Kadınlar onu görünce

bembeyaz kesildiler. "Kont F. geldi hanımefendi," dedi Leopardo, "arabası kapının önünde." "Kont F. mi!" diye bağırdı ikisi de renkten renge girerek. "Kapıları kapayın! Evde yokuz!" diye bağırdı markiz. Yerinden fırladı, yolunun üstünde duran seyisi iterek kapıyı kilitlemeye koştuğu sırada, kaleyi kuşatmaya geldikleri gün giydiği üniforma, madalyalar ve silahlarla donanmış olan kont içeriye girdi. Markiz şaşkınlıktan yerin dibine geçeceğini sandı; sandalyesinde bıraktığı mendilini kapıp yandaki odaya kaçmak üzereyken Bayan G. elini yakalayıp, "Julietta!" diye bağırdı. Kafasından geçenler yüzünden daha fazla konuşamadı, konta baktı ve "Julietta," diye yineledi, kızını kendisine doğru çekerek, "kimi bekliyorduk ki?" diye sordu. Markiz birdenbire ona doğru dönüp, "Ne yani, onu mu bekliyorduk?" diye bağırdı. Konta gözlerinde şimşekler çakarak baktı ve yüzü bembeyaz kesildi. Kont önünde diz çöktü, sağ elini kalbinin üzerine koymuş, başını göğsüne eğmişti ve öylece kaldı; yüzü kıpkırmızı kesilmiş, gözleri yerde susuyordu. "Başka kim olabilir?" dedi annesi zorlukla konuşarak. "Ondan başka kim olabilir? Ne kadar da aptalmışız!" Markiz kontun önünde kaskatı kesilmiş duruyordu. "Anne çıldırmak üzereyim!" dedi. "Aptal kızım," diye yanıtladı annesi ve onu kendine çekerek kulağına bir şeyler fısıldadı. Markiz arkasını döndü ve elleriyle yüzünü örterek kanepenin üzerine yığıldı. "Zavallı kız! Neyin var?" diye sordu annesi, "Neden bu kadar şaşırdın?" Kont hâlâ kumandanın karısının yanından ayrılmamıştı. Hâlâ önünde diz çökmüş dururken eteğinin ucunu eline alıp öptü. "Sevgili soylu hanımefendi!" diye fısıldadı ve yanağından bir damla yaş süzüldü. "Kalkın kont!" diye yanıtladı kumandanın karısı, "Kızımı avutun, o zaman uzlaşacağız, her şey bağışlanacak ve unutulacak." Kont hâlâ gözyaşları içinde ayağa kalktı. Bir kez daha markizin önünde diz çöktü, elini altındanmış ve kendi elinin kokusu onunkini bozacakmış gibi yavaşça tuttu. Markiz ayağa fırlayıp, "Gidin! Gidin! Gidin! Ben kötü birini bekliyordum, ama şeytanın kendisini değil!" diye bağırdı. Ve sanki vebalıymış gibi ondan uzaklaşarak kapıyı açtı, "Babamı çağırın!" dedi. "Julietta!" diye seslendi annesi şaşkınlık içinde. Markiz ikisine de kahredici bir öfkeyle baktı; göğsü inip kalkıyor, yüzü alev alev yanıyordu. İntikam meleğinin bakışları bile bundan daha ürkünç olamazdı. Bu sırada kumandanla oğlu geldiler. "Baba ben bu adamla evlenemem!" dedi ve kapıya asılmış kutsanmış suya elini daldırarak annesinin, babasının ve kardeşinin üzerine serptikten sonra kaçtı.

Bu garip davranışa şaşıran kumandan ne olduğunu sordu ve o kritik durumda kontun odada olduğunu fark edince bembeyaz kesildi. Karısı kumandanın elini tuttu, "Sakın soru sorma, bu genç adam olanlardan çok pişman; ona iyi niyetini göster, sonunda her şey düzelecek." dedi. Kont orada yıkılmış gibi duruyordu. Kumandan elini onun başına koydu; göz kapakları titriyordu, dudakları ölü gibi bembeyaz kesilmişti. "Tanrının laneti başından uzak dursun!" dedi, "Ne zaman evlenmeyi düşünüyorsunuz?" Markizin annesi kontun yerine, "Yarın," dedi, çünkü kontun ağzını açacak hali kalmamıştı, "bugün ya da yarın, hangi gün isterseniz; sanırım yaptığı hatayı onarmak için hayran olunacak bir çaba gösteren kont, bunun bir an önce olmasını ister." Bunun üzerine kumandan, "O zaman sizi yarın saat on birde St. Augustin kilisesinde görmekten memnun olacağım." dedikten sonra eğilerek selam verdi, karısından ve oğlundan kendisine kızının odasına gitmek üzere eşlik etmelerini isteyerek odadan çıktı, kontu yalnız bıraktı.

Aile markizden bu garip davranışının nedenini boş yere öğrenmeye çalıştı; markiz birdenbire ateşlenmişti ve evlilikle ilgili hiçbir şey duymak istemiyor, kendisini yalnız bırakmalarını istiyordu. Neden birdenbire fikrini değiştirdiğini ve kontu neden başkalarına göre itici bulduğunu sorduklarında babasına boş gözlerle bakıyor ve yanıt vermiyordu. Annesi onun da anne olduğunu anımsattığında, o andaki koşullar yüzünden çocuktan önce kendisini düşünmek zorunda olduğunu söylüyor, tüm melekleri ve azizleri şahit tutarak evlenmek istemediğini yineliyordu. Olağandışı bir sinir bozukluğu içinde olduğunu açıkça gören babası sözünde durması gerektiğini söyleyerek yanından ayrıldı ve kontla yaptığı gerekli yazışmalardan sonra düğün için tüm hazırlıkları üzerine aldı. Konta tüm kocalık haklarından vazgeçtiğini ve ondan istenen tüm görevleri yerine getireceğini belirten bir belgeyi yollayıp kabul ettirdi. Belge geri gönderildiğinde gözyaşlarından ıslanmıştı. Kumandan ertesi sabah belgeyi verdiğinde kızı kendini biraz toparlamış görünüyordu. Belgeyi daha yataktayken birkaç kez dikkatle okudu, düşünceli görünerek kâğıdı katladı sonra yeniden açıp okudu ve saat on birde St. Augustin kilisesine gideceğini söyledi. Saati geldiğinde hiçbir şey söylemeden kalkıp giyindi ve annesi, babası ve kardeşinin eşliğinde arabaya binip kiliseye gitti.

Konta aile girişe gelene kadar onlara eşlik etmesine izin verilmedi. Tören sırasında markiz ifadesiz bir yüzle gözlerini mihrabın arkasındaki bir

tabloya dikti ve yüzükleri değiştokuş ettiği adama bir kez kaçamak bir bakış bile fırlatmadı. Tören bittiğinde kont ona kolunu verdi, ama kilisenin kapısına varır varmaz markiz onu eğilerek selamladıktan sonra ayrıldı. Kont, kumandan arada sırada onu kızının dairesinde görme onuruna erişip erişmeyeceklerini sorduğunda anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıp şapkasıyla onları selamladıktan sonra ortadan kayboldu. M.'de bir eve yerleşti ve bu sürede bir kez bile kontesin yaşamakta olduğu kumandanın evine adım atmadı. Aileyle ne zaman ilişkisi olsa gösterdiği nazik ve onurlu örnek davranışı nedeniyle çocuk doğduğunda vaftiz törenine onu da davet ettiler. Bol işlemeli yatak takımıyla bezenmiş bir yatakta yatan kontes, onu gelip saygılı bir uzaklıktan kendisine selam verirken çok kısa bir süre gördü. Kont oğlana gelen armağanların arasına, beşiğin içine iki belge bıraktı. O gittikten sonra açılan kâğıtlardan birinde armağan olarak 20000 ruble verdiği, öbüründe de öldüğü takdirde tüm mirasının bebeğin annesine kalacağı yazılıydı. O günden sonra kumandanın karısı onun sık sık davet edilmesi için elinden geleni yaptı; ev ona açılmıştı ve neredeyse her akşam aileyi ziyaret eder oldu. İçgüdüsü konta kusursuz olmayan dünya düzeninin sürdüğü göz önünde bulundurulduğunda tüm ailenin onu bağışladığını söylüyordu; bu nedenle karısı kontese yeniden kur yapmaya başladı. Bir yıl sonra karısı ona ikinci kez evet dedi ve birincisine oranla çok daha mutlu bir düğün yapıldıktan sonra da bütün aile V.'ye taşındı. İlk genç Rus'u izleyen birçok Rus doğdu. Mutlu bir anlarında kont o korkunç ayın üçüncü gününde zamparaların en kötüsünü beklerken ondan niye şeytan görmüş gibi kaçtığını sordu. Karısı kollarını onun boynuna dolayarak ilk karşılaşmalarında ona bir melek gibi görünmemiş olsaydı, o gün de onu bir şeytan gibi görmemiş olacağını söyledi.

Şili'de Deprem

(Jeronimo ve Josephe)

Şili krallığının başkenti St. Jago'da, 1647 yılında meydana gelen ve binlerce kişinin ölümüne yol açan büyük deprem sırasında Jeronimo Rugera adında genç bir İspanyol, işlediği bir suçtan dolayı atıldığı hapishanenin hücrelerinden birinde bir kolonun yanında duruyordu. Kendini asmak üzereydi. Aşağı yukarı bir yıl önce kentin en zengin soylularından biri olan Don Enrico Asteron onu tek kızı Donna Josephe'yle samimiyeti fazla ilerlettiği için öğretmenlik yaptığı evinden kovmuştu. Yaşlı baba kızını da sertçe uyardığı halde, Jeronimo'yla gizli bir haberleşmesi kibirli kardeşinin kötü niyetli çabalarıyla eline geçince çok öfkelenip onu Karmel Dağı Aziz Kadınları tarikatının Karmelit Manastırı'na kapattı. Mutlu bir rastlantı sayesinde Jeronimo sevgilisiyle ilişkisini orada da sürdürebildi ve sakin bir gecede manastırın bahçesi tüm mutluluğun sahnelendiği yer oldu. Corpus Christi günüydü, kutlamalar için ciddi görünümlü rahibeler ve onları izleyen rahibe adayları alayı yürüyüşe geçmek üzereyken, çanlar çalmaya başladığında talihsiz Josephe doğum sancıları içinde kıvranarak katedralin merdivenlerine yığıldı kaldı. Bu olay olağanüstü bir tepkiye yol açtı, günahkâr genç kız durumu göz önünde bulundurulmadan hemen bir hapishaneye götürüldü ve loğusa yatağından çıkar çıkmaz başpiskoposun emriyle en acımasız dava başlatıldı. Skandal kentte öylesine büyük bir öfkeyle konuşuldu ve olayın geçtiği yer olan manastıra herkes öylesine dil uzattı ki, ne Asteron ailesinin araya girmesi ne de bu hadise dışında her açıdan kusursuz davranışları nedeniyle kıza yakınlık duyan başrahibenin ricası manastır kurallarına göre verilmesi gereken ağır cezayı hafifletebildi. Yapılabilen tek şey, verilen yakılarak ölüm cezasını genel valinin St. Jago'da kadınların ve bakirelerin öfkeden deliye dönmelerine neden olan kafası kesilerek ölüm cezasına çevirmesi oldu. İdama götürülen suçlunun geçeceği yollarda pencereler kiralandı, evlerin çatıları açıldı, kentin dindar kızları yüce intikama sunulacak olan bu gösteriyi kardeş kardeş izleyebilmek için kız arkadaşlarını evlerine davet ettiler. Bu arada hapiste olan Jeronimo olayların böylesine kötü bir biçimde geliştiğini haber aldığında neredeyse aklını kaçıracaktı. Boş yere kaçma planları yapmaya başladı, ama cüretli düş gücünün kanatları onu nereye taşırsa taşısın

karşısında sürgüler ve duvarlar buluyordu, pencerenin parmaklığını eğeyle kesmeye kalkışıp yakalanınca da üzerine kilit üstüne kilit vurulmuştu. Kurtuluşun yalnızca Meryem Ana'dan geleceğine inanarak onun tasviri önünde diz çöküp bitip tükenmez bir coşkuyla dua ediyordu. Ama korkulan günün gelmesiyle durumunun ne denli umarsız olduğuna inancı da kesinleşti. Josephe idam edileceği yere götürülürken ona eşlik edecek çanlar çalmaya başladığında ümitsizliğe kapıldı. Yaşam ona tiksindirici geliyordu, hücresinde tesadüfen unutulmuş olan bir halatla yaşamına son vermeye karar verdi. Belirtildiği gibi az önce kolonun yanında duruyor ve kendisini bu berbat dünyadan kurtaracak olan halatı kolonun demir çıkıntılarından birine geçiriyordu ki aniden tüm gökyüzü çöküyormuşçasına büyük bir gürültüyle kentin büyük bir bölümü tüm canlıları enkaz altına gömerek yıkıldı. Jeronimo Rugera korkudan donup kaldı. Bilincini kaybetmiş gibiydi; yalnızca kendini asmak istediği kolona sıkıca tutunarak düşmemeye çalışıyordu. Ayaklarının altında zemin sallanıyor, hapishanenin duvarları çatlıyordu. Bina yana yatmış sokağa doğru devrilmek üzereydi ki, ağır ağır çöken karşı taraftaki yapının meyillenerek üzerine gelmesiyle aralarında tesadüfen oluşan kemer binanın tümüyle yerle bir olmasını engelledi. Jeronimo tir tir titreyerek, saçları diken diken olmuş, dizlerinin bağı çözülmüş bir halde iki binanın çarpışmasıyla hapishanenin ön duvarında açılmış olan deliğe doğru, yan yatmış zeminin üzerinden kaydı. Dışarı çıkar çıkmaz zaten sarsılmış olan cadde ikinci bir sarsıntıyla yerle bir oldu. Bu genel felaketten nasıl kurtulacağını bilemeden, ölüm ona dört bir yandan saldırırken enkazın ve düşmüş kalasların üzerinden kentin yakındaki giriş kapılarından birine doğru panik içinde koştu. Orada bir ev daha enkazını geniş bir alana saçarak ve onu yan sokaklardan birine sapmaya zorlayarak çöktü, burada da duman bulutlarının arasından çakan alevler her bir damı yalıyor ve onu dehşet içinde bir başka eve doğru kovalıyordu. Derken taşan Mapocho nehri ona doğru gürleyerek akmaya başlıyor ve onu üçüncü bir sokağa doğru sürüklüyordu. Oraya vardığında bir ceset kümesiyle karşılaşıyor, başka bir yerde enkazın altından bir inleme sesi duyuluyor, ötede insanlar alev almış damlarda çığlıklar atıyorlar, sel sularına kapılmış insanlar ve hayvanlar kurtulmak için çabalıyorlar, başka bir yerde de cesur bir kurtarıcı birilerine yardım etmeye çalışıyor, diğer tarafta ölü gibi bembeyaz kesilmiş bir adam titreyen ellerini hiç bir şey söylemeden gökyüzüne doğru uzatmış öylece duruyordu. Jeronimo kentin ana kapısına varıp ilerdeki bir tepeye tırmandıktan sonra düşüp bilincini

yitirdi. Büyük bir olasılıkla, bir çeyrek saat kadar orada bilincini yitirmiş olarak yattıktan sonra kendine geldi ve sırtı kente dönük, kalkmaya davrandı. Ne durumda olduğunu bilmediği için alnını ve göğsünü yokladı. Denizden esen batı rüzgârı yaşama dönüşünü yelpazeledi ve gözlerini St. Jago'nun çiçeklerle dolu çevresinde gezdirirken içi tanımlanamaz bir sevinçle doldu, ama perişan insan kalabalıklarını görmek kalbini sıkıştırıyor, kendisini ve onları buraya neyin getirdiğini anlayamıyordu; ancak başını çevirip arkasında yerle bir olmuş kenti gördüğünde yaşadığı o korkunç anı anımsadı. Alnı toprağa değene dek başını eğerek Tanrıya bu mucizevi kaçış için minnetlerini sundu ve zihnine işlemiş bu ürkünç olay öbür anıların tümünü silmişçesine, tüm zenginliği ve çeşitliliğiyle yansıyan yaşamdan hâlâ zevk alabileceği için sevinç gözyaşlarına boğuldu. Ama sonra gözü parmağındaki yüzüğe takılınca birdenbire Josephe, onunla birlikte hapishane, duymuş olduğu çan sesleri ve hapishane çökmeden önceki an aklına geldi. Yüreği yeniden derin bir hüzünle doldu; dua ettiği için pişman olmaya başladı, bulutların üzerinden hükmeden varlık ona ürkütücü geldi. Sonra eşyalarını kurtarmaya çalışarak kentin tüm kapılarından sel gibi akan insanların arasına karıştı ve çekinerek bazılarına Asteron'un kızı ve cezasının yerine getirilip getirilmediğiyle ilgili birkaç soru sordu, ama hiç kimseden doğru dürüst bir bilgi alamadı. Oradan geçen, göğsüne yapışmış iki çocuğuyla sırtındaki alet edevat takımının ağır yükü altında iki büklüm bir kadın sanki olaya tanıklık etmişçesine Josephe'nin kellesinin uçurulmuş olduğunu söyledi. Jeronimo geriye döndü ve zamanı hesap ettiğinde infazın yerine getirildiğine kuşkusu kalmadığı için ıssız bir ormanda oturup kendini tümüyle acısına verdi. Doğanın yıkıcı öfkesinin onu bir kez daha vurmasını arzu ediyor, acı dolu ruhunun onca aradığı ölümden, kendisine her bakımdan kurtarıcı gibi görünen bu anlarda nasıl kurtulduğunu anlayamıyordu. Meşe ağaçları yerlerinden sökülüp, tepe üstü düşüp onu ezseler de hiç kımıldamamaya karar verdi. Bir süre sonra ağlaması dindi; sıcak gözyaşları dökerken bile yeniden umutlandığı için ayağa kalkıp çevreye bakınmaya başladı. İnsanların toplandığı her bir tepeyi dolaştı, kaçanların akın akın döküldüğü yollarda onlarla karşılaştı, her nerede rüzgârda uçuşan bir kadın giysisine gözü takılsa titreyen dizleriyle oraya koştu, ama bu giysileri giyenlerin hiçbiri Asteron'un sevgili kızı çıkmadı. Batan güneşle birlikte yeniden umutlarını yitirmişti ki, vardığı bir uçurumun kenarından çok az kişinin toplanmış olduğu geniş bir vadi gözler önüne serildi. Ne yapacağını bilemeden grupların her birine

baktıktan sonra geri döneceği sırada dar bir boğazdan akan bir kaynakta genç bir kadının çocuğunu yıkadığını fark etti. Bunu gördüğünde yüreği deli gibi çarparak büyük umutlar içinde "Ah Tanrım!" diye kayaların üzerinden atlayarak inmeye başladı ve birinin yaklaştığını duyup çekinerek çevresine bakan Josephe'yi tanıdı. Yüce bir mucizeyle kurtulan mutsuz çift birbirlerini öyle büyük bir coşkuyla kucakladılar ki! Josephe neredeyse idam edileceği yere varmak üzereyken binalar birdenbire yıkılmaya başlamış ve onu götüren alaydaki insanları darmadağın etmişti. Bunun üzerine korkuyla attığı ilk adımlar onu kentin en yakın kapısına doğru sürüklemiş, ama aklı başına gelince hemen geri dönüp biçare küçük oğlunu bıraktığı manastıra koşmuştu. Tüm binanın alevler içinde olduğunu görmüş, son anlarında oğluna bakmaya söz vermiş olan başrahibeyi girişte çocuğu kurtarabilmek için bağırarak yardım isterken bulmuştu. Josephe ona doğru dalga dalga gelen dumanlara aldırmadan dört bir yandan çökmeye başlamış olan manastıra dalıp cennetteki tüm melekler onu koruyormuşçasına çocuğunu kucağında taşıyarak manastırın kapısından çıkmıştı. Tam başrahibeyi kucaklayacakken ellerini onu takdis etmek için kavuşturmuş olan başrahibe düşen bir kalasın altında kalarak neredeyse rahibelerin tümüyle birlikte can vermişti. Josephe bu dehşet verici görüntü karşısında dehşet içinde geri çekilmiş, başrahibenin gözlerini kapattıktan sonra büyük bir korku içinde Tanrının ona yeniden bağışladığı sevgili oğlunu güvenceye alabilmek için oradan kaçmıştı. Josephe birkaç adım atmadan katedralin enkazı altından sürüklenerek çıkarılan başpiskoposun paramparça olmuş cesediyle karşılaşmıştı. Genel valinin sarayı çökmüştü, mahkûm olduğu adliye binası alevler içindeydi, babasının evinin olduğu yerde de kırmızımsı dumanların tüttüğü bir göl oluşmuştu. Bu ürkünç görüntülere dayanabilmek için tüm gücünü toplamıştı. Yüreğindeki feryadı söküp atmış, yeniden elde ettiği hazinesiyle birlikte cesurca bir sokaktan diğer sokağa geçerek yürümeye başlamıştı. Jeronimo'un tutsak olduğu hapishaneyi gördüğünde neredeyse kentin çıkış kapılarından birine varmıştı. Hapishane de enkaza dönüşmüştü. Bunu gördüğünde sersemlemiş ve bir köşede neredeyse düşüp bayılacakken, sarsıntılardan temeli gevşemiş olan arkasındaki binanın çökmesi onu bu korkudan güç alarak yeniden harekete geçmeye zorlamıştı. Çocuğunu öpmüş, gözyaşlarını silerek çevresini saran bu ürkünç görüntülere artık aldırmaksızın kapıya varmış ve kendini açık arazide bulduğunda, yıkılmış binalardaki insanların tümünün enkaz altında kalmamış olduklarının farkına varmıştı. Bir sonraki kavşakta durup küçük

Philipp'inden sonra dünyada en çok sevdiği insanın ortaya çıkıp çıkmayacağını beklemeye koyulmuştu. Önünden pek çok insan geçip de kimse gelmeyince yoluna devam etmiş, bir kez daha geriye dönüp beklemiş, sonra gözyaşı dökerek yavaş yavaş onun göçüp gitmiş olduğuna inandığı ruhu için dua etmek üzere çamların gölgelediği karanlık bir vadiye girmişti, orada sevgilisini ve öylesine derin bir mutluluğu bulmuştu ki vadi ona cennet gibi gelmişti. Duygu yüklü bir sesle Jeronimo'ya bunları anlattıktan sonra öpmesi için çocuğu ona verdi, Jeronimo baba olmanın tanımlanamaz sevinciyle, tanımadığı bu yüze bakıp çocuk ağlamayı kesene dek onu sevip okşadı. Bu sırada ancak bir ozanın düşleyebileceği güzellikte, hoş kokular saçan, gümüş pırıltılı, sakin ve ılık bir gece bastırdı. Ay ışığında derenin kenarına yerleşmiş olan insanlar o yıpratıcı günden sonra yosun ve yapraklardan yumuşak yataklar yapmaya çalışıyorlardı. Kimi evini, kimi karısını ve çocuğunu, kimi de her şeyini kaybetmiş olan bu felaket kurbanları hâlâ yasta oldukları için, Jeronimo ve Josephe kalplerindeki gizli coşku onları incitmesin diye korunun sık olduğu bir yere çekildiler, orada yayılmış dalları mis kokulu meyvelerle dolu, yüksek tepesinde bülbülün coşkulu şarkısını seslendirdiği harika bir nar ağacı buldular. Jeronimo dinlenmek için sırtını ağacın gövdesine dayayarak oturdu, Josephe kucağında Philipp'le onun kucağına yerleşti, Jeronimo onları peleriniyle sardı. Ağacın gölgesi ışıklarını saçarak üzerlerinden geçti, uyuduklarında ay ışığı gün doğumunun parlaklığında yitmek üzereydi. Çünkü manastırın bahçesinden hapishanelere ve birbirleri uğruna çektikleri acılara kadar konuşacakları pek çok şey vardı. Mutluluklarının gerçekleşmesi için dünyanın büyük acılarla karşılaşmak zorunda kaldığını düşünmek onları çok duygulandırdı. Sarsıntılar diner dinmez La Conception'a gitmeye karar verdiler, çünkü Josephe'nin orada yakın bir arkadaşı vardı; ondan biraz borç alarak oradan Jeronimo'nun anne tarafından akrabalarının olduğu İspanya'ya gidebilirlerdi ve orada ömürlerinin sonuna kadar mutlu yaşayabilirlerdi. Bu düşünceyle, öpücükler arasında uykuya daldılar.

Uyandıklarında güneş iyice yükselmişti. Onlara yakın bir yerde birçok ailenin ateş yakıp kahvaltı yapmaya hazırlandığını gördüler. Jeronimo ailesine nereden biraz yiyecek bulacağını düşünürken kucağında bebek taşıyan iyi giyimli genç biri Josephe'nin yanına gelip kibarca annesi ağaçların arasında yaralı yatan zavallı küçük yaratığı kısa bir süre emzirip emziremeyeceğini sordu. Josephe onu tanıdığı için biraz şaşırdı, ama genç

onun duraksamasını yanlış algılayarak, "Birkaç dakika bile sürmez Donna Josephe. Bu çocuk başımıza gelen felaketten beri emzirilmedi." diye konuşmayı sürdürdü. "Yanıt vermememin başka bir nedeni var Don Fernando, böylesine ürkünç bir durumda hiç kimse elindekileri paylaşmazlık edemez." dedi Josephe, çocuğunu babasına verdi, küçük yabancıyı kucağına aldı ve ona meme vermeye başladı. Anlayışlı davrandığı için minnet duyan Don Fernando onları ateş başında kahvaltı hazırlayan kendi grubuna katılmaya davet etti. Josephe daveti sevinerek kabul edeceğini söyledi ve Jeronimo karşı çıkmadığı için Don Fernando'yla birlikte ailesinin yanına gitti, orada onu onurlu insanlar olduklarını bildiği Don Fernando'nun iki baldızı çok candan karşıladılar. Don Fernando'nun karısı Donna Elvire ayağından ciddi bir biçimde yaralanmış, yerde yatıyordu; hasta bebeği Josephe'nin göğsünde görünce onu sevgiyle kendine doğru çekti. Omzundan yaralanmış olan Don Fernando'nun kayınpederi Don Pedro da onu başıyla çok dostça selamladı. Jeronimo ve Josephe'nin kafasında rahatsız edici düşünceler oluşmaya başlamıştı. Onlara bu denli dostça ve iyi davranıldığını gördükçe yakın geçmişte olanlar, idamın yapılacağı yer, hapishane ve çanlarla ilgili ne düşüneceklerini bilemiyorlardı. Yoksa bunların hepsi yalnızca bir düş müydü? Anlaşılan onları bu denli sarsan bu ağır darbeden sonra herkeste barışmaya yönelik bir ruh doğmuştu. Bellekleri felaketten öncesine ulaşamıyor gibiydi. Yalnızca bir gün önceki görüntüyü izlemek üzere bir arkadaşı tarafından davet edilmiş, fakat daveti geri çevirmiş olan Donna Elizabeth arada sırada düşünceli bakışlarını Josephe'nin üzerinde gezdiriyor, ama bir anlığına geçmişe kayan belleği, ürkünç yeni olayları duyduğunda hemen o ana dönmek zorunda kalıyordu. Kentin ilk büyük sarsıntıdan hemen sonra nasıl erkeklerin gözleri önünde doğum yapan kadınlarla dolduğu, rahiplerin ellerinde haçlarla dünyanın sonunun geldiğini haykırarak nasıl oraya buraya koşuştukları, genel valinin emriyle bir görevlinin insanları kiliseden çıkarmaya çalıştığı, ama ona Şili'nin artık bir genel valisinin olmadığının söylendiği, felaketin en kötü anlarında genel valinin yağmacıları engellemek için nasıl darağaçları kurdurmak zorunda kaldığı, suçsuz birinin alevler içindeki bir evin arka kapısından kaçarken ev sahibinin onu nasıl işgüzarlık ederek yakaladığı ve adamın hemen orada nasıl asıldığı gibi olaylar anlatılıyordu. Bu söylentilerin heyecanla anlatıldığı anlarda Donna Elvire yaralarını temizlemekle meşgul olan Josephe'ye o gün onun başından neler geçtiğini sorma fırsatını buldu, yüreği kaygıyla dolan Josephe

öyküsünü ana hatlarıyla anlattığında hanımefendinin gözlerinin yaşlarla dolduğunu görüp sevindi. Donna Elvire elini tutup sıktı ve daha fazla konuşmamasını işaret etti. Josephe kendini cennette sandı, bir gün öncenin dünyaya getirdiği acılara karşın Tanrının ona o güne dek bahşetmediği bir merhamet gösterdiğini düşünerek bastıramadığı bir duyguya kapıldı. Gerçekten de insanların dünyada sahip oldukları mallar yitip giderken ve tüm doğa mahvolma tehlikesiyle karşı karşıyayken insan ruhu güzel bir çiçek gibi açmaya başlamıştı. Her yeri kapsayan bu felaket onları bir aileye dönüştürmüş gibi tarlalarda göz görebildiğince toplumun her kesiminden insanlar, kadınlar ve erkekler, prensler ve dilenciler, hanımefendiler ve köylü kadınlar, memurlar ve işçiler, rahipler ve rahibeler yan yana yatıyorlar, birbirlerinin haline acıyor, birbirlerine yardım ediyor ve sağ kalabilmek için kurtardıkları her şeyi severek paylaşıyorlardı. Her zaman çay masalarında konuşulan gündelik dedikoduların yerini olağanüstü kahramanlık öyküleri almıştı. O güne dek toplumda fazla değeri olmayan insanlar Romalılara taş çıkartan yücelikte kişilikler sergilemişlerdi; cesaretle dolu sayısız anlar, tehlikeyi umursamama, varlığını hiçe sayıp kendini olmayacak ölçüde feda etmeler ve sanki yeniden sahiplenebilecek kadar önemsiz bir şeymişçesine hiç düşünmeden yaşamlarını ortaya koymakla ilgili sayısız anlar olmuştu. Gerçekten o gün bir iyiliği tatmamış ya da kendisi iyilik dolu bir eylemde bulunmamış hiç kimse olmadığı için, her yürekteki acı öylesine tatlılıkla ve coşkuyla karışmıştı ki Josephe iyiliğin bir yandan azalırken bir yandan da artmadığını söylemenin zor olduğunu düşünmeye başladı. Her ikisi de sessizce bunları düşündükten sonra Jeronimo Josephe'nin koluna girdi ve onu nar ağaçlarının gölgesinde tanımlanamaz bir mutlulukla bir aşağı bir yukarı dolaştırmaya başladı. İnsanların ruh hali böyle değiştiği ve eski düzen altüst olduğu için Avrupa'ya gitme düşüncesinden vazgeçtiğini, genel vali her zaman durumuyla ilgilendiği için eğer sağ kaldıysa önünde diz çökmeyi deneyeceğini ve böylece onunla Şili'de kalma umudunda olduğunu (bir öpücük kondurarak) söyledi. Josephe kendisinin de aynı düşünceler içinde olduğunu, babasının sağ olsaydı kendisini bağışlamaya hazır olacağından kuşku duymadığını, ama La Conception'a gidip oradan genel valiye yazılı olarak başvurmasının Jeronimo'nun önerisinden daha iyi bir yol olacağını belirtti. Limana yakın olacaklar ve konuşmalar arzu ettikleri sonucu verirse St. Jago'ya kolayca dönebileceklerdi. Jeronimo bir an düşündükten sonra bu önlemi akılcı bulduğunu söyledi, gelecekteki mutluluklarını düşünerek

ağaçların arasındaki yollarda biraz daha dolaştıktan sonra öbürlerine katıldılar.

Bu arada öğleden sonra olmuştu ve sarsıntılar durduğu için göç edenlerin korkuları diner gibiydi. Manastırın başrahibinin depremin yıkmadığı tek kilise olan Dominiken kilisesinde başka felaketlerin olmaması için Tanrıya yakarış ayini düzenleyeceği haberi yayıldı. Dört bir yandan insanlar kalkıp kente doğru akın etmeye başladılar. Don Fernando'nun grubunda onlara katılıp bu etkinlikte yer alıp almama sorusu ortaya atıldı. Donna Elizabeth üzüntü içinde bir gün önce kilisenin uğradığı kayıpları anımsattı; bu tür şükran ayinlerinin sıkça yineleneceğinin kesin olduğunu ve tehlike azalacağı için şükranlarını daha sonra huzur ve sükûnet içinde belirtebileceklerini söyledi. Hevesle hemen ayağa kalkan Josephe, akıl almaz ve yüce gücünü bu kadar belirgin ortaya koymuş olan Tanrının önünde diz çökmek için hiç bu kadar çok büyük bir istek duymadığını söyledi. Donna Elvire de onu içtenlikle destekleyerek ayine katılmalarında ısrar etti ve Don Fernando'yu gruba öncülük etmeye çağırdı. Bunun üzerine Donna Elizabeth dahil herkes yerinden kalktı, ama Donna Elizabeth'in göğsü inip kalkıyordu, gitmek üzere yaptığı hazırlıkları ağırdan aldığı belliydi. Nesi olduğu sorulduğunda içinde ne olduğunu bilmediği kötü bir duygunun varlığından söz etti. Donna Elvire onu sakinleştirdi, onunla ve hasta babasıyla kalmayı önerdi. "Öyleyse," dedi Josephe, "beni yeniden bulan bu küçük sevgilimi yanınızda bırakabilirim miyim?" "Tabii, memnuniyetle." diye yanıt verdi Donna Elizabeth, ama hakkının yendiğini anlayan bebek avazı çıktığı kadar bağırarak razı olmayınca, Josephe gülümseyerek onu bırakamayacağını söyledi ve yatıştırana dek küçüğü öpücüklere boğdu. Soylu ve incelikli davranışını çok beğenen Don Fernando ona kolunu verdi. Küçük Philipp'i taşıyan Jeronimo da Donna Constanza'ya eşlik etti. Gruptan onları izleyenlerle birlikte kente doğru yola çıktılar. Henüz elli adım atmadan, Donna Elvire'yle hararetli hararetli bir şeyler konuşan Donna Elizabeth, "Don Fernando!" diye seslenerek onlara yetişmek için koşmaya başladı, sıkıntılı olduğu belliydi. Don Fernando Josephe'nin kolunu bırakmadan durup onun gelmesini beklemeye başladı, ama Donna Elizabeth onun gelmesini beklercesine biraz uzakta durunca ne olduğunu sordu. Donna Elizabeth istemeye istemeye onlara yaklaştı ve çekinerek Josephe'nin duyamayacağı biçimde kulağına bir şeyler fısıldadı. "Peki bundan ne zarar gelir?" diye sordu Don Fernando. Çok gergin olduğu

anlaşılan Donna Elizabeth Don Fernando'nun kulağına bir şeyler fısıldamayı sürdürdü. Don Fernando sinirlendi ve "Peki ne var bunda? Donna Elvire'ye bunu dert etmemesini söyleyin." diyerek Josephe'ye eşlik etmeyi sürdürdü. Dominiken kilisesine vardıklarında org onları olağanüstü bir müzikle karşıladı, içeride büyük bir izdiham vardı. Kalabalık, kilisenin kapısından öndeki meydana taşmıştı, içeride de küçük çocuklar duvarlardaki tablo oyuklarına tırmanmış, ellerinde kepleri, beklenti dolu gözlerle çevreye bakıyorlardı. Bütün kandiller ışıl ışıldı, sütunlar çökmekte olan alacakaranlıkta çevrelerine gizemli gölgeler dağıtıyorlardı; daha arkada vitray penceredeki gül üzerine vuran akşamüstü güneşi gibi alev alevdi. Org sustuğu ve topluluktan çıt çıkmadığı için kiliseyi ansızın derin bir sessizlik kapladı. O güne dek hiçbir kiliseden Tanrıya o anda St. Jago'daki bu kilisede olduğu kadar güçlü bir coşku alevi yükselmemiş ve hiçbir yürek onu Jeronimo ve Josephe kadar sıcak duygularla beslememişti.

Ayin, tören giysileri içindeki yaşlı vaizlerden birinin mihrapta verdiği vaazla başladı. Konuşmasına titreyen ellerini cübbesinin dalgalanan kıvrımları arasından gökyüzüne doğru uzatarak dünyanın harabeye dönmüş bu kesiminde hâlâ titrek seslerini Tanrıya ulaştırmaya çalışan erkekler ve kadınlar olmasına şükredip onları övmekle başladı. Tanrının takdiriyle kıyamet gününden aşağı kalmayan bir olayın gerçekleştiğini söyledi. Kilisenin duvarlarından birinde oluşmuş bir çatlağı göstererek bir gün önceki felaketin kıyamet gününün bir habercisi olduğunu söylediğinde tüm cemaat titredi. Bundan sonra rahipliğin verdiği belagatin akıcılığı onu kentin ahlaktan yoksun oluşuna sürükledi. Sodom ve Gomore'ye taş çıkaran iğrençlikler yüzünden onları bir güzel azarladı ve Tanrının onları cezalandırmasına karşın sonsuz merhameti sayesinde St. Jago'nun tümüyle yerle bir olmaktan kurtulduğunu söyledi. Rahibin sözleriyle yaralanmış iki dostumuzun yüreğine Karmelit Manastırı'nın bahçesinde işlenen günahtan söz etmeye başlaması bir bıçak gibi saplandı. Toplumun bunu kabul etmesini dinsizlik olarak lanetliyor, konunun dışına çıkarak türlü hakaretle günahkârların adlarını veriyor ve onların ruhlarını cehennem zebanilerine teslim ediyordu. Donna Constanza Jeronimo'nun kolunu çekiştirerek, "Don Fernando!" diye bağırdı, ama o belli etmemeye çalışarak aynı sertlikte bir tepki gösterdi. "Tek bir söz bile söyleme Donna, gözlerini bile kıpırdatma, yalnızca bayılacakmış gibi yap ki kiliseden çıkabilelim." dedi. Ama Donna Constanza kaçabilmeleri için gerekli olan bu davranışta bulunamadan

rahibin vaazını bastıran bir ses duyuldu. "Santiago'nun sakinleri, iki dinsiz günahkâr aramızda! Açılın, onlardan uzak durun!" Bir sürü insan dehşet içinde geriye çekilince, korku içinde başka bir ses, "Neredeler?" diye bağırdı. Üçüncüsü, "Buradalar!" diye haykırarak Josephe'nin saçına öyle güçlü asıldı ki Don Fernando Josephe'yi tutmasaydı Don Fernando'nun oğluyla birlikte onu yere düşürecekti. Genç adam, Josephe'yi kollarıyla sararak, "Çıldırdınız mı?" diye haykırdı, "Ben hepinizin tanıdığı kent kumandanının oğlu Don Fernando Ormez'im." "Don Fernando Ormez mi?" diye bağırdı biri, gelip önüne dikilerek. Josephe'nin müşterisi olduğu bir ayakkabı tamircisiydi bu ve Josephe'yi küçük ayakları kadar iyi tanıyordu Asteron'un kızına dönerek utanmaz bir arsızlıkla, "Bu çocuğun babası kim?" diye sordu. Bu soru karşısında Don Fernando sarardı. Belli etmeden Jeronimo'ya baktı ve onu tanıyan birileri olup olmadığını anlamak için gözleriyle cemaati taradı. Bu dehşet verici durum karşısında Josephe, "Sandığınız gibi o benim çocuğum değil Pedrillo Usta." diye bağırdı ve büyük bir kaygıyla Don Fernando'ya bakarak, "Bu genç bey hepinizin tanıdığı kent kumandanının oğlu Don Fernando Ormez!" diye ekledi. Ayakkabı tamircisi, "Kentliler, bu genç adamı tanıyan var mı?" diye sordu. Birkaç kişi, "Jeronimo Rugera'yı kim tanıyorsa öne çıksın!" diye onu desteklediler. O anda bağrışmalardan korkan Juan, Josephe'nin kollarından kurtulmaya çalışarak Don Fernando'ya doğru uzandı. Bir ses, "İşte babası o!" diye bağırdı. Başka biri de, "Jeronimo Rugera o!" diye. Üçüncü bir ses de, "İşte günahkârlar bunlar." diye bağırınca İsa'nın tapınağında toplanmış Hıristiyan âlemi, "Taşlayın onları! Taşlayın onları!" diye bağırmaya başladı. Bunun üzerine Jeronimo, "Durun canavarlar! Jeronimo Rugera'yı arıyorsanız burada. O masum adamı bırakın!" diye araya girdi. Jeronimo'nun sözleriyle kafası karışan öfkeli kalabalık duraksadı ve çoğu Don Fernando'yu bıraktı. O sırada yüksek rütbeli bir deniz subayı aceleyle yaklaştı ve kendine kalabalığın arasından yol açarak, "Don Fernando Ormez! Ne oldu size böyle?" diye sordu. Serbest kalan Don Fernando Ormez gerçek bir kahraman tavrıyla, "Bunların ne canavar olduklarını görün! Bu beyefendi Jeronimo Rugera olduğunu söyleyip bu saldırgan topluluğu sakinleştirmeseydi şimdiye kadar ölmüştüm. Bir iyilik yapmak istiyorsanız her ikisinin güvenliği için onu ve bu genç kadını tutuklayın." dedi. Pedrillo Usta'yı tutarak, "Bu alçağı da tutuklayın, çünkü tüm bu karışıklığı o başlattı!" diye de ekledi. Bunun üzerine ayakkabı tamircisi, "Don Alonzo Onoreja, elinizi vicdanınıza koyun, bu kız Josephe Asteron

değil mi?" diye bağırdı. Josephe'yi iyi tanıyan Don Alonzo duraksayınca, yanıt vermesine fırsat kalmadan öfkeleri yeniden kabaran bazıları, "Evet o! Bu o! Öldürün onu! Öldürün onu!" diye bağırmaya başladılar. Josephe o ana dek Jeronimo'nun taşıdığı küçük Philipp'i ve küçük Juan'ı Don Fernando'ya verip, "Gidin Don Fernando, iki çocuğunuzu kurtarın ve bizi kaderimizle baş başa bırakın!" dedi. Don Fernando çocukları aldı ve yanındakilere zarar geleceğine ölmeyi yeğ tuttuğunu söyledi. Deniz subayından kılıcını istedi, Josephe'nin koluna girdi ve arkasında duran çifte kendisini izlemelerini söyledi. Bu durumda çevresindekiler oldukça saygılı bir biçimde onlara yol açtığı için kilisenin kapısına vardılar ve kurtulduklarını sandılar. Ama aynı derecede kalabalık olan avluya çıktıklarında onları izleyen deliye dönmüş topluluktan biri, "Kentliler, bu adam Jeronimo Rugera, çünkü ben onun öz babasıyım!" diye haykırıp elindeki sopayla Jeronimo'ya öyle güçlü bir darbe indirdi ki Jeronimo Donna Constanza'nın dizinin dibinde yere yığıldı. "Tanrım!" diye bağırdı Donna Costanza ve eniştesinin yanına kaçtı. O sırada, "Manastır orospusu!" diye haykıran bir ses duyuldu ve başka bir yönden gelen bir darbeyle Donna Constanza Jeronimo'nun yanına cansız yığılıp kaldı. "Canavarlar!" diye bağırdı tanınmayan bir ses, "Bu kadın Donna Constanza Xares!" "Bize neden yalan söylediler?" diye bağırdı ayakkabı tamircisi, "Doğru kişiyi bulup öldürün!" Yanında cansız yatan Donna Constanza'yı gören Don Fernando öfkeden deliye döndü ve kılıcını çekerek bu dehşete neden olan fanatik katile öyle bir savurdu ki adam yana kaçmasa onu ikiye bölecekti. Ama onu sıkıştıran kalabalıkla başa çıkamadığı için Josephe, "Hoşça kal Don Fernando!" diye bağırdı ve kavgayı önlemek için, "İşte buradayım, beni öldürün kana susamış canavarlar!" diyerek kendini kalabalığın ortasına attığında Pedrillo Usta sopasıyla ona ölümcül bir darbe indirdi. Josephe'nin kanına bulanmış olarak öne fırlayıp, "Piçini de cehenneme yollayın!" diye haykırdı, öldürme isteği hâlâ dinmemişti. Don Fernando insanüstü bir yüreklilikle arkasını kilisenin kapısına vermiş, sol koluyla çocukları tutarken sağ elinde yıldırım gibi ışıltılar saçan kılıcıyla, her hamlede saldırganlardan birini yere seriyordu; bir aslan bile kendini bu denli iyi savunamazdı. Kasaplardan yedisi önünde cansız yatıyordu, bu şeytani saldırının başı da yaralanmıştı, ama çocuklardan birini bacağından yakalayıp Don Fernando'nun kolundan çekerek aldı ve başının üzerinde çevirdikten sonra sütunlardan birine doğru savurmadan pes etmedi. Bu olaydan sonra bir sessizlik oldu ve kalabalık dağılmaya başladı. Beyni

dışarıya fırlamış küçük Juan'ın ayaklarının dibinde yattığını gören Don Fernando gözlerini inanılmaz bir acıyla göğe doğru kaldırdı. Yanına gelen deniz subayı onu avutmaya çalıştı ve her ne kadar durum kendisini haklı çıkarıyorsa da bu korkunç olaya seyirci kalmaktan pişman olduğuna inandırmaya çalıştı. Don Fernando onu kınamak için bir nedeni olmadığını, yalnızca cesetleri kaldırmasına yardım etmesini istedi. Gece olmak üzereydi, karanlıkta cesetleri Don Alonzo'nun evine taşıdılar. Don Fernando kucağındaki küçük Philipp'in yüzünü gözyaşlarıyla ıslatarak onları takip ediyordu. Geceyi Don Alonzo'yla geçirdi ve bir süre bazı şeyler uydurarak karısını bu felaketin ürkünçlüğünden uzak tutmaya çalıştı. Bunun birinci nedeni karısının hasta oluşu, ikinci nedeni de olaylar karşısındaki davranışını karısının nasıl değerlendireceğini bilmemesiydi. Ama kısa bir süre sonra bir ziyaretçiden olup biteni öğrenen karısı analık acısıyla sessizce sıcak gözyaşları döktü ve bir sabah gözleri hâlâ yaşlı, kocasının boynuna sarılıp onu öptü. Don Fernando ve Donna Elvire küçük yabancıyı evlat edindiler; Don Fernando ne zaman Juan'la Philipp arasında benzerlikler bulsa ve ikisine nasıl sahip olduğunu düşünse, sevinmek için sanki bir nedeni varmış gibi geldi.

Santa Domingo'da Sözlenme

Bu yüzyılın başında siyahların beyazları öldürdükleri dönemde Santa Domingo adasının Fransız kesimindeki Port au Prince'de Bay Guillaume de Villeneuve'e ait plantasyonda Congo Hoango adında ürkünç bir yaşlı zenci yaşıyordu. Afrika'nın Altın Sahili'nden gelmişti, gençliğinde sadık ve dürüst bir insan izlenimi yaratmış, hatta bir defasında Küba'ya giderlerken sahibinin hayatını kurtarmış, bu nedenle sayısız iyilik ve hoşgörüyle ödüllendirilmişti. Bay de Villeneuve onu hemen azat etmekle kalmamış, Santa Domingo'ya döndüklerinde bir ev ve çiftlik armağan etmiş, birkaç yıl sonra geleneklere aykırı olmasına karşın, oldukça büyük arazisinin idaresini ona bırakmış, yeniden evlenmek istemediği için, plantasyonda yaşayan ve Congo Hoango'nun ölen ilk karısının uzaktan akrabası olan Babekan adında yaşlı bir melez kadını onun emrine vermişti. Zenci altmış yaşına geldiğinde yüklü bir para vererek emekli etmiş, hatta cömertliğini daha da ileri götürüp onu varislerinden biri olarak vasiyetine de eklemişti, ama tüm bu minnet gösterileri Bay de Villeneuve'ü bu vahşi adamın öfkesinden kurtaramamıştı. Milli meclisin düşüncesiz tutumu sonucunda tüm plantasyonları saran çılgınlığa varan öfke siyahları intikam almaya yöneltti ve silaha ilk sarılanlardan biri de Congo Hoango oldu; onu ülkesinden koparan zorbalıkları anımsayarak efendisinin beynini dağıttıktan sonra Madam Villeneuve'ün üç çocuğuyla ve çevrede geride kalan beyazlarla birlikte sığındığı evi ateşe verdi, Port au Prince'de yaşayan arazinin varislerinin bir hak talebinde bulunamaması için plantasyonu yerle bir etti; tek bir bina kalmamacasına binaları harabeye çevirdikten sonra, kan kardeşlerinin mücadelesine katkıda bulunmak için siyahlardan bir çete kurup silahlandırarak tüm bölgeyi beyazlardan temizlemeye koyuldu. Bazen oradan geçen silahlı grupları pusuya düşürmeye başladı, bazen barikatlar kurarak kendilerini korumaya çalışan plantasyon sahiplerine gün ortasında saldırılar düzenledi ve gördüğü herkesi kılıçtan geçirdi. İnsanlık dışı intikam duygusu öylesine güçlüydü ki yaşlı Babekan'ı ve onun on beş yaşındaki yarı beyaz yarı kızılderili kızı Toni'yi canına can katan bu vahşi savaşa katılmaya zorladı. Artık mesken olarak kullandığı plantasyonun ana binası yola yakın tenha bir yerde olduğu için, o evde olmadığı zamanlarda birçok beyaz ya da Kreol mülteci oraya uğrayıp barınak ve yiyecek istiyordu. Kadınlara "beyaz köpekler" dediği bu insanlara istediklerini verip

yardım ederek o gelene kadar onları oyalamalarını emretti. Genç kızlığında aldığı acımasız cezaların sonucu verem olan Babekan birileri geldiğinde Toni'nin yüzünün sarımsı teni bu fesatlığı gizlemek için işe yaradığından, onu süsleyip en güzel giysilerini giydiriyor, ölüm cezasıyla sonuçlanacak yakın bir ilişkiye girmeme koşuluyla yabancıların onu sıkıştırmalarını destekliyor, Congo Hoango zenci takımıyla çevrede yaptığı araştırmalardan döndüğünde bu numaralara kanan zavallıların sonu ölümle bitiyordu.

1803 yılında General Dessalines peşine taktığı 30.000 zenciyle Port au Prince'e yaklaşırken beyaz tenli insanlar kaleleri olan kenti savunmak için geriye çekildiler. Burası adada Fransızların elinde kalan tek yerdi, orası da düşerse beyazların kaçacakları başka bir yer kalmıyordu. Günlerden bir gün yaşlı Hoango çevresindeki siyahlarla birlikte General Dessalines'in hatlarına barut ve kurşun ulaştırmak için evden ayrıldığında, yağmurlu ve fırtınalı karanlık bir gecede evin arka kapısı çalındı. Yatmış olan yaşlı Babekan kalktı, beline bir etek sarıp pencereyi açtı ve gelenin kim olduğunu sordu. Pencerenin altında duran yabancı alçak sesle, "Tüm azizler adına kim olduğumu söylemeden önce bir tek soruya yanıt verin" dedi ve gecenin karanlığında yaşlı kadının elini yakalamak için elini uzattı. "Zenci misiniz?" diye sordu Babekan, "Beyaz olmalısınız, yoksa zenci bir kadının yüzüne bakmaktansa zifiri karanlığa bakmayı yeğlerdiniz. İçeriye girin, korkacak bir şey yok, ben melezim, benden başka evde olan tek kişi kızım, o da melez!" diye ekledi ve aşağıya inip ona kapıyı açacakmış izlenimi vererek pencereyi kapattı; oysa anahtarı bulamıyormuş gibi yaparak dolaptan hızla birkaç giysi çıkarıp sessizce yukarıya kızının odasına çıktı ve onu uyandırdı. "Toni, Toni!" diye seslendi. "Ne oldu anne?" diye sordu kızı. Kadın, "Çabuk kalk giyin! Giysiler burada; beyaz çamaşırlar ve çorap da! Kaçmaya çalışan beyaz bir adam kapıda, içeriye girmek istiyor." dedi. "Beyaz bir adam mı?" diye sordu Toni, yatakta doğrularak. Yaşlı kadının uzattığı giysileri aldı, "Yalnız mı anne? Onu içeriye almamız doğru olur mu?" dedi. "Bir şey olmaz, bir şey olmaz!" dedi yaşlı kadın bir lamba yakarak, "Yalnız ve silahsız, ona saldıracağımızdan korktuğu için tir tir titriyor!" Böyle diyerek, Toni kalkmış, eteğini ve çoraplarını giyerken, odanın köşesinde duran büyük lambayı yaktı, âdet olduğu üzere kızın saçlarını çabucak başının üstünde topladı, önlük bağlayıp şapkasını taktıktan sonra lambayı ona verdi, aşağıya avluya inip yabancıyı içeri almasını emretti.

Bu sırada erkek kardeşi Seppy'yle birlikte avludaki ek binada uyuyan Hoango'nun zenci bir kadından olma gayrimeşru oğlu Nanky avluda köpeklerin havlaması yüzünden uyandı, ay ışığında arka merdivenlerde bir adamın tek başına durduğunu görünce, böyle durumlarda yapması söylendiği gibi hemen koşup adamın girdiği avlu kapısını kilitledi. Bu tertibatın ne anlama geldiğini kavramayan yabancı yaklaştığında oğlanın zenci olduğunu fark edip dehşete düşerek burada kimin yaşadığını sordu, Bay de Villeneuve'ün ölümünden sonra evin Hoango adında bir zenciye ait olduğunu duyunca çocuğu yere devirip ana kapının anahtarını kaptı, kaçmak üzereyken Toni elinde lambayla evden çıktı. Elini tutup onu kapıya doğru çekerek, "Çabuk eve gir!" dedi. Konuşurken teninin rengi görünsün diye lambayı yüzüne tutuyordu. Yabancı elini çekmeye çalışarak, "Kimsin sen?" diye bağırdı, o sırada kızın genç ve güzel vücudunu fark etmek onu şaşırtmıştı, "Sığınabileceğimi söylediğin bu evde kim yaşıyor?" diye sordu. "Yemin ederim annemle benden başka kimse yok!" diye yanıt verdi kız ve büyük bir gayretle onu tutup eve sokmaya çalıştı. Yabancı, elini onun elinden kurtarıp bir adım geri çekilerek, "Başka kimse yok mu?" diye bağırdı, "Bu çocuk bana biraz önce burada Hoango adında bir zenci oturuyor demedi mi?" "Sana öyle olmadığını söyledim mi?" dedi kız kızmış gibi ayağını yere vurarak, "Ev o addaki bir canavarın, ama o şu anda burada değil, buradan on mil uzakta!" Böyle diyerek iki eliyle adamı tutup evin içine çekti, çocuğu kimin geldiğini kimseye söylememesi için uyardıktan sonra kapıdan girerken yabancının elini yakaladı ve onu üst kata annesinin odasına götürdü.

Pencereden tüm konuşmayı duyan ve lambanın ışığında adamın subay olduğunu gören yaşlı kadın, "Peki, elinizin altında çekilmeye hazır o kılıç da neyin nesi?" dedikten sonra gözlüğünü takarak, "Sığınmanıza izin vererek hayatımızı tehlikeye attık, buraya beyazlarda âdet olduğu üzere iyiliğe ihanetle karşılık vermek için mi geldiniz?" diye ekledi. "Tanrı korusun!" diye yanıt verdi yabancı, kadının oturduğu sandalyenin tam önünde duruyordu. Kadının elini tutup kalbine götürdü, odaya birkaç çekingen bakış fırlattı ve "Karşınızda zavallıların zavallısı biri duruyor, ama nankör, kötü biri değil!" dedikten sonra belindeki kılıcının kınını çözdü. "Kimsiniz siz?" diye sordu kadın ve ayağıyla ona doğru bir sandalye ittikten sonra kıza gidip elinden geldiğince çabuk ve güzel bir yemek hazırlamasını söyledi. Yabancı, "Fransız ordusunda subayım, ama Fransız olmadığımı

sanırım anlamışınızdır, anavatanım İsviçre, adım Gustav von der Ried. Bu lanetli ülke için vatanımı hiç terk etmemeliydim! Bildiğiniz gibi bütün beyazların öldürüldüğü Fort Dauphin'den geliyorum; amacım General Dessalines emrindeki birliklerle Port au Prince'i kuşatıp almadan önce oraya varmak." diye karşılık verdi. "Fort Dauphin'den mi! Bu beyaz yüzünüzle siyahların baş kaldırdığı bu ülkede buralara kadar gelebildiniz demek!" dedi yaşlı kadın şaşkınlıkla. "Tanrı ve azizler beni korudu!" diye yanıt verdi yabancı, "Yalnız değilim iyi kalpli yaşlı kadın; bana eşlik edenleri geride bıraktım, saygın bir yaşlı adam olan dayımı, karısını, beş çocuğunu ayrıca aileden birçok kadın ve erkek yardımcıyı da. On iki kişiyiz ve yalnızca bize yardım edebilen iki güçsüz katırımız var. Aydınlıkta yolda görünmeye cesaret edemediğimiz için onlara geceleri inanılmaz zorluklarla öncülük ettim." Yaşlı kadın merhametle başını sallayıp bir tutam tütün alarak, "Tanrı bizi kurtarsın!" dedi, "Peki yanınızdakiler şu anda neredeler?" Yabancı bir an duraksadıktan sonra, "Size güvenebilirim, yüzünüzde benim ten rengimi yansıtan bir ışıltı var sanki." dedi, "Aile buradan bir mil uzaklıkta martıların yaşadığı küçük gölü çevreleyen tepelerdeki sık korulardan birine saklandı; bir gün önce açlık ve susuzluk bizi oraya sığınmaya zorladı. Dün gece hizmetlileri çevreden biraz ekmekle şarap satın alabilmeleri için yolladım, ama boşuna; yakalanıp öldürülme korkusuyla doğru dürüst çaba göstermemişler, bu nedenle bugün ben şansımı denemek üzere ölümcül bir riske girerek saklandığımız yerden çıktım. Yanılmıyorsam," diye yaşlı kadının elini tutarak sözünü sürdürdü, "Tanrı beni bu adanın tüm sakinlerini saran acımasızlıktan ve inanılmaz öfkeden etkilenmemiş anlayışlı insanların yanına getirdi. Lütfen benden birkaç sepet yiyecek ve içeceği esirgemeyin, size bunları fazlasıyla ödeyeceğim. Port au Prince'e beş günlük yolumuz kaldı ve kente varabilmemiz için bize bunları sağlarsanız yaşamımızın sonuna kadar sizi kurtarıcımız olarak görürüz." Yaşlı kadın, "Evet, gerçekten bu öfke çılgınlık!" dedi ikiyüzlülükle, "Farklı yaratıldılar diye tek bir vücudun elleri ya da dişleri ve ağzı değillermişçesine insanları birbirlerine nasıl düşüyorlar, değil mi? Babam Küba adasından, Santiago'dan geldi diye gündüzleri yüzümde beliren hafif ışıltıdan ben mi sorumluyum? Avrupa'da doğan kızım tenine dünyanın o kesiminin parlak ışığı yansıdı diye sorumlu mu olacak?" "Ne?" diye bağırdı yabancı, "Tüm görünümü melez, bu nedenle Afrika kökenli olduğu belirgin olan sizin ve bana kapıyı açan bu hoş melez kızın biz Avrupalılarla aynı yazgıya kurban gittiklerini mi söylemek istiyorsunuz?" Yaşlı kadın burnunun üzerindeki

gözlüğünü eline alarak, "Tanrım! Yıllarca büyük çabalar ve acılar pahasına ellerimizle kazandığımız bu küçük arazinin o yağmacı vahşi şeytanların zorbalığından kurtulabileceğini mi sanıyorsunuz?" dedi, "Kendimizi onların baskılarından zayıfların tek savunma yöntemi olan kurnazlık ve akla gelen her tür aldatmacayla korumayı başaramasaydık, inanın bana, onların kanından olduğumuzu gösteren yüzümüzdeki belirtiler bizi kurtarmaya yetmezdi!" "Nasıl olur?" diye bağırdı yabancı, "Bu adada kim sizi baskı altında tutuyor?" "Bu evin sahibi, zenci Congo Hoango!" diye yanıtladı yaşlı kadın, "Ayaklanma başladığında vahşice öldürdüğü bu plantasyonun eski sahibi Bay de Villeneuve'ün ölümünden beri bu eve bakan biz akrabaları onun her tür kaprisine ve gaddarlığına maruz kaldık. İnsanlık adına bazen buradan geçen kaçak beyazlara bir parça ekmek ya da içecek bir şey versek, bunu bize hakaret ederek ya da kötü davranarak ödetiyor; en büyük arzusu siyahların beyazlardan ve Kreol yarı köpekler dediği bizlerden intikam almalarını körüklemek; bunu hem beyazlara yaptığı zulmü onaylamadığımız için bizden kurtulmak, hem de bizden kalacak küçük araziyi sahiplenmek için yapıyor." "Zavallılar!" dedi yabancı, "Acınacak durumdasınız! Peki nerede bu canavar şimdi?" "Dessalines'in ordusunda." diye yanıtladı yaşlı kadın, "Plantasyondaki diğer siyahlarla birlikte generalin ihtiyaç duyduğu barut ve kurşunu götürmek için gitti, başka bir işi çıkmazsa on ya da on iki gün sonra dönmesini bekliyoruz. O tüm çabasıyla adadaki beyazların kökünü kazımak için uğraşırken, Tanrı korusun, bizim Port au Prince'e giden bir beyazı koruyup onu barındırdığımızı öğrenirse hepimizin sonu gelir." Yabancı, "İnsanları seven ve anlayan Tanrı talihsiz birine yardım ettiğiniz için sizi korur!" dedikten sonra yaşlı kadına yaklaşarak, "Zencinin zaten hışmına uğramışsınız; bundan sonra ona yeniden boyun eğmeniz bir işe yaramayacağına göre, ne isterseniz onun karşılığında yolculuktan bitik durumda olan dayımı ve ailesini biraz güç toplamaları için bir iki gün burada barındırabilir misiniz?" diye sordu. "Genç adam," dedi yaşlı kadın şaşırarak, "benden bunu nasıl istersiniz? Yol üstündeki bir evde bütün komşuların haberi olmadan böyle kalabalık bir grubu nasıl konuk ederiz?" "Neden olmasın?" dedi yabancı, "Hemen martı göletine gidip gün doğmadan onları getirsem, hizmetliler olsun efendileri olsun tümünü bir odada yatırsak ve de olabileceklere karşı önlem olarak pencereleri ve kapıları iyice kapatsak olmaz mı?" Yaşlı kadın bu öneriyi bir süre düşündükten sonra, o gece onları almaya dağdaki geçide giderse, dönüşte devriyeler haber verdiği gibi yolda ilerlemekte olan silahlı

bir grup zenciyle karşılaşmalarının kaçınılmaz olduğunu söyledi. "Peki öyleyse," dedi yabancı "bu gece o zavallılara biraz yiyecek yollamakla yetinelim, yarın akşam onları buraya nasıl getireceğimizi düşünürüz. Bunu yapar mısınız iyi kalpli kadın?" Yabancı yaşlı kadının kemikli ellerini öpücüklere boğarken, kadın, "Kızımın babası olan Avrupalının zor durumda olan hemşerileri için bu iyiliği yapacağım." dedi, "Yarın sabah gün doğarken bir mektup yazıp arkadaşlarınızı buraya bana davet edin, avluda gördüğünüz çocuk yiyecek içecekle birlikte mektubu da götürür ve dağda güvende olmaları için geceyi onlarla geçirir, daveti kabul ederlerse ertesi gün onları buraya getirir."

Bu sırada mutfaktan hazırladığı yemekle geri dönen Toni, yabancıya çapkın bir bakış fırlattıktan sonra yaşlı kadına, "Söylesene anne, beyefendi kapımızda geçirdiği korkuyu atlatmış mı? Onu kimsenin elinde hançer ve zehirle beklemediğine, zenci Hoango'nun da evde olmadığına artık ikna oldu mu?" Annesi içini çekerek, "Biliyorsun çocuğum, bir kez yanan kişi ateşten sakınır derler," dedi, "bu evin hangi ırktan insanlara ait olduğunu bilmeden içeri girseydi budalaca davranmış olurdu." Annesinin önünde duran kız iyice görünsün diye lambayı nasıl yüzüne tuttuğunu anlattı, ama aklı fikri zencilerle dolu olduğu için kapıyı Parisli ya da Marsilyalı bir hanımefendi açmış olsaydı yabancının onu bile zenci sanacağını söyledi. Ona hafifçe sarılan yabancı, biraz da çekinerek kızın şapkasının yüzünü tam görmesini engellediğini söyledi ve coşkuyla onu göğsüne bastırarak, "Şu anda olduğu gibi gözlerinin içine bakabilseydim, saf zenci bile olsan seninle zehir dolu bir kaptan içerdim." dedi. Bunları söylerken kıpkırmızı kesilmişti, kızın annesi oturması için ısrar edince Toni de onun yanına masaya oturdu, kollarını yasladı, yemek yiyen yabancıyı izlemeye koyuldu. Yabancı kaç yaşında ve nereli olduğunu sorduğunda onun yerine annesi yanıt vererek, Madam de Villeneuve için çalışırken Avrupa'ya gittiklerinde, Paris'te hamile kaldığını ve on beş yıl önce kızın orada doğduğunu söyledi. Her ne kadar daha sonra evlendiği zenci Komar kızı evlat edinse de aslında babasının Bertrand adlı Marsilyalı zengin bir tüccar olduğunu, kızın adının da Toni Bertrand olduğunu söyledi. Toni ona Fransa'da böyle bir bey tanıyıp tanımadığını sordu. Yabancı öyle birini tanımadığını, ülkenin çok büyük olduğunu ve Batı Hint Adaları'na gitmek üzere yola çıkmadan önce adı Bertrand olan hiç kimseyle karşılaşmadığını söyledi. Yaşlı kadın zaten oldukça güvenilir kaynaklardan öğrendiğine göre Bay Bertrand'ın artık

Fransa'da oturmadığını öğrendiğini, burjuva yaşantısının hırslı ve eylemci kişiliğini tatmin etmediğini; devrim başladığında toplumsal olaylarla ilgilenmeye başladığını, 1795'de Osmanlı sarayına giden diplomatik görevli bir gruba katıldığını ve bildiği kadarıyla bir daha geri dönmediğini anlattı. Toni'ye gülümseyen yabancı kızın elini tuttu, bu durumda onun soylu ve zengin bir kız olduğunu söyledi. Ona bu avantajlarını kullanmasını öğütledi ve babasının yardımıyla şimdi olduğundan daha iyi bir sosyal konuma gelebileceği ümidinin olduğunu belirtti. Açıkça görülen üzüntüsünü saklamaya çalışarak, "Buna olanak yok." dedi yaşlı kadın, "Paris'te hamileyken, evlenmek istediği genç ve zengin kızdan utanan Bay Bertrand mahkemede babalığı reddetti. Yüzüme karşı ettiği yalan yemini hiç unutmayacağım; bunun sonucunda ateşlenip yataklara düştüm, bir süre sonra da Bay de Villeneuve bana altmış kırbaç vurdurdu. Bu yüzden hâlâ kabızlık çekiyorum." Toni düşünceli bir ifadeyle başını eline dayayarak yabancıya kim olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gittiğini sordu. Yaşlı kadının acı dolu öyküsünü dinlemiş olan yabancı bir süre sustuktan sonra biraz da utanarak, dayısı Bay Strömli ve ailesine Fort Dauphin'den beri eşlik ettiğini, onları iki kuzenine emanet edip dağın ağaçlıklı tarafında, martı göletinde bıraktığını anlattı. Kızın isteği üzerine Fort Dauphin'de başkaldırının nasıl başladığını, gece yarısı herkes uyurken haince bir işaret verilmesiyle siyahların beyazları nasıl katletmeye giriştiğini, siyahların başı olan Fransız öncü güçlerinde görevli zenci bir çavuşun beyazların Avrupa'ya kaçmalarını önlemek için hemen limandaki bütün gemileri nasıl ateşe verdiğini, ailesinin birkaç eşya alarak kentten nasıl zor zahmet kaçabildiğini ve ayaklanmanın tüm kıyıda aynı anda alevlenmesi karşısında oradan ayrılmaktan başka bir seçenekleri kalmadığı için bulabildikleri iki katırla nasıl ülkeyi boydan boya geçerek, güçlü bir Fransız ordusu tarafından korunan, siyahların giderek artan gücüne karşı koyan Porte au Prince'e varmaya çalıştıklarını anlattı. Toni beyazların burada bu kadar nefreti üzerlerine nasıl çektiklerini sordu. Yabancı biraz huzursuz olarak buna genel anlamda bu adadaki efendilerin zencilerle ilişkilerinin neden olduğunu söyledi. "Doğruyu söylemek gerekirse," diye ekledi, "bu durumu savunacak değilim, yüzyıllardır böyle sürüyor. Bu plantasyonlarda zencilerin ve Kreollerin özgür olabilmek için duydukları güçlü istek, onları tutsak eden zincirleri koparmaya ve beyazlar arasındaki bazı kötü insanlardan gördükleri pek çok kötülüğün intikamını almaya itti." Bir süre sustuktan sonra, "Ancak," diye konuşmayı sürdürdü, "genç bir kızın

davranışı bana iğrenç ve garip geldi. Bu zenci kız ayaklanma başladığı zaman, kentteki sefaleti bir kat daha artıran sarıhummaya yakalanmıştı. Üç yıl önce bir plantasyon sahibi beyazın kölesiymiş, isteklerine itaat etmemesi üzerine adam kıza zalimce davranmış, sonra da melez bir arazi sahibine satmış. Ayaklanmanın başladığı gün kız öfkeli zencilerce kovalanan eski efendisinin yakındaki bir ahşap ağıla saklandığını öğrenmiş, yaşadığı kötülüklerin etkisinde, akşam olduğunda erkek kardeşini yollayıp adamı geceyi onunla geçirmesi için davet etmiş. Kızın hastalığından ve hastalığının ne olduğundan haberi olmayan zavallı adam gelmiş, kendisini kurtardığını sanarak minnetle onu kollarının arasına almış, ama kızın yatağında öpüp koklaşırken daha yarım saat bile geçmeden kız birdenbire buz gibi bir yüzle yatağın içinde oturmuş ve zalimce, beni öpüyorsun, ama ben salgın bir hastalığa tutuldum, sarıhummadan ölüyorum, şimdi git ve hastalığı tüm ırkına bulaştır demiş." Yaşlı kadın bu davranışı yüksek sesle lanetlerken, subay Toni'ye, "Sen olsan böyle bir şey yapabilir miydin?" diye sordu. "Hayır!" dedi Toni ve şaşkınlıkla bakışlarını yere çevirdi. Peçetesini masaya bırakan yabancı, beyazlar ne kadar zorbalık yaparlarsa yapsınlar böylesine alçakça ve iğrenç bir ihanetin haklı gösterilemeyeceğine inandığını söyledi. "Bu, Tanrının beyazlardan intikam almasını engelledi," diyerek heyecanla yerinden fırladı, "kızgın melekler de beyazların yanında yer alıyor, insanlık düzenini ve tanrısal düzeni korumak için haksızdan yana oluyorlar!" Böyle dedikten sonra, bir süre pencereye gidip dışarıdaki geceyi, ayın önünden geçen fırtına bulutlarını ve yıldızları izledi, anne kızın konuştuklarına dair bir belirti olmasa da bakıştıklarını hissettiğinde huzursuzluğa kapıldı, onlara dönerek uyuyabileceği odayı göstermelerini rica etti.

Toni'nin annesi duvardaki saate bakarak zaten neredeyse gece yarısı oldu dedikten sonra bir mum alıp yabancıya kendisini izlemesini söyledi. Uzun bir koridorun ucunda ona ayrılan odaya götürdü, Toni de ceketini ve çıkarıp bıraktığı diğer eşyaları getirdi. Kadın uyuyacağı rahat yatağı gösterdi, Toni'ye de ayaklarını yıkamak için beyefendiye su hazırlamasını söyledikten sonra iyi geceler dileyip odadan çıktı. Yabancı kılıcını odanın bir köşesine dayadı, belinde taşıdığı bir çift tabancayı da masanın üzerine koydu, Toni yatağı öne çekip üzerine beyaz bir çarşaf sererken etrafa bir göz gezdirdi, odanın görkemli ve zevkli döşendiğini görünce plantasyonun eski sahibine ait olduğunu düşündü, içini bir akbabanın pençeleri onu

yakalamışçasına bir sıkıntı sardı, aç ve susuz geldiği ormandaki arkadaşlarının yanına dönmeyi arzuladı. O sırada kız içine hoş kokulu otlar attığı sıcak su dolu bir leğenle geldi, pencereye yaslanmış olan yabancıya kendine gelebilmesi için yıkanmasını söyledi. Yabancı sessizce boyun bağını ve yeleğini çıkarıp bir sandalyeye oturdu, ayakkabılarını ve çoraplarını çıkarırken önünde diz çöküp hazırlık yapan kızın çekici vücudunu fark etti, kız eğildiğinde lüle lüle gür siyah saçları diri göğüslerinin üzerine dökülmüştü, dudaklarının çevresinde ve bakışlarını yere çevirdiği gözlerinin upuzun kirpiklerinde olağanüstü bir güzellik vardı, ten renginin ona itici gelmesinin dışında o güne kadar böyle güzelini görmediğine yemin edebilirdi. Eve girer girmez kızı kim olduğunu çıkaramadığı birine biraz benzetmiş, bu da ona ilgi duymasına neden olmuştu. Kız işini bitirip ayağa kalkarken, içten olup olmadığını anlamanın tek yolu bu olduğu için elini yakaladı ve çekip kucağına oturtarak nişanlı olup olmadığını sordu. Kız iri siyah gözlerini yere çevirerek tatlı bir alçakgönüllükle, "Hayır!" dedi. Kucağında oturmayı sürdürürken, Konelly adında genç bir zencinin üç ay önce evlenme teklif ettiğini, ama henüz çok genç olduğunu söyleyerek reddettiğini ekledi. Yabancı, kızın ince vücudunu iki eliyle kavrayarak, ülkesinde bir kız on dört yıl yedi ayı doldurduysa evlenme çağına gelmiştir diye bir deyiş olduğunu söyledi. Kız yabancının boynundaki küçük altın haça bakarken, o da kıza kaç yaşında olduğunu sordu. "On beş." dedi Toni. "Peki öyleyse sana istediğin gibi bir ev kuracak parası mı yok?" "Hayır, tam tersine!" dedi kız ona bakmadan, "Konelly son zamanlardaki olaylar nedeniyle zengin bir adam oldu; babası eski efendisinin tüm arazisine el koydu." dedi elinde tuttuğu haçı bırakarak. "Öyleyse neden teklifini reddettin?" diye sordu yabancı, kızın saçlarını yavaşça okşayarak alnından çekti, "Yoksa onu beğenmiyor musun?" dedi. Kız gülerek hayır anlamında başını salladı, yabancı kulağına şakayla, birini beğenmesi için beyaz mı olması gerektiğini fısıldadığında, bir an duraksayıp düşündükten sonra, birden çok hoş kızaran yanık yüzüyle yabancının göğsüne sokuldu. Tatlığından ve zarafetinden duygulanan yabancı, tatlı kızım diyerek onu kollarına aldı ve Tanrının eliyle tüm kaygılarının yok olduğunu hissetti. Kızın gösterdiği tüm duygusallığın soğuk ve sinsi bir ihanette kullanılan yöntemler olduğunu düşünmesine olanak yoktu. Kafasına tekin olmayan bir kuş sürüsü gibi üşüşen düşünceler bir anda dağıldı, kızın gerçek duygularından bir an olsun kuşku duyduğu için kendine kızdı ve onu kucağında sallayıp kendisine doğru gelen tatlı

soluğunu içerken bağışlanma ve barışma göstergesi olarak alnına bir öpücük kondurdu. Bu sırada kız koridordan kapıya doğru gelen ayak sesleri duymuşçasına birdenbire garip bir biçimde irkildi, düşünceli görünerek göğsünün üzerinden kayan şalı düzeltti, ama boşuna telaşlandığını anladıktan sonra yaramaz bir gülümsemeyle tekrar yabancıya döndü, suyu hemen kullanmazsa soğuyacağını hatırlattı. Yabancı bir şey söylemeyip düşünceli düşünceli ona bakmayı sürdürürken, "Ne var?" diye sordu, "Neden bana öyle bakıyorsunuz?" Utangaçlığını önlüğünü bağlamakla meşgulmüş gibi yaparak saklamaya çalışıyordu. "Garip bir beyefendisiniz," dedi gülerek, "Görünüşümde ilginç olan ne?" Yabancı elini alnında gezdirdi ve iç çekişini önlemeye çalışarak, "Bir arkadaşıma bu kadar benzemene şaşıyorum!" dedi. Neşesinin kaçtığını gören Toni anlayışla elini tuttu ve "Kime?" diye sordu. Bir süre düşünen yabancı, "Adı Mariane Congreve idi, Strassburgluydu. Babası orada tüccardı. Onu devrimden kısa bir süre önce tanıdım, benimle evlenmeyi kabul ettiği için şanslıydım, annesinin onayını da aldık. Ah, dünyadaki en güzel ve en sadık yaratıktı, onu ne kadar korkunç ve hüzün verici koşullarda kaybettiğimi sana bakınca öyle canlı anımsıyorum ve bana öylesine acı veriyor ki gözyaşlarımı tutamıyorum." Toni sevecenlik ve anlayışla yabancının göğsüne yaslanarak, "Yoksa öldü mü?" diye sordu. "Öldü." dedi yabancı, "Tüm iyilikleri ve soyluluğu onun ölümüyle öğrendim." Acı içinde başını kızın omzuna dayadı, "Yeni kurulmuş devrim komitesiyle ilgili o sözleri bir gece kalabalık bir yerde söylemeye nasıl cüret ettim!" dedi, "Beni dışladılar ve tutuklanmam istendi. Kent dışına kaçabilecek kadar şanslıydım, ama bir kurban bulma peşinde olan beni izleyen kana susamış adamlar, beni bulamayınca nişanlımın evine koşmuşlar ve öylesine öfkeliymişler ki nerede olduğumu bilmediğini söylemesine karşın, üstelik bu doğruydu, alay edip yardakçım olduğunu söyleyerek onu idam sehpasına sürüklemişler. Bu dehşet verici haber bana ulaşır ulaşmaz, saklandığım yerden çıkıp kalabalığı yararak idamın yapılacağı yere koştum ve avazım çıktığı kadar, işte buradayım, insafsız canavarlar diye bağırdım. O sırada o giyotinin yanında duruyordu. Beni ne yazık ki tanımayan bazı yargıçlar ona beni sordular. Yüreğime işleyen bir bakışla baktıktan sonra başını çevirdi ve bu adamı tanımıyorum dedi. Birkaç dakika sonra da trampet sesleri ve haykırışlar arasında o sabırsız kasapların emriyle demir satır indi, başını gövdesinden ayırdı. Oradan nasıl kurtarıldığımı anımsamıyorum; on beş dakika sonra bir arkadaşın evinde buldum kendimi, bir ayılıp bir bayılıyordum. Akşama doğru hâlâ aklım

doğru dürüst başımda değilken beni bir arabaya taşıyıp Ren nehrinin karşı kıyısına götürdüler." Yabancı bu sözlerden sonra onu bırakıp yeniden pencereye gittiğinde kız adamın derin duygular içinde yüzünü bir mendile gömdüğünü gördü, birçok nedenle ona acıdığı için sarsıldı, fazla düşünmeden yanına gidip kollarını boynuna doladı ve gözyaşları birbirine karıştı.

Bundan sonra neler olduğunu anlatmamıza gerek yok, öyküyü buraya kadar izlemiş olanlar anlamıştır. Yabancı, aklı başına gelip ne yaptığının farkına varınca bunun sonucunun ne olabileceğini kestiremedi; ama hiç olmazsa şimdilik güvende olduğunu, girdiği bu evde kızdan korkması için bir neden olmadığını anladı. Kızın yatağın üzerinde kollarını kavuşturup ağladığını görünce onu avutmak için elinden geleni yaptı. Sadık nişanlısı Marianne'nin bir armağanı olan küçük altın haçı boynundan çıkardı, Toni'ye doğru eğildi, büyük bir şefkatle kucaklayıp ona düğün armağanı olarak verdiğini söyledi ve altın haçı boynuna taktı. Kız ağlamayı sürdürüp onu dinlemeyince yatağın kenarına oturdu, elini okşayıp öperek ertesi sabah onunla evlenmek için annesinden izin isteyeceğini ekledi. Aar'ın kıyısında sahip olduğu küçük araziyi anlattı; annesinin sağlığı yolculuğa uygun olursa, evi onu ve annesini barındıracak kadar rahat ve büyüktü; tarlaları, bahçeleri, otlakları ve üzüm bağları da vardı, yaşlı, saygın babası oğlunun hayatını kurtardığı için onu minnet ve sevgiyle bağrına basacaktı. Kızın gözyaşları sel gibi akıp yastığı ıslatıyordu, neredeyse ağlayarak ona sarıldı, ne kötülük yaptığını ve bağışlaması için ne yapması gerektiğini sordu. Ona duyduğu aşkın yüreğinden hiç çıkmayacağını, kızın onda uyandırdığı arzu ve korku garip bir karışım yarattığı için duygularının karmaşıklığından böyle bir şey yaptığını söyledi. Son olarak da sabah yıldızlarının gökyüzünde ışıldamaya başladığını, yataktan kalkmazsa annesinin aniden gelip onu burada yakalayacağını ekledi; sağlığı açısından gidip kendi yatağında birkaç saat dinlenmesinin iyi olacağında ısrar ettikten sonra kızın durumunun ciddiyetinden kaygılanarak onu odasına kucağında taşımasını isteyip istemediğini sordu. Kız söylediği hiçbir şeye yanıt vermediği, dağınık yastıkların arasında hareketsiz yatıp yalnızca ellerinin arasına aldığı başını salladığı ve durmamacasına ağladığı için, iki pencereden odaya gün ışığı dolmaya başladığı zaman bir şey söylemeden kızı kucaklayıp kaldırmaktan başka bir çaresi kalmamıştı. Kızı cansızmış gibi sırtına vurup üst kattaki yatak odasına taşıdı, yatağına yatırdıktan sonra sarılarak o ana

dek söylediklerini yineledi, sevgili nişanlısı olduğunu bir kez daha söyledikten sonra yanaklarından öptü, aceleyle odasına döndü.

Gün doğar doğmaz yaşlı Babekan yukarıya, kızın yanına çıktı, yatağının kenarına oturup yabancı ve ona eşlik edenlerle ilgili planını açıkladı. Zenci Congo Hoango iki gün daha dönmeyeceğine göre kalabalık oldukları için tehlikeli olabileceklerini düşündüğü akrabalarını oraya getirmeden yabancıyı evde oyalamayı düşünüyordu. Planına göre yabancıya biraz önce gelen habere göre General Dessalines'in ordusuyla bu yöreden geçeceğini ve ancak üç gün sonra bu çok büyük tehlike geçince isteğine uyarak ailesini eve alabileceğini söyleyecekti. Onlara oldukları yerde kalmaları için yiyecek ve içecek sağlamak gerekiyordu, yoksa evde barınabileceklerini sanıp yola çıkarlarsa yakalanacaklardı. Bu çok önemliydi, çünkü ailenin yanında büyük bir olasılıkla değerli eşyaları vardı, tasarladıklarını gerçekleştirebilmek için kızının işbirliğine güveniyordu. Yatağın içinde doğrulan ve öfkeden kıpkırmızı kesilen Toni kandırılıp eve getirilen insanlara karşı konukseverliğin gereklerine uymamanın ayıp ve yerilecek bir davranış olduğunu söyledi. İzlenen ve onlara güvenip sığınan birinin iki kez güvende olması gerektiğini, annesi kana susamışlığı gösteren bu plandan hemen vazgeçmezse hemen gidip yabancıya güvende olduğu evin aslında bir katil yuvası olduğunu söyleyeceğini belirtti. Kolları yana düşüp fal taşı gibi açılmış gözlerle kıza bakarak, "Toni!" diye bağırdı annesi. Toni sesini alçaltarak, "Evet, öyle!" diye yanıtladı, "Bu genç bize ne yaptı? Öğrendiğimize göre Fransız kökenli bile değil, İsviçreli; öyleyse neden haydutlar gibi saldırıp, onu soyup öldüreceğiz? Plantasyon sahiplerine duyduğumuz kin, adanın onun geldiği tarafında geçerli mi? Irkının siyahlara yaptığı haksızlıklara hiç karışmamış soylu ve onurlu bir adam olduğu belli değil mi?" Kızın bu denli öfkeyle konuşması karşısında annesi kekeleyerek şaşkınlığını ifade etmekten öte bir şey yapamadı. Kızına bu durumda bir süre önce bahçe kapısında döverek öldürdükleri genç Portekizlinin ve üç hafta önce zencilerin vurduğu iki Hollandalının ne günahı olduğunu sordu. Ayaklanma başladığında beri o evde tüfekle, mızrakla ve hançerle öldürülen üç Fransızın ve beyaz ırktan daha birçok kaçağın suçu neydi? "Tanrım," dedi kız çılgın gibi ayağa fırlayarak, "Bana bu iğrençlikleri anımsatmaya çalışmakta haksızsın! İnsanlığa sığmayan bu işlere beni alet etmenden uzun süredir tiksiniyorum; tüm bu olanların karşılığında Tanrının benden intikam almasını sağlamak için o genç adam

evimizde olduğu sürece saçının bir teline bile zarar gelmemesi için on kez ölmeye razıyım." Yaşlı kadın odadan çıkmak için ayağa kalktı, birdenbire uysal bir ifadeyle, "İyi öyleyse," dedi, "yabancı kendi yoluna gidebilir. Ama Congo Hoango döndüğünde kesin emirlerine karşın bir beyazın evimizde gecelediğini, sonra da çekip gittiğini öğrenirse o zaman neden duygularına kapılıp onun tarafını tuttuğunu kendin açıklarsın."

Yumuşak bir tonla söylenmiş olmasına karşın yaşlı kadının öfkesini saklayamayan bu sözleri işiten Toni biraz kaygılanmaya başlamıştı. Annesinin beyazlara olan nefretini iyi bildiği için eline geçen fırsatı kaçırmayacağını biliyordu. Beyaz adamı etkisiz hale getirmek için zaman kaybetmeden komşu plantasyonlardaki zencilere haber yollayacağından korkuyordu; bu nedenle çabucak giyinip hemen annesinin arkasından oturma odasına gitti. Kadın yiyeceklerin durduğu dolapta bir şeylerle meşguldü, ama kız içeriye girdiğinde şaşırarak yaptığı işi bıraktı, çıkrığın önüne oturdu; kız kapıda asılı duran, siyahların beyazlara yardım etmesinin ve barındırmasının kesinlikle yasak olduğunu ve ölümle cezalandırılacağını belirten ilana gözlerini dikmiş öylece durduktan sonra birdenbire yaptığı hatayı anlayıp korkmuşçasına döndü, kendisini izlediğini bildiği annesinin dizlerine kapanarak yabancıyı kandırmanın yataktan henüz kalkmadan konu edildiğini, yabancıyı korumaya dair uyku sersemliğiyle ettiği çılgınca laflar için kendisini bağışlamasını söyledi. Ülkenin yasaları yabancıyı yok etmeyi buyuruyorsa onlara uyacaktı, onu yasaların intikamına teslim etmeye razıydı. Yaşlı kadın bir süre gözlerini kızın yüzüne diktikten sonra, "Tanrı adına, söylediklerin hiç olmazsa bugünlük adamın hayatını kurtardı! Sen beni onu korumakla tehdit ettiğin için yabancının yemeğine zehir koymuştum; bu da onu ölü de olsa Congo Hoango'nun eline düşürecek, böylece Hoango'nun emri yerine getirilmiş olacaktı." dedi. Bunları söyledikten sonra kalktı, masanın üzerinde duran tenceredeki sütü alıp pencereden dışarıya döktü. Gözlerine inanamayan Toni dehşet içinde annesine bakakalmıştı. Yaşlı kadın hâlâ dizlerinin üstünde duran Toni'yi ayağa kaldırdı ve bir gece içinde tutumunu böylesine değiştirmesinin nedenini sordu. Geçen gece yabancının banyosunu hazırladıktan sonra onunla uzun bir süre mi kalmıştı? Onunla sohbet mi etmişti? Ama kalbi hızlı hızlı çarpan Toni bu sorulara yanıt vermedi, kesin bir şey söylemedi, başını elleriyle ovalıyor, bakışları yerde, öylece duruyordu. Yaşlı kadının elini yakalayıp öperek, bir düş gördüğünü söyledi; mutsuz annesinin

göğsüne bir bakış fırlatması yabancının ait olduğu ırkın acımasızlığını anımsamasına neden olmuştu. Dönüp kadının önlüğüne yüzünü gömerek, Congo Hoango geri döndüğünde annesine kızının nasıl biri olduğunu kanıtlayacağını ekledi.

Babekan kızının bu garip coşkusuna neyin neden olduğunu düşünürken yabancı odasında yazdığı bir notla içeriye girdi; ailesini zenci Hoango'nun plantasyonuna gelip birkaç gün geçirmeye çağırıyordu. Neşesinin yerinde olduğu belliydi; her ikisini de büyük bir içtenlikle selamladıktan sonra kâğıdı yaşlı kadına vererek, hemen biriyle notu ve söz verdiği yiyeceği yollamasını rica etti. Babekan kaygılı bir ifadeyle kalktı, notu dolaba koyduktan sonra, "Hemen odanıza çıkmanızı istemek zorundayız. Yolda bir sürü zenci devriye geziyor, söylediklerine göre yakında General Desslines ordusuyla birlikte bu yöreden geçecekmiş. Bu evin kapısı herkese açıktır; yatak odanızda saklanmazsanız güvende olmazsınız; kapıları iyice kilitleyin, öndeki avluya bakan kepenkleri de sıkı sıkıya kapatın." dedi. "Nasıl olur?" dedi yabancı şaşkınlık içinde, "General Dessalines..." Ama yaşlı kadın bastonuyla yere üç kez vururken, "Soru sormayın! Sizinle odanıza gelip her şeyi açıklayacağım." diye yanıt verdi. Yaşlı kadın ürkek hareketlerle odadan dışarıya çıkarmaya çalıştığı sırada yabancı kapıda duraksadı, "Ama ailem beni bekliyor, hiç olmazsa bir haberci yollayıp..." derken, yaşlı kadın "Gereken yapılacak." diye sözünü kesti, tam o sırada bastonunu yere vurarak çağırdığı, daha önce tanıdığımız piç oğlan içeriye girdi. Babekan arkası yabancıya dönük, aynaya bakmakta olan Toni'ye odanın bir köşesinde duran yiyecek dolu sepeti almasını söyledikten sonra, yaşlı kadın, kız, yabancı ve oğlan hep birlikte üst kattaki yatak odasına çıktılar.

Babekan burada bir koltuğa rahatça yerleştikten sonra, sabaha dek General Dessalines'in ordusunun yaktığı ateşlerin nasıl ufku kapladığını, buna karşın o ana dek Port au Prince'e doğru güney batıya ilerleyen ordunun hiçbir askerinin bu bölgede henüz görünmediğini söyledi. Bunları söyleyerek yabancıyı kaygılandırıp heyecanlandırdıktan sonra, en kötü durumda ordu evde konaklasa bile onu kurtarmak için elinden geleni yapacağına söz verip yatıştırmayı bildi. Yabancı, bu durumda ailesine hiç değilse yiyecek içecek yollayarak yardım etmesi için sürekli ısrar edince sepeti kızın elinden alıp oğlana verdi, yabancı subayın martı göletinin yanındaki ağaçlı tepede gizlenen ailesine götürmesini ve onlara subayın iyi

olduğunu, beyazları tuttukları için siyahlardan çok çekmiş olan dost insanların acıyıp onu evlerine aldıklarını söylemesini istedi. Son olarak da, beklenen zenci ordusu yoldan çekildikten sonra ailenin de evde konaklamak üzere davet edileceğini ekledi. "Anladın mı?" diye sordu oğlana. Sepeti başının üzerine koyan oğlan martı göletini iyi bildiğini, çünkü arkadaşlarıyla bazen oraya balık avlamaya gittiklerini söyleyerek, yabancı beyefendinin ailesine mesajı tam olarak ileteceği yanıtını verdi. Yaşlı kadın yabancıya eklemek istediği bir şey olup olmadığını sorduğunda yabancı parmağındaki yüzüğü çıkarıp oğlana teslim etti, getirdiği mesajın doğru olduğunu kanıtlamak için ailenin başı Bay Strömli'ye vermesini söyledi. Sonra Babekan yabancının güvenliği için söz ettiği bazı önlemleri aldı; Toni'den kepenkleri kapamasını istedikten sonra, kararan odayı aydınlatmak için ocağın üzerindeki raftan aldığı, ama bir süre yanmadığı için onu uğraştıran çakmakla bir mum yaktı. Bu anı fırsat bilen yabancı hafifçe Toni'ye sarılarak nasıl uyuduğunu ve annesine olup biteni anlatmasını isteyip istemediğini sordu, ama Toni birinci soruya yanıt vermedi, öteki soruya da kolundan kurtularak, "Hayır, beni seviyorsanız tek kelime bile etmeyin!" yanıtını verdi. Annesinin sinsice yaptığı hazırlıklardan duyduğu kaygıyı saklayarak, yabancıya kahvaltı hazırlama bahanesiyle aşağıya oturma odasına koştu.

Yabancının büyük bir masumiyetle, ailesinin oğlanı izlemesi için yazdığı mektubu dolaptan aldı ve annesinin mektubu bulamaması riskini göze alarak durum kötüye giderse onunla birlikte ölmeye kararlı, yola çıkmış olan oğlanın arkasından koştu. Çünkü genç yabancıyı Tanrının huzurunda ve yüreğinde, sadece koruduğu ve barınak sağladığı biri değil de nişanlısı ve kocası olarak görüyordu; yabancı onu destekleyenler sayesinde evde yeterince güçlü bir konuma geldiğinde, büyük bir olasılıkla annesini şaşkına çevirecek olan bu durumu açıklamaya karar vermişti. Soluk soluğa koşarak zenci oğlana yetişti, "Nanky, annem Bay Strömli'nin ailesiyle ilgili planı değiştirdi. Bu mektubu al! Ailenin başı olan Bay Strömli'ye ver; mektupta annem aileyi birkaç gün evimizde kalmaya davet ediyor. Kurnaz davran ve onların bunu kabul etmesini sağla. Congo Hoango döndüğünde yardımın için seni ödüllendirecektir!" dedi. Oğlan, "Peki kuzen Toni." diye yanıt verdi, mektubu özenle katlayarak cebine koydu, "Onlara buraya gelebilmeleri için yolu göstereyim mi?" diye sordu. "Tabii ki!" dedi Toni, "Yöreyi bilmiyorlar. Yolda devriyelerle karşılaşabilirsiniz; onun için gece

yarısından önce yola çıkmayın. Ondan sonra da gün doğmadan onları buraya getirebilmen için acele etmen gerekecek. Sana güvenebilir miyiz?" "Nanky'ye güvenebilirsiniz!" diye yanıt verdi oğlan, "O beyaz kaçakları buraya neden getirdiğinizi biliyorum, zenci Hoango hizmetimden memnun kalacak."

Bundan sonra Toni yabancıya kahvaltısını götürdü, kahvaltı bittikten sonra anne kız günlük ev işlerini yapmak üzere ön tarafıdaki oturma odasına döndüler. Bir süre sonra yaşlı kadının doğal olarak dolaba gitmesi kaçınılmazdı ve tabii mektubun orada olmadığını gördü. Belleğine güvenemediği için bir an için elini başına götürdü ve Toni'ye yabancının verdiği mektubu nereye koymuş olabileceğini sordu. Toni bakışları yerde bir süre sessiz kaldıktan sonra bildiği kadarıyla yabancının mektubu aldığını ve odasında gözlerinin önünde yırttığını söyledi. Annesi gözleri fal taşı gibi açılarak yabancının mektubu ona verdiğini ve kendisinin de dolaba koyduğunu çok iyi anımsadığını söyledi, ama boş yere mektubu aradıktan sonra, daha önceleri de unutkanlıkları olduğu için, en sonunda kızın dediğine inanmak zorunda kaldı. Ama zenci Hoango'nun açısından mektubun ailenin plantasyona gelmesini sağlamak için çok önemli olduğunu söyleyerek öfkesini gizlemedi. Öğlen ve akşam Toni yabancıya yemek verirken o da masanın bir köşesinde oturup yabancıyla sohbet ederek birkaç kez sözü mektuba getirdi, ama Toni annesinin mektuba ne olduğunu öğrenememesi için her defasında lafı zekice değiştirip tehlikeli bir noktaya gelmeden konuyu dağıttı. Gün böyle geçti, akşam yemeğinden sonra Babekan güvenliği için gerekli olduğunu söyleyerek yabancının kapısını kilitledi ve Toni'yle ertesi gün aynı tür bir mektup yazdırabilmek için nasıl bir numara çevirecekleri konusunda düşündükten sonra kızına da yatmasını söyleyerek odasına gitti.

Bu anı iple çeken Toni yatak odasına gider gitmez, annesinin artık uyumuş olduğu kanısına vardıktan sonra yatağın yanında asılı duran Meryem Ana resmini duvardan indirip bir sandalyenin üzerine koydu ve ellerini kavuşturarak önünde diz çöktü. İşlemiş olduğu yüreğini yakan suçları kendini teslim ettiği genç adama itiraf edebilmek için ona güç ve tutarlılık versin diye Anamızın yüce oğlu İsa'ya büyük bir içtenlikle dua etti. Kendisine ne denli acı verirse versin ve ne olursa olsun, bir gün önce onu eve sokabilmek için gösterdiği acımasız ve ürkünç davranış dahil, hiç bir şeyi saklamamaya yemin etti. Her şeye karşın onun kurtuluşunu

sağlamak için yaptıkları nedeniyle kendisini bağışlamasını ve sadık karısı olarak Avrupa'ya götürmesini diledi. Ettiği duayla iyice güç toplamış olarak kalkıp evdeki tüm kapıları açan anahtarı aldı ve mum yakmadan evi boydan boya kat edip yabancının yatak odasına giden dar koridoru geçti. Odanın kapısını yavaşça açtı, yabancının derin bir uykuda olduğu yatağa yaklaştı. Ay ışığı adamın genç yüzüne vuruyor ve açık pencereden giren gece meltemi alnının üzerindeki saçlarla oynuyordu. Kız hafifçe üzerine eğildi ve tatlı soluğunu içine çekip adını fısıldadı, ama yabancı derin bir düş görüyordu; kızla ilgili bir düştü bu, çünkü kız art arda ateşli, titreyen dudaklarla "Toni!" diye fısıldadığını duyabiliyordu. Tanımlanamaz bir hüzün sardı kızı; onu büyülü bir düşün yüceliğinden bayağı ve zavallı gerçeğe çekip indirmeye gönlü razı olmadı, nasıl olsa eninde sonunda uyanacağı için yatağın kenarına diz çöktü ve yabancının sevgili elini öpücüklere boğdu.

Ama kısa bir süre sonra birdenbire avludan gelen insan ve silah sesleriyle atların kişnemelerini duyduğunda ve yandaşlarıyla General Dessalines'in kamp kurduğu yerden beklenmedik bir anda dönen zenci Congo Hoango'nun sesini tanıdığında onu saran dehşet hangi sözlerle ifade edilebilir? Tanınmamak için ay ışığından sakınarak perdenin arkasına saklandı, annesinin hemen zenci Congo Hoango'ya o yokken Avrupalının sığınmak için geldiğini ve olup bitenleri anlatmaya giriştiğini duydu. Zenci sesini alçaltarak yanındakilere gürültüyü kesmelerin emretti. Yaşlı kadına adamın şu anda nerede olduğunu sordu. Annesi parmağıyla yabancının kaldığı odayı işaret ederken kızıyla yabancı hakkında yaptıkları konuşmayı aktarmayı da ihmal etmedi. Kızın onlara ihanet ettiğine hiç kuşkusu olmadığını, bu nedenle yabancıyı etkisiz hale getirmenin riskli olacağını da ekledi. Hain sürtüğün gece gizlice yabancının yatağına girdiğini fark etmişti, o anda da orada keyif çatmaktaydı; yabancı eğer şu ana kadar hâlâ kaçmadıysa muhtemelen şimdi onu uyarmıştı ve kaçması için onunla planlar yapıyor olmalıydı. Geçmişte böyle durumlarda kızın güvenilirliğini sınadığı için zenci şaşkınlık içinde, "Olacak iş değil!" dedi. Sonra öfkeyle, "Kelly! Omra! Silahlarınızı alın!" diye haykırıp onu izleyen zencilerle birlikte merdivenleri çıktı ve yabancının odasına girdi.

Tüm bu olanları izlemiş olan Toni yıldırım çarpmışçasına kalakaldı, bir an için yabancıyı uyandırmayı düşündü, ama hem avludaki birlik yüzünden yabancının kaçamayacağını, hem de hemen silahına sarılacağı için sayıca

çok olan zenciler tarafından anında öldürüleceğini biliyordu. Aklına gelenlerin en kötüsü de, talihsiz yabancı uyandığında onun yanı başında durduğunu görünce kendisine ihanet ettiğini sanacak ve bu yanılgıyla umutsuzluğa kapılıp onun önerilerini dinlemeyip kendini bilinçsizce zenci Hoango'nun kucağına atacaktı. Anlatılmaz acılar içinde kıvranırken gözü şans eseri duvardaki kancaya asılı ipe ilişti. İpi çekip alırken onu Tanrının kendisine ve sevgilisine yardım etmek için oraya koyduğunu düşündü. Yabancının kımıldanması ve karşı koymasına aldırmadan ipi ellerine ve ayaklarına doladı, iyice sıkılaştırdıktan sonra uçlarını yatağa bağladı, onu dudaklarından öptü ve bir anlığına duruma yeniden egemen olduğu için sevinçle, merdivenlerden yukarıya tırmanmakta olan Hoango'yu karşılamaya gitti.

Hâlâ yaşlı kadının Toni'yle ilgili söylediklerine inanamayan zenci, kızın ona gösterilen odadan çıktığını görünce, meşale taşıyıcılarının ve silahlı adamlarının başında, koridorda şaşkınlık içinde kalakaldı. "Hain, kalleş!" diye haykırarak yabancının odasına doğru birkaç adım atmış olan Babekan'a dönerek, "Yabancı kaçmış mı?" diye sordu. Kapıyı açık bulan, ama içeriye bakmamış olan Babekan, yüzü öfkeden allak bullak, "Yalancı sürtük! Kaçmasına izin verdi!" diye bağırdı ve dönerek, "Çabuk olun, açık araziye çıkmadan çıkışları tutun!" dedi. "Ne var?" diye sordu Toni şaşırmış gibi görünerek, yaşlı adama ve çevresini sarmış olan adamlarına. "Ne mi olmuş?" diye yineledi Hoango ve kızı yeleğinden kavrayarak odaya sürükledi. "Hepiniz çıldırdınız mı?" diye bağırdı Toni, gördüğü manzaradan şaşırıp olduğu yerde kalakalan yaşlı zenciyi iterek, "İşte yabancı burada yatıyor, yatağa bağladığım gibi. Tanrım, hayatımda yaptığım en kötü şey değil bu!" Böyle diyerek arkasını dönüp masaya oturdu, ağladığı belliydi. Yaşlı adam şaşkınlık içindeki yanda duran anneye döndü ve "Babekan, bana uydurduğun bu hikâye de ne?" diye sordu. Yaşlı kadın yabancıyı bağlayan ipi inceleyerek, "Şükür sana Tanrım!" dedi, "Yabancı burada, ama bunun nasıl olduğunu anlamıyorum." Kılıcını kınına sokan zenci yatağa yaklaşarak yabancıya kim olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gittiğini sordu. Ama yabancı kendini ipten kurtarmak için çırpındığı ve "Ah Toni! Ah Toni!" diye inleyip başka bir şey söyleyemediği için onun yerine Babekan konuştu, Hoango'ya onun Gustav von der Ried adında bir İsviçreli olduğunu, o anda martı göletindeki mağaralarda saklanan Avrupalı köpeklerden oluşan ailesiyle liman kenti Fort Dauphin'den yola çıktıklarını

söyledi. Kızın bir köşede başı ellerinin arasında avuntusuz oturduğunu gören Huango yanına gitti, sevgili kızım diyerek yanaklarını okşadı ve hemen kuşkulanıp söylediği sözler nedeniyle özür diledi. Yaşlı kadın da kızın yanına gelmiş, ellerini kalçasına dayamış başını sallıyordu, "Tehlikede olmadığını sanan yabancıyı neden yatağa bağladın?" diye sordu kıza. Üzüntüden ve öfkeden gerçek gözyaşları döken Toni birdenbire annesine döndü, "Çünkü sen hem kör hem sağırsın! Çünkü o tehlikenin farkındaydı! Çünkü kaçmaya çalışıyordu, çünkü benden yardım etmemi istedi, çünkü seni öldürmeyi tasarlıyordu ve onu bağlamasaydım gün doğmadan bunu gerçekleştirecekti!" diye bağırdı. Yaşlı zenci, kıza sarılıp onu yatıştırmaya çalıştı ve Babekan'a dönerek artık bu konuyu kapatmasını istedi. İki silahlı adamını yanına çağırdı, yasalara göre cezalandırılması gerektiği için yabancıyı hemen orada öldürmelerini emretti; ama Babekan kimseye belli etmeden yaşlı zenciye, "Tanrı aşkına yapma!" diye fısıldayıp onu bir köşeye çekti ve yabancının idam edilmeden önce bir mektup yazması gerektiğini söyledi, ailesine ormanda saldırmak birçok açıdan tehlikeli olacağı için onları plantasyona çekmek lazımdı. Hoango ailenin silahlı olabileceğini göz önünde tutarak bu öneriyi doğru buldu ve kararlaştırıldığı gibi bir mektup yazmak için artık çok geç olduğundan iki adamını beyaz kaçağa göz kulak olsunlar diye görevlendirdi, güvenlik açısından ipleri inceledi, çok gevşek bulduğu için iki üç adamını çağırıp onları sıkılaştırmalarını emretti, sonra adamlarıyla birlikte odadan çıktı. Kısa bir süre sonra da bütün ev halkı uykuya daldı.

Yaşlı adam bir kez daha elini tuttuğunda Toni ona iyi geceler diledi, odasına çekilip yatmış görüdü, ama ev sessizliğe büründükten sonra kalktı ve arka kapıdan tarlaya çıkıp Bay Strömli'nin ailesinin gelebileceği ana yolu kesen yollara doğru, umutsuzluk içinde, deli gibi koşmaya başladı. Yabancının yatağından ona fırlattığı aşağılayıcı bakışlar yüreğine bir bıçak gibi saplanmış, duyduğu aşka yakıcı bir acı karışmıştı; onun hayatını kurtarmak için ölmeye bile razıydı. Aileyi kaçırmaktan korktuğu için, çağrıya uymuşlarsa geçecek oldukları yolun üzerindeki bir çam ağacının altında beklemeye başladı, gerçekten de günün ilk ışıkları ufukta belirirken onlara rehberlik eden Nanky adlı oğlanın sesi uzaktan ağaçların arasından duyuldu.

Grupta on iki kişi vardı: Bay Strömli, bir katıra binmiş olan karısı, ikisi on sekiz ve on yedi yaşlarında olan ve katırın yanında yürüyen Adelbert ile

Gottfried olmak üzere beş çocukları, üç uşak ve iki hizmetçiden oluşuyordu. Hizmetçilerden biri kucağında bebek taşıdığı için öteki katıra binmişti. Ağaç köklerinin sardığı patikada yavaşça ilerleyerek çam ağacının yanına geldiklerinde Toni onları ürkütmemek için ağacın gölgesinden çıktı ve kafileye durmalarını söyledi. Oğlan onu görür görmez tanıdı, kadınlar, erkekler ve çocuklar çevresini sararken Toni Bay Strömli'nin hangisi olduğunu sorduğunda onu hevesle ailenin başı olan yaşlı beyle tanıştırdı. Toni yaşlı adamın onu selamlamasına fırsat vermeden sözünü keserek, "Soylu efendim, zenci Hoango beklenmedik bir anda adamlarıyla birlikte plantasyona geri döndü, yaşamınızı çok büyük bir tehlikeye atmadan eve giremezsiniz; ne yazık ki eve kabul edilen yeğeniniz şu anda zenci Hoango'nun tutsağı, silahlarınızı alıp beni plantasyona kadar izlemezseniz mahvolacak!" diye onları uyardı. "Aman Tanrım!" diye bağırdı ailedekiler. Hasta ve yorgun anne bayılıp katırdan aşağı yuvarlandı. Bay Strömli karısına yardım etmeleri için hizmetçilere seslendi. Hizmetçiler hanımlarına yardım etmek için koşarken gençler Toni'yi soru yağmuruna tuttular. Toni, Nanky'den çekindiği için Bay Strömli'yi ve öbür erkekleri bir kenara çekti, utanç ve vicdan azabından döktüğü gözyaşlarını saklamaya gerek duymadan onlara her şeyi, yabancının eve geldiği zamanki durumu, onunla yaptığı konuşmadan sonra her şeyin nasıl inanılmaz biçimde değiştiğini, zenci ansızın eve dönünce korkudan deliye dönerek yaptığı şeyi ve onu düşürdüğü tuzaktan kurtarabilmek için hayatını bile feda edeceğini anlattı. "Silahlarım!" diye bağırdı Bay Strömli ve karısının bindiği katıra gidip tüfeğini aldı. Güçlü kuvvetli oğulları Adelbert ve Gottfried ile iri yapılı üç uşak da silahlanırken, Bay Strömli, "Kuzeniniz Gustav birçok kez hayatımızı kurtardı, şimdi sıra bizde." dedi. Kendine gelmiş olan karısını yerden kaldırıp katıra bindirdi, rehin aldığı Nanky'nin ellerini ayaklarını bağladı, on üç yaşındaki silahlı oğlu Ferdinand'ın korumasında kadınları ve çocukları martı göletine geri yolladı. Sonra kendini korumak için bir miğfer ve bir mızrak almış olan Toni'ye zencilerin kaç kişi olduklarını ve avluda nerelere yerleştiklerini sordu; orada mücadele ederken Toni'yi Hoango'dan ve annesinden korumak için elinden geleni yapacağına söz verdi, Tanrıya sığınarak Toni'nin öncülüğünde küçük topluluğunun başına geçip cesaretle plantasyona doğru yola çıktı.

Evin arka kapısından sürünerek geçtikten sonra Toni Bay Strömli'ye parmağıyla Hoango ve Babekan'ın uyudukları odayı gösterdi, Bay Strömli

ile yanındakiler kilitli olmayan kapıdan sessizce girerek zencinin adamlarının silahlarını alırken, Toni Nanky'nin beş yaşındaki üvey kardeşi Seppy'nin uyuduğu ahıra yavaşça girdi. Hoango, piçleri Nanky'ye ve özellikle kısa bir süre önce annesi ölen Seppy'ye çok düşkündü. Tutsak sevgilisini kurtarmayı başarsalar bile martı göletine dönmeleri ve onlarla birlikte kaçmayı planladığı Port au Prince'e varmaları çok zordu. Bu nedenle haklı olarak, zencilerin kaçakları izlemeleri olasılığına karşı iki çocuğu da rehin almanın akıllıca bir önlem olduğunu düşünmüştü. Yatağında uyuyan çocuğu kucağına alıp yarı uyur yarı uyanık bir durumda, görünmeden ana binaya taşımayı başardı. Bu sırada Bay Strömli ve yanındakiler olabildiği kadar sessizce Hoango'nun yatak odasına girdiler, ama bekledikleri gibi Hoango ve Babekan'ı yatakta bulamadılar; ikisi de gürültüden uyanmış, yarı çıplak ve uykulu, odanın ortasında duruyorlardı. Bay Strömli elinde tüfeğiyle, bağırarak, teslim olmazlarsa ateş edeceğini söyledi; ama Hoango yanıt vereceği yerde duvardan bir tabanca kapıp ateş etti, kurşun Bay Strömli'nin başını sıyırdı. Bu da Bay Strömli'nin yanındakilerin şiddetle saldırıya geçmesi için yeterli oldu. Hoango ikinci kez ateş ettiğinde kurşun uşaklardan birinin omzunu deldi, bir kılıç darbesi de Hoango'nun elini yaraladı, hem o hem de Babekan yakalanıp büyük bir masanın bacaklarına bağlandılar ve etkisiz hale getirildiler. Bu sırada dışarıda uyuyan, silah sesleri ve gürültüden uyanan Hoango'nun sayısı yirmiye varan adamı Babekan'ın çığlıklarını duyunca eve girip silahlarını almaya çalıştılar. Yarası hafif olan Bay Strömli adamlarını pencerelere yerleştirdi ve zencilerin ilerlemesini önlemek için üzerlerine ateş açtırdı. Zenciler ikisinin avluda cansız yattığına aldırmaksızın Bay Strömli'nin sürgülediği kapıyı kırmak için balta ve manivela ararken, Toni titreyerek kucağında Seppy'yle Hoango'nun yatak odasına girdi. Onu görünce rahatlayan Bay Strömli çocuğu ondan kaptı, av bıçağını çıkardı ve Hoango'ya dönerek zencilerine seslenip geri çekilmelerini söylemezse oğlunu hemen oracıkta öldüreceğini söyledi. Üç parmağından yaralanan Hoango halsiz düştüğü ve reddederse hayatı tehlikeye gireceği için bir an düşündükten sonra kabul etti, kendisini yerden kaldırmalarını istedi. Bay Strömli'nin denetiminde pencerede durdu, sol eline bir mendil alarak salladı ve aşağıdakilere bağırdı hayatını kurtarmak için yardıma ihtiyacı olmadığını, kapıya dokunmamalarını ve avludaki binaya dönmelerini söyledi. Bu sözleri çatışmanın bir süre durmasını sağladı; Bay Strömli'nin ısrarıyla Hoango evde tutsak edilmiş zencilerden birini emrini yinelemek

için hâlâ aşağıda durup ne yapmaları gerektiğini tartışan adamlarının yanına yolladı. Ne olup bittiğini bir türlü anlayamayan siyahlar saldırı için her şey hazır olmasına karşın bu kesin emre karşı gelemediler, söylenerek ve küfürler yağdırarak yattıkları yerlere çekildiler. Bay Strömli Hoango'nun önünde Seppy'nin ellerini bağladı ve tek amacının tutsak alınan yeğenini plantasyondan kurtarmak olduğunu, Port au Prince'e kaçmaları engellenmezse ne Hoango'nun ne de ona geri vereceği çocuklarının hayatının tehlikede olacağını söyledi. Toni Babekan'a yaklaştı, gizleyemediği bir duygusallıkla veda etmek için elini tuttu, ama yaşlı kadın onu nefretle itti. Onu aşağılık bir hain olmakla suçladı, masanın bacağına bağlı olmasına karşın arkasını döndü ve yaptığı kötülüğün meyvesini tatmadan Tanrının ondan intikam alacağına kuşkusu olmadığını söyledi. Toni, "Ben size ihanet etmedim, ben beyazım ve tutsak ettiğiniz bu genç adamla sözlendim. Sizin açıkça savaş açtığınız ırktanım, onların tarafını tuttuğum için Tanrının huzurunda hesap verebilirim." dedi. Sonra Bay Strömli önlem olarak zenci Hoango'yu kapının desteklerinden birine iple sıkıca bağlattı, omzu paramparça olmuş, bilincini yitirmiş hizmetçiyi başka yere taşıttı, Hoango'ya birkaç gün sonra Fransız öncülerinin yerleştiği Saint Lüze'ye vardıklarında iki çocuğu Nanky ve Seppy'yi geri aldırabileceğini söyledi, karmakarışık duygular nedeniyle gözyaşlarına engel olamayan Toni'yi elinden tutup yaşlı Hoango ve Babekan arkalarından lanetler savururken yatak odasından çıkardı.

Bu sırada pencerenin önündeki çatışma sona erdiği için Bay Strömli'nin talimatıyla oğulları Adelbert ve Gottfried kuzenleri Gustav'ın olduğu odaya koşmuşlar, onu korumakla görevli iki siyahı fazla direnç görmeden etkisiz hale getirmişlerdi. Siyahlardan biri yerde ölü yatıyordu, ağır yaralı olan öbürü de sürünerek koridora çıkmıştı. Baldırından hafifçe yaralanmış olan büyük kardeş sevgili kuzenlerinin iplerini çözdü, ona sarılıp öptüler, silah verdiler ve artık zafer onların olduğu için sevinç içinde, Bay Strömli'nin büyük bir olasılıkla artık çekilmek için planlar yaptığı, evin ön tarafındaki odaya çağırdılar. Ama yatakta doğrulmuş olan kuzenleri Gustav içtenlikle onların elini tutmakla yetindi, suskun ve dalgındı, verdikleri silahları alacağı yerde sağ elini kaldırıp büyük bir hüzünle alnında gezdirdi. Gençler yatağın kenarına ilişip sorunun ne olduğunu sordular. Gustav hiç bir şey söylemeden başını küçük kuzeninin omzuna dayadı. Adelbert onun bayılacağını sandığı için kalkıp bir bardak su getirmek üzereyken kapı

açıldı, içeriye kucağında Seppy'yi taşıyan Toni ve onun elini tutan Bay Strömli girdiler. Gustav sapsarı kesildi, ayağa kalktı, yığılıp kalacakmış gibi kuzenlerine yaslandı, gençler ellerinden aldığı silahla ne yapacağını henüz anlamadan Gustav öfkeyle dişlerini gıcırdatarak Toni'ye ateş etti. Kurşun kızın göğsünü delip geçti. Kız acıyla inledi, Gustav'a doğru birkaç adım daha atmaya çalıştı, küçük oğlanı Bay Strömli'ye verdi ve yığılıp kaldı. Gustav tabancıyı ona doğru fırlattıktan sonra orospu diyerek kızı tekmeledi, ardından kendini yatağın üzerine attı. Bay Strömli ve oğulları, "Sen bir canavarsın!" diye bağırdılar Gençler kızın yanına koştular, onu kollarının arasına aldılar ve daha önce yolculukları sırasında buna benzer birçok umutsuz durumda çare bulmuş olan yaşlı uşağı çağırdılar, ama titreyerek yarasının üzerine bastıran kız onları bir yana iterek kendisini vuran adamı gösterdi, son nefesinde, "Söyleyin ona!.. Söyleyin ona!.." diye yineledi. "Ona ne söyleyelim?" diye sordu Bay Strömli. Ölüm kızın konuşma yetisini elinden alıyordu. Adelbert ve Gottfried ayağa kalktılar, bu anlamsız ve dehşet verici ölüme neden olan genç adama, "Bu kızın senin hayatını kurtardığını biliyor musun? Seni seviyordu, annesini, babasını ve her şeyini feda ederek seninle Port au Prince'e kaçmayı tasarlıyordu." diye bağırdılar. Kulağına, "Gustav bizi duyuyor musun?" diye seslediler, sarsıp saçını çektiler, çünkü Gustav hiçbir şeyin bilincinde olmadan yatıyordu. Sonunda doğruldu. Kana bulanmış yatan kıza baktı, onu bu eyleme iten öfke kaçınılmaz bir acıma duygusuna dönüştü. Sıcak gözyaşlarını mendiliyle silen Bay Strömli, "Zavallı adam, neden yaptın bunu?" diye bağırdı. Yataktan kalkmış olan Gustav gelip kızın yanında durdu, alnındaki teri silerek, kızın gece kalkıp onu bağladığını ve zenci Hoango'ya teslim ettiğini söyledi. "Ah!" dedi Toni, ona sözlerin anlatamayacağı bir bakışla baktı, "Sevgili dostum, seni bağladım, çünkü..." dedi, ama artık konuşamıyordu, elini bile ona uzatamıyordu, gücünü birdenbire yitirdi ve Bay Strömli'nin kucağına düştü. Bembeyaz kesilen Gustav, kızın yanında diz çökerek, "Neden?" diye sordu. Bir süre kızın yanıt vermesini beklediler, ama sessizlikte yalnızca kızın iniltileri duyuluyordu, sonunda Bay Strömli onun yerine yanıt verdi, "Şanssız adam, Hoango geldikten sonra seni kurtarmanın başka bir yolu yoktu, kesinlikle çıkaracağın kavgayı önlemek istiyor ve biz gelene dek zaman kazanmaya çalışıyordu, çünkü onun yardımıyla buraya gelip seni silah zoruyla kurtarmak için yola çıkmıştık bile." Gustav yüzünü elleriyle kapadı, başını kaldırmadan, "Ah!" diye bağırdı, ayaklarının altında dünya kayıyor gibiydi, "Söyledikleriniz doğru mu?" Kızı kollarına aldı ve

acı içinde baktı. "Ah, benden kuşkulanmayacaktın!" diye bağırdı Toni. Bunlar son sözleri oldu, soylu bir ruha sahip olan kız son nefesini verdi. Kuzenleri onu cesedin yanından uzaklaştırmaya çalışırken Gustav, "Doğru!" diye bağırdı saçını başını yolarak, "Senden kuşkulanmamalıydım, çünkü söze dökmediysek de bana bağlılık yemini etmiştin." Üzüntü içindeki Bay Strömli kızın göğsünü örten önlüğünü bastırdı, uşağından yanlarındaki basit aletlerle göğüs kemiğine saplandığını düşündüğü mermiyi çıkarmaya çalışmasını istedi. Ama bütün bu çabalar bir işe yaramadı, mermi kızın göğsünü delip geçmiş, ruhu daha iyi bir dünyaya göç etmişti. Bu sırada Gustav pencereye gitmişti, sessizce ağlayan Bay Strömli ve oğulları cesedi ne yapacaklarını, kızın annesini çağırmalarının doğru olup olmadığını tartışırken Gustav dolu olan öteki tabancanın tetiği çekerek beynini dağıttı. Bu beklenmeyen korkunç olay akrabalarını dehşete düşürdü. Şimdi de ona yardım etmeye çalışıyorlardı, ama boşuna. Zavallı adamın kafatası parçalanmış, tabancayı ağzına soktuğu için kafatasının parçaları duvarlara sıçramıştı. Aklını başına ilk toparlayabilen Bay Strömli oldu. Parlak gün ışığı pencerelerden içeriye sızıyor, avluda zencilerin kıpırdanmaya başladıkları haberleri geliyordu. Bu nedenle plantasyondan hemen çekilmekten başka çareleri yoktu. İki ölüyü orada zencilerin vahşetine bırakmak istemedikleri için bir sedyenin üzerine yatırıp silahlarını doldurdular ve büyük bir hüzün içinde martı göletine doğru yola çıktılar. En önde Seppy'yi taşıyan Bay Strömli yürüyor, arkasında da cesetleri omuzlarında taşıyan güçlü kuvvetli iki uşak ve bir sopanın yardımıyla topallayarak yürümeye çalışan yaralı geliyordu. Adelbert ve Gottfried grubun iki yanında elleri tetikte onlara eşlik ediyorlardı. Güçsüz olduklarını gören zenciler bulundukları yerlerden çıkıp onlara mızrak ve tırmıklarla saldırmak istediler, ama yabancıların serbest bıraktıkları Hoango dışarıya, evin önündeki basamaklara çıktı ve onları rahat bırakmalarını işaret etti, iki cesetle avlu kapısına varmış olan Bay Strömli'nin arkasından, "Sainte Lüze'de görüşürüz!" diye bağırdı. "Evet, Sainte Lüze'de!" diye yanıt verdi Bay Strömli, kimse onları durdurmadan kapıdan çıkıp izlenmeden ormana vardılar. Ailenin geri kalan üyeleriyle buluştukları martı göletinde gözyaşları içinde ölüler için bir mezar kazdılar, son olarak Toni'yle Gustav'ın yüzüklerini değiştokuş edip iki sevgiliyi sessiz dualar eşliğinde sonsuz uykularını uyuyacakları yere indirdiler. Bay Strömli, beş gün sonra karısı ve çocuklarıyla Sainte Lüze'ye vardığına memnundu, söz verdiği gibi iki zenci çocuğu orada bıraktı. Port au Prince'e kuşatmadan kısa bir süre

önce ulaştılar, Bay Strömli kentin surlarında beyazların hakları için dövüştü. Kent inatçı savunmaya karşın General Dessalines'e yenik düştüğünde, Fransız ordusuyla birlikte İngiliz donanmasının gemilerine binip oradan kaçtılar, Avrupa'ya ayak bastıktan sonra başlarına kötü bir şey gelmeden anavatanları İsviçre'ye ulaştılar. Bay Strömli geri kalan küçük servetiyle Rigi yakınlarında bir ev satın alıp yerleşti. 1807 yılında hâlâ bahçedeki çalılıklar arasında yeğeni Gustav ve nişanlısı sadık Toni'nin anısına diktiği anıt göze çarpıyordu.

Locarno Dilencisi

Kuzey İtalya'da Alp dağlarının eteklerinde, Locarno'ya yakın bir yerde eskiden İtalyan bir markiye ait bir şatonun kalıntıları bugün bile St. Gotthard yönünden gelindiğinde görülebilir. Bir gün bu şatonun sahibesi kapısına dilenmek için gelen yaşlı ve hasta bir dilenci kadına acıyarak şatonun yüksek tavanlı ferah odalarından birinde yere biraz saman serdirdi ve orada yatmasına izin verdi. Avdan döndüğünde silahını her zaman koyduğu yere bırakmak için rastlantı sonucu odaya giren marki öfkelenerek kadına yattığı köşeden kalkıp sobanın arkasında bir yere yatmasını emretti. Kalkmaya çalışırken sopası cilalı zeminde kayan kadın düştü ve sırtı ciddi bir biçimde incindi. Buna karşın zor zahmet ayağa kalkmayı başardı, binbir güçlükle olduğu yerden gösterilen yere geçti ve sobanın arkasına inleyerek yığıldıktan sonra son nefesini verdi.

Birkaç yıl sonra savaş ve art arda kötü giden hasat yüzünden para sıkıntısına düşen markiyi Floransalı bir şövalye ziyaret ederek güzel bir konumu olan şatoyu satın almak istedi. Bu satışı gerçekleştirmek isteyen marki karısına yabancı için yukarıda anlatılan, boş duran, çok güzel ve görkemli döşenmiş odayı hazırlamasını söyledi, ama gece yarısı yabancı bembeyaz bir yüzle aşağıya inip karı kocaya odanın perili olduğunda ısrar edince ikisi de çok şaşırdı. Yabancının dediğine göre, gözle görülemeyen bir şey sanki odanın köşesinde saman serili bir yerden kalkmış ve açıkça işitilen ayak sesleriyle odayı geçip inleyerek sobanın arkasında yere yığılmıştı.

Neden bu kadar ürktüğünü kendi de çözemeyen marki, konuğunun korkusunu yapmacık bir gülüşle geçiştirmeye çalıştıktan sonra gecenin geri kalan saatlerini onunla birlikte odada geçirmeyi önerdi. Ama şövalye markinin yatak odasındaki bir koltukta uyumasına izin verilmesini rica etti ve sabah olduğunda arabasını çağırıp oradan ayrıldı.

Bu olay çevrede heyecan yarattı ve şatoyu satın almak isteyen birkaç kişinin vazgeçmesi markiyi çok öfkelendirdi; hizmetlileri bile gece yarısı o odada bir hayaletin yürüdüğünü söylemeye başladıktan sonra bu garip ve anlaşılmaz söylentilere son vermek için bir gece bu işi kendisi ele almaya karar verdi. Tasarladığı gibi, akşam olduğunda yatağını oraya yaptırdı ve

uyumadan gece yarısını beklemeye başladı. Ancak saat gece yarısını vurduğunda duyduğu, açıklayamadığı sesler onu dehşete düşürdü; sanki biri yerden samanları hışırdatarak kalkmış, odanın bir tarafından öbür tarafına yürmüş ve sobanın arkasında ölmek üzereymiş gibi inleyerek yere yığılmıştı. Ertesi sabah aşağıya indiğinde karısı markiz geceki araştırmasının nasıl geçtiğini sorduğunda ürkek bakışlarla çevresine baktıktan sonra kapıyı kapatıp sürgüledi ve söylentilerin doğru olduğunu söyledi. Bunun üzerine markiz hayatında hiç korkmadığı kadar korktu, kocasından onun önünde olayı bir kez daha soğukkanlılıkla denemeden kimseye bir şey söylememesini rica etti. Ama o gece hem onlar hem de yanlarına aldıkları sadık uşakları açıklaması olmayan, sanki bir hayalete ait aynı sesleri duydular. Şatoyu ne olursa olsun bir an önce elden çıkarmak istedikleri için uşaklarının önünde onları saran dehşeti saklamayı başardılar ve olayı kesinlikle çözümlenecek önemsiz bir rastlantıya bağladılar. Üçüncü günün akşamı bu işi çözmeye kararlı karı koca kalp çarpıntıları içinde bir kez daha yukarıdaki konuk odasına çıktılar. Rastlantı sonucu evin bağlanmamış köpeğiyle odanın kapısında karşılaştılar ve nedenini fazla düşünmeden köpeği de odaya aldılar; belki de yanlarında üçüncü bir canlıya ihtiyaç duyuyorlardı. Aşağı yukarı saat on birde ikisi de yatağın üzerine oturdular. Masada iki mum yanıyordu, markiz giyinikti, marki de dolaptan çıkardığı kılıcını ve tabancalarını yanında hazır tutuyordu. Konuşarak oyalanmaya çalışırken köpek odanın ortasında başını ayaklarının üzerine koyup uykuya daldı. Gece yarısı ürkünç gürültüler yeniden başladı. Elinde sopa olan göze görünmeyen biri odanın bir köşesinde ayağa kalkmıştı, saman hışırdıyor, tak tak diye ses çıkararak ilerleyen ayak sesleri duyuluyordu. İlk adımla uyanan köpek kulaklarını dikerek yerinden fırladı ve biri ona doğru geliyormuşçasına havlayıp hırlayarak sobaya doğru geri geri gitmeye başladı. O an saçları diken diken olan markiz odadan kaçtı. Kocası çıldırmış gibi, "Kim var orada?" diye haykırarak kılıcını havada dört bir yana sallarken, kente gitmeye karar veren markiz arabasını çağırdı, ama henüz birkaç parça eşyasını toplayıp dişleri birbirine vurarak avlu kapısından çıkmadan şatonun alevler içinde kaldığını gördü. Hayatından bezmiş olan marki korkudan kendini kaybetmiş, bir mum alıp her tarafı tahta kaplı odanın dört köşesini ateşe vermişti. Karısı talihsiz adamı kurtarmaları için uşakları boş yere yolladı, çünkü ne yazık ki adamcağız çoktan perişan bir halde ölmüştü. Çevredekilerin topladığı kemikleri bugün

bile Locarnolu dilenci kadına yatağından kalkmasını emrettiği odanın bir köşesinde duruyor.

Bulunan Çocuk

Antonio Piachi adında zengin bir Romalı emlakçı bazen işi gereği uzun yolculuklara çıkmak zorunda kalıyor, böyle durumlarda Roma'da kalan Elvire adındaki genç karısıyla akrabaları ilgileniyordu. Bu seyahatlerinden birinde Ragusa'ya giderken ilk karısından olma on bir yaşındaki oğlu Paolo'yu da yanında götürdü. O sırada kentte ve kentin çevresinde panik yaratan bir salgın başlamıştı. Bu durumdan seyahat sırasında haberdar olan Piachi kente girmeden ne olup bittiğini öğrenmek için durdu. Salgının her geçen gün daha da ciddileştiğini ve yetkililerin kenti kapatmayı düşündüklerini öğrendi, oğlu için kaygılandığından tüm iş planlarını iptal etti, atları değiştirerek geldiği yoldan geri döndü.

Kentten biraz uzaklaştıklarında arabanın yanında elini yalvarırcasına uzatmış perişan bir oğlan çocuğu fark etti. Piachi arabanın sürücüsüne durmasını söyledi, çocuğa nesi olduğunu sorduğunda çocuk saf saf hastalığa yakalandığını, polisin onu annesinin babasının öldüğü hastaneye götürmek için aradığını söyledi ve bütün azizler adına kendisini yanına alması, kentte ölüme terk etmemesi için yalvardı. Konuşurken yaşlı adamın eline sarılıp öptü ve elini gözyaşlarına boğdu. Dehşet içinde kalan Piachi tepki olarak onu sertçe itmek üzereyken çocuk sapsarı kesildi ve bayılıp yere düştü. Yaşlı adamın yüreği merhametle doldu, oğluyla birlikte arabadan inip çocuğu kucaklayıp arabaya koydu, ne yapacağını bilemeden yola devam etti.

Piachi mola verdiği handaki adamlarla oğlandan nasıl kurtulacağını konuşurken durumu haber alan polisler gelip onu tutukladılar, oğlu ve Nicolo'yla birlikte, hasta çocuğun ismi buydu, gözlem altında Ragusa'ya geri götürdüler. Piachi'nin bu zalim tutuma karşı çıkması bir işe yaramadı, Ragusa'ya vardıklarında üçü de hastaneye yatırıldı. Orada Piachi'inin sağlığı bozulmadı, Nicolo adındaki oğlan iyileşti, ama Piachi'nin on bir yaşındaki oğlu Paolo hastalığı kaptı ve üç gün sonra yaşamını yitirdi.

Kentin kapıları artık açılmıştı; Piachi oğlunu gömdükten sonra kentten ayrılmak için polisten izin aldı. Acı içinde arabasına bindi, yanındaki boş koltuğu görünce rahatça gözyaşı dökebilmek için mendilini çıkardığı sırada Nicolo arabaya yaklaştı, elinde kepi ona iyi yolculuklar diledi. Piachi

dışarıya eğildi, hıçkırıklar arasında kendisiyle gelmek isteyip istemediğini sordu. Oğlan onun ne dediğini anlar anlamaz başını salladı ve "Memnuniyetle!" diye yanıt verdi. Piachi hastane yetkililerine çocuğun kendisiyle gelip gelemeyeceğini sorduğunda yetkililer gülümsedi, çocuk öksüz olduğu için kimsenin onu aramayacağını temin ettiler. Piachi onu tutup arabasına bindirdi ve oğlunun yerini almak üzere Roma'ya götürdü.

Piachi kentin kapısından çıktıktan sonra çocuğa alıcı gözle bakma olanağını buldu. Değişik bir güzelliği vardı çocuğun; ifadesi hiç değişmeyen ciddi ve akıllı yüzünü gölgeleyen siyah saçları sivri kâküllerle alnına dökülmüştü. Yaşlı adam ona bazı sorular sordu, ama aldığı yanıtlar hep kısaydı; arabanın bir köşesinde elleri cebinde, suskun, çekingen, büzülmüş oturuyor, hızlı giden arabanın penceresinden düşünceli düşünceli dışarıya bakıyordu. Arada sırada cebinden birkaç fındık çıkarıyor, Piachi mendiliyle gözyaşlarını silerken, fındıkları dişleriyle kırıp yiyordu.

Roma'ya vardıklarında Piachi onu kusursuz bir kadın olan genç karısıyla tanıştırıp olanları anlattı. Elvire çok sevdiği üvey oğlunun başına gelenlere üzülüp gözyaşlarına boğuldu, ama önünde tepkisiz duran oğlana yabancı olmasına karşın sarıldı, ona Paolo'nun yatağını ve giysilerini verdi. Piachi çocuğu okuma yazma ve matematik öğrenebilmesi için okula yolladı. Bu çocuk ona çok pahalıya mal olduğu için giderek bağlandı ve yaşlı kocasından çocuğu olacağından artık umudu bulunmayan iyi kalpli karısının da onayıyla evlat edindi. Daha sonraları birçok nedenle çalışmasından memnun olmadığı bir yardımcısının işine son verip yerine Nicolo'yu görevlendirdi, karmaşık işinde oğlanın enerjik ve verimli çalışmalarından çok memnun kaldı. Bağnazlığın yeminli düşmanı olan yaşlı adamın onda bulduğu tek kusur çocuğun ilerde babasından kalacak büyük servet yüzünden kendisine pek dostça davranan Karmelit keşişleriyle sık sık birlikte olması, Elvire'nin eleştirisi de erken gelişmiş olan oğlanın kadınlara olan düşkünlüğüydü. Henüz on beş yaşındayken keşişleri ziyaret ettiği sırada başpiskoposun yatağına girenlerden biri olan Xaviera Tartini adında bir kadınla yatmaya başlamış, babasının sert müdahalesiyle bu ilişkiye son vermişti, ama Elvire'nin böyle tehlikeli bir alanda uslu durma konusunda Nicolo'nun pek güvenilir olmadığına inanmakta bazı nedenleri vardı. Nicolo yirmi yaşındayken, teyzesinin denetimi altında Roma'da eğitim almış hoş bir Cenovalı kız olan Elvire'nin yeğeni Constanza Parquet'yle evlendiğinde bu sorun kökünden çözümlendi sanıldı. Anne ve baba çok memnundular,

bunu kanıtlamak için evliliği nedeniyle ona büyük bir çeyiz hazırladılar, geniş ve güzel evlerinin büyük bir bölümünü ona verdiler. Piachi altmış yaşına geldiğinde bir haminin yapabileceği en son şeyi yaptı, emlak işinden kazandığı tüm serveti yasal olarak ona verdi, fazla malda gözü olmayan erdemli karısıyla kendisine küçük bir pay bıraktı ve emekliye ayrıldı.

Elvire'nin doğasında çocukluğunda geçen üzücü bir olay nedeniyle sessizce katlandığı bir hüzün vardı. Elvire'nin babası Philippo Parquet hali vakti yerinde bir Cenovalıydı ve kumaş boyama işiyle uğraşıyordu. Mesleğine uygun olarak yapılmış olan evinin arkası iri taşlarla dolu bir sahilin tam kenarındaydı ve üzerlerine boyanmış kumaşların asıldığı direkler evin arka duvarından denizin üstüne kadar uzanıyordu. Kâbus gibi bir gecede evde yangın çıktı, ev sanki çıra ve kükürtten yapılmış gibi alevler bir anda bütün odaları sardı. Her yanını alevlerin sardığı on üç yaşındaki Elvire bir merdivenden öbürüne koşuşturup dururken nasıl olduysa kendini bu direklerden birinin üzerinde buldu. Gökle yer arasında asılı kalan zavallı çocuk nasıl kurtulacağını bilemiyordu. Rüzgârın etkisiyle alevler direği kemirmeye başlamıştı, altında da ıssız ve korkunç deniz uzanıyordu. Kendini azizlere adayarak iki kötü olasılıktan birini seçip denize atlayacağı sırada evin kapısında soylu genç bir Cenovalı belirdi, pelerinini direğin üzerine atıp kızı kucakladı ve büyük bir cesaret gösterip direkten sarkan ıslak kumaşlardan birine tutunarak kızla birlikte kendini denize bıraktı. Limanda dolaşan gondollardan biri onları kurtardı, izleyenlerin tezahüratı arasında kıyıya çıkarıldılar. Ama o sırada yürekli gencin evin içindeyken kirişlerin birinden düşen bir taşla başından ağır yaralandığı ortaya çıktı, kısa bir süre sonra genç adam bilincini yitirdi ve yere yığıldı. Babası markinin kaldığı otele götürüldü, oğlunun iyileşmesinin uzun bir süre alacağını anlayan marki İtalya'nın dört bir yanından doktorlar getirtti, onlar da birkaç kez gencin kafatasını delerek kemik parçaları çıkardılar, ama Tanrının takdiriyle tüm bu becerileri bir işe yaramadı. Yalnızca annesinin isteği üzerine gelip ona bakan Elvire yanındayken yaşam belirtileri gösteriyordu. Üç yıl çok acı çektikten sonra yanından hiç ayrılmayan kızın elini son bir kez tutup sıktı ve son nefesini verdi.

Piachi'nin bu soylu gencin ailesiyle iş ilişkileri vardı; Elvire'yle de gence bakarken onların evinde tanışmış ve iki yıl sonra onunla evlenmişti. Elvire'nin olanlara karşı ne kadar duyarlı olduğunu bildiğinden kötü anıları anımsatmamak için genç adamın adını anmamaya ve onu anımsatacak

konulara değinmemeye özen gösteriyordu. Onu kurtarmak için acı çeken ve ölen genci anımsatacak en ufak bir şey Elvire'yi gözyaşlarına boğuyor, avutmak ya da yatıştırmak olanaksızlaşıyordu. Böyle zamanlarda nerede olursa olsun orayı terk eder, hiç kimse onu izlemezdi, acısı biraz dinene kadar sessizce ağlamasının en iyi çare olduğu bilindiği için rahat bırakırlardı. Piachi dışında hiç kimse sık görülen bu garip duygu nöbetlerinin nedenini bilmiyordu, çünkü hiçbir zaman olanlarla ilgili tek kelime bile etmemişti. Durumu sinirsel bir bozukluk olarak biliniyor ve evlenmeden kısa bir süre önce geçirdiği çok yüksek bir ateşe bağlanıyordu, böyle bilindiği için de kimse daha fazla soru sorma gereğini duymuyordu.

Nicolo babasının kesin emrine karşın Xaviera Tartini'yle ilişkisini tam olarak kesmemiş, bir arkadaşının evine davet edildiğini söyleyerek karısının haberi olmadan karnaval sırasında bir kez onunla buluşmuş, rastgele seçtiği bir Cenovalı şövalye maskesiyle gece geç vakit herkes uyurken eve dönmüştü. O gece yaşlı Piachi kendini iyi hissetmiyordu, hizmetçiler ortada olmadıkları için Elvire kalkıp yemek odasına bir şişe sirke almaya gitti. Köşedeki dolabı açtı, bardakların ve sürahilerin arasında sirke şişesini bulabilmek için bir sandalyenin üzerine çıktı. Bu sırada Nicolo tüylü şapkası, pelerini ve kılıcıyla holde yaktığı bir mumu elinde tutarak yavaşça yemek odasına girdi. Elvire'yi fark etmeden yatak odasına yöneldi, ama kapının kilitli olduğunu sıkıntıyla fark ettiği anda arkasında elinde şişeler ve bardaklarla duran Elvire onu gördü ve görünmeyen bir yıldırım çarpmışcasına sandalyeden düşüp bayıldı. Nicolo arkasına dönüp Elvire'yi öyle görünce şaşkınlıktan sapsarı kesildi, tam yardımına koşacağı sırada gürültüyü duyan Piachi'nin aşağıya ineceği aklına geldi. Yaşlı adamın azarından ürkerek Elvire'nin taşıdığı bir demet anahtarı telaşla kaptı, yatak odasının kapısını açanı bulduktan sonra anahtarları yemek odasına fırlattı ve ortadan yok oldu. Piachi hasta olmasına karşın yataktan fırladı, zavallı karısını yerden kaldırdıktan sonra hizmetçileri çağırdı, hizmetçiler ellerinde mumlarla koşup geldiler, sonra da ropdöşambrını giymiş olan Nicolo gelip ne olduğunu sordu. Elvire'nin korkudan dili tutulmuştu; açıklama yapabilecek tek kişi olan Nicolo da sessiz kalınca olay bir gizeme dönüştü. Tir tir titreyen Elvire'yi yatağına taşıdılar, günlerce yüksek ateşle hasta yattı. Sağlıklı bir yapısı olduğu için bir süre sonra oldukça iyileşti. Olayın onu garip bir karamsarlığa itmesinin dışında fazla bir etkisi olmadı.

Nicolo'nun karısı Constanza'nın doğum yaptıktan sonra bebekle beraber öldüğü haftaya dek bir yıl böyle geçti. Bu iyi eğitilmiş erdemli kadının ölümü hem çok üzücü bir olaydı hem de Nicolo'nun iki önemli zaafının, bağnazlığının ve kadınlara düşkünlüğünün yeniden ortaya çıkması için fırsat oldu. Karısına sağken sevgi ve sadakat göstermediğinin bilinmesine karşın avunma bahanesiyle günlerce manastırdaki keşişlerin hücrelerinde yatıp kalktı. Constanza henüz gömülmeden, cenaze töreni için hazırlıklar yapan Elvire bir akşam Nicolo'nun odasına girdiğinde, onu Xaviera Tartini'nin oda hizmetçisi olduğunu bildiği yüzü boyalı ve önlüklü bir kızla buldu. Elvire kızı görünce bakışlarını yere çevirip hiçbir şey söylemeden odadan çıktı. Bu olaydan ne Piachi'ye ne de başka birine söz etti, kocasını deli gibi sevdiğini bildiği Constanza'nın cesedinin yanında diz çöküp gözyaşları döktü. Kente inmiş olan Piachi rastlantı sonucu eve döndüğünde kapıda kızla karşılaştı ve neden orada olduğunu anladığı için kâh bahaneler uydurarak kâh kızı zorlayarak taşıdığı mektubu kendisine vermesini sağladı. Odasına çıktı, mektubu okudu; düşündüğü gibi mektup Nicolo'dan Xaviera'ya yazılmıştı. Onu görmek için yanıp tutuştuğunu yazıyor, buluşma yerini ve zamanını bildirmesini istiyordu. Piachi oturup el yazısını değiştirerek Xaviera'nın ağzından ona yanıt yazdı. "Bugün hava kararmadan Maria Magdalena Kilisesi'ne gel." Notu yabancı bir mühürle kapattı ve Xaviera'dan gelmiş gibi Nicolo'nun odasına yolladı. Komplo başarıya ulaştı. Nicolo tabutunda yatan Constanza'yı düşünmeden hemen pelerinini alıp evden çıktı. Derinden yaralanmış olan Piachi ertesi gün yapılacak olan cenaze törenini iptal etti, tabutu sessizce taşımaları için birkaç adam çağırdı; o, Elvire ve yas tutan birkaç akrabayla birlikte tabutu gömüleceği Maria Magdalena Kilisesi'ne götürdüler. Pelerinine sarılmış olarak kilisenin kapısında bekleyen Nicolo çok iyi tanıdığı insanların izlediği tabutu görünce tabutun arkasından yürüyen Piachi'ye ne olup bittiğini ve kimi gömmek üzere olduklarını sordu. Yaşlı adam başını dua kitabından kaldırmadan, "Xaviera Tartini" diye yanıt verdi, yas tutanlar Nicolo'nun orada olduğuna aldırmadan tabutun kapağını açıp ölüyü kutsadılar ve mezara indirdiler.

Bu olay yerin dibine girmiş olan Nicolo'nun Elvire'den nefret etmesine neden oldu, çünkü herkesin gözü önünde vuku bulan bu rezalete kocasını etkileyerek onun neden olduğunu sanıyordu. Piachi uzun bir süre Nicolo'yla dargın kaldı, ama Nicolo, Constanza'nın servetine sahip olabilmesi için

Piachi'nin destek ve onayı gerekli olduğundan, bir akşam yaşlı adamın elini yakaladı ve çok pişman olmuşçasına bir daha Xaviera'yı görmeyeceğine söz verdi. Aslında hiç öyle bir niyeti yoktu; kendisine karşı çıkılması onu dürüst yaşlı adamın gözünden kaçmak için daha da kurnaz ve cüretli yapmıştı. Bu arada odasının kapısını açıp hizmetçiyle beraber olduğunu görünce kapıyı hemen kapayan Elvire'yi hiç o andaki kadar güzel görmediğini düşünüyordu. Genellikle duygularını göstermeyen yumuşak ifadeli yüzü öfkeden hafifçe kızarmış, yanaklarına bir pembelik yayılmıştı. Böylesine çekici bir kadının onu kısa bir süre önce aşağılayarak cezalandırdığı zevk ve sefanın nimetlerinden arada sırada yararlanmamasına akıl sır erdiremiyordu. Böyle bir durumda kocasına haber vererek ona yaptığını ödetmek için yanıp tutuşuyordu. Niyetini gerçekleştirmek için fırsat kollamaya başladı.

Bir kez, Piachi evde yokken Elvire'nin odasının önünden geçerken içerde birinin konuştuğunu duyup şaşırdı. Aniden kafasından kötü bir düşünce geçti. Eğildi ve kapının anahtar deliğinden içeriye baktı. Bir de ne görsün! Elvire kendinden geçmiş, birinin ayaklarının dibinde yatıyordu. Kim olduğunu anlayamadı, ama Elvire'nin tutkulu bir aşkı belli eden bir sesle, "Colino!" diye fısıldadığını duydu. Kalbi deli gibi çarparak koridordaki pencerenin yanına gitti, orada gözükmeden odanın kapısını görebileceği bir yere saklandı, kısa bir süre sonra kapının sürgüsünün yavaşça açıldığını duydu. Sahte azizenin foyasının ortaya çıkma zamanı geldi diye düşündü. Ama yabancı biri yerine odadan Elvire çıktı ve ona umursamaz bir ifadeyle baktı. Koltuğunun altında el dokuması bir kumaş parçası vardı, her zaman yanında taşıdığı anahtarlardan biriyle kapısını kilitledikten sonra gayet sakin, bir eli merdivenin tırabzanında aşağıya indi. Nicolo'ya göre bu sakin tavır kurnazlığının doruk noktasıydı. Elvire gözden kaybolur kaybolmaz hemen koşup ana anahtarlardan birini aldı, çevreye dikkatle baktıktan sonra gizlice odanın kapısını açtı. Odanın boş olması onu şaşırttı; her tarafı aramasına karşın köşelerden birindeki girintide, kırmızı ipek bir perdenin arkasında bir şövalyenin özel bir lambayla aydınlatılmış büyük boy bir resminden başka bir şey bulamadı. Nicolo fazlasıyla şaşkınlığa düştü, yağlıboya tablodaki adam gözlerini ona dikmiş bakarken kafasından binbir düşünce geçmeye başladı. Bu düşünceleri toparlamaya çalıştığı sırada aklına Elvire'nin onu yakalayacağı ve cezalandıracağı geldi. Kafası karmakarışık bir halde odanın kapısını kilitledi ve oradan uzaklaştı.

Bu ilginç olayı düşündükçe keşfettiği tablonun çok önemli olduğundan kuşku duymaz oldu ve portredeki adamın kimliğini öğrenme arzusu giderek arttı. Elvire'nin ne yaptığını açıkça görebilmişti. Elvire dizlerinin üzerine çökmüştü ve tablodaki genç soylunun önünde yapmıştı bunu. Kafası karmakarışık olduğu için sonunda Xaviera Tartini'ye gitti, ona başından geçen müthiş olayı anlattı. Xaviera da Nicolo kadar ilişkilerinde zorluk çıkarmakla suçladığı Elvire'nin rezil olmasını istiyordu, odadaki portreyi görmek istediğini söyledi. İtalyan soyluları arasında pek çok tanıdığı olmakla övünürdü, eğer portredeki genç soyluysa ve herhangi bir zamanda Roma'da bulunmuşsa onu tanıma olasılığı yüksekti. Çok geçmeden bir pazar günü Piachi ve karısı taşradaki bir akrabalarını ziyaret etmek için gider gitmez Nicolo Xaviera'ya koştu, onu ve kardinalden olma küçük kızını eve getirdi; hanımefendinin tabloları ve el işlerini görmek istediğini bahane ederek onu Elvire'nin odasına soktu. Ama tablonun önündeki perdeyi çekince Klara (kızın adı buydu), "Tanrı sizi korusun Senyör Nicolo, ama bu sizin resminiz!" diye bağırdı. Xaviera susup kalmıştı. Portreye baktıkça gerçekten Nicolo'ya çok benzediğini fark ediyordu; özellikle de birkaç ay önce gizlice birlikte oldukları karnaval sırasında giydiği şövalye giysisini anımsayınca. Nicolo birdenbire utançtan kızaran yanaklarını bir gülücükle örtmeye çalıştı, küçük kızı öperek, "Evet sevgili Klara, sen baban olduğunu düşünen adama ne kadar benziyorsan, ben de ona o kadar benziyorum." dedi. Kıskanmaya başlayan Xaviera ona bir bakış fırlatmakla yetindi, aynaya bakmaya giderken sonuçta tablodakinin kim olduğunun önemi olmadığını söyledi, Nicolo'yla soğuk bir biçimde vedalaştıktan sonra odadan çıktı.

Xaviera gider gitmez Nicolo olanlar nedeniyle çok heyecanlandı. Sevinç içinde karnaval gecesi Elvire'nin onu süslü giysiler içinde gördüğünde yaşadığı garip heyecanı anımsadı. Erdemin kendisi olan kadında böylesine bir tutkuya neden olması gururunu okşadı ve ondan intikam almak kadar tatlı bir duygu yarattı. Her iki arzusunu da gerçekleştirmek, Elvire'nin gözlerinin içine bakarak hâlâ emin olamadığı umudunu perçinlemek için dönüşünü dört gözle beklemeye başladı. Duyduğu kıvancı bozan bir tek şey vardı, bu da anahtar deliğinden gözetlerken diz çökmüş olan Elvire'nin portredeki adama "Colino!" diye seslendiğini açıkça duymuş olmasıydı. İtalya'da sık duyulmayan Colino adının tınısı onda nedenini anlayamadığı tatlı bir düşe neden oluyordu. İki duyusundan birine, ya gözlerine ya da

kulaklarına inanmaması gerekiyordu ve doğal olarak arzularını körükleyen kanıtı yeğledi.

Kuzenlerinden birinde kalan Elvire taşradan dönene kadar birkaç gün geçti. Yanında Roma'yı görmek isteyen akrabalarından birini de getirdi, nazik bir biçimde bu genç hanımla ilgilendiği için arabadan inmesine kibarca yardım eden Nicolo'ya anlamsızca şöyle bir bakmakla yetindi. Birkaç hafta genç konuğu eğlendirmekle geçti; evde alışılmamış bir telaş vardı, oraya buraya gidip geliniyor, kentin içinde ve dışında genç ve yaşam dolu bir kızın hoşuna gidecek yerler ziyaret ediliyordu. İşleri nedeniyle bu gezilerin hiç birine davet edilmediği için Nicolo'nun Elvire'ye karşı eski olumsuz duyguları alevlendi. Elvire'nin gizlice taptığı yabancıya olan bağlılığı onda kaygı ve öfke uyandırıyordu. Yoksun yüreğinin çektiği işkence genç akrabanın oradan ayrıldığı akşam patlak verdi; o geceyi büyük umutlarla beklemişti, ama Elvire onunla konuşacağı yerde yemek odasındaki masada oturmuş el işi yapıyordu. Rastlantı sonucu Piachi birkaç gündür Nicolo'nun çocukken okuma öğrendiği, bir kutuya konmuş küçük fildişi harfleri arıyordu. Artık kimse kullanmadığı için niyeti onları mahalledeki küçük bir çocuğa armağan etmekti. Ama bir sürü ıvır zıvırın arasında onları arayan hizmetçi yalnızca Nicolo adını yazmaya yarayan altı harf bulabilmişti. Büyük bir olasılıkla öteki harfler kendisiyle ilgisi olmadığı için çocuğa çekici gelmemiş, onları sağa sola atmıştı. Bu altı harf uzun bir süredir Nicolo'nun başı eline dayalı, canı sıkkın ve düşünceli düşünceli oturduğu yemek masasının üzerinde duruyor, Nicolo da onlarla oynayıp vakit geçiriyordu. Onlarla oynarken rastlantı sonucu harflerin Colino olarak da dizilebileceğini keşfetti; hayatında hiç bu kadar şaşırmamıştı. Adının harfleriyle Colino da yazılabileceği hiç aklına gelmemişti. Yeniden çılgın umutlara kapıldı, yanında oturan Elvire'ye çekingen ve kaygılı bir bakış fırlattı. İki ad arasındaki bağlantının bir rastlantı olamayacağını düşünüp belli etmediği bir sevinçle ellerini masadan çekti, yüreği çarparak Elvire'nin başını kaldırıp masanın üzerinde apaçık duran yazıyı görmesini bekledi. Beklentisi boşa çıkmadı; harfler bir anlığına Elvire'nin dikkatini çekti, hiçbir şeyden kuşkulanmadan, gözleri biraz bozuk olduğu için harfleri okumak için hafifçe eğildi. Acı dolu bakışlarını garip bir biçimde, yapmacık bir aldırmazlıkla harflere bakan Nicolo'nun yüzüne dikti. Yüzünde tanımlanamaz bir acı ifadesiyle yaptığı işi sürdürdü, kimsenin ona bakmadığını sanarak sessizce ağladı, yanaklarını

bir pembelik kapladı. Duyguları yansıtan bu belirtiler onu sürekli izleyen Nicolo'nun gözünden kaçmadı, Elvire'nin harflerin yerlerini değiştirerek adını gizlediğine kesinlikle karar verdi. Biraz sonra kadının elini uzatıp harfleri dağıttığını gördü; Elvire yerinden kalktığında Nicolo'nun umutları doruğa ulaştı, elişini bir kenara koyan Elvire yatak odasına doğru gözden kayboldu. Nicolo tam kalkmak ve arkasından gitmek üzereyken odaya giren Piachi eşinin nerede olduğunu sordu, hizmetçilerden biri kendini iyi hissetmediğini, uzanmak üzere odasına çıktığını söyledi, fazla telaşlanmadığı görülen Piachi nasıl olduğuna bakmak için dönüp yukarıya çıktı, bir çeyrek saat sonra aşağıya indiğinde Elvire'nin yemeğe inmeyeceğini haber verdi ve bir daha da bu konuyu açmadı. Nicolo bu tür gizemli olayların daha önce de olduğunu anımsadı ve artık bunların ne anlama geldiğini keşfettiğine karar verdi.

Ertesi sabah keyifle oturmuş yeni keşfini ve bunu nasıl kullanacağını düşünürken Xaviera'dan bir not aldı. Elvire'yle ilgili ilginç haberleri olduğu için gelip kendisini görmesini istiyordu. Xaviera piskoposun himayesinde olduğundan Karmelit Manastırı'nın keşişleriyle sıkı fıkıydı; Elvire de günah çıkartmak için oraya gidiyordu, böylece kadının gizli duygularına dair Nicolo'nun doğal olmayan isteklerine yarayacak bazı bilgiler alınmış olduğuna kuşku yoktu. Oysa Nicolo'yu hiç de hoş olmayan bir sürpriz bekliyordu. Xaviera onu garip ve alaycı bir ifadeyle selamladıktan sonra divanda yanına oturttu ve Elvire'nin âşık olduğu adamın on iki yıldan beri mezarda yatan bir ölü olduğunu söyledi. Yatak odasındaki kırmızı ipek perdenin arkasında buldukları portre Montferrat markisi Aloysius'a aitti. Paris'te eğitim görürken yanında kaldığı dayısı ona Collin adını takmış, daha sonra İtalya'ya döndüğünde bu ad Colino takma adına dönüşmüştü. Elvire'yi çocukken yangından kahramanca kurtaran ve o sırada ölümcül biçimde yaralanan Cenovalı bir soyluydu. Xaviera bunları anlattıktan sonra Nicolo'ya bu gizi hiçbir biçimde kullanmamasını, çünkü bu gizin kendisine Karmelit Manastırı'nda adını vermemesi gereken biri tarafından sessiz kalacağına yemin ettirilerek açıklandığını ekledi. Renkten renge giren Nicolo bu konuda hiç kuşkusu olmamasını söyledi. Düştüğü bu durum karşısında duyduğu utancı Xaviera'nın alaycı bakışlarından saklayamadığı için işi olduğunu bahane ederek şapkasını aldı ve üst dudağında çirkin bir seğirmeyle oradan ayrıldı.

Utanç, şehvet ve intikam duyguları inanılmayacak ölçüde iğrenç bir hareket için bir araya geldi. Elvire'nin saf ruhunu etkilemek için yalnızca aldatmacanın işe yarayacağını çok iyi biliyordu. Piachi'nin birkaç gün için taşraya giderek ona sağladığı olanaktan yararlanarak kafasına koyduğu şeytani planı uygulamaya karar verdi. Birkaç ay önce karnavaldan gizlice dönerken Elvire'ye göründüğü pelerini ve yeleği giydi, tüylü şapkayı da takıp portredeki Cenovalı şövalyenin kılığına büründü, yatma zamanı geldiğinde gizlice Elvire'nin yatak odasına saklandı. Nişteki portrenin üzerini siyah bir kumaş parçasıyla örttü, portrenin önünde elinde bir değnekle genç soylunun pozunu aldı ve Elvire'nin gelip ona tapınmasını beklemeye başladı. Utanç verici tutkusuyla keskinleşen zekâsının beklediği oldu; kısa bir süre sonra Elvire içeriye girdi, sessiz ve sakin soyunduktan sonra her zamanki gibi gidip portrenin önündeki ipek perdeyi çekti, karşısında onu gördü, "Colino, sevgilim!" diye bağırdı ve bilincini yitirerek yere düştü. Nicolo girintiden çıktı, ölümün kucak açmasıyla solmaya başlayan kadının güzelliğini ve narin vücudunu bir an izledikten sonra siyah kumaş parçasını çekip aldı ve kadını kucaklayıp köşedeki yatağa taşıdı. Sonra kapıyı sürgülemek için gitti, ama kapı zaten kilitliydi. Elvire'nin kendine gelse bile karmakarışık duygularının bu fantastik ve doğaüstü görüntüye direnmeyeceğine kuşkusu olmadığından kadının dudaklarına ve göğüslerine ateşli öpücükler kondurarak onu ayıltmaya çalıştı. Ama intikam tanrıçası Nemesis suçun peşini bırakmadığı için Nicolo'nun daha birkaç gün dönmeyeceğini sandığı Piachi tam o anda eve döndü. Elvire'nin uyumuş olabileceğini düşündüğü için koridoru yavaşça geçti ve anahtarları her zaman yanında taşıdığı için gürültü yapmadan kapıyı açıp odaya girdi. Nicolo'nun dili tutuldu ve ahlaksız davranışına bir bahane uyduramayacağı için yaşlı adamın ayaklarına kapandı, bir daha karısının yüzüne bakmayacağına yeminler ederek bağışlaması için yalvardı. Piachi bu olayı fazla gürültü patırtı çıkarmadan sonuçlandırmak niyetindeydi. Elvire kollarında kendine gelip ona bir şeyler fısıldayarak korku içinde kendisine saldırana baktığında Piachi ne söyleyeceğini bilemedi, yalnızca yatağın çevresindeki perdeleri kapattı, duvarda asılı bir kamçıyı aldı ve Nicolo'ya hemen çıkıp gitmesi için kapıyı gösterdi. Ama Nicolo bağışlanması için yaptığı numaranın bir işe yaramayacağını anladığı için Tartuffe'e taş çıkartacak bir davranışla birdenbire ayağa kalktı ve Piachi'ye gitmesi gerekenin o olduğunu, çünkü ev kendisine bağışlandığına göre artık evin sahibi olduğunu ve bu konuda kendini savunacağını söyledi. Piachi

kulaklarına inanamadı, yüzsüzlüğün bu kadarını beklemediği için kendini savunacak hali kalmadı, kırbacı bıraktı ve şapkasını alarak eski arkadaşı avukat Dr. Valerio'nun evine koştu. Bir hizmetçi kapıyı açana kadar ısrarla zili çaldı, arkadaşının odasına girer girmez tek kelime söyleyemeden bilincini yitirip yatağın dibine yığıldı. Avukat o gece onu evinde alıkoydu, Elvire'yi de getirtti ve ertesi sabah iğrenç Nicolo'nun tutuklanmasını sağlamak üzere hemen evden ayrıldı. Ama lanet olası serserinin yasal gerekçeleri sağlamdı. Piachi yasal haklarını devrettiği evi geri alabilmek için her türlü yolu denedi. Nicolo da Karmelit keşişlerine koşup evrakları gösterdi ve onlardan kendisini azlettirmek isteyen yaşlı bunağa karşı korumalarını istedi. Sonunda kötü olan kazandı, Xaviera'dan kurtulmak isteyen piskopos onunla evlenmeyi kabul etmesi karşılığında, hükümetin verdiği bir kararla Nicolo'nun evin sahibi olduğunu ve Piachi'nin karışmaya hiç hakkı olmadığını gösteren resmi bir belge çıkarttı.

Piachi birkaç gün önce bu olayın ardından yüksek ateşle yatağa düşen ve yaşamını yitiren Elvire'yi gömmüştü. Yediği iki darbeden çılgına dönen Piachi cebinde resmi belgeyle evine gitti, öfkenin verdiği güçle ondan daha ufak tefek olan Nicolo'yu yere savurdu ve kafasını duvara çarpa çarpa beynini dağıttı. İşini bitirene dek kimse evde olduğunu fark etmedi. Onu bulduklarında Nicolo'yu dizlerinin arasına sıkıştırmış belgeyi ağzına sokmaya çalışıyordu. Bunu yaptıktan sonra ayağa kalktı ve teslim oldu. Tutuklanıp mahkemeye çıkarıldı, asılmasına karar verildi.

Papalık yasalarına göre hiçbir suçlu günah çıkarıp papaz suçunun bağışlandığını ilan etmeden ölüme yollanamaz. Piachi ölüme mahkûm edildikten sonra inatla bunu reddetti. Onu ikna etmek için yapılan tüm dinsel konuşmalar boşa çıkınca, ölümle yüz yüze geldiğinde korkup bağışlanmayı ister düşüncesiyle darağacına götürdüler. Bir tarafta duran papaz ona etkileyici bir sesle ruhunun gideceği cehennemin ürkünçlüğünü anlatıyor, öbür tarafta da elinde bağışlayıcı İsa'nın heykelini tutan başka bir papaz günahlarından kurtulmanın kutsal anlamından ve sonsuz huzura ulaşmaktan söz ediyordu. Sonra ona, "Kurtuluşun yüce armağanını kabul ediyor musun?" diye sordular, "Dinsel gerekleri yerine getirmeyi kabul ediyor musun?" Piachi, "Hayır," diye yanıt verdi. "Peki neden istemiyorsun?" diye sorduklarında, "Çünkü ruhumun kurtulmasını istemiyorum. Cehennemin dibine gidip orada Nicolo'yu bulmak istiyorum. Cennete gidemeyeceğine göre, onu bulup burada tam olarak alamadığım

intikamımı almak istiyorum." diye yanıt verdi, sonra darağacına çıktı ve celladı görevini yapması için çağırdı. Yasalar koruduğu için idam durduruldu, zavallı adam hücresine geri götürüldü. Ondan sonraki üç gün yeniden denediler, ama bir yararı olmadı. Üçüncü gün darağacından bir kez daha inmek zorunda bırakıldığında büyük bir öfke içinde kollarını havaya kaldırıp yumruklarını sıktı ve cehenneme gitmesini yasaklayan insanlık dışı yasaya lanet okudu. Bütün şeytanlardan gelip onu götürmelerini istedi, lanetlenmekten öte bir isteği olmadığını ve önüne çıkan ilk papazın gırtlağına yapışacağını, böyle yaparsa belki cehenneme gidip Nicolo'yu bulabileceğini haykırdı. Olay papaya bildirildiğinde, papa günahları bağışlanmadan asılmasını emretti ve Piachi papazlar olmadan sessiz sedasız Popolo meydanında asıldı.

Azize Cecilia ya da Müziğin Gücü

(Bir efsane)

On altıncı yüzyılın sonunda Hollanda'da ikonoklazmın kol gezdiği dönemde, Wittenberg'de öğrenci olan üç kardeş Anvers'te vaiz olan dördüncü kardeşleriyle Aachen'de buluştular. Amaçları o güne dek hiç görmedikleri yaşlıca amcalarından kalan mirası paylaşmaktı. Kentte tanıdıkları kimse olmadığı için bir hana gittiler. Vaiz olan kardeşlerinin Hollanda'daki olaylara dair ilginç öykülerini birkaç gün dinledikten sonra, o günlerde Aachen kenti kapısının hemen dışındaki Azize Cecilia Manastırı'nın rahibeleri Katoliklerin yortusunu kutlamaya hazırlanırken, dört kardeş yersiz bir coşkunun, gençliğin ve Hollanda örneğinin etkisiyle bu kentte de ikonoklastik bir başkaldırı gösterisi düzenlemeye karar verdiler. Daha önce de bu tür birkaç girişimde liderlik yapmış olan vaiz eyleme geçmelerinden bir gece önce yeni doktrine inanan öğrenciler ve tüccarların oğullarından oluşan birkaç genci topladı, geceyi handa yiyip içerek ve papalığı lanetleyerek geçirdiler. Günün ilk ışıkları kent duvarlarının mazgallarını aydınlatmaya başladığında amaçlarını gerçekleştirmek için baltalar ve yakıp yıkmaya yarayan her tür araçla donandılar. Neşe içinde, üzerinde İncil'den sahnelerin işlenmiş olduğu vitrayları kırmaya başlamak için aralarında bir işaret kararlaştırdılar ve onlara birçok kişinin katılacağına kuşkuları olmadığından çanlar çalmaya başladığında taş üstünde taş bırakmamak üzere katedrale doğru yürümeye koyuldular. Daha gün doğarken bir arkadaşından manastırın içinde bulunduğu tehlikeye dair bilgi alan başrahibe kenti idare eden imparatorluk yetkilisine boş yere haber üstüne haber göndererek manastırı koruması için bir görevli yollamasını istedi, ama açıkça belli etmese de yeni doktrinin taraftarı olduğu için papalığın düşmanı olan yetkili başrahibenin korunma isteğini geri çevirmek için kurnazca bir bahane bulup, bütün bunları başrahibenin hayal ettiğini ve manastırın hiçbir biçimde tehlikede olmadığı yanıtını verdi. Bu sırada ayin zamanı yaklaşmaya başladı, rahibeler olacakları çaresizlik ve korku içinde bekleyerek ve dualar ederek ayin için hazırlık yapmaya başladılar. Giriş kapısına birkaç silahlı hizmetliyi koyan manastırın yetmiş yaşındaki yöneticisi dışında onları koruyacak kimse yoktu. Bilindiği gibi rahibeler manastırlarda her tür müzik aletini çalmakta

deneyimlidirler (belki de bu gizemli sanatın dişil doğası nedeniyle) ve eril orkestraların ulaşamadığı bir dikkat, zekâ ve duygu yoğunluğuyla müziklerini kendileri icra ederler. Genellikle orkestrayı idare eden Rahibe Antonia'nın birkaç gün önce gerginlikten yüksek ateşle yatağa düşmesi durumu daha da zorlaştırdı. Sonuçta yalnızca, manastır pelerinlerine sarınarak gelen ve kilisenin sütunlarının arasında durdukları görülen din karşıtı dört kardeş yüzünden değil, aynı zamanda çalmak için uygun bir müzik parçası bulmakta da zorlanan manastır halkı kendilerini çok üzen sıkıntılı bir duruma düştü. Bir gece önce başrahibe orkestranın daha önce birkaç kez çaldığı, kendine özgü bir kutsallığı ve görkemi olduğu için çok büyük bir etki yaratan, adı bilinmeyen bir usta tarafından bestelenmiş, çok eski bir İtalyan ayin parçasını çalmalarını emretmişti. Bu kararından vazgeçmediği için bir kez daha Rahibe Antonia'ya birini yollayıp durumunu sordurdu. Ama geri gelen rahibe, Rahibe Antonia'nın tümüyle bilincini yitirmiş olarak yattığı ve önerilen müzik parçasını yönetmesinin söz konusu olmadığı haberini getirdi. Bu arada katedralde çirkin olaylar gelişiyor, giderek her sınıftan ve her yaştan yüzden fazla inançsız ellerinde baltalar ve kol demirleriyle içeride toplanıyordu. Girişteki silahlı hizmetliler öylesine münasebetsiz alayların hedefi oluyorlar ve arada sırada ayinle ilgili hazırlıkları tamamlamak için içeriye giren rahibelere o kadar utanmaz hakaretler yağdırılıyordu ki, kilisenin yöneticisi kilise eşyalarının saklandığı bölüme gidip dizlerinin üzerine çökerek, ayini iptal etmesi ve kentin kumandanına sığınması için başrahibeye yalvardı. Ama başrahibe kararından vazgeçmedi, bu ayinin Tanrıya saygı için yapıldığını ve gerçekleşmesi gerektiğini söyleyip, ayini ve katedralin içinde yapılacak olan alayı kanının son damlasına kadar savunmasının görevi olduğunu manastır yöneticisine anımsattı, çanlar çalmaya başladığında çevresinde tir tir titreyerek bekleşen rahibelere değeri ne olursa olsun kilisede sık çalınan bir oratoryo seçip bir an önce başlamalarını emretti.

Orgun bulunduğu bölüme giden rahibeler daha önce sıkça çaldıkları bir parçanın notalarını dağıtırken ve kemanların, obuaların, basların akortlarını yaparken, Rahibe Antonia biraz solgun da olsa oldukça canlı ve sağlıklı görünerek kolunun altında başrahibenin ısrarla çalınmasını istediği eski İtalyan ayin müziğinin notalarıyla birdenbire merdivenlerde göründü. Rahibeler şaşkınlık içinde nereden geldiğini ve nasıl böyle çabuk iyileştiğini sorduklarında, "Dostlarım, şimdi sırası değil, şimdi sırası değil!"

diyerek onlara notaları dağıttı, sonra orgun başına oturdu ve büyük bir coşkuyla bu olağanüstü müziği yönetmeye hazırlandı. Dindar kadınların yüreklerini mucizevi bir huzur sarmıştı sanki, hemen müzik aletleriyle yerlerini aldılar. Kaygıları ruhlarını kanatlandırmışçasına onlara yüce bir uyum sağlamıştı. Oratoryo yüce ve görkemli bir biçimde icra ediliyordu, cemaatin oturduğu yerde çıt çıkmıyordu, özellikle Salve Regina'da ve ondan daha da çok Gloria in Excelsis bölümünde kilisedeki topluluk ölmüş gibi hiç kımıldamadı. Kısacası dört inançsız kardeş ve onların yandaşlarına karşın yerdeki bir toz parçası bile yerinden oynamadı, manastır Otuz Yıl Savaşları'a kadar varlığını sürdürdü, ancak daha sonra Westfalia anlaşmasının bir maddesine göre yetki ve arazisi sınırlandırıldı.

Aradan altı yıl geçti, olayın unutulmasından çok sonra bir gün dört genç adamın annesi Haag'dan geldi, sivil yetkililere oğullarının hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolduklarını ağlayarak bildirdi ve onların nereye gittiklerini bulmak umuduyla Aachen'da resmi bir başvuruda bulundu. Söylediğine göre vatanları Hollanda'da onlardan alınan son haber, o tarihte Katolik yortusu arifesinde, vaizin Anvers'te öğretmen olan bir arkadaşına yazdığı mektuptu. Sık yazıyla yazılmış dört sayfalık bu mektupta yortu günü Azize Cecilia Manastırı'na yapılacak olan bir girişimle ilgili iddialı ve coşkulu bir rapor veriliyordu, ama anne bunun dışında ayrıntılara girmekten kaçındı. Zavallı kadının aradığı kişilerin izini bulmak için birkaç kez boş yere çaba gösterildikten sonra, nihayet biri uzunca bir süre önce, kadının belirttiği zamanda ülkeleri ve kimlikleri belli olmayan dört gencin kentte imparatorun desteğiyle kurulmuş olan akıl hastanesine yatırıldıklarını anımsadı. Hastalıkları bir tür dinsel saplantı olduğu ve mahkemenin bildiği kadarıyla çok karamsar ve melankolik bir ruh halinde oldukları için anneleri bu bilgilere pek inanmadı, çünkü çok iyi tanıdığı oğullarının mizaçlarıyla söylenenler arasında bir bağlantı kuramamıştı, üstelik bu kişilerin Katolik oldukları anlaşılıyordu. Yine de yapılan bazı ayrıntılı tanımlamalar yüzünden merak edip mahkemeden bir yetkilinin eşliğinde bir gün akıl hastanesine gitti ve onları denetim altında tutan sorumlulardan akıllarını yitirmiş olan dört talihsiz genci kendisine göstermelerini istedi. Odaya girer girmez oğullarını tanıyan zavallı kadının kapıldığı dehşeti anlatmak o kadar zor ki! Uzun siyah cübbeler içinde, tapındıkları anlaşılan bir çarmıhın bulunduğu masanın çevresinde, kavuşturdukları ellerini masanın üzerine koymuş sessizce oturuyorlardı. Bir sandalyeye yığılıp kalan kadın ne

yaptıklarını sorduğunda yetkili kişiler onların "İsa'ya taptıklarını, çünkü onun tek Tanrının gerçek oğlu olduğuna herkesten çok inandıklarını" iddia ettiklerini söylediler. Dediklerine göre gençler altı yıldır böyle hayalet gibi var olmayı sürdürüyor, çok az yiyip içiyor ve uyuyor, tek bir kelime bile etmiyorlardı. Yalnız bir kez, o da gece yarısı sandalyelerinden kalkıyorlar ve yeri göğü inleten bir sesle Gloria in Excelsis'i söylüyorlardı. Yetkililer kadına her şeye karşın oğullarının beden sağlığının çok iyi olduğunu, aşırı bir ciddiyet içinde olsalar da kesinlikle huzur içinde yaşadıklarını belirttiler. Deli olduklarını söyleyenlere acır gibi omuz silkmişler ve birkaç kez çevrelerindekilere onların bildiklerini Aachen kenti de bilseydi, halkın işi gücü bırakıp kendi yaptıkları gibi çarmıha gerilmiş İsa'nın çevresinde toplanarak Gloria'yı söyleyeceğini yinelemişlerdi.

Kadıncağız bu bedbahtların korkunç görüntüsüne daha fazla dayanamadığı için eve götürülmesini istedi, zorlukla yürüyebiliyordu. Ertesi sabah bu korkunç olayla ilgili bir şeyler öğrenebilirim diye Bay Veit Gotthelf'i görmeye gitti. Vaizin mektubunda adı geçen Bay Veit Gotthelf kentte tanınmış bir kumaş tüccarıydı ve mektuptan anlaşılacağı üzere yortu sırasında Azize Cecilia Manastırı'nı yakıp yıkma planının coşkulu bir yandaşıydı. Bu arada evlenmiş, çocukları olmuş ve babasının başarılı işini devralmış olan kumaş tüccarı Veit Gotthelf yabancı kadını çok kibar karşıladı, neden geldiğini öğrenince kapıyı sürgüledi, kadını bir sandalyeye oturttu ve şunları anlattı: "Sevgili hanımefendi!" dedi. "Evet, altı yıl önce oğullarınızla yakın bir ilişkim vardı; beni herhangi bir soruşturmaya karıştırmayacağınıza söz verirseniz, sizden hiçbir şeyi gizlemeden, içtenlikle itiraf edebilirim. Amacımız mektupta anlatıldığı gibiydi, planımız en ince ayrıntısına kadar inançtan yoksun bir ustalıkla yapılmıştı, neden başarılı olmadığını bir türlü anlayamadım, o dindar kadınların olduğu manastırı Tanrı kutsal koruması altına almış olmalı. Şunu bilmenizi isterim ki oğullarınız ayini bozmak için yapılacak eylemi başlatmak üzere kargaşa çıkarmaya karar vermişlerdi; kiliseyi yerle bir etmek için o zamanlar yoldan çıkmış kentimizden üç yüz kadar serseri kentin duvarlarının dışında ellerinde baltalar ve meşalelerle vaizin vereceği işareti bekliyorlardı. Ama müzik başlar başlamaz oğullarınız aynı anda şapkalarını çıkardılar, tanımlanamayacak kadar derin ve yoğun bir duygu seline kapılmışçasına ellerini eğdikleri yüzlerine kapadılar ve birkaç dakika insana dokunan bir sessizlikten sonra vaiz bize doğru döndü ve korkunç bir sesle onun yaptığını

yapıp şapkalarımızı çıkarmamızı haykırdı. Arkadaşlarımızdan bazıları eylemi başlatmak için kararlaştırılan işareti vermesini boş yere fısıldayıp, zorlamak için onu şaka yollu dürttüler, ama o yanıt vereceği yerde ellerini göğsünün üzerinde kavuşturup diz çöktü, o ve kardeşleri alınlarını tozlu yere koyup bir dakika önce alay ettikleri duaları mırıldanarak okumaya başladılar. Bu görüntüyle şaşkına dönen ve lidersiz kalan zavallı fanatiklerin tümü ayin ve orgdan yükselen olağanüstü müzik sona erene dek öylece kalakaldılar ve hiçbir şey yapamadılar. Bu sırada kumandanın emriyle birkaç kişi tutuklandığı ve düzeni bozanlar muhafızlar tarafından tutulup götürüldüğünden zavallı serserilere kendilerini kurtarmak için kapıdan çıkan kalabalığa karışıp bir an önce kutsal binayı terk etmenin dışında yapacak bir şey kalmadı. O gece birkaç kez oğullarınızı handa boş yere arayıp oraya dönmediklerini öğrendikten sonra, imparatorluk muhafızlarına yardım etmiş olan kapıdaki görevlilerden bir şeyler öğrenebilirim diye birkaç arkadaşı yanıma alıp büyük bir huzursuzluk içinde bir kez daha manastıra gittim. Ama değerli hanımefendi, o dört adamı mihrabın önünde taşlaşmış gibi ellerini kavuşturmuş, eğilip alınlarını yere koymuş, büyük bir coşkuyla hâlâ tapınırken bulduğumda duyduğum dehşeti size nasıl anlatsam! Manastırın yöneticisi o sırada geldi, karanlığın basmak üzere olduğunu ve içeride kimsenin kalmadığını boş yere söyledi, gitmeleri için pelerinlerini çekiştirip kollarından çekmeye çalıştı. Vecd içinde biraz doğruldular, ama yöneticinin yanındakiler onları karga tulumba dışarıya taşıyana kadar söylenenleri umursamadılar; arkamızda güneşin son ışınlarıyla pırıl pırıl parlayan katedrale dönüp dönüp iç çekerek ve yürek parçalayıcı bakışlarla bakarak bizi kente kadar izlediler. Yolda arkadaşlarım ve ben şefkatle sürekli olarak onlara hangi korkunç olayın ruhlarını bu denli değiştirdiğini sorduk; bize dostça bakıp ellerimizi tuttular, dalgın bakışlarla yere baktılar ve Tanrım, hâlâ yüreğimi burkan bir ifadeyle arada bir gözyaşlarını sildiler. Kaldıkları yere vardığımızda huş ağacından iki dalı beceriyle bir araya getirip bir haç yaptılar, bir parça muma saplayıp odanın ortasındaki büyük masaya hizmetçinin getirdiği iki mumun arasına diktiler; bu arada giderek kalabalıklaşan arkadaşları ellerini ovuşturarak ya da üzüntüden dilleri tutulmuş bir halde odanın bir köşesinde durup hayal gücüne dayalı eylemlerini izlerken, onlar büyük bir olasılıkla çevrelerinde olup bitenin farkında olmadan masanın çevresine oturdular ve ellerini kavuşturarak tapınmaya başladılar. Sabah bir hizmetçi arkadaşlarına ikram etmek için ısmarladıkları yemekleri getirdiğinde ağızlarına sürmediler, gece

olduğunda hizmetçinin çok yorgun oldukları için yan odada hazırladığı yataklara da yatmadılar. Arkadaşları, bu davranışlarından çok rahatsız olan hancıyı üzmemek için masanın bir tarafında kalabalık bir grup için hazırlanmış zengin sofranın başına oturup acı gözyaşlarıyla tuzlanan yemekleri yediler. Sonra saat gece yarısını vurduğunda oğullarınızın dördü birden çanın boğuk sesine kulak verip aynı anda yerlerinden kalktılar, biz peçetelerimizi bırakıp ne yapacaklarına bakarken, böylesine garip ve rahatsız edici bir davranışın ne anlama geldiğini düşünüp kaygılanırken hepimizi korku ve dehşet içinde bırakan bir sesle Gloria in Excelsis'i söylemeye başladılar. Sanki buz gibi bir gecede leoparlar ve kurtlar başlarını gökyüzüne doğru kaldırmış uluyorlardı. İnanın, evin temelleri sarsılıyor, ciğerlerinden neredeyse görür halde çıkan soluk pencerelere çarptıkça pencereler sallanıyor ve pervazlarına avuç avuç iri kum taneleri fırlatılmışçasına dağılacak gibi oluyordu. Bu korkunç sahne karşısında paniğe kapılıp, saçlarımız diken diken, oraya buraya dağıldık, şapkalarımızı ve pelerinlerimizi orada bırakarak kısa bir sürede yüzden fazla kişinin yataktan fırlayıp dışarıya koştuğu çevredeki sokaklara dağıldık; toplanan kalabalık hanın kapısını zorlayarak sonsuza dek lanetlenmiş cehennemin dibindeki günahkârların dudaklarından yükselen ve merhamet etmesi için Tanrının kulağına ulaşması istenen bu tekin olmayan ve tüyler ürpertici ulumanın kaynağını keşfetmek için yukarıya yemek odasına koştu. Sonunda saat bir olduğunda ne hancının öfkesine ne de odadakilerin şoke olmuş bağrışlarına aldırmaksızın sustular; alınlarından çenelerine ve göğüslerine iri taneler halinde süzülen teri bir bez parçasıyla sildiler, yaptıklarının verdiği işkenceden yorulmuş, dinlenmek için yere, tahtanın üzerine pelerinlerini serip uzandılar. Hancı sesini çıkarmadı, onlar uyur uyumaz üzerlerinde haç işareti yaptı, sorundan kısa bir süre kurtulduğuna sevinerek içeride toplanmış aralarında fısıldaşan kalabalığa sabah olduğunda işlerin düzeleceğini söyledi ve dışarı çıkmaya ikna etti. Ama! İlk horoz sesi duyulduğunda kardeşler kalktılar, masada duran haçın karşısında yerlerini alarak yorgunluktan kısa bir süre ara vermek zorunda kaldıkları hayale dayalı tekdüze davranışlarını keşişler gibi sürdürdüler. Bu acınası görüntüden çok etkilenen hancının ne öğütleri ne de yardım önerileri işe yaradı; tek istekleri onları her sabah ziyarete gelen çok sayıda arkadaşlarına artık bu ziyaretlere son vermelerinin nazik bir dille iletilmesiydi; ekmek, su ve geceleri üzerinde yatabilecekleri bir parça saman dışında bir şey istemiyorlardı. Onların bu keyif veren gösterilerinden epeyce para kazanan

hancı sonunda dayanamayıp olan biteni yetkililere haber vermek ve içlerine şeytan girdiği anlaşılan bu gençleri hanından çıkarmalarını istemek zorunda kaldı. Yargıcın emriyle muayene edildiklerinde deli olduklarına karar verildi ve bildiğiniz gibi son imparatorun cömert bir davranışla kentin surları içinde böyle talihsiz insanlar için yaptırdığı akıl hastanesine kapatıldılar." Kumaş tüccarı Veit Gotthelf, durumu yeterince açıkladığımıza inandığımız için burada değinmeye gerek duymadığımız daha birçok ayrıntıyı kadına anlattı ve bu olaylarla ilgili yasal bir soruşturma yapılacaksa kendisinden söz etmemesini bir kez daha istedi.

Anlatılanlardan çok sarsılan kadın üç gün sonra bir arkadaşının kolunda manastıra gitmeye karar verdi; yürüyüş için güzel bir gündü ve acı veren bir kararla gidip Tanrının oğullarını görünmez bir yıldırım gibi çarptığı yeri görmek istiyordu. Binada onarım olduğu için katedralin girişi tahtalarla kapatılmıştı; iki kadın ayaklarının ucuna basarak tahtaların aralarından bir şeyler görmeye çalıştılar, ama tek gördükleri kilisenin arka planında ihtişamla parlayan gül oldu. Tahta bir iskelenin üzerinde yüzlerce işçi neşe içinde şarkı söyleyerek katedralin kulelerini en az üçte bir oranında yükseltmek ve daha önce şist olan damı güneşte parlayan bakırla kaplamak için uğraşıyorlardı. Binanın arkasında görünen kenarları altın ışıltılı kara bir bulut fırtınayı haber veriyordu; bulut Aachen ve çevresinin üzerinde gücünü tüketmiş olduğu için, katedrale doğru birkaç zayıf yıldırım fırlattıktan sonra mırıltılar çıkararak doğuya doğru ilerledi ve dağıldı. Kadınlar bu iki görüntüyü manastırın büyük binasının girişindeki basamaklardan düşünceler içinde izlerken, oradan geçmekte olan bir rahibe kim olduklarını öğrendi, ondan yortuda geçen olaylarla ilgili mektubun kadında olduğunu işiten başrahibe haber yollayarak Hollandalı kadınların hemen gelip kendisini görmelerini istedi. Kadın bir an için telaşlanmasına karşın saygısından isteğe uydu, rahibenin önerisi üzerine arkadaşı kapının hemen yanındaki odada beklerken, onu merdivenlerden çıkarıp olağanüstü güzel bir odanın çift kapılarını açarak başrahibenin odasına aldılar. Sakin ve soylu bir havası olan başrahibe bir koltuğa oturmuş bacağını ejderha pençesi ayaklı bir pufa uzatmıştı; yanındaki müzik sehpasının üzerinde notalar duruyordu. Başrahibe konuğu için bir sandalye getirttikten sonra, kente gelişini ona belediye başkanının haber verdiğini söyledi, kibarca oğullarının durumunu sordu ve çaresi olmadığı için durumu elinden geldiğince sükûnetle kabul etmesini salık verdi. Sonra da vaizin Anvers'te öğretmenlik

yapan arkadaşına yazdığı mektubu görmek istedi. Kadın bir anlığına bu istekten çok rahatsız oldu, çünkü bunun nelere yol açabileceğini bilecek kadar yaşam deneyimi vardı. Ama başrahibenin saygıdeğer görünüşü insana tam bir güven veriyordu, mektubu açıklamak gibi bir amacı olmadığı belliydi. Kadın bir süre duraksadıktan sonra göğsünden mektubu çıkardı, başrahibenin elini içtenlikle öpüp mektubu ona verdi ve başrahibe mektubu okurken yanda duran müzik notalarına yan gözle bakma olanağı buldu. Kumaş tüccarı o korkunç günde oğullarını müziğin gücünün mahvetmiş olabileceğini söylemişti. Bu nedenle arkasında duran rahibeye çekinerek altı yıl önce o garip yortu sabahında çalınan parçanın bu olup olmadığını sordu. Genç rahibe bunun o müzik parçası olduğunu işittiğini, o günden beri notaların kullanılmadığı zamanlarda başrahibenin odasında durmasının bir gelenek haline geldiğini söyleyince, yoğun bir duygusallığa kapılan ve zihninden binbir düşünce geçen kadın kalkıp notaların olduğu sehpaya gitti. Korkunç bir hayaletin gizemli dünyasının sınırlarını çizerken kullandığı büyülü işaretlere baktı ve açık duran notaların Gloria in Excelsis olduğunu gördüğünde sanki ayaklarının dibinde yer yarıldı. Ses sanatının oğullarını mahveden ürkünç gücü sanki başının üzerinde fırtına gibi esiyordu; notalara bakmanın bile aklını yitirmesine yol açacağını sandı, her şeye kadir olan Tanrının karşısında içten gelen sonsuz bir alçakgönüllülük ve boyun eğmeyle notaların olduğu sayfayı öptükten sonra yerine oturdu. Bu sırada başrahibe mektubu okuduktan sonra katladı ve, "O olağanüstü günde Tanrı manastırı iyice yoldan çıkmış oğullarınızın aşırı cüretinden korudu. Protestan olduğunuz için bunu yaparken seçtiği yol size bir şey ifade etmeyebilir, ayrıca bu konuda size söyleyeceklerimi anlamayabilirsiniz. Şunu söylemek istiyorum; o gün o çok gergin saatlerde ikonoklazmın güçleri bize saldıracağı sırada gelip sakince orga oturarak şu anda önünüzde notaları açık duran yapıtı kimin çaldığını kimse bilmiyor. Ertesi gün hem yönetici ve birçok kişinin gösterdikleri kanıtlara hem arşiv kayıtlarına göre, o yapıtı idare edebilecek tek kişi olan Rahibe Antonia müzik icra edildiği sırada hücresinin bir köşesinde bilincini yitirmiş ve felçli olarak yatıyordu. Akrabası olduğu için onun bakımıyla ilgilenen rahibelerden biri kilisede yortu kutlanırken bütün bir öğleden önceyi bir an bile başucundan ayrılmadan geçirmiş. Rahibe Antonia konuşabilecek durumda olsa ve başlangıçta hayati tehlikesi olmayan sinirsel yüksek ateşten o günün akşamında vefat etmeseydi, o da bize aynı şeyi söylerdi. Bu olayın rapor edildiği Trier başpiskoposu durumu açıklayabilecek tek yorumu getirdi: Bu

hem ürkütücü hem de olağanüstü mucizeyi gerçekleştiren Azize Cecilia'nın kendisiydi... Kısa bir süre önce papalıktan bu yorumu onaylayan bir mektup aldım." Böyle dedikten sonra zaten bildiği, ama daha fazla ayrıntısı olup olmadığına bakmak için okuduğu mektubu, bununla ilgili bir işlem yapmayacağına söz vererek kadına geri verdi. Oğullarının iyileşme umudunun olup olmadığını, paraca ya da başka bir yolla yardımı dokunup dokunamayacağını sordu, ama kadın ağlayarak ve başrahibenin eteklerini öperek bir şeye ihtiyacı olmadığını söyledi, başrahibe de onu dostça bir el hareketiyle uğurladı.

Efsane burada sona eriyor. Aachen'de kalmasının bir anlamı olmadığına karar veren kadın, zavallı oğulları için kullanılmak üzere yetkililere bir miktar para bıraktıktan sonra Haag'a döndü, bu olay onu öylesine etkiledi ki bir yıl sonra yeniden Katolik kilisesinin bağrına döndü. Oğullarına gelince, ileri bir yaşa kadar yaşadılar ve âdetleri olduğu üzere bir kez daha Gloria in Excelsis'i söyledikten sonra mutlu ve sakin öldüler.

Düello

Toplumsal olarak kendisinden daha aşağı bir konuma sahip olan Alt-Hüningen ailesinden Kontes Katharina von Heers-bruck'la gizli bir ilişki yaşamaya başladıktan sonra, üvey kardeşi Kont Jakob Rotbart'la yıldızı bir türlü barışmamış olan Dük Wilhelm von Breysach, on dördüncü yüzyılın sonuna doğru, Aziz Remigius'un kutsal gecesinin karanlığı basmak üzereyken, Alman imparatoruyla Worms'ta yapılan bir toplantıdan eve dönmekteydi, dük yasal çocuklarının ölümü nedeniyle, karısıyla evlenmeden önce doğan gayrimeşru oğulları Kont Philipp von Hüningen'in varisi olduğunu onaylayan bir belgeyi imparatordan almayı başarmıştı. Geleceğe her zamankinden daha umutlu bakarak sarayının arkasındaki parka vardığında karanlıkta çalıların arasından fırlayan bir ok göğüs kemiğinin biraz altından vücudunu delip geçti. Bu olaya çok şaşıran ve etkilenen mabeyincisi Bay Friedrich von Trota bazı şövalyelerin yardımıyla onu saraya taşıdı, dük hemen orada bir araya gelen yönetimindeki kişilere, şaşkın karısının kollarına dayanarak, imparatorun onayladığı belgeyi yüksek sesle okuma gücünü kendinde buldu. Tahtın yasal olarak üvey kardeşi Kont Jacob Rotbart'a geçmesi gerektiği için buna şiddetle karşı çıkanlar oldu, ama imparator da onayladığı için son arzusunu yerine getirdiler. Prens Philipp'in yaşı küçük olduğu için annesinin vesayeti altında veliaht olduğu onaylandıktan sonra dük bir daha kalkamadı ve son nefesini verdi.

Böylece düşesin bazı temsilciler vasıtasıyla kayınbiraderi Kont Jakob Rotbart'a durumu bildirmenin dışında başka bir şey yapmasına gerek kalmadan tahta çıkmasının sonucu, en azından görünüşte, kontun kapalı bir kutu olduğunu bilen bazı şövalyelerin tahmin ettiği gibi oldu. Jakob Rotbart durumu sinsice değerlendirdikten sonra kardeşinin ona yaptığı haksızlığı büyük bir olgunlukla karşılamış görünüp merhum dükün kararına karşı çıkmadı ve yeğenini içtenlikle tebrik etti. Ona durumu bildiren elçilere büyük bir dostluk ve incelik göstererek sofrasına oturttu, onlara kendisine büyük bir servet bırakarak ölen karısından sonra kalesinde yaşamaya başladığı özgür ve başına buyruk hayatı anlattı, soylu komşularının eşlerinden, kendi ürettiği şarabı içmekten ve neşeli arkadaşlarıyla ava çıkmaktan ne denli zevk aldığına değindi. Düşüncesizce geçirdiği gençlik

yıllarının günahlarının yaşı ilerledikçe arttığını itiraf ettikten sonra, yaşlandığında Filistin'e yapılacak haçlı seferine katılmaktan başka bir arzusu olmadığını ekledi. Tahta geçeceklerine nerdeyse emin olarak büyüyen iki oğlu babalarının geri alınamayacak haklarından böylesine umursamazca vazgeçmesine boşuna karşı çıktılar. Rotbart henüz bıyıkları terlememiş oğullarına küçümseyici bir tavırla kısaca seslerini kesmelerini emretti, onları merhum dükün cenaze töreni için kente giderken kendisini izlemeye ve amcaları mezara indirilirken yardım etmeye mecbur etti. Sarayda taht odasında maiyetteki soyluların ve vasi annenin önünde yeğeni genç prense saygılarını sunduktan sonra, düşesin önerdiği tüm mevki ve onur belgelerini reddetti, insanlar yüce davranışı ve olgunluğu nedeniyle iki kat hayranlık duyup onu kutsadıktan sonra şatosuna döndü.

Düşes öncelikli sorunu böylesine beklenmedik bir mutlulukla çözümlendikten sonra hükümdarın naibi olarak ikinci görevine, yani kocasının parkta toplu halde görüldükleri bildirilen suikastçılarını bulmaya yöneldi. Bu amaçla ilkönce şansölyesi Bay Godwin von Herrthal'le birlikte dükü öldüren oku incelediler, ama ince ve zengin bir işçilikle yapıldığı dışında kimin olduğuyla ilgili bir ipucu bulamadılar. Parlak, sert ve dayanıklı tüyler koyu kahverengi ceviz ağacından oyulmuş zarif ve sağlam bir sapa giriyordu, okun başı pırıl pırıl bakırdandı, yalnızca kılçık kadar keskin ucu çelikten yapılmıştı. Ok büyük bir olasılıkla ya düşmanlık duyan ya da ava meraklı bir soylunun silahlarından biriydi. Okun üzerinde kazılı olan tarih yakın bir zamanda yapıldığını gösterdiğinden, şansölyenin önerisi üzerine düşes oku taht mührüyle mühürlendikten sonra yapan ustayı bulabilmek için Almanya'da bu işi yapan tüm atölyeleri dolaştırmasını ve ustanın bulunması durumunda oku kimin için yaptığının öğrenilmesini istedi.

Beş ay sonra düşesin tüm soruşturma yetkisini verdiği şansölyeye Strassburg'taki bir ok ustasından üç yıl önce Kont Jakob Rotbart için uygun kılıflarıyla birlikte böyle oklar yaptığını belirten bir açıklama geldi. Bu haberden şaşkına dönen şansölye birkaç hafta boyunca mektubu saklı tuttu, çünkü hem kontun deli dolu yaşam tarzına karşın onun kardeşini öldürmeyecek kadar soylu bir kişiliği olduğunu biliyor ya da buna inanıyor, hem de düşesin başka iyi özellikleri olsa da can düşmanına karşı adil davranmayacağından kuşkulandığı için bu konuda acele etmek istemiyordu. Bu arada bu garip ipucunu gizlice soruşturmayı sürdürdü, bir rastlantı

sonucu kentin yetkililerinden birinden şatosundan hemen hemen hiç çıkmayan kontun dükün suikasta kurban gittiği gece şatoda olmadığını öğrendiğinde bildiklerini açıklamayı, kurulun bir sonraki toplantısında düşese bu iki konu nedeniyle kayınbiraderi Jakob Rotbart'ın üzerinde oluşan şaşırtıcı ve garip kuşkudan söz etmeyi görev saydı.

Kayınbiraderi kontla iyi ilişkiler kurabildiği için mutlu olan ve onu herhangi bir biçimde kırmamak için büyük özen gösteren düşes şansölyeyi şaşırtarak bu kuşkulu bilgiyi almaktan hiç hoşnut olmadığını gösterdi. Tersine, belgeleri iki kez dikkatle okuduktan sonra böylesine hassas ve kesin olmayan bir durumun kurulda açıkça ortaya konmasından oldukça rahatsız olduğunu belirtti, bu suçlamaların ya bir yanlışlığa ya da iftiraya dayandığını varsaydığı için konunun mahkemeye intikal etmesini kesinlikle yasakladı. Kontun tahttan vazgeçmesinden sonra anlaşılır nedenlerle halk arasında kazandığı neredeyse hayranlığa varan olağanüstü saygı yüzünden böyle bir konunun kurulda sözünün bile edilmesinin son derece tehlikeli olduğunu düşünüyordu. Kentte söylentilerin kontun kulağına gidebileceğini önceden düşündüğü için, bu iki suçlamanın tümüyle garip bir yanlış anlamanın sonucu olduğunu, baştan beri onun masum olduğuna kesinlikle inandığını ve bu kanıtların yanlışlığını göstermek için çaba gösterip onu zor durumda bırakmamasını isteyen incelikli bir mektup yazdı ve kanıtları da ekleyerek kontun şatosuna yolladı.

Bir şövalye düşesin mesajını getirdiğinde arkadaşlarıyla yemek yiyen kont kibarca koltuğundan kalktı ve arkadaşları oturmak istemeyen görkemli giysiler içindeki haberciyi süzerken o pencerenin kemerinde mektubu okudu; mektubu okuyup bitirdikten sonra rengi değişti ve belgeleri arkadaşlarına uzatarak, "Şu işe bakın dostlarım! Beni utanç verici bir şeyle suçluyorlar: Kardeşimi öldürmüşüm!" dedi. Arkadaşları telaş içinde çevresine üşüşürken oku öfkeli bir bakışla şövalyenin elinden aldı, ruhunun çöküşünü saklayarak öldürücü aletin gerçekten ona ait olduğunu ve Aziz Remigius gecesi şatoda olmadığının doğru olduğunu belirtti. Arkadaşları bu kötü niyetli çirkin düzenbazlığa lanetler yağdırdı ve cinayeti aslında utanmaz iftiracıların kendilerinin işlediğini söylediler; hanımını korumak için ağzını açan elçi şövalyeye hakaretler yağdıracakken, kont belgeleri tekrar okuduktan sonra birdenbire aralarına girip, "Sakin olun dostlarım" diye bağırdı, odanın bir köşesinde duran kılıcını alıp şövalyeye verdi ve "Tutsağınızım!" dedi. Şövalye şaşkınlık içinde doğru mu duyduğunu ve

bunun şansölyenin yaptığı iki suçlamayı kabul etmek anlamına mı geldiğini sorduğunda kont, "Evet! Evet! Evet!" diye yanıtladı ve düşesin kurduracağı resmi bir mahkemenin dışında masumiyetini kanıtlamasının istenmeyeceğini umduğunu ekledi. Yaptığı bu açıklamadan hiç memnun kalmayan şövalyeleri ona imparator dışında kimseye hesap vermek zorunda olmadığını boş yere anlatmaya çalıştılar, tavrındaki bu ani değişimde ve düşese olan güveninde ısrar eden kont, düşesin kurduracağı yüksek mahkemeye çıkmakta ısrar etti, arkadaşlarından kurtulup pencereden dışarı bağırarak haberciyle birlikte şövalye hapishanesine doğru hemen yola çıkmak için atların getirilmesini istediğinde silah arkadaşları zor zahmet araya girip sonunda ona önerilerini kabul ettirebildiler. Düşese hepsinin imzaladığı bir mektup yazıp böyle koşullarda her şövalyenin hakkı olan hareket özgürlüğü güvencesinin sağlamasını istediler ve kuracağı mahkemeye çıkıp verilen karara uyacağına teminat olarak 20.000 gümüş mark önerdiler.

Bu beklenmedik açıklamaya bir anlam veremeyen düşes, suçlamanın neden yapıldığıyla ilgili halk arasında dolaşan çirkin söylentilerden haberi olduğu için kendisi aradan çıkıp tüm anlaşmazlığı imparatorun yetkisine bırakmanın en iyisi olacağına karar verdi. Şansölyenin önerisine uyarak olayla ilgili tüm belgeleri imparatora yolladı ve imparatorluğun en yüce yetkilisi olarak kendisinin de taraf olduğu bu soruşturmayı ondan almasını rica etti. O sırada Basel'de İsviçre Konfederasyonu'yla müzakerelerde bulunan imparator bu isteği kabul etti; hemen üç kont, on iki şövalye ve iki hâkim yardımcısından oluşan bir heyet kurdu, Kont Jakob Rotbart için arkadaşlarının önerdiği yirmi bin gümüş markı kefalet olarak kabul edip hareket özgürlüğünü güvence altına aldı ve oluşturulan kurula gelip iki soruya yanıt vermesini istedi: Bu sorular ona ait olan okun katilin eline nasıl geçtiği ve Aziz Remigius gecesinde nerede olduğuydu.

Kont Jacob Rotbart çağrıldığı Basel'deki mahkemeye şövalyelerden oluşan görkemli bir alayla gittiği gün Pantkot yortusundan sonraki ilk pazartesi günüydü ve ilk soruyu bu işin kendisi için tam bir giz olduğunu söyleyip geçiştirdikten sonra, kararda önemli bir rol oynayacak olan ikinci soruya geçti; ellerini parmaklığa dayayarak ve mahkeme heyetine kırmızı kirpiklerinin arasından parlayan küçük gözleriyle bakarak, "Soylu beyefendiler!" diye söze başladı, "Taç ve asa karşısındaki sınavda yeterince kayıtsızlık örneği vermeme karşın beni düşünülebilecek en kötü suçla, bana

çok yakın olmamasına karşın yine de sevdiğim kardeşimi öldürmekle suçluyorsunuz ve suçlamanızın bir bölümü suçun işlendiği gece birçok yıllık alışkanlığımın dışına çıkarak Aziz Remigius gecesi evde olmayışıma dayanıyor. Bir hanımın özel ilgisinden zevk alan bir beyefendinin nelere dikkat etmesi gerektiğini biliyorum, inanınız yazgının bu garip koşulları beni bir yıldırım gibi çarpmasaydı yüreğimde sakladığım giz benimle birlikte mezara gidecek ve melek borusunu çalıp beni Tanrının huzuruna çağırdığı gün mezarlar açılana dek bir daha canlanmamak üzere toza dönüşecekti. Oysa majesteleri imparatorun sizin aracılığınızla bana yönelttiği soru, sizin de farkına vardığınız gibi tüm ince düşüncelerin ve tereddütlerin bir yana bırakılmasını gerektiriyor. Kardeşimin öldürülmesiyle ne doğrudan ne de dolaylı bir ilgim olmasının neden mümkün olmayacağını öğrenmek istediğiniz için size Aziz Remigius gecesi suikastın hazırlandığı saatlerde bölge yöneticisi Bay Winfried von Breda'nın kalbini kazandığım güzel dul kızı Littegarde von Auerstein'la birlikte olduğumu söyleyebilirim."

Burada dul Littegarde von Auerstein'ın yalnızca ülkenin en güzel kadını değil, aynı zamanda bu skandalı yaratan iftiraya kadar ülkenin en namuslu ve en kusursuz kadını olduğunu bilmek gerekir. Evliliklerinden birkaç ay sonra bir enfeksiyon sonucu ateş nedeniyle ölen kocası kale kumandanı von Auerstein'ın ardından babasının şatosunda her şeyden elini ayağını çekmiş yaşıyordu, babası yaşlılığında onu yeniden evli görmek istediği için arada sırada çevredeki beylerin, özellikle de Kont Jakob Rotbart'ın verdiği davetlere ya da avlara katılıyordu. Bu etkinliklerde ülkenin en zengin ve en soylu ailelerinden gelen beyler ona büyük ilgi gösteriyorlardı. Bu beyler arasında kendine en yakın bulduğu ve en değer verdiği kişi bir av sırasında onu yaralı bir yaban domuzunun saldırısından kurtaran Mabeyinci Friedrich von Trota'ydı; ama servetinde gözü olan iki erkek kardeşini kızdırmamak için, babasının tüm çabalarına karşın onun evlilik teklifini kabul edip etmemeye bir türlü karar veremiyordu. Kardeşi Rudolf o yörenin zengin genç hanımlarından biriyle evlenip çocuksuz geçen üç yıllık evlilikten sonra aileyi sevince boğan bir veliaht sahibi olunca, söz ve telkinlerle ona öylesine büyük baskı yaptı ki, sonunda gözyaşları içinde bir mektup yazarak arkadaşı Bay Friedrich'le resmen vedalaştı ve aile birliğini korumak için kardeşinin önerisine uyarak atalarından kalma şatodan çok uzak olmayan Ren nehri üzerindeki bir manastıra başrahibe olmayı kabul etti.

Tasarlanan bu plan Strassburg başpiskoposuna sunulup işleme konulacağı sırada, bölge yöneticisi Winfried von Breda imparatorun atadığı mahkemeden kızı Littegarde ile ilgili skandalı haber veren ve onu Kont Jakob'un iddiasına yanıt vermek üzere Basel'e getirmesini emreden bir mektup aldı. Mektupta kontun kanıt olarak Bayan Littegarde'yi ziyaret ettiği saat ve yer kesin olarak belirtilmiş, içine kızının ölmüş olan kocasına ait bir de yüzük eklenmişti; kont yüzüğü birlikte geçirdikleri gecenin anısı olarak ayrılırken onun verdiğini iddia ediyordu. Mektubun geldiği gün Bay Winfried yaşlılıktan kaynaklanan ciddi bir rahatsızlık geçiriyor; şiddetli ağrılar içinde kızının yardımıyla odada dolaşmaya çalışıyordu ve her faninin başına gelen ölümü düşünmeye başlamıştı bile. Mahkemenin yolladığı korkunç yazıyı okuduğunda fenalık geçirdi, mektubu elinden bırakırken inme inerek yere yığıldı. Odada olan erkek kardeşler dehşet içinde onu yerden kaldırdılar, yakınında bulunsun diye şatonun bir bölümünde yaşayan doktoru çağırdılar, ama onu yaşama döndürmek için gösterilen tüm çabalar boşa çıktı. Littegarde nedimelerinin kollarında bilincini yitirmiş yatarken babası ruhunu teslim etti ve genç kadın kendine geldiğinde onurunu savunmak için konuşabilmenin vereceği acı-tatlı son avuntudan yoksun kaldı; babasının sonsuzluğa götürebileceği tek bir söz bile edememişti. İki erkek kardeşin bu kötü hadise karşısındaki şaşkınlıkları ve buna neden olan utanç verici davranışla suçlanan kız kardeşlerine duydukları öfke anlatılır gibi değildi. Olay onlara doğru gibi geldi, çünkü Kont Jakob Rotbart'ın yazın kız kardeşlerine sürekli kur yaptığının pekâlâ farkındaydılar, yalnızca kardeşleri onuruna birçok yarış ve ziyafet vermiş, onu hiç de uygun olmayan bir ilgiyle çevresinde yer alan öbür hanımların önünde övmüştü. Littegarde'nin şimdi garip bir biçimde Kont Jakob'da çıkan kocasının armağanı yüzüğü Aziz Remigius gecesinin olduğu günlerde bir yürüyüş sırasında kaybettiğini iddia ettiğini hatırlıyorlardı; bu nedenle kontun mahkemede verdiği ifadenin doğruluğundan bir an bile kuşku duymadılar. Babalarının ölüsü ev halkının feryatları arasında taşınırken, Littegarde kardeşlerinin dizlerine kapanarak ona bir dakika kulak vermelerini istedi ama boşuna. Öfkeden deliye dönmüş olan Rudolf üstüne yürüyerek bu iddiayı çürütecek bir tanığı olup olmadığını sordu, ama o titreyerek temiz yaşam tarzından başka bir tanık gösteremeyeceğini söyledi. Oda hizmetçisi o akşam annesini babasını ziyarete gittiği için yatak odasında ona yardım etmemişti. Bunun üzerine Rudolf kız kardeşini ayağıyla iterek ondan kurtuldu, duvardan bir kılıç alarak kınından çekti,

korkunç bir öfkeyle köpekleri ve hizmetlileri çağırırken şatoyu hemen terk etmesini emretti. Littegarde ölü gibi bembeyaz, kardeşinin tekmelerinden sessizce sakınmaya çalışarak ayağa kalktı ve isteği üzerine yola çıkmak üzere gerekli hazırlıkları yapmak için kendisine hiç değilse biraz zaman vermesini istedi. Öfkeden köpüren Rudolf şatodan hemen defolup gitmesini haykırdı, biraz daha sakin ve insanca davranmasını isteyerek araya giren karısını var gücüyle itti, kılıcının kabzasıyla ona vurunca vurduğu yer kanadı, neredeyse ölü gibi olan talihsiz Littegarde odayı terk etti. Çevresini saran adi kalabalığın gözleri önünde avlunun çıkış kapısına doğru sendeleyerek yürüdü, orada Rudolf'un içine biraz para koyup yolladığı içinde çamaşırları olan bir bohçayı verdiler, Rudolf arkasından küfürler ve lanetler savurarak kapıyı kilitledi.

Neredeyse hiç sorunu olmayan mutlu bir yaşamın verdiği yüksek konumdan aklına bile gelmemiş bir çaresizlikle birdenbire dibe vurmak zavallı kadının kaldırabileceği gibi değildi. Kayalık patikanın kenarındaki parmaklığa tutunarak, nereye gideceğini bilemeden, hiç olmazsa geceyi geçirebileceği bir yer bulma umuduyla yoldan aşağı tökezleye tökezleye yürüdü, ama vadiye serpiştirilmiş evlerden oluşan küçük köyün girişine ulaşamadan gücü kalmadığı için düşüp bayıldı. Bu dünyanın dertlerinden uzak, aşağı yukarı bir saat kadar orada bilinçsizce yattı, sonra hava iyice karardığında kendine gelince merhametli köylülerle çevrelenmiş olduğunu gördü. Kayalıkların sonunda oynayan bir oğlan onu görmüş, bu garip ve beklenmedik keşfini annesine babasına iletmişti. Littegarde'nin arada sırada yardım etmiş olduğu ve üzücü durumunu öğrenip çok üzülen anne baba ona ellerinden geldiğince yardım etmek için hemen koşup geldiler. Bu insanların bakımıyla kısa sürede kendine geldi, kapıları sımsıkı kapalı, arkasında kalan şatoya baktığında kafasını yeniden toparladı. Onu yeniden şatoya götürmeyi öneren iki kadını reddettikten sonra köylülere yoluna devam edebilmek için kendisine hemen bir rehber bulmalarını rica etti. Bu iyi insanlar yolculuk yapacak durumda olmadığını anlatmaya boş yere çalıştılarsa da Littegarde hayatının tehlikeye gireceğini öne sürerek şatonun sınırlarının dışına çıkması gerektiğinde ısrar etti. Çevresinde ona yararı olmayan kalabalık giderek çoğaldığı için, gece bastırmış olmasına karşın onları yararak çıkmayı ve tek başına yollara düşmeyi bile denedi. Başına bir şey gelirse şatodaki efendilerinin onları sorumlu tutmasından korkan

köylüler sonunda isteğini yaptılar ve ona bir araba getirdiler. Israrla nereye gideceğini sorarlarken araba Basel'e doğru yola çıktı.

Ama Littegarde köyden çıkar çıkmaz durumu dikkatle değerlendirdikten sonra fikrini değiştirdi ve arabacıya geri dönüp kendisini birkaç mil uzaktaki Troten şatosuna götürmesini istedi, çünkü ona yardım edecek biri olmadan Basel'deki mahkemede Kont Jakob Rotbart gibi bir düşmana karşı koyamayacağını biliyordu; onurunu yüce bir yüreği olan cesur arkadaşı, onu hâlâ çok sevdiğini bildiği Mabeyinci Friedrich von Trota'dan daha iyi koruyabilecek kimse olmadığını düşünmüştü. Gece yarısına doğru yaptığı yolculuktan bitkin bir halde ışıkları hâlâ yanan şatoya vardı. Onu karşılamak için gelen bir uşağı aileye haber vermesi için yukarı yolladı. Ama uşak henüz oradayken bir iş için aşağıya salona inmiş olan Bay Friedrich'in iki kız kardeşi, Bertha ve Kunigunde dışarıya çıktılar. Littegarde'yi çok iyi tanıdıkları için neşe içinde arabadan inmesine yardım ettiler. Biraz ürkmüş de olsalar, onu alıp yukarıya, bir dava üzerinde çalıştığı için kâğıtlara gömülmüş olan ağabeylerinin yanına çıkardılar. Arkasından gelen sesleri duyunca başını çevirdiğinde ve bembeyaz kesilmiş, bitik bir durumdaki Bayan Littegarde'nin büyük bir umutsuzluk içinde önünde dizlerine kapandığını gördüğünde Bay Friedrich'in şaşkınlığını kim tanımlayabilir? Ayağa kalkıp onu kaldırırken, "Sevgili Littegarde, ne oldu size böyle!" diye bağırdı. Littegarde bir sandalyeye çöküp, Kont Jakob Rotbart'ın kendisini dükü öldürdüğü kuşkusundan kurtarmak için Basel'deki mahkemede ona nasıl iğrenç bir iftira attığını, zaten hasta olan yaşlı babasına haberi alınca nasıl inme indiğini ve oğullarının kollarında öldüğünü, kardeşlerinin kendini savunmasına fırsat bile vermeden ona nasıl gaddarca davrandıklarını ve bir suçlu gibi onu kapı dışarı ettiklerini anlattı. Bay Friedrich'e uygun gördüğü biriyle onu Basel'e yollaması, orada kendisine akılcı önerilerde bulunabilecek ve bu utanç verici iddiayı çürütmek için mahkemeye çıktığında yanında olacak bir avukat bulması için ricada bulundu. Bu iddiayı Kont Jakob Rotbart'ın yerine hayatta görmediği bir Part ya da bir Pers yapmış olsaydı ancak bu kadar şaşırırdı; onun kötü namından ve görüntüsünden her zaman iğrenmiş, geçen yaz ziyafetler sırasında bazen cüret ettiği iltifatları her zaman hor görerek olabildiğince soğuk karşılamıştı. Bay Friedrich, elini yakalayıp soylu bir coşkuyla dudaklarına götürerek, "Bu kadarı yeter sevgili Littegarde!" diye bağırdı, "Masumiyetini savunmak ve kendini haklı çıkarmak için nefes

tüketme. Yüreğimde senin adına konuşan bir ses var, Basel'deki mahkemeye sunabileceğin kendi lehindeki olayların ve koşulların birleşiminden, bütün teminatlardan, tüm delil ve kanılardan çok daha canlı bir inançla bana sesleniyor. Adil ve yüce gönüllü olmayan kardeşlerin seni terk etmişler; bu nedenle beni dostun ve kardeşin olarak kabul et ve bana bu davada avukatın olma onurunu bağışla. Işık saçan lekesiz ününü Basel'deki mahkemede ve tüm dünyanın gözü önünde sana yeniden kazandıracağım!" Böyle dedikten sonra, bu yürekli sözlerden duygulanıp minnettar kaldığı için gözünden sicim gibi yaşlar akan Littegarde'yi alıp odasına çekilmiş olan annesi Bayan Helena'nın yanına, yukarıya götürdü, Littegarde'yi çok seven bu onurlu yaşlı hanımefendiye aile arasında anlaşmazlık çıktığı için onun bir süre konuk olarak şatolarında kalmaya karar verdiğini söyledi. Hemen o gece geniş şatonun bir bölümünü ona ayırdılar, oradaki dolaplar iki kız kardeşin getirdikleri giysiler ve yatak takımlarıyla dolduruldu; ayrıca emrine unvanına yaraşır birçok hizmetli de verildi. Aradan üç gün geçince Bay Friedrich von Trota mahkemede davayı nasıl savunacağıyla ilgili hiçbir şey söylemeden birçok atlının eşliğinde Basel'e gitmek üzere yola çıktı.

Bu sırada Littegarde'nin iki erkek kardeşinin Breda şatosundan yolladıkları, son olayı anlatan bir mektup Basel'deki mahkemeye ulaştı; onu mahvetmek istemelerinin arkasında başka nedenleri olduğu için mektupta onun suçlu olduğuna gerçekten inandıkları, talihsiz kız kardeşlerinin yasanın şiddetle cezalandırması gereken suçu kanıtlanmış biri olduğu yazılıydı. Öylesine alçak ve yalancıydılar ki şatodan kovulmasını bile saklayıp kendi arzusuyla gittiğini iddia ediyorlardı. Ona kızıp birkaç söz söyledikleri ve masumiyetini savunacak tek bir sözü olmadığı için hemen kalkıp gitmişti, nerede olduğunu bulmak için bakmadıkları yer kalmamış ama onu bulamamışlardı; büyük bir olasılıkla başka bir maceracının peşine takılıp utancına utanç katıyordu. Ayrıca, Breda ailesinin adını kirlettiği için adının aile ağacından silinmesi, söylemesi bile zor davranışı ve utanç verici tutumu yüzünden ölen babasının mirasından hak talep edememesi yasal açıdan isteniyordu. Basel'deki yargıçlar bu istekleri yerine getirecek yetkiye sahip değildiler, ama bu sırada Breda'dan Littegarde'nin durumunu öğrenen Kont Jakob'un onun yazgısı için ne kadar kaygılandığını açıkça belli ettiği ve şatosuna sığınmasını önermek üzere dört bir yana atlılar yollayıp onu arattığı bilindiğinden mahkeme daha fazla kanıt göstermesine gerek olmadığına ve hâlâ suçlandığı dükü öldürdüğü iddiasının hemen geri

çekilmesine karar verdi. Aslında daha önce kendisini seven kadını ele vermesi ayıplanırken, yardıma ihtiyacı olduğu bir sırada bu zavallı kadınla ilgilenmesi onun hakkında kararsız olan insanların düşüncelerinin olumlu yönde değişmesine etki etti. Aşk oyunlarında beğenisini kazandığı bir hanımı açıkça ilan edip halkın hor görmesine neden olduğu için çok eleştirilmişti, ama şimdi bahane olarak hayatını ve onurunu tehlikeye atan olağandışı ve kötü koşulların onu Aziz Remigius gecesinde yaşadığı macerayı tereddüt etmeden açıklamak zorunda bıraktığı söyleniyordu. Bunun sonucunda imparatorun kesin bir emriyle Kont Jakob Rotbart dükün ölümüyle hiçbir ilgisi olmadığı resmen ve açıkça bildirilmek üzere yeniden mahkeme huzuruna çağrıldı. Mübaşir büyük mahkeme salonunda Breda kardeşlerden gelen mektubu tam okuyup bitirmiş, yargıçlar yanlarında duran sanığa tam imparatorun kararına uygun olarak onurunu resmen yeniden iade edecekken, Friedrich von Trota kürsüye yaklaştı, her tarafsız izleyicinin sahip olduğu hakka dayanarak mektuba bakmak istediğini söyledi. İsteği kabul edildi ve bütün gözler ona çevrildi; mübaşirden alır almaz şöyle bir göz attıktan sonra mektubu yukarıdan aşağı doğru yırttı ve eldivenine sararak Kont Jakob Rotbart'ın kötü ve aşağılık bir iftiracı olduğunu söyleyerek yüzüne fırlattı, Littegarde'yi suçlamasının yersiz olduğunu bir ölüm kalım savaşıyla tüm dünyaya kanıtlayacağını söyledi. Sapsarı kesilen Kont Jakob Rotbart eldiveni aldı, "Tanrı silahlar konuştuğunda haklının kim olduğuna nasıl doğru kararı verirse, ben de sana onurlu şövalyelere yakışır bir düelloda Bayan Littegarde'yle ilgili gerçeği öyle kanıtlayacağım." dedi, sonra yargıçlara döndü, "Soylu beyefendiler, lütfen imparatora Bay Friedrich'in araya girdiğini bildirin, bu anlaşmazlığı çözümlemek için elimizde kılıçla nerede ve ne zaman karşılaşacağımıza karar vermesini isteyin." diye ekledi. Bu durumda mahkeme sona erdi ve imparatora olup biteni anlatmak için bir heyet yollandı. Olanları haber alan imparator, Bay Friedrich'in Littegarde'nin savunucusu olarak ortaya çıkmasıyla kontun suçsuzluğundan biraz kuşkulanmaya başladı. Yasa öyle gerektirdiğinden Littegarde'yi düelloya tanık olması için Basel'e çağırdı, bu garip ve gizemli olayı çözümlemek üzere Littegarde'nin önünde Kont Jakob Rotbart ve Bay Friedrich von Trota arasında yapılacak olan düellonun gerçekleşeceği tarih olarak Azize Margaret gününü, yer olarak da Basel'deki sarayın önündeki meydanı seçti.

Azize Margaret gününde güneş Basel kentinin kuleleri üzerinde doruk noktasına ulaştığında büyük bir kalabalık sarayın önündeki meydanda onlar için inşa edilen bankları ve platformları doldurdu, karara uygun olarak düelloya tanıklık edecek hâkimler yerlerini aldıktan sonra bir görevli borusunu üç kez üfledi, Bay Friedrich ve Kont Jakob baştan aşağı parıldayan bronzlar içinde geldiler. Suabia'dan ve İsviçre'den gelen şövalyeler meydanın hemen arkasındaki sarayın meyilli terasını doldurmuşlardı. İmparator sarayın balkonunda eşi, maiyeti, prensler, prensesler, oğulları ve kızlarıyla birlikte oturuyordu. Düello başlamak üzereydi, hâkimler düello edecek olanlara eşit ışık ve gölge düşmesi için yer saptamakla uğraşıyorlardı. Littegarde'ye Basel'e kadar eşlik etmiş olan Bayan Helena iki kızı Bertha ve Kunigunde'yle birlikte meydanın girişinde göründü, muhafızlardan içeriye girip Littegarde'yle birkaç kelime konuşmak için izin istedi. Littegarde eski bir geleneğe göre düellonun yapılacağı alanın içinde kurulmuş bir platforma oturtulmuştu. Bu hanımefendinin yaşam tarzı ona duyulan saygıya ve savunmasının gerçeğe dayandığına kesinlikle inanmayı gerektiriyordu, ama Kont Rotbart'ta olan yüzüğü ve daha da kötüsü Aziz Remigius gecesi ona tanıklık edebilecek tek kişi olan oda hizmetçisine izin vermiş olması kafaları karıştırıyordu; böylesine önemli bir kararın getirdiği gerginlik içinde temiz bir vicdanla ithamlara dayanıp dayanamayacağını bir kez daha ölçmeye çalışıyorlar ve ruhunda suçlu olmanın yükünü taşıyorsa gerçeği kesinlikle ortaya çıkaracak olan silahların kutsal kararına başvurarak kurtulamayacağına onu inandırmaya çalışıyorlardı. Littegarde'nin Bay Friedrich'in onun uğruna attığı bu adımı iyice düşünmesi gerekiyordu: Onu ve dostu şövalye von Trota'yı bekleyen tehlike, Tanrının bu taş kadar ağır kararı verirken von Trota'nın değil de Kont Jakob Rotbart'ın ifadesini gerçek olarak kabul etmesiydi. Littegarde Bay Friedrich'in annesinin ve kardeşlerinin yan girişlerden birinden kendisine doğru yaklaştıklarını görünce acısının daha da dokunaklı yaptığı her zamanki onurlu haliyle kalkıp onları karşıladı, böylesine bir kader anında onu neden görmek istediklerini sordu. Bayan Helena onu bir kenara çekerek, "Sevgili kızım," dedi, "yaşlılığında onu avutacak tek oğlundan başka kimsesi olmayan bir anneyi onun mezarı başında yas tutmaktan kurtarmak ister misin? Düello başlamadan bizden yüklü bir para ve ihtiyaç duyduğun başka şeyleri alıp bir arabaya binerek Ren'in karşı yakasında sana armağan edilecek mülklerimizden birine gitmez misin? Orada seni sıcak karşılayacaklar." Bembeyaz kesilen Littegarde bir

süre ona baktıktan sonra ne demek istendiğini kavradığında bir dizinin üzerine çöktü, "Saygıdeğer hanımefendi," dedi, "Tanrı yüreğimin masumiyetine şimdi karar verecek. Bu endişe soylu oğlunuzun kalbinden mi kaynaklanıyor?" "Bunu neden soruyorsun?" dedi Bayan Helena. Littegarde, "Çünkü öyleyse kılıcını bana güvenmeden kullanacağı yerde Tanrının merhametine bıraktığım yazgımla beni baş başa bıraksın." diye yanıt verdi. Kafası karışmış olan Bayan Helena, "Hayır," dedi, "oğlumun bundan haberi yok. Senin davanı savunmaya mahkemenin huzurunda yemin ettiğine göre, karar anında senin önerdiğin gibi davranmak ona yakışmaz. Gördüğün gibi, şu anda senin masumiyetine inanmanın verdiği kararla, silahlanmış olarak kontun karşısında yerini aldı; böyle bir şeyi kızlarım ve ben kaygı duyduğumuz için, bunun yarar sağlayacağını ve birçok felaketi önleyeceğini düşündüğümüzden önerdik." Littegarde yaşlı kadının elini öpüp gözyaşlarına boğarken, "Öyleyse bırakın sözünü yerine getirsin!" dedi, "Vicdanımı kirletecek en ufak bir suçum yok. Miğfersiz ve zırhsız dövüşse bile Tanrı ve tüm melekleri onu koruyacak." Böyle diyerek ayağa kalktı, platformda kendisinin oturduğu kırmızı kumaşla kaplı koltuğun arkasına yerleştirilmiş sandalyelere kadar onlara eşlik ettikten sonra yerine oturdu.

İmparatorun işaretiyle görevli düellonun başlaması için borusunu üfleyince dövüş başladı, her iki şövalye kılıç ve kalkanlarıyla birbirlerine hamle yaptılar. Bay Friedrich ilk hamlede kontu yaraladı; fazla uzun olmayan kılıcının ucu kontun zırhının bitiştiği yerden bileğini kesmişti. Sızıyı hisseden kont telaşlanarak geriye sıçradı, ama yarayı kontrol ettiğinde kan akmasına karşın derisinde pek de önemli olmayan yüzeysel bir çizik olduğunu gördü. Bu tutumunu onaylamayan terastaki şövalyeler mırıldanmaya başladılar; kont hiç yaralanmamışçasına yenilenmiş bir güçle yeniden saldırdı. İkisi arasındaki mücadele gök gürültüleri arasında birbirlerine şimşekler yağdıran karşı karşıya gelmiş iki fırtına ya da fırtına yüklü iki bulut gibi şiddetle sürmeye başladı. Bay Friedrich kaldırım taşları bu amaçla sökülmüş ve gevşetilmiş toprakta mahmuzlarına, daha doğrusu bileklerine kadar gömülmüş, orada kök salmışçasına, öne doğru uzattığı kılıcı ve kalkanıyla ona her yönden saldırır gibi görünen ufak tefek kontun kurnaz hamlelerine karşı kendini korumaya çalışıyordu. Dövüş, rakiplerin durup soluk almaları dahil, aşağı yukarı bir saati doldurmuşken bankların üzerinde oturan izleyiciler arasında yine mırıldanmalar başladı. Bu kez

şikâyetleri dövüşü bir an önce bitirmek için uğraşan Kont Jakob'un değil, aynı yerde kök salmış gibi duran Bay Friedrich'in çekingen hali ya da garip bir biçimde hamle yapmayı inatla reddetmesiydi. Bu taktiği sürdürmesinin iyi nedenleri olsa da Bay Friedrich onuru hakkında yargıya varacak olanların isteği doğrultusunda atağa geçme konusunda kendinden o kadar emin değildi. Yine de tercih ettiği konumu cesur bir adımla terk etti ve gücünü yitirmeye başlamasına karşın beceriyle yana sıçrayarak kalkanıyla kendini korumaya çalışan rakibinin başına doğru güçlü birkaç hamle yaptı. Ama dövüşün tarzı değişeli birkaç dakika olmadan Bay Friedrich yüce güçlerin bu kavgada taraf olmadığına işaret eden bir şansızlık yaşadı; mahmuzu takıldı, tökezleyerek yere düştü, vücudu miğferinin ve zırhının ağırlığı altında ezilirken bir elinden destek alarak tozun içinde doğrulmaya çalıştı, dizlerinin üstüne çöktüğünde Kont Jakob bunu fırsat bilip bir şövalyeye yakışmayacak bir harekette bulunarak kılıcını onun açıkta kalan yanına sapladı. Bay Friedrich acı içinde bir feryat koparıp ayağa fırladı, miğferinin göz kapakçığını indirdikten sonra hemen rakibine dönüp dövüşü sürdürmeye hazırlandı, ama gözleri karardığı ve iki büklüm olduğu için kılıcına dayanmak zorunda kaldı, bundan yararlanan kont bu kez kılıcını iki kez onun göğsüne, tam kalbinin altına sapladı. Bunun üzerine Bay Friedrich kılıcını ve kalkanını yere düşürdü, zırhı şakırdayarak yere yığıldı; boru üç kez çalarken kont kılıcını yana atıp ayağını yerde yatan şövalyenin göğsüne bastırdı. İmparator ve tüm izleyiciler boğuk seslerle dehşet ve acıma duygularını haykırıp ayağa fırlarken, Bayan Helena iki kızıyla tozun içinde kanlar içinde yatan sevgili oğlunun yanına koştu, "Ah sevgili oğlum!" diye haykırarak acı içinde başının yanında diz çöktü. Bu sırada iki muhafız platformda baygın yatan Littegarde'yi kaldırıp hapishaneye götürdüler. Bayan Helena "Seni alçak, seni ahlaksız, suçlu olduğunu bile bile buraya gelip en sadık ve cesur dostunu bir düelloya zorlayarak haksız bir dövüşte Tanrının yargısını arıyorsun!" diye haykırdı, sonra sevgili oğlunu yerden kaldırdı, kızlar zırhını çıkardılar ve dövünerek soylu yüreğinden akan kanı durdurmaya çalıştılar. Yasalara göre onun da tutuklanması gerektiğinden imparatorun emriyle iki muhafız gelip Bay Fiedrich'i gözaltına aldı, doktorların yardımıyla bir sedyeye yatırıp arkalarında büyük bir kalabalıkla hapishaneye götürdüler. Kimsenin kuşku duymadığı ölümüne kadar Bayan Helena ile kızlarına yanında kalmaları için izin verildi.

Oysa vücudunun can alıcı yerlerinde olmasına karşın, Tanrının garip bir hikmetiyle Bay Fiedrich'in yaralarının ölümcül olmadığı anlaşıldı. Ona bakan doktorlar birkaç gün geçmeden ailesine tehlikeyi kesinlikle atlattığını ve güçlü olduğu için vücudunda hiçbir araz kalmadan birkaç hafta içinde tamamen iyileşeceğini söylediler. Bay Fiedrich acının etkisiyle uzun bir süre bilincini yitirmiş olarak yattıktan sonra, kendine gelir gelmez annesine sürekli olarak Littegarde'nin durumunu sordu. Kasvetli bir hapishanede umutsuz bir halde olduğunu öğrenince gözyaşlarını tutamadı, kız kardeşlerinin yüzlerini ellerinin arasına alarak gidip onu görmeleri ve avutmaları için yalvardı. Söylediklerine şaşıran Bayan Helena böylesine utanmaz ve aşağılık bir kadını unutması gerektiğinde ısrar etti; ona göre Kont Jakob'un mahkemede değindiği suç ve düellonun bunun doğru olduğunu ortaya çıkarması bağışlanabilir bir durumdu, ama suçlu olduğunu bilerek suçsuzmuş gibi alay edercesine Tanrının kutsal yargısına başvurma küstahlığı ve terbiyesizliğiyle soylu bir yürek taşıyan dostunun hiç aldırmadan mahvolmasına neden olması olacak iş değildi. "Ah anneciğim," dedi Bay Friedrich, "Yılların bilgeliğine sahip olsa da hangi ölümlü bu düelloda verilen gizemli kararı yorumlayabilir?" Bayan Helena, "Ne?" diye haykırdı, "Bu yüce kararın anlamı sence açık değil mi? Rakibinin kılıcıyla dövüşte hiç kuşkuya yer olmayacak biçimde kaybeden sen değil misin?" "Belki de öyledir," dedi Bay Friedrich, "bir an için bana üstün geldi, ama beni gerçekten yendi mi? Hayatta değil miyim? Tanrı bana yeni bir yaşam üflemiş gibi mucizevi bir biçimde yeniden sağlığıma kavuşmadım mı? Belki de birkaç gün içinde iki üç katı güçlenmiş olarak önemsiz bir kazanın beni durmak zorunda bıraktığı dövüşü sürdürebilirim." "Budala!" diye bağırdı annesi, "Yasaya göre bir düelloda yargıçlar kararlarını verdikten sonra aynı davanın ikinci kez Tanrının yüce mahkemesine çıkarılmayacağını bilmiyor musun?" "Bunun bir önemi yok." dedi Bay Friedrich, "İnsanların yaptığı keyfi yasalar umurumda mı sanki? Mantıklı düşünülürse iki rakipten birinin ölmediği bir dövüş bitmiş sayılır mı? Devam etmeme izin verilse başıma geleni düzeltme umudum olur ve kılıcımla Tanrının verdiği varsayılan sınırlı ve yüzeysel kararın tersini ondan alamaz mıyım?" Annesi düşünceli düşünceli, "Öyle de olsa," dedi, "senin umursamadığın yasalar yürürlükte olan yasalar ve mantığa aykırı olsalar bile yüce buyruk onların yetkisinde. Bu nedenle seni ve Littegarde'yi utanç verici suçlular gibi en ağır cezaya sürüklüyor." Bay Friedrich, "Ah işte beni umarsızlığa iten de o!" diye haykırdı, "Suçlu bulundu ve bunu

yaşamıyla ödeyecek, onun erdemli ve masum olduğunu kanıtlayayım derken bu acıya ben neden oldum, çünkü kötü bir anda mahmuzum takıldı. Belki de Tanrı onunla ilgisi olmadan, işlediğim günahlar yüzünden beni cezalandırıyor, onun o güzel vücudu yakılacak ve her zaman günahkâr olarak anılacak." Böyle dedikten sonra bir erkek olarak çektiği acılarla gözleri doldu, mendilini alarak duvara döndü, Bayan Helena'yla kızları suskun bir duygusallık içinde yatağının kenarına diz çöktüler, gözyaşları onunkilerle karışırken elini öptüler. Bu sırada gardiyan ona ve ailesine yemek getirdiğinde Bay Friedrich Bayan Littegarde'nin nasıl olduğunu sordu, adamın verdiği baştan savma kısa yanıtlardan saman üzerinde yattığını ve o günden beri tek kelime etmediğini öğrendi. Bu haber Bay Friedrich'i çok telaşlandırdı. Gardiyana, rahatlaması için Bayan Littegarde'ye Tanrının garip bir takdiriyle tamamen iyileşmek üzere olduğunu, iyileşir iyileşmez hapishane müdürünün onayıyla onu ziyaret etmek için iznini istediğini bildirmesini söyledi. Ancak samanın üzerinde işitmeyen ve görmeyen bir deli gibi yattığı için birkaç kez kolundan çekiştirmek zorunda kalan gardiyanın Bayan Littegarde'den aldığı yanıt "Hayır" oldu; dünyada olduğu süre içinde kimseyi görmek istemiyordu. Daha o gün hapishane müdürüne kendi el yazısıyla, ziyaretine gelenlere, özellikle Bay Friedrich von Trota'nın onu ziyaret etmesine izin vermemesini rica eden bir mektup yazdığı öğrenildi. Durumundan çok kaygılanan Bay Friedrich kendini güçlü hissettiği bir gün hapishane müdürünün izniyle annesini ve kız kardeşlerini yanına alıp ona haber vermeden, ama bağışlayacağını düşünerek Littegarde'nin bulunduğu odaya gitti.

Kapıdaki gürültüyü duyduğunda saçı başı dağınık, göğsünün yarısı dışarıda, yere atılmış bir parça samanın üzerinden kalkan ve gardiyan yerine, çektiği acıların bazı izleri belli olan hüzünlü ve dokunaklı görüntüsüyle soylu ve olağanüstü arkadaşının kız kardeşleri Bertha ve Kunigunde'nin yardımıyla içeriye girdiğini gören talihsiz Littegarde'nin dehşetini kim tanımlayabilir? Littegarde yüzünde çaresiz bir ifadeyle, "Rahat bırak beni!" diye haykırdı, sonra yattığı yere döndü ve elleriyle yüzünü kapadı, "Yüreğinde bir damla merhamet varsa beni rahat bırak!" dedi. "Bu da ne demek oluyor sevgili Littegarde?" diye yanıt verdi Bay Friedrich. Annesinin yardımıyla yanına gitti, anlatılmaz bir duyguyla elini tutmak için eğildi. "Beni yalnız bırak!" diye haykırdı Littegarde, dizlerinin üzerinde sürünerek ondan birkaç adım uzaklaştı, "Bana dokunma yoksa

çıldırırım! Senden nefret ediyorum, korkunç alevleri görmek seni görmekten çok daha iyi!" "Benden nefret mi ediyorsun?" diye sordu Bay Friedrich şaşırarak, "Sevgili iyi yürekli Littegarde, benim, dostun Friedrich, böyle karşılanmayı hak ettim mi?" Friedrich konuşurken zorlukla ayakta durduğu için Kunigunde annesinin işareti üzerine ona bir sandalye getirdi. "Ah Tanrım!" diye haykırdı Littegarde ve onun ayaklarına kapanarak büyük bir korku içinde yüzünü yere gömdü, "Ah sevgilim, odayı terk et ve beni yalnız bırak! Bütün kalbimle dizlerine sarılıyorum, ayaklarını gözyaşlarımla yıkıyorum, önünde tozun içindeki bir solucan gibi kıvranıyorum ve tek bir şey için yalvarıyorum: Ah beyim ve efendim, odayı terk edin, hem de hemen ve beni yalnız bırakın!" Bay Friedrich önünde büyük üzüntü içinde durup ona bakarak, "Beni görmek sana bu kadar mı çok acı veriyor Littegarde?" diye sordu. "Korkunç, dayanılmaz, beni mahvediyor!" diye haykırdı Littegarde, çaresizlik içinde elleriyle yüzünü örtüp Friedrich'in ayaklarının arasında gizlemeye çalışarak, "Korkunç cehennem benim için daha tatlı; bana çevirdiğin yüzünde ilkbahar gibi üzerime ışıltılar saçan sevgi ve merhameti görmektense onu yeğlerim." Mabeyinci, "Aman Tanrım!" diye haykırdı, "Ruhun neden bu kadar pişmanlık içinde? Ne düşünmem gerekiyor? Bahtsız kadın Tanrının kararı, gerçeği mi söylüyordu, kontun seni mahkemenin huzurunda suçladığı suçu işledin mi yoksa?" Littegarde göğsünü delicesine yumruklayarak, "Suçluyum, mahkûm oldum, tüm zamanlar içinde sonsuzluğa kadar lanetlendim!" diye bağırdı, "Tanrı gerçeği söyler ve hiç yanılmaz; git, delirmek üzereyim, artık gücüm kalmadı. Beni acımla ve çaresizliğimle yalnız bırak!" Bu sözler üzerine Bay Friedrich düşüp bayıldı. Bertha ve Kunigunde yerde yatan ağabeylerini ayıltmak için ağlayarak koşarken bu dünyadan ayrılıyormuşçasına başını bir örtüyle gizleyen Littegarde gidip yerine yattı. Bay Friedrich gözlerini açarken, "Tanrı seni lanetlesin!" diye bağırdı Bayan Helena, "Hem bu dünyada hem de sonsuzluğa kadar lanetlen, şimdi itiraf ettiğin suçun için değil, seninle birlikte masum oğlumu da mahveden kalpsiz gaddarlığın yüzünden! Ne kadar aptalmışım!" Littegarde'yi aşağılayarak arkasını döndü. "Keşke düello başlamadan buradaki Augustin manastırının başrahibinin söylediklerine kulak verseydim. Kont ona güvenerek karar saati gelmeden yapılan dinsel hazırlıklar sırasında bu zavallı kadınla ilgili ifadesinin doğru olduğunu kutsal ekmek üstüne yemin ederek itiraf etmiş. Tasarladıkları gibi karanlık bastığında bahçe kapısında buluştuklarını, kendisini içeriye aldığını, görevliler farkına varmadan

şatonun kulesinde kullanılmayan uzak bir odaya götürdüğünü anlatmış; üzeri sayvanlı, rahat ve görkemli yastıklarla bezenmiş bir yatakta onunla utanmadan gizlice yattığını da! Öyle bir anda edilen yemin yalan olamaz; keşke bunları oğluma söyleseydim, düello başlamak üzere olmasına karşın gözü açılır ve kıyısında durduğu uçuruma yuvarlanmazdı. Ama gel buraya!" dedi Bayan Helena, Friedrich'e hafifçe sarılıp onu alnından öperken, "Öfkelenip onunla konuşmamız bile onun için bir onurdur, ona arkamızı döndüğümüzü görsün ve dile getirmediğimiz kınamaların altında kalıp ezilsin!" Bu sözlerden yaralanan Littegarde kalkıp oturdu ve "Bedbaht kadın!" dedi, başını dizlerine eğdi, seller gibi akan gözyaşlarını mendiliyle silerek konuşmayı sürdürdü, "Aziz Remigius gecesinden üç gün önce kardeşlerimle birlikte kontun şatosuna gitmiştik; her zaman yaptığı gibi benim onuruma bir şölen veriyordu, gençliğime ve güzelliğime iltifat edilmesinden hoşlanan babam beni kardeşlerimin eşliğinde oraya gitmeye razı etmişti. O gece geç vakit dans bittikten sonra yatak odama gittim, masamın üzerinde bana açıkça ilanı aşk eden tanımadığım bir el yazısıyla yazılmış imzasız bir not buldum. Ertesi gün oradan ayrılacağımızdan o sırada kardeşlerim zamanı kararlaştırmak için odadaydılar; onlardan bir şeyler saklamaya alışık olmadığım için şaşkınlıktan dilim tutularak bulduğum garip notu gösterdim. Kontun el yazısını hemen tanıdılar ve çok kızdılar. Ağabeyim notu alıp hemen kontun odasına gitmek istedi, ama küçük kardeşim bunun hiç de akılcı bir hareket olmayacağını, çünkü kontun kurnaz davranıp notu imzalamadığını söyledi. Bu saygısız davranışına çok sinirlenen kardeşlerim bir daha onu onurlandırmak için şatosuna gitmeyeceklerine yemin ettiler, hemen o gece oradan ayrıldık. O kötü ve alçak adamla da bundan başka bir ilişkim olmadı!" Mabeyinci gözyaşlarıyla ıslanmış yüzünü ona çevirerek, "Ne?" dedi, "Bu sözler kulağıma müzik gibi geliyor! Bir daha söyle!" ve kısa bir duraksamadan sonra ellerini kavuşturarak önünde diz çöktü, "O aşağılık adamla beni aldatmadın demek; mahkemenin seni suçladığı günahı işlemediğin için masum musun?" Littegarde elini dudaklarına götürerek, "Sevgilim," diye fısıldadı. "Öyle misin?" diye bağırdı mabeyinci, "Öyle misin?" "Yeni doğmuş bir bebek, bir tövbekârın vicdanı ve rahibe olmak için kilisede yemin ederken ölen bir kızın bedeni kadar masumum!" Bay Friedrich, Littegarde'nin dizlerine kapanarak, "Hey yüce Tanrım! Çok şükür!" diye bağırdı, "Bunu söylediğin için sağ ol! Sözlerin beni yaşama geri döndürdü, ölümden korkmuyorum artık ve acılarla dolu bir deniz gibi önümde açılan sonsuzluk artık gözümün

önünde binlerce ışıltılı güneşi olan bir ülke gibi açılıyor!" Littegarde geri çekilerek, "Zavallı adam, "dedi, "sözlerime nasıl inanırsın?" Friedrich coşkuyla, "Neden inanmayayım?" diye sordu. "Sen delisin, sen çılgınsın!" diye bağırdı Littegarde, "Tanrı benimle ilgili kutsal kararını vermedi mi? Düelloda konta yenilmedin mi, böylece mahkemedeki iddiası doğru çıkmadı mı?" "Canım Littegarde," diye bağırdı Friedrich, "umutsuzluğa düşme! Yüreğinde yaşayan duyguyu bir kaya kadar güçlendir, ona sıkı sıkıya sarıl, ayağının altındaki dünya ve başının üzerindeki gökyüzü mahvolsa da hiç duraksama. Duygularımızı allak bullak eden iki düşünce arasından daha kavranabilir, daha anlaşılır olanı seçelim ve suçlu olduğuna inanmak yerine senin için yaptığım düelloyu kazandığıma inan!" Sonra ellerini yüzüne kapayarak, "Hey yüce Tanrım, benim ruhumu da şaşkınlıktan koru! Kurtulmayı nasıl ümit ediyorsam, beni tozun içine düşürmesine ve ayağıyla üzerime basmasına karşın rakibimin kılıcının da beni yenmediğini düşünüyorum. Yeniden yaşamak için ayağa kalktım. Tam inanarak Tanrıya yakarırsak büyük yüce hakikati göstermek ve açıklamak Tanrının görevi değil mi? Ah Littegarde," dedi son olarak ellerini ellerine alıp, "yaşarken ileriye, ölüme doğru bakalım, ölümde de sonsuzluğa; masumiyetinin ortaya çıkacağına sarsılmaz bir inanç duy; senin için yaptığım düelloyla masumiyetin güneşin parlak ışığı gibi aydınlanacak!" Bunları söylerken kâhya içeriye girdi, masada oturmuş ağlayan Bayan Helena'ya bu kadar duygusallaşmanın oğluna iyi gelmeyeceğini söyledi. Bu nedenle ailesi Bay Friedrich'e artık oradan ayrılması gerektiğini kabul ettirdi, o da biraz rahatlattığını ve rahatladığını düşünerek hapishanesine geri döndü.

Bu sırada imparatorun Basel'de kurduğu mahkemede hem Bay Friedrich von Trota hem de arkadaşı Littegarde von Auer-stein günahkâr olmalarına karşın Tanrının yüce kararına başvurmak yüzünden suçlu bulundular ve yasanın gerektirdiği gibi düellonun yapıldığı yerde yakılmalarına karar verildi. Bu kararı tutuklulara bildirmek üzere resmi bir heyet yollandı. Eğer imparator Kont Jakob Rotbart'ın suçsuzluğuna tam olarak inanabilse ve gizli bir amaçla kontun infazda bulunmasını istemeseydi, mabeyinci iyileşir ilişmez karar yerine getirilecekti. İşin garip tarafı düellonun başında Bay Friedrich'in kontun elinde açtığı yara görünüşe göre önemsiz ve küçük olmasına karşın bir türlü iyileşemiyordu. Vücudundaki salgıların bozulması yaranın iyileşmesine sürekli engel oluyor, Suabia ve İsviçre'den getirtilen

tüm doktorların becerisi yaranın kapanmasını sağlayamıyordu. O güne dek tıpta bilinmeyen tahrip edici bir irin eline yayılıyor ve kanser gibi kemiğine kadar onu çürütüyordu. Sonunda arkadaşlarını dehşete düşüren bir şey oldu, ilkönce elini sonra da cerahatli çürüme durdurulamadığı için kolunu kesmek zorunda kaldılar. Kesin bir çözüm gibi görünen bu önlem, bugün artık bilindiği gibi, hastalığı iyileştireceği yerde daha da artırdı, vücudu iltihapla giderek çürüdüğü için doktorlar sonunda iyileşme umudunun kalmadığını, bir hafta içinde öleceğini bile söylediler. Augustin manastırının başrahibi olayların birdenbire çok farklı bir yönde gelişmesinde Tanrının eli olduğuna inandığından kontu düşesle olan anlaşmazlığının nedenini itiraf etmesi için boş yere zorladı, ama çok sarsılan kont ifadesinin doğru olduğuna dair kutsal kitaba el basarak bir kez daha yemin etti ve Bayan Littegarde'ye iftira ettiyse ruhunun sonsuza dek lanetlenmesini çok korktuğunu belli ederek diledi. Kontun kötü alışkanlıklarına karşın bu ifadeyi inançla verdiğine inanmak için iki neden vardı: Birincisi böyle bir zamanda yalan yere yemin etmeyecek kadar dindardı, ikincisi de onu gizlice içeriye alması için rüşvet verdiğini söylediği Breda şatosunun bekçisi sorguya çekildiğinde bunun doğru olduğunu ve Aziz Remigius gecesi kontun kesinlikle şatoda bulunduğunu söylemişti. Bu nedenle başrahibin neredeyse kontun bilinmeyen üçüncü bir kişi tarafından aldatıldığına dair kuşku duymaktan başka çaresi kalmadı; mabeyincinin mucizevi bir biçimde iyileştiğini öğrendiğinde bu ürkütücü düşünce kendi aklına da gelen kont ölmeden önce bu kuşkusunun gerçek olduğunu gördü. Bu arada kontun Littegarde'ye göz koymadan önce, onun oda hizmetçisi Rosalie'yle uzun süre uygunsuz bir ilişkisi olduğu da bilinmeli. Efendileri ne zaman ziyarete gelse kont bu hafifmeşrep kızı ayartıp geceleri odasına alıyordu. Littegarde'nin kardeşleriyle birlikte kontu son ziyaret edişinde kontun tutkusunu açıkladığı sevgi dolu mektup birkaç aydır ihmal edilmesine içerleyen hizmetçide kıskançlığa yol açmış, hanımının ani ayrılışında ona eşlik etmek zorunda kaldığı için şatodan ayrılmadan konta hanımı adına bir not bırakmış, notta davranışı karşısında kardeşleri öfkelendiği için buluşamayacaklarını, ama amacına ulaşabilmesi için onu Aziz Remigius gecesi şatodaki odasında beklediğini yazmıştı. Teşebbüsünde başarılı olduğuna çok sevinen kont, Littegarde'ye ikinci bir not yazarak o gece orada olacağını, ama bir terslik olmaması için onu odasına götürecek güvenilir birinin bulunması rica etmişti. Bu tür dalaverelere yatkın olan oda hizmetçisi bunu zaten beklediğinden mektubu yok edip Bayan Littegarde adına sahte bir not daha

yazarak bahçe kapısında onu kendisinin bekleyeceğini bildirdi. Kararlaştırılan geceden bir gün önceki akşam hanımına kız kardeşinin hasta olduğunu söyleyip onu görmek istediğini bahane ederek izin aldı, bohçasını topladı, herkesin görmesini sağlayarak evine doğru yola çıktı, ama bu yolculuğu tamamlayacağına hava karardıktan sonra fırtına çıktığını bahane ederek şatoya geri döndü. Ertesi sabah nasıl olsa erkenden tekrar gideceği için hanımını bu geç saatte rahatsız etmek istemediğini söyleyerek şatonun hemen hemen hiç kullanılmayan bir bölümündeki boş odalardan birinde kaldı. Kendisine oyun oynandığından hiç kuşkulanmayan kont kapıdaki bekçiye rüşvet vererek içeriye girmeyi başardı, kararlaştırıldığı gibi gece yarısı kapıda yüzü kapalı bir kadın tarafından karşılandı. Kız kontun dudaklarına kaçamak bir öpücük kondurduktan sonra onu birçok merdivenden ve şatonun kullanılmayan bölümündeki birçok koridordan geçirdi, daha önce kepenklerini sıkıca kapattığı şatonun en güzel odalarından birine götürdü. Burada kontun elini tuttu ve kardeşlerinin yan odada uyuduklarını söyleyip hiç sesini çıkarmamasını fısıldayarak odanın tüm kapılarını gizemli bir havayla tek tek dinledikten sonra onunla birlikte yan taraftaki yatağa girdi. Kızın vücudun biçimini Littegarde'ye benzeten kont o yaşta böylesine bir zafer kazanmaktan sarhoşa döndü, gün doğduğunda onu yolcu eden kız bir gece önce bu amaçla çaldığı Littegarde'ye kocasının armağanı olan yüzüğü gecenin anısına kontun parmağına taktı; kont bu armağana karşılık olarak, eve gider gitmez merhum karısının düğün günü ona verdiği yüzüğü yollayacağını söyledi. Sözünde durup üç gün sonra yüzüğü gizlice şatoya yolladı, ama Rosalie büyük bir beceriyle onu ortadan yok etti. Kont bu macerada fazla ileri gittiğini düşünerek bir daha haber yollamadı ve ikinci bir buluşmadan türlü bahaneler uydurarak kaçındı. Daha sonra oda hizmetçisi onun yaptığından kuşku duyulmayan bir hırsızlık yüzünden Ren kıyısındaki baba evine yollandı, dokuz ay sonra sürdüğü ahlaksızca yaşantının sonuçları ortaya çıktı. Annesinin sıkı sıkı sorgulaması sonucunda bu gizli olayı da itiraf ederek çocuğun babasının Kont Jakob Rotbart olduğunu söyledi. Kontun ona yolladığı yüzüğe gelince, çaldığı düşünülmesin diye yüzüğü el altından satmak istemişti, ama yüzüğün fiyatı o kadar yüksekti ki alıcı çıkmamıştı. Sonuçta söylediklerinin doğru olduğu belliydi, annesi ve babası bu tartışılmaz kanıta dayanarak mahkemeye başvurdular, Kont Jakob'dan çocuğun bakımını üstlenmesini istediler. Basel'deki yasal işlemler hakkında bilgisi olan mahkeme, bu durumun ortaya çıkması o davanın sonuçlanması

açısından çok önemli olduğu için haberi hemen imparatorluğun mahkeme heyetine iletti. Tüm Suabia'da ve İsviçre'de günün konusu olan bu gizemi çözmek için o sırada bir kamu göreviyle Basel'e giden bir memura Kont Josef Rotbart'a ulaştırılmak üzere ilişiğinde kızın yeminli ifadesi ve yüzük olan bir mektup verdiler.

Kontun zihninde oluşan kuşkulardan haberi olmayan imparator bu işi daha fazla erteleyemeyeceğini düşündüğü için Friedrich'in ve Littegarde'nin cezasının yerine getirilmesine karar verdiği gün, memur getirdiği mektupla yatağında sıkıntı ve üzüntü içinde kıvranan hasta kontun odasına girdi. Zarfı ve yüzüğü alan kont mektubu okuduktan sonra başrahibe, "Yeter artık!" diye haykırdı, "Gün ışığını görmekten yoruldum. Çok kötü durumda olmama karşın bir sedye getirin ve beni cezanın infaz edileceği yere götürün. Adaletle ilgili bir gerçeği ortaya çıkarmadan ölmek istemiyorum." Söylediklerinden çok duygulanan başrahip isteğini hemen yerine getirdi ve dört hizmetli onu kaldırıp bir sedyeye koydular. Çanlar çalmaya başladığında büyük bir kalabalık Friedrich ve Littegarde'nin bağlanmış olduğu kazığın çevresinde birikmeye başlamıştı. O sırada başrahip ve elinde bir haç taşıyan kont oraya vardılar. Başrahip sedyeyi imparatorun önünde yere koydururken, "Durun!" diye bağırdı, "Ateşi yakmadan önce bu günahkâra kulak verin. Size bir şey söylemek istiyor!" İmparator ölü gibi bembeyaz kesilerek ayağa kalkarken, "Ne!" diye bağırdı, "Tanrı onun masum olmadığını kutsal yargısıyla doğrulamadı mı? Olanlardan sonra Littegarde'nin Tanrının kabul ettiği suçu işlemediğine mi inanalım?" Böyle dedikten sonra şaşkınlık içinde balkonundan indi, sıralardan ve bariyerlerden atlayan binden fazla şövalyeyi izleyen kalabalık hasta adamın çevresini sardı. Kont başrahibin yardımıyla doğrularak, "Masum," diye yanıt verdi, "Basel'in tüm vatandaşlarının önünde o gün yüce Tanrının açıkladığı gibi masum! Çünkü şövalye üç ölümcül yara almasına karşın her gün daha çok sağlığına kavuşuyor ve güçleniyor. Oysa varlığımın en dış yüzeyine hafifçe değen elinin bir vuruşu yaşamımın özüne işledi ve bir fırtına bir meşe ağacını nasıl devirirse gücümü öylesine kesti. Hâlâ kuşku duyanlar varsa, işte kanıtı. Aziz Remigius gecesinde beni karşılayan oda hizmetçisi Rosalie'ydi ve duygularım yanılttığı için, kollarımın arasında her girişimimde beni aşağılayan hanımefendinin olduğunu sandım!" Bu sözler üzerine şaşkınlığa düşen imparator olduğu yerde taş gibi kalakaldı. Sonra dikilmiş olan kazığa doğru döndü, şövalyelerden birine basamakları çıkıp

Littegarde'yi çözmesini ve annesinin kollarında baygın yatan mabeyinciyle birlikte huzuruna getirmesini emretti. Littegarde saçı başı dağınık, göğüsleri yarı açık, bu mucizevi kurtuluştan çok duygulandığı için dizleri titreyen arkadaşı Bay Friedrich'in elini tutarak aralarından geçtikçe şaşkınlık ve saygıyla yol açan kalabalığın içinden ona doğru yaklaşırken, "Evet, başının üzerinde saçının her telini koruyan bir melek var." dedi, önünde diz çöktüklerinde imparator onları alınlarından öptü ve imparatoriçeden kakım kürkünü isteyip Littegarde'nin omuzlarını örttü, tüm şövalyeler onları izlerken sarayına götürmek üzere koluna girdi. Mabeyincinin mahkûm giysisi de tüylü bir şapka ve bir şövalye giysisiyle değiştirildi. Sonra imparator sedyenin üzerinde kıvranan konta döndü, aslında kont düello yapmaya günah ve sahtekârlıkla girişmediği için ona acıyarak, orada olan doktoruna bu zavallı adamı kurtarma umudu olup olmadığını sordu. Başını doktorun kucağına koyan Jakob Rotbart şiddetli kasılmalarla kıvranırken, "Hiç yok!" dedi, "Bu ölümü hak ettim. Artık dünya adaletinin eli bana uzanamayacağına göre kardeşim soylu dük Wilhelm von Breysach'ı öldürdüğümü itiraf ediyorum. Ona atılan ok benimdi, bu işi yapan caniyi altı hafta önce tutmuştum, bu yolla taca sahip olacağımı umut ediyordum!" Karanlık ruhlu günahkâr böyle dedikten sonra sedyenin üzerine yığıldı ve ruhunu teslim etti. Düşes, "Ah demek ki kocamın dedikleri doğruymuş!" dedi, sarayın balkonundan inip imparatoriçeyi meydana kadar izlemişti, "Bana bunu ölmek üzereyken söylemeye çalıştı, ama zorlukla konuştuğu için ne demek istediğini doğru dürüst anlayamadım!" İmparator öfke içinde, "Öyleyse adaletin eli hiç olmazsa ölü bedenine ulaşsın! Alın bunu!" diye bağırdı muhafızlara, "Onu cellatlara teslim edin! Yargılandı ve mahkûm edildi. Anısını utançla dağlamak için onu biraz önce iki suçsuz insanı kurban edip yakacağımız kazığa bağlayıp yakın!" Bu aşağılık adamın ölüsü çıtırdayan alevlerle yanar ve kuzey rüzgârının etkisiyle dört bir yana dağılırken şövalyelerin eşliğinde Bayan Littegarde'yi sarayına götürdü. Onayladığı bir belgeyle haksız olan hırslı kardeşlerinin sahiplendiği babasının mirasını geri verdirdi, sonra üç hafta geçmeden bu cesur ve erdemli çiftin düğünü Breysach'daki sarayda yapıldı. Kontun çarptırıldığı cezayla kaybettiği malların büyük bir bölümünü olayların bu yönde gelişmesine çok sevinen düşes düğün armağanı olarak Littegarde'ye verdi. İmparator düğünden sonra Bay Friedrich'in boynuna onurunun göstergesi olarak altın bir zincir taktı ve İsviçre'de işleri bitip Worms'a döndüğünde

kutsal düelloyla suçun aydınlanacağını varsayan yasalara "Eğer Tanrı isterse" sözlerinin eklenmesini emretti.